

Advokatrådet

**ADVOKAT
SAMFUNDET**

Social-, Bolig- og Ældreministeriet

KRONPRINSESSEGADE 28

1306 KØBENHAVN K

TLF.: 33 96 97 98

DATO: 4. april 2024

SAGSNR.: 2024 - 892

ID NR.: 995383

Sendt pr. e-mail til p-handicap@sm.dk

**Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om social service,
lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af
underholdsbidrag og forskellige andre love.**

Ved e-mail af 27. februar 2024 har Social-, Bolig- og Ældreministeriet anmodet om Advokatrådets bemærkninger til ovennævnte udkast.

Advokatrådet har følgende bemærkninger:

Mere generelt har Advokatrådet noteret sig, at udkastet til lovforslag vedrører en lang række udvidelser – store såvel som små – i adgangen til magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for henholdsvis voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne og anbragte børn og unge.

Begge grupper hører til nogen af de mest sårbare befolkningsgrupper i vores samfund, og man må forudsætte, at al lovgivning om magtanvendelse – især udvidelser i adgangen hertil – er nøje gennemtænkt og absolut nødvendig, før det kan komme på tale at stramme reglerne med risiko for forringelse af disse befolkningsgruppers retssikkerhed til følge.

Når der er tale om regelændringer, som i så høj grad griber ind i borgernes grundlæggende rettigheder i et retssamfund, så må det forudsættes, at behovet for disse indgreb er grundigt undersøgt og dokumenteret forud for fremsættelsen af forslaget, og at alternative løsninger er vurderet utilstrækkelige.

Advokatrådet finder generelt set ikke, at behovet og baggrunden for yderligere indgreb i de pågældende borgeres frihedsrettigheder er tilstrækkeligt underbygget

og dokumenteret i lovforslaget. Advokatrådet skal derfor opfordre til, at der i lovforslaget i større omfang redegøres og dokumenteres for behovet for disse udvidelser. I det omfang dette ikke er muligt, bør det overvejes, om der er grundlag for indgreb i disse befolkningsgruppers rettigheder.

Generelt om ændringer i serviceloven:

Der er tale om en lang række forskellige indgreb, hvor en del er særdeles indgribende i den enkeltes selvbestemmelsesret og frihed.

I udkastet til lovforslaget foreslås det bl.a. at udvide adgangen til at optage borgere i botilbud uden deres samtykke, at skabe hjemmel til at låse beboere inde i deres bolig på et botilbud i op til ti timer, at tiltvinge sig adgang til beboerens bolig på et botilbud, at observere borgeren via kamerakig samtidig med, at der foreslås en lempelse af kravene til registrering og indberetning af magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten.

Generelt finder Advokatrådet det betænkeligt, at behovet for en stor del af de enkelte lovændringer ikke er uddybende beskrevet, underbygget og dokumenteret. Det fremgår ikke – for en overvejende del af forslagene – om indgrebene er efterspurgt af de personer, som skal forvalte reglerne i praksis, og hvorfor de regler, som eksisterer i dag, ikke er tilstrækkelige, og om udfordringerne kan løses ad anden vej end ved yderligere anvendelse af magt, som f.eks. bedre eller yderligere uddannelse af personale, ændring af bemanning mm.

Tværtimod fremgår det af Rambølls rapport af august 2023: *"Evaluerings: De reviderede magtanvendelsesregler"*, som bl.a. ligger til grund for lovforslaget, at medarbejderne efter egen opfattelse kunne uddannes bedre indenfor magtanvendelse, hvilket er bekymrende.

Desuden fremgår det af Rambølls rapport, jf. ovenfor, at der inden for de seneste år er sket en stigning i magtanvendelse på handicap- og demensområdet. Målet må altid være at reducere magtanvendelse mest muligt, og udvidelse af beføjelserne er næppe vejen frem

Konkrete forslag til lovændringer i serviceloven:

Tidsubestemte forhåndsgodkendelser af magtanvendelse

Det er efter Advokatrådets opfattelse betænkeligt, at der med lovforslaget skabes mulighed for, at kommunalbestyrelsen kan træffe tidsubestemte afgørelser (forhåndsgodkendelser) om magtanvendelse, for så vidt angår bl.a. anvendelse af stofseler, brug af tryghedsskabende velfærdsteknologi og kortvarig fastholdelse i hygiejne-situationer.

Det bør i stedet sikres, at vurderingerne om anvendelse af magt løbende genovervejes, selvom borgerens tilstand ikke bedres, da f.eks. boform, hjælpemidler, bemandingen af personale eller borgerens psykiske habitus kan forandres.

Udvidelse af området af anvendelsesområdet for optagelse i botilbud uden samtykke

I lovforslaget lægges der op til, at voksne med betydelig og varig nedsat funktionsevne, som mangler evnen til at give informeret samtykke, men ikke modsætter sig flytning, kan flyttes under lempeligere vilkår end i dag, såfremt også den pågældendes værge/fremtidsfuldmægtig erklærer sig enig heri.

Samtidig flyttes afgørelseskompetencen fra i dag Familieretshuset til kommunalbestyrelsen.

En konsekvens heraf er, at denne gruppe af mennesker ikke længere vil få gratis bistand fra en advokat til at varetage sine interesser under en sag om flytning uden samtykke, ligesom der ikke længere vil være en ekstern myndighed, som vurderer, om kriterierne for flytning er opfyldt.

Det er ikke i lovforslaget beskrevet, hvor stor en del af flyttesagerne denne gruppe udgør, eller om Familieretshuset under de gældende regler oftest giver medhold eller afslag på flytning, hvorfor baggrunden for lempelsen i kriterierne ikke står klart.

Samlet set vil denne lovændring efter Advokatrådets opfattelse betyde en væsentlig svækkelse af retssikkerheden for denne gruppe af borgere.

Kortvarig indelåsning af beboer i egen bolig

Det fremgår af lovforslaget, at hvis en beboer i dag låses inde i sin bolig, sker det under rammerne for nødværge/nødret.

Med lovforslaget skabes der en hjemmel i serviceloven til indelåsning af en beboer på et botilbud. Ligeledes fremgår det, at der formodentlig vil være tale om få tilfælde om året, hvor der vil skulle træffes afgørelse om indelåsning af en beboer.

At det i dag er nødværge- og nødretsreglerne, der udgør grænserne for indelåsning, sender et klart signal om, at dette kun skal ske i absolutte nødstilfælde, da der reelt er tale om en administrativ frihedsberøvelse over for en borger med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne.

Afgørelsen vil efter lovforslaget skulle træffes af Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap som en forhåndsgodkendelse med en maksimal gyldighedstid på 6 måneder.

Det fremgår af lovforslaget, at forhåndsgodkendelsen ikke i sig selv udgør en administrativ frihedsberøvelse, men at de konkrete indelåsninger gør, hvorfor sidstnævnte vil kunne indbringes for retten, jf. grundlovens § 71, stk. 6.

Advokatrådet finder det generelt betænkeligt at indføre en hjemmel til administrativ frihedsberøvelse af et voksent menneske med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, når behovet tilsyneladende er meget lille.

Af lovforslagets § 132, stk. 1, nr. 1, fremgår det, at borgeren skal have en advokat til at varetage sine interesser under en sag om indelåsning. Der savnes i lovforslaget en præcisering af, hvornår adgangen til advokatbistand indtræder i forhold til afgørelsen om forhåndsgodkendelse og de efterfølgende indelåsninger, som kan prøves ved retten. Advokatrådet anbefaler kraftigt, at adgangen til advokatbistand indtræder allerede i forbindelse med afgørelsen om forhåndsgodkendelse til indelåsning.

Advokatrådet finder det derudover betænkeligt, at en beboer, som er til fare for sig selv eller andre, kan indelåses sammen med andre beboere, uagtet at disse har givet et informeret samtykke hertil. Det er efter Advokatrådets opfattelse vigtigt,

at reglerne indrettes således, at det konkrete indgreb kun rammer den, som det er rettet imod.

Advokatrådet finder det endvidere bekymrende, at indelåsningen kan udstrækkes til en varighed af 8 timer i nattetimerne, når det kun tillades for 1 time ad gangen i dagstimerne. For en person, som er til fare for sig selv eller andre, er det ikke givet, at der er forskel på nat og dag, for så vidt angår indelåsning, hvorfor 8 timer forekommer som meget lang tid.

Med venlig hilsen

Nicolai Pii
Fagdirektør

Til Social- Bolig- og Ældreministeriet
p-handicap@sm.dk

København, den 25. marts 2024

Høringssvar vedr. ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (SM Id nr.: 831591)

Alzheimerforeningen takker for muligheden for at afgive høringssvar til ændring af lov om social service og magtanvendelsesreglerne. Vi anerkender behovet for at revidere magtanvendelsesreglerne og sikre, at reglerne er tidssvarende og forståelige for medarbejdere, ledere og borgere/netværk.

Vi er dog meget bekymrede over store dele af lovforslaget og de implikationer, det vil få for nogle af de mest sårbare mennesker i vores samfund. Vores høringssvar vil fokusere på konsekvenserne for mennesker med demens, men vores bekymringer vedrørende lovforslaget dækker hele regelsættets målgruppe.

Magtanvendelse fremmer ikke trivsel

En grundpræmis i arbejdet med mennesker med demens er, at grænseoverskridende og konfliktskabende adfærd er et udtryk for mistrivsel, og denne adfærd kan minimeres/forebygges gennem faglige indsatser og fokus på omgivelserne. Det er derfor bekymrende, at lovforslaget lægger op til at imødegå uhensigtsmæssig adfærd med øget magtanvendelse, fordi det vil være ødelæggende for det relationelle arbejde, for beboerens tillid til personalet og for den tryghed, beboerne skal føle i deres eget hjem. Sundhedsministeren og ældreministeren har sammen nedsat en National Alliance til nedbringelse af antipsykotisk medicin til mennesker med demens, hvor en lang række aktører er samlet om at finde de gode faglige og organisatoriske løsninger til at skabe trivsel og forebygge uhensigtsmæssig adfærd, mens dette lovforslag under en anden minister går i den stik modsatte retning.

Vi finder ydermere timingen for lovforslaget bekymrende i lyset af, at ældreministeren og den samlede regering har igangsat et stort reformarbejde med henblik på at styrke selvbestemmelsen for borgerne, sætte kommunerne fri fra bureaukrati og snævre rammer og skabe mere hjemlighed frem for institution på plejehjemmene. Retorikken og tankegangen i nærværende lovforslag går derimod imod en øget institutionalisering. Samtidig har der været en meget begrænset åbenhed og inddragelse af relevante aktører i udformningen af lovforslaget, hvilket er dybt bekymrende i lyset af, hvor indgribende foranstaltninger der foreslås.

Dokumentation skal skabe læring og udvikling

Dokumentation og registrering af magtanvendelse sker af hensyn til borgerens retssikkerhed og af hensyn til læring og udvikling hos personalet. Vi anerkender behovet for at sikre en smidig registreringspraksis, men mener, at det er afgørende for læring og udvikling, at indgreb i retten til selvbestemmelse fortsat registreres med henblik på læring og sikring af borgerens retssikkerhed. Hertil må det altid være ambitionen at arbejde hen i mod at undgå magtanvendelse via socialpædagogiske metoder og andre psykosociale indsatser. Derfor mener vi, ikke at der bør gives tidsubestemt tilladelse til magtanvendelse fx i hygiejnesituationer. Undtaget fra dette er bestemmelsen om stofseler, hvor vi er tilfredse med, at lovforslaget giver mulighed for en mere smidig anvendelse af stofseler som et hjælpemiddel til borgerne.

Man kan i stedet kigge på muligheden for at inkorporere registrering af magtanvendelse i eksisterende omsorgssystemer, hvormed registreringen vil blive lettet.

Oprettelse af det socialfaglige nævn

Vi anerkender i udgangspunktet intentionen om at oprette et socialfagligt nævn, der skal tage stilling til spørgsmål om magtanvendelse. Det er dog en meget snæver sammensætning, der lægges op til, og vi mener, at nævnet som minimum skal inkludere en repræsentant, der har viden og indsigt i demensfaglighed, og som kan repræsentere perspektivet for borgere med demens og deres pårørende. Alzheimerforeningen bidrager gerne til arbejdet. Herudover vil det være ønskværdigt, at nævnet består af flere medlemmer og derved flere perspektiver af hensyn til de meget komplekse problemstillinger, der vil skulle drøftes, fx ser vi gerne at Institut for Menneskerettigheder involveres i nævnet.

Vi foreslår, at opgaven vedrørende velfærdsteknologi bevares hos Rådet for velfærdsteknologi, der har kompetencerne til at vurdere teknologiens anvendelse og potentiale jf. høringsvar fra Rådet for Velfærdsteknologi.

Aflåsning af døre

Alzheimerforeningen finder det dybt problematisk, at lovforslaget giver mulighed for at låse beboere inde i deres egen bolig. Det er helt i modstrid med grundprincipperne i god demensomsorg og indelåsning vil kun bidrage til at øge mistrivsel for den pågældende borger, ligesom det vil være ødelæggende for personalets mulighed for at understøtte relationsarbejdet. Vi ønsker, at ministeriet fremlægger relevant forskning og dokumentation for, hvordan det påvirker mennesker med psykisk funktionsnedsættelse at være indespærret i egen bolig. Vi vurderer, at dette forslag er udtryk for et forældet menneskesyn og ignorerer den faglige indsats, der har været forsøgt implementeret på demensområdet gennem mange år fx i regi af demenshandlingsplanen og de demensfaglige håndbøger, som Sundhedsstyrelsen i forbindelse med demenshandlingsplanen har udarbejdet.

Aflåsning og sikring af døre til fælles opholdsrum samt servicearealer og fælleskøkkener

Også dette forslag er i stærk kontrast til de indsatser, der er sat i gang fx i regi af demenshandlingsplanen, hvor der er fokus på at inkludere mennesker med demens i fællesskabet og at tilpasse sin faglige indsats samt indrette omgivelserne på en måde, der sikrer, at den enkelte kan rumme fællesskabet og omvendt. Vi frygter, at låste døre vil medføre et højnet konfliktniveau og derved accelerere mistrivsel frem for at forebygge den gennem faglige indsatser.

Særlige døråbnere

Vi finder, at det vil være gavnligt for praksis og for mennesker med demens, at det bliver muligt at opsætte særlige døråbnere på låger mv., der omkranser plejehjemmet. Vi ser dog et behov for, at det bliver tydeliggjort, at formålet med særlige døråbnere er at forsinke beboeren i at forlade plejehjemmet for at undgå, at han eller hun kommer til skade og ikke at begrænse beboerens mulighed for at færdes frit.

Anvendelse af kamerakig

Kamerakig kan for nogle borgere være den mindst indgribende foranstaltning for at sikre vedkommendes trivsel. Det er samtidig et stort indgreb i retten til privatliv. Vi mener derfor, at der altid skal træffes en central afgørelse, og vi mener, at teknologiske løsninger, der anvender kamerateknologi, altid skal dokumenteres og registreres med henblik på at sikre det mindst mulige indgreb i retten til privatliv.

Optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke ved væsentlig fare eller særligt truende eller chikanerende adfærd.

Når mennesker med demens udviser "chikanerende" adfærd, skal det ses som et udtryk for mistrivsel. En mistrivsel, der skal afhjælpes gennem faglige indsatser, relationer og tryghed. Vi finder det derfor bekymrende og i direkte modstrid med faglige principper, at lovforslaget lægger op til at udvide målgruppen for denne bestemmelse til at omhandle bl.a. mennesker med demens, da der på §108 tilbud ikke vil være den fornødne demensfaglige kompetence, og det vil være stærkt indgribende at flytte et menneske, der grundet sin hjernesygdom og deraf følgende kognitive funktionsnedsættelse i forvejen er i stærk mistrivsel. Vi mener i stedet, at der skal fokus på, hvordan borgeren kan blive i sine vante omgivelser gennem en stærk faglig indsats fra personalets side. Såfremt denne bestemmelse træder i kraft, mener vi, at det skal være en forudsætning for tilladelse, at plejehjemmet har afsøgt alle midler til at sikre borgerens trivsel i vante omgivelser, herunder at have gennemført et VISO-forløb.

Med venlig hilsen

Birgitte Vølund
Formand
Alzheimerforeningen

Mette Raun Fjordside
Direktør
Alzheimerforeningen

Social-, Bolig- og
Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

26. marts 2024

**Ankestyrelsens svar på høring over udkast til lovforslag om
ændring af lov om social service m.v. (SM Id nr.: 831591)**

J.nr. 24-22147

Social-, Bolig- og Ældreministeriet har ved mail af 27. februar 2024 bedt om Ankestyrelsens eventuelle bemærkninger til lovforslag om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.).

Ankestyrelsen
7998 Statsservice

Tel +45 3341 1200

ast@ast.dk
sikkermail@ast.dk

Ankestyrelsens bemærkninger

EAN-nr.:
57 98 000 35 48 21

1. Administrativ klagesagsbehandling af afgørelser truffet af et domstolslignende nævn

Åbningstid:
man-fre kl. 9.00-15.00

Det foreslås i § 130 a (lovforslagets § 1, nr. 29) at oprette Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse over for Borgere med Handicap (herefter nævnet), som skal sekretariatsbetjenes af Familieretshuset og træffe afgørelse efter de gældende bestemmelser i servicelovens §§ 131 og 131 a med de foreslåede ændringer samt efter de foreslåede nye bestemmelser i servicelovens §§ 131 b og 131 c.

Nævnet skal bestå af en formand, der er dommer, og to nævnsmedlemmer, der kan repræsentere forskellige interessehensyn.

Det foreslås derudover, at servicelovens § 134, stk. 1, ændres (lovforslagets § 1, nr. 41), så nævnets afgørelser efter servicelovens §§ 131-131 c vil kunne påklages til Ankestyrelsen (svarende til ordningen med Familieretshusets afgørelser i dag).

Ankestyrelsen har noteret sig, at der med den foreslåede ordning vil være tale om, at en administrativ myndighed som klageinstans vil skulle efterprøve et domstolslignende nævns afgørelser.

2. Klageadgang i det foreslåede § 129 b, stk. 3

Det fremgår af den foreslåede § 129 b, stk. 1 (lovforslagets § 1, nr. 27), at kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om optagelse i et bestemt botilbud m.v. for personer, der ikke modsætter sig flytning, men som mangler evnen til at give informeret samtykke til flytning, jf. dog § 136 f. Det er en betingelse, at optagelsen tiltrædes af borgerens værge eller fremtidsfuldmægtige, hvis dennes kompetence omfatter disse forhold, og at de øvrige betingelser i § 129 b, stk. 1, nr. 1 og 2, er opfyldt.

Af bestemmelsens stk. 3, fremgår det, at kommunalbestyrelsens afgørelse efter stk. 1, kan påklages til Familieretshuset.

Ankestyrelsen opfordrer til, at det præciseres, hvem der kan klage over kommunalbestyrelsens afgørelse efter stk. 1.

3. Overgangsregler i lovforslagets § 6

Lovforslagets § 6, stk. 2, indeholder en regel om, at indstillinger efter §§ 129 eller 129 a eller § 136 f, stk. 3, 2. pkt., i lov om social service, som Familieretshuset har modtaget før ikrafttrædelsestidspunktet, jf. lovforslagets § 5, stk. 2, færdigbehandles af Familieretshuset. Det ses ikke at fremgå, hvilke regler der gælder for Familieretshusets behandling af indstillingerne.

Lovforslagets § 6, stk. 6, indeholder en overgangsregel om aktindsigt i sager, som Familieretshuset har truffet afgørelse i før lovens ikrafttræden, og hvor aktindsigtsanmodningen indgives efter lovens ikrafttræden, jf. § 5, stk. 2. Der ses ikke at være taget direkte stilling til, hvad der skal gælde i de situationer, hvor Familieretshuset træffer afgørelse efter lovens ikrafttræden, jf. situationen i lovforslagets § 6, stk. 2. Det kan overvejes at indsætte en overgangsregel herom.

4. Økonomiske bemærkninger

Det har ikke været muligt at udarbejde et retvisende svar på de økonomiske konsekvenser ved lovforslaget ved høringens deadline.

Ankestyrelsen og Social-, Bolig- og Ældreministeriet afholder i uge 14 et møde med henblik på udarbejdelsen af en økonomisk beregning af lovforslagets konsekvenser for Ankestyrelsen og eftersender denne snarest herefter.

Venlig hilsen

Jesper Hagen

HØRINGSSVAR

**“Indberetning af
magtanvendelser er
det absolutte minimum
af retssikkerhed for de
allersvageste borgere i
samfundet.**

AUTISME- OG ASPERGERFORENINGEN
AUTISTERNES EGEN FORENING

En glidebane til det, der **ALDRIG** måtte gentage sig

Den 11. september 2023 gav socialminister Pernille Rosenkrantz-Theil (S) en undskyldning til tidligere anbragte i Sær- og Åndssvageforsorgen, der var blevet udsat for overgreb og mangelfuld omsorg. En tid der aldrig måtte gentage sig, sagde hun.

I Autisme- og Aspergerforeningen ser vi med stor alvor på det fremlagte lovforslag og fremsender derfor dette høringssvar.

Som autisternes egen forening taler vi for en særdeles sårbar og mangfoldig gruppe i samfundet. Autisme er et komplekst spektrum af mennesker med varierende funktionsniveauer. Det autistiske spektrum rummer mennesker med høj intelligens og lavt støttebehov, samt mennesker med mental retardering, herunder intet funktionelt sprog og massive støttebehov.

Alt for mange autister ender med at have meget komplekse problemstillinger, der kan være svære at finde løsninger på. Grundet belastning udvikler mange autistiske mennesker komorbide lidelser blandt andet angst, depression, spiseforstyrrelser, psykoser, søvnforstyrrelser, OCD, selvskadende og eller udadreagerende adfærd mm.

Mennesker med autisme oplever ofte udfordringer inden for kommunikation, fleksibel tænkning og social interaktion samt udfordringer med sanseintegration. Mennesker med autisme har udfordringer med at blive forstået af andre, grundet deres ofte anderledes eller manglende evner til, at kommunikere deres behov på en socialt acceptabel måde. Autister kan i mange tilfælde have store udfordringer med at forstå og kommunikere i konfliktsituationer. Ligeledes kan autistiske mennesker have svært ved at bearbejde deres oplevelser efterfølgende.

Det kræver høj faglig specialiseret viden at kunne forstå og tilpasse omgivelserne til det autistiske menneske. Dette er også kendt som en faglig værktøjskasse med tilpas mange metoder og tilgange, der har en autismespecifik og anerkendende vinkel.

Autisme er en neurologisk tilstand, der påvirker enkeltpersoner på forskellige måder, hvilket resulterer i et bredt spektrum af funktionsevner og behov inden for støtte og omsorg. Autister har ofte et skiftende funktionsniveau alt afhængigt af livssituation, støtte, trivsel og ressourcer, hvilket er årsagen til, at lovforslaget kan ramme hele vores målgruppe.

Lovforslaget fratager de mest sårbare deres retssikkerhed og tryghed

Lovforslaget indebærer blandt andet, at personalet får flere muligheder for at foretage flere magtanvendelser, lempe på regler for dokumentation af disse, indelåsninger i eget hjem, overvågning i eget hjem, lettere adgang til at flytte svage borgere til et billigere og mindre specialiseret tilbud og dermed væsentlige forringelser af borgerens retssikkerhed, beskyttelse og udviklingsmuligheder.

“Indberetning af magtanvendelser er det absolutte minimum af retssikkerhed for de allersvageste borgere i samfundet.

Autisternes egen forening er dybt bekymrede for den glidebane, dette lovforslag åbner op for. Det er meningen, at samfundet og staten skal passe på borgerne. Hvert eneste menneske har værdi og rettigheder.

Indberetning af magtanvendelser er et absolut minimum af retssikkerhed for de allersvageste borgere i samfundet, der har brug for beskyttelse fra det offentlige system. En lempelse af disse regler, der er med til at sikre retssikkerheden, åbner en ladeport af mulige overgreb og krænkelse af det enkelte menneske.

Lovforslagets begrundelse er fællesskabets trivsel og de tilgængelige ressourcer. Det specialiserede område har i de seneste mange år har været målet for massive besparelser, det har påvirket mennesker med funktionsnedsættelses trivsel og udvikling. Disse massive besparelser har været medskabende til et forrået menneskesyn, som man blandt andet kunne se i dokumentaren "Nødråb i natten", der blev sendt på Tv2 i 2023

“Stigningen af udgifterne til det specialiserede område, er et resultat af mange års nedskæringer, der har givet handicappede dårligere trivsel og dermed øgede behov for støtte og tilbud.

Konsekvenserne for de autistiske mennesker

Autister har ofte komplekse specialpædagogiske behov og nogle har intet funktionelt sprog. Dette kræver et meningsgivende, forudsigeligt og trygt liv i højt specialiserede rammer.

Konsekvenserne af dette lovforslag vil for autister betyde endnu større behov for støtte og hjælp, da lovforslagets konsekvenser kan skabe dårligere trivsel ved meningsløse indelåsninger, krænkelse af retten til selvbestemmelse og fratagelse af retten til privatliv. Når vi, som autistiske mennesker, bliver belastede på vores funktionsnedsættelse; kommunikation, fleksibel tænkning, social interaktion samt sanseintegration, påvirker det vores trivsel negativt.

Samtidigt mener vi, at lovforslaget viser en manglende tillid til den specialpædagogiske faglighed og de muligheder og potentiale, den kan frigive hos det enkelte menneske, når der afsættes ressourcer til det. Men endnu mere skræmmende for os, i Autisternes egen forening, er den manglende tro på det enkelte menneskes potentiale og trivsel, når det bliver mødt med autismespecifik og anerkendende pædagogik frem for muligheder for at ekskludere mennesker fra fællesskabet, på baggrund af adfærd, der kræver specialpædagogisk indsats.

Lempelser i forhold til brug af magtanvendelser vil kun øge brugen af magtanvendelser og derved øge mistrivlsen hos autister. Magtanvendelse er fravær af specialpædagogisk faglighed og det er alt det, vi ved, der er med til at ødelægge autistisk trivsel og udvikling. Dette lovforslag kan potentielt føre os tilbage til Sær- og Åndssvageforsorgens forråede menneskesyn.

“Magtanvendelse er fravær af specialpædagogisk faglighed og det er alt det, vi ved, der er med til at ødelægge autistisk trivsel og udvikling.

At det bliver nemmere at flytte borgere væk fra trygge rammer, end hvad det er tilfældet i dag, kan blive traumatiserende og ødelæggende for autister. Det er vigtigt for vores målgruppe at have et stabilt og trygt hjem, da det er afgørende for vores sociale liv, trivsel og udvikling.

Som lovforslaget er lagt op, så bliver det nemmere for kommunerne at flytte de svageste borgere til et andet og dårligere specialiseret tilbud og ikke som i dag. Dette kan vi frygte bliver en mulighed, der kan anvendes for at opnå besparelser i kommunerne.

Retten til privatliv, retten til frihed og retten til selv at bestemme, hvor man vil bo, er en del af Menneskerettighederne og FN's Handicapkonvention, vi frygter at disse principper bliver tilsidesat hvis, lovforslaget bliver implementeret.

Det er etisk uforsvarligt at lempe på reglerne, der beskytter de mest sårbare mod overgreb. Erfaring viser, at års besparelser på det specialiserede område har resulteret i dårligere forhold for målgruppen: færre faguddannede personer og dermed dårligere livskvalitet og tryghed for borgerne. At lempe reglerne om magtanvendelse og gå på kompromis med handicappedes menneskerettigheder udgør en etisk deroute for vores retssikkerhed og Danmarks velfærdssamfund.

“Som lovforslaget er lagt op, så bliver det nemmere for kommunerne at flytte de svageste borgere til et andet og dårligere specialiseret tilbud og ikke som i dag. Dette kan vi frygte bliver en mulighed, der kan anvendes for at opnå besparelser i kommunerne.

Løsninger:

For at sikre målgruppens trivsel og bedre indsatser skal der investeres i området. Der skal prioriteres mere specialfaglig viden og bedre normering af personale til at håndtere komplekse problemstillinger hos de mest sårbare mennesker med handicaps.

Ligeledes opfordrer vi til at investere i specialpædagogiske uddannelser og opkvalificering af personale. Dette vil på sigt være en langt billigere metode og sikre bedre udvikling og trivsel for disse borgere og personale og dermed for hele samfundet.

Der skal som minimum være et uvildigt tilsyn. Når der laves tilsyn, skal dette foregå uanmeldt. De personer, der interviewes skal udvælges af tilsynet og ikke af stedets ledelse. Ansatte skal have en højere grad af juridisk beskyttelse ved brug af whistleblowerordning.

De overgreb, der skete under Sær- og Åndsvageforsorgen, må ALDRIG gentage sig, det har vi, social- og boligminister, Pernille Rosenkrantz-Theils ord for. Med dette lovforslag har regeringen åbnet døren for, at man kan tilsidesætte de svageste borgeres retssikkerhed. Manglende omsorg og overgreb kan igen blive hverdag for nogle af samfundets mest udsatte borgere – det må ikke ske!

“Med dette lovforslag har regeringen åbnet døren for, at man kan tilsidesætte de svageste borgeres retssikkerhed. Manglende omsorg og overgreb kan igen blive hverdag for nogle af samfundets mest udsatte borgere.

Autisme- og Aspergerforeningen stiller sig på linje med Pårørendeforeningen SVÆR AUTISME og appellerer til, at regeringen trækker lovforslaget tilbage for at beskytte de allermest sårbare borgere i samfundet, nemlig OS.

Med venlig hilsen
Nina Catalina Michaelsen
Landsformand
Autisme- og Aspergerforeningen

21. marts 2024

Autismeforeningens høringssvar til forslag om revision af magtanvendelsesreglerne på voksen- og børneområdet 2024

"Magt er udtryk for manglende pædagogik og manglende ressourcer."

Sådan udtrykker psykolog og ekspert i forebyggelse og håndtering af konfliktadfærd Bo Hejlskov det, og det er en holdning Autismeforeningen deler. Derfor er det vigtigt for os at understrege, at magtanvendelser er nødt til at være allersidste udvej. Det kan og må ikke være et redskab, der bruges til at skabe ro, fordi det skal gå stærkt.

Lovforslagets første del vedrører ændringer af reglerne i lov om social service (serviceloven) om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne.

I indledningen fremgår det, at 'Voksne mennesker med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne har ret til selvbestemmelse, privatliv og personlig integritet.'

Det ærgrer os derfor, at revisionen af lovforslagene er lavet på baggrund af en evaluering af de nuværende regler, hvor man hovedsageligt har spurgt medarbejdere og ledere på botilbud – evalueringen består af kvalitative data fra medarbejdere og ledere samt tre omgange af dybdegående interviews med medarbejdere og ledere og interview med blot tre borgere (skema s. 14 i https://sbst.dk/Media/638295058009167887/Evaluering%20af%20de%20reviderede%20magtanvendelsesregler%20Handicaptilg%c3%a6ngelig_V2.pdf)

Autismeforeningen anerkender lovforslagenes formål, nemlig at man ønsker at sikre, at personalet har de rette rammer til at drage omsorg for borgere, der ikke er i stand til at tage vare på sig selv eller overskue konsekvenserne af deres handlinger.

Det er imidlertid vigtigt for os at understrege, at den primære faktor, ift. om personalet har de rette rammer til at drage omsorg, handler om personalenormering og hvorvidt personalet har de nødvendige kompetencer ift. målgruppen.

Det foreslås i lovforslaget, at den gældende mulighed for at fastholde, tilbageholde eller føre en person til bolig eller opholdsrum, udvides til også at omfatte situationer, hvor det vurderes nødvendigt for at sikre en eller fleres tryghed, værdighed og sikkerhed, eller hvor en person er gået ind i en anden persons bolig, uden at den anden person ønsker det. I dag er det alene muligt med henblik på at forhindre eller afværge en fare. Derved ensrettes reglerne for mennesker med nedsat psykisk funktionsevne.

Autismeforeningen bakker ikke op om det forslag, da vi finder, at der er stor risiko for, at det vil være konfliktoptrappende. Hvis ikke der er risiko for farer, kan situationen løses på anden vis pædagogisk, med tålmodighed og et grundlæggende dagligt fokus på borgernes trivsel. Tiltaget indebærer en risiko for at bidrage til en forrået kultur.

Vold og anden uhensigtsmæssig adfærd er kontekstafhængig og situeret. Det er derfor vigtigt at undersøge, hvad adfærden er en reaktion på – det kan handle om, at rammene ikke er, som de bør være, at der er mange vikarer, uforudsigelig struktur, manglende aktivering, manglende overblik, forkert håndtering etc.

For at kunne tyde borgerne via deres adfærd, er det vigtigt, at der er tilstrækkeligt personale og særligt personale med handicapspecifik og specialpædagogisk viden.

Autismeforeningen foreslår derfor, at man for at sikre det grundlæggende princip om, at magtanvendelser kun må anvendes, når det har vist sig umuligt at løse situationen ved brug af socialpædagogiske metoder, at der i tillæg til loven indføres regler for, hvilke normeringer og kvalifikationer der skal være til stede i et botilbud.

Autismeforeningen anbefaler desuden, at man, for at imødekomme den stigende mangel på socialpædagoger/ pædagoger, stiller krav om, at medarbejdere inden for området opkvalificeres jævnlige, så det sikres, at alle, der arbejder med målgruppen, har den viden, der er bydende nødvendig, i forhold til at vurdere om en magtanvendelse er påkrævet. Her tænker vi særligt på undervisning i low arousal, som er en pædagogik, der har fokus på at forebygge uhensigtsmæssig, udadreagerende adfærd.

Lovforslaget omhandler magtanvendelser for personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, der ikke kan tage vare på sig selv eller overskue konsekvenserne af deres egne handlinger. Hertil er det vigtigt at bemærke, at definitionen af hvem der falder ind under denne målgruppe varierer fra kommune til kommune.

For autister gælder, at deres funktionsniveau ofte er forbundet med de rammer, de skal forsøge at agere inden for. De almenmenneskelige behov for at opleve autonomi og føle sig i kontrol gælder også for denne målgruppe, og magtanvendelser og andre indgreb i selvbestemmelsesretten vil derfor anspore dem til at kæmpe for at opnå følelsen af kontrol. (selfdetermination theory/ Deci og Ryan og Self efficacy/ Bandura).

I Autismeforeningen ser vi derfor en risiko for, at indførslen af denne lov vil medføre, at endnu flere borgere presses over i målgruppen, da brugen af magtanvendelser og indgreb i selvbestemmelsesretten vil have negativ effekt på deres funktionsniveau. (Kim Berge og Karl Elling Ellingsen, Selvbestemmelse og bruk av tvang og makt. Oppdragsforskning for Barne,- ungdoms- og familiedirektoratet, Trondheim: NAKU Nasjonalt kompetencemiljø om utviklingshemming, 2015.)

Af lovforslaget fremgår, 'at magt og andre indgreb i selvbestemmelsesretten alene må anvendes for at sikre personens omsorg, værdighed og tryghed eller tilgodese hensynet til fællesskabet på bo- eller dagtilbuddet eller hensynet til andre.'

Det er i den forbindelse vigtigt at bemærke, at forskning peger på, at mennesker med kognitive handicap i forvejen er udsatte ift. vold og overgreb, idet de har svært ved at mærke sig selv og dermed sige fra. Det at blive udsat for en magtanvendelse, eller observere at en anden borger bliver udsat for en magtanvendelse, risikerer at bidrage til dette. Magtanvendelser - både for den der oplever den og dem, der er vidne til den - kan desuden virke retraumatiserende, og brugen kan derfor igangsætte en negativ spiral, hvor beboeren for hver magtanvendelse føler sig mere og mere magtesløs og derfor bliver mere udadreagerende.

Autismeforeningen opfordrer derfor til, at det undersøges, hvordan det at blive udsat for en magtanvendelse, eller være vidne til den, opleves for beboerne.

I lovforslaget fremgår det, at 'Forslagene vurderes samlet at balancere hensynet til borgerens retssikkerhed over for hensynet til omsorgspersonalets arbejdsvilkår samt at sikre en effektiv tids- og ressourceudnyttelse.'

Det er vigtigt kontinuerligt at være opmærksom på denne balance – ikke mindst i lyset af, at medarbejderne i Rambølls analyse understreger, at en travl hverdag er den største hindring ift. at overholde reglerne på området. Et dilemma kan eksempelvis være i hygiejnesituationer, hvor medarbejderen har behov for at overholde tiden, mens beboeren har behov for tid til at blive klar. **Autismeforeningen anbefaler** derfor, at det tydeliggøres i loven, at tidspres på medarbejdernes opgaver aldrig må blive en årsag til magtanvendelse eller indgreb i selvbestemmelsesretten.

Det foreslås i lovforslaget, at det bliver muligt i særlige situationer at låse en beboer inde i sin egen bolig i op til ti timer i døgnet fordelt på max to timer i dagtimerne og otte timer om natten i op til seks måneder, når beboeren ved at forlade sin bolig udsætter sig selv eller andre for fare eller udviser en særligt truende adfærd.

Autismeforeningen bakker ikke op om det forslag, da vi ikke mener, at der er faglige og saglige argumenter for at udvide denne mulighed for administrativ frihedsberøvelse. Det er voldsomt indgribende og nedbrydende for det enkelte menneske.

Der foreslås desuden to tiltag med henblik på at lempe reglerne for flytning uden samtykke. Vi vil opfordre til, at der indføres regler omkring, hvor ofte borgerne på botilbuddet må flyttes, da gentagne skift vil skabe stor utryghed og dermed mistrivsel hos borgeren.

Autismeforeningen mener, at der bør foreligge tungtvejende argumenter for en sådan flytning og opfordrer til, at man indfører regler i forhold til at få en ekstern instans ind over beslutningsprocessen, eksempelvis VISO.

Det fremgår af lovforslaget, at det fortsat gælder, at 'Personalets registrering og indberetning til personalelederen har til formål at sikre, at medarbejderne og ledelsen reflekterer over brugen af magtanvendelse.'

Med tanke på hvor meget rammerne betyder for borgernes adfærd, **vil Autismeforeningen opfordre til**, at der indføres et krav om, at registreringen skal indeholde detaljer, ift. hvilken situation magtanvendelsen opstod i, hvordan bemanningen var på det pågældende tidspunkt samt hvilke kompetencer, der var til stede. Ligeledes opfordrer vi til, at der indføres regler om ekstern supervision i forbindelse med registreringen af magtanvendelser for at sikre, at refleksionen ikke præges af en eventuel kultur på det pågældende bosted.

I forhold til det socialfaglige nævn, der skal sikre, at borgerens rettigheder håndhæves, **er det Autismeforeningens anbefaling**, at nævnet bliver bredere repræsenteret inden for handicapområdet, så der i højere grad tages højde for borgernes forskellige behov.

Autismeforeningen finder det vigtigt at understrege, at et botilbud er borgerens hjem. Et sted hvor borgeren skal have ret til at indrette sig efter eget ønske, jf. Handicapkonventionen. Her fremgår det, at 'Handicapkonventionen (n) anerkender vigtigheden af, at personer med handicap har ret til personlig autonomi og uafhængighed, herunder frihed til at træffe egne valg.'

Til Social-, Bolig- og Ældreministeriet
Att. p-handicap@sm.dk

Høringssvar over udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)

Bedre Psykiatri takker for muligheden for at bidrage til høringen og har følgende bemærkninger.

Bedre Psykiatri er overordnet enig i, at voksne mennesker med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne har ret til selvbestemmelse, privatliv og personlig integritet. Borgerne har grundlæggende rettigheder og kommunerne er forpligtet til at overholde disse ved at sikre omsorg, værdighed og tryghed, også for denne gruppe af borgere, som ikke kan tage vare på sig selv eller overskue konsekvenserne af deres egne handlinger, og som ofte ikke vil være i stand til at give et informeret samtykke til pleje- og omsorgsindsatserne efter serviceloven. Det noteres i lovforslaget, at efter bestemmelsen er formålet med bestemmelserne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten at begrænse magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten til det absolut nødvendige. Det vil derfor være hensigtsmæssigt, at der på socialområdet kommer målsætninger og konkrete handlingsplaner for, hvordan man kan øge selvbestemmelsesretten og nedbringe magtanvendelser.

Bedre Psykiatri vil godt understrege, at disse indgreb aldrig må erstatte omsorg, pleje og socialpædagogisk bistand. Se også Bedre Psykiatri positionspapir på en [god socialpsykiatri](#).

2.2. Registrering, indberetning og orientering mv.

Enhver brug af magtanvendelse (alle typer) bør forebygges og der skal arbejdes systematisk med at øge selvbestemmelsesretten. Det arbejde fordrer dokumentation for at sikre viden og læring om, hvad der foregår. Dokumentation er også borgerens sikkerhed i forbindelse med fx klagesag og det kan være nødvendigt for de pårørende for at vide, hvad der foregår.

Der findes i dag meget dårlig registrering af magtanvendelse og tallene er sjældent sammenlignelige.

Med den foreslåede ændring af § 135 a, stk. 1, 1. pkt., og § 135 b, stk. 1, vil social- og boligministeren kunne fastsætte lempeligere regler om registrering og indberetning af indgreb efter §§ 125, 128, 128 b, 128 c og § 136 a, stk. 3, som foreslås ændret, jf. lovforslagets § 1, nr. 12-16, 19-21 og 50, samt nye indgreb, som kræver forhåndsgodkendelse i §§ 128 d, 128 e, 128 f, 128 g og 128 i, i magtanvendelsesbekendtgørelsen, sådan at personalet ikke vil skulle registrere alle indgreb, som de foretager, men at personalet i stedet vil skulle udarbejde en samlet registrering, hvori der bl.a. vil skulle angives en skønsmæssig vurdering af antal af foretagne indgreb.

Forslaget om at kunne foretage en skønsmæssig vurdering af hvor mange magtanvendelsesindgreb, der er foretaget, er u hensigtsmæssig. Bedre Psykiatri vurderer, at skøn vil gøre det svært at vurdere bostedernes egentlige praksis og dermed være en forhindring i forhold til arbejde systematisk med at reducere unødvendig brug af låste døre, låste skabe og skuffer i borgerens bolig, begrænsning af mulighed for at være på fællesarealer mm.

Den administrative besparelse, som kommunen opnår ved at afskaffe registrering, bør ses i forhold til det indgreb, som borgerne er udsat for.

2.6.2. Optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke ved væsentlig fare eller særligt truende eller chikanerende adfærd.

Bedre Psykiatri er enig i, at kommunalbestyrelsen skal have fornøden hjemmel til at forebygge vold og trusler og højne sikkerheden for beboere og personale på botilbud med henblik på at sikre gode rammer for, at botilbuddene kan yde beboerne den nødvendige hjælp og støtte. Bedre Psykiatri er dog grundlæggende uenig i indholdet i Servicelovens § 129 a, der kom til for at borgere kunne flyttes på de 150 særlige pladser i psykiatrien. Og nu foreslås målgruppen, der kan flyttes uden samtykke, udvidet.

Bedre Psykiatri finder det uhensigtsmæssigt at fjerne mennesker fra deres bolig uden samtykke, uagtet om det handler om mennesker med psykisk sygdom eller andre grupper. På samme måde finder vi det uhensigtsmæssigt at fratage borgere muligheden for medbestemmelse på, hvor de må bosætte sig.

For Bedre Psykiatri er det afgørende, at vi kan finde et hjem til de allermest syge, hvor flerfaglig indsats og behandling, recovery, værdighed og tryghed er helt centrale elementer.

For Bedre Psykiatri er flytning af en borger uden samtykke af væsentlig indgribende og uoprettelig karakter og dermed et væsentligt indgreb i selvbestemmelsesretten og den enkelte borgers retssikkerhed. Meget ofte bunder konflikter (farer, vold, trusler mv.) på

bosteder i utilstrækkelig behandling, støtte, relation og hjælp samt misbrug og uoverensstemmelser og misforståelser mellem beboerne og personalet¹. Dertil spiller ukvalificeret ansatte, ringe socialfaglige tilgange² og de fysiske omgivelser³ også en væsentlig betydning.

Ifølge VIVE 2017 er det veldokumenteret, at borgeres eventuelle alkohol- eller stofafhængighed spiller ind i forhold til forekomsten af vold på botilbud og forsorgshjem, da en sådan afhængighed øger forekomsten af vold blandt borgere med fx psykiske lidelser. Således viser en undersøgelse, at risikoen for voldskriminalitet og aggression bliver fire til ti gange så stor hos patienter med en psykiatrisk diagnose (fx skizofreni eller psykotiske lidelser), når de samtidig har et misbrug. I en dansk tværgående analyse af ti cases om voldsepisoder på botilbud og forsorgshjem var misbrug af rusmidler impliceret i fire af episoderne. Faktisk ser kombinationen af psykiske lidelser og misbrug ud til at kunne forklare en stor del – og måske hele – den øgede forekomst af vold, der ses blandt personer med alvorlige psykiske lidelser. Det er desuden estimeret at 60-90 pct. af vold i institutioner sker i forbindelse med grænsesætning. I forhold til at forebygge og håndtere vold peger en del studier på betydningen af at have veluddannede og engagerede medarbejdere, da de i højere grad vil have kompetencer til at håndtere vanskelige situationer. Ved forebyggelse af vold i arbejdet med personer med fx udviklings-hæmning eller psykiatriske udfordringer på botilbud og forsorgshjem er dagligdagen og relationen mellem personale og borger af overordentlig stor betydning. Et centralt element i denne relation er personalets opfattelse af borgerne – deres menneskesyn. Her viser talrige studier, at et øget fokus på borgernes egne ønsker til deres liv og fx en øget forståelse af, hvad disse borgere forsøger at udtrykke med deres eventuelle voldelige adfærd, kan nedbringe omfanget af vold markant. I arbejdet med at forebygge vold er et vigtigt element, hvad man ser som grunden til, at givne voldsepisoder opstår. Her viser

¹ VIVE 2017 VOLDFOREBYGGELSE PÅ BOTILBUD OG FORSORGSHJEM

² Psykiatriudvalgets hovedrapport, 2013; VIVE METODER I BOTILBUD, SFI, 2015; Vold i psykiatrien, FOA undersøgelse, 2014; VIVE 2017: VOLDFOREBYGGELSE PÅ BOTILBUD OG FORSORGSHJEM;

Vold på botilbud og forsorgshjem, Defactum, 2016

³ Rapport - Vold på botilbud og forsorgshjem, Defactum, 2016

undersøgelser, at sundhedspersonale, der arbejder med borgere med psykiske lidelser, ofte fortolker voldsepisoderne som noget, der udspringer af givne psykiske sygdomme. Spørger man derimod patienterne om, hvad der ligger bag voldsepisoder, henviser de i langt højere grad til konflikter med personalet. Disse forskellige fortolkninger har betydning, da de er med til at sætte rammerne for, hvem der kan gøre hvad for at nedbringe forekomsten af vold: Ved den sidstnævnte fortolkning har personalet en handlemulighed i forhold til at nedbringe forekomsten af vold; det har det derimod ikke, hvis det bare forstår volden som noget, der udspringer af givne diagnoser. (Se Bedre Psykiatri forslag til [bedre bosteder](#))

Bedre Psykiatri er desuden bekymret for udsigten til, at en borger kan flyttes til et andet bosted med henvisning til "at sikre et botilbud, der er bedre egnet til at imødekomme den pågældendes støttebehov". Bedring i borgerens tilstand kan være afstedkommet af at være i et botilbud med tilstrækkelig støtte, og den bedring kan forværres, hvis borgeren flyttes uden samtykke. Det er vigtigt for Bedre Psykiatri, at vurderingen af botilbuddets egnethed alene afhænger af borgerens behov for støtte og ikke f.eks. økonomi. Det er desuden vigtigt, at der ses på borgerens langsigtede støttebehov, i det borgerens behov for støtte kan variere over tid, og borgeren ikke bør flyttes flere gange.

2.7.1. Kortvarig indelåsning af beboer i egen bolig.

Det noteres af lovforslaget, at af hensyn til beboeren, beboerens familie, de øvrige beboere og personalet på botilbuddet bør der indføres mulighed for, at der i særlige situationer og for en meget begrænset periode kan træffes afgørelse om, at en beboer låses inde i sin egen bolig på et botilbud.

Bedre Psykiatri vil gerne understrege, at indelåsning er et meget indgribende tiltag, der som det klare udgangspunkt vil udgøre en administrativ frihedsberøvelse af beboeren.

Bedre Psykiatri mener ikke, at indelåsning hverken er meningsfuldt, socialfagligt begrundet eller retfærdiggjort i lovforslaget. Forslaget savner proportionalitet, eftersom det vurderes at være tale om få tilfælde om året, hvor det vil kunne være aktuelt at træffe afgørelse om indelåsning af en beboer. Lovforslaget afspejler således hverken dokumenteret forhold, proportionalitet, mindsteindgrebsprincippet eller rimelighed.

Hvis en beboer med f.eks. en psykiatrisk diagnose udsætter sig selv eller andre for fare eller udviser en særligt truende adfærd over for andre er der i høj grad tale om et råb om akut hjælp og støtte. Op til 10 timers indelåsning på et døgn (der ikke må overstige 6 måneder) er ikke forenelig med værdighed, omsorg eller en betryggende hjælp til nogle af landets mest udsatte grupper som mennesker med psykisk sygdom på bostederne.

Ensomhed og isolation er desuden et veldokumenteret problem blandt mennesker med psykisk sygdom. Yderlig forstærkning ved indelåsning i op til 10 timer pr. døgn risikerer at bidrage til forværring af tilstand og adfærd⁴. Uagtet tilsyn, overvågning, adgang toilet, vand og nødvendig medicin og tilkaldemulighed er indelåsning af beboer i egen bolig stærkt problematisk, kontraproduktivt og uhensigtsmæssig i vejen mod bedring jf. § 81 i serviceloven (formålsbestemmelsen) og socialstyrelsens ambitioner om recoveryorienteret rehabilitering⁵.

Bedre Psykiatri mener, at 6 måneder er alt for lang tid at opretholde en vurdering af, om borgeren er til væsentlig fare for sig selv eller andre eller vil udvise en særligt truende adfærd over for andre, hvis beboeren forlader sin bolig.

⁴ Bedre Psykiatri – Viden om ensomhed og isolation. <https://bedrepsykiatri.dk/ensomhed/>

⁵ <https://sbst.dk/handicap/recovery-orienteret-rehabilitering/hvad-er-recovery-orienteret-rehabilitering->

Afsnit 2.7.1.3 6) Boligen bebos ikke af andre, medmindre der også træffes afgørelse efter stk. 1 i forhold til dem, eller de giver informeret samtykke til indelåsningen.

Bedre Psykiatri mener, at det bør præciseres, at flere borgere, der er til fare for sig selv eller andre, ikke må låses inde på samme værelse. Borgere skal heller ikke kunne låses inde sammen med personer, de bor sammen med. Heller ikke, hvis de giver samtykke til det. Indelåsningen bør i det hele taget alene ske i absolut undtagelsestilfælde.

2.8. Åbning af aflåst eller på anden vis sikret yderdør til en bolig i et botilbud. Det noteres af lovforslaget, at der bør etableres mulighed for uden samtykke at åbne en aflåst eller på anden vis sikret yderdør til en beboers bolig i et botilbud, og at en sådan ordning bør give adgang til døråbning i videre omfang, end hvad der i dag kan foretages straffrit efter nødværgereglerne. Efter EMRK artikel 8, stk. 1, har enhver ret til respekt for bl.a. sit privatliv og sit hjem. Artikel 8, stk. 1, beskytter således mod indgreb i borgerens hjem, herunder bl.a. mod myndigheders indtrængen i private hjem.

For Bedre Psykiatri er der tale om væsentlige indgreb i beboerens ret til privatliv (beboernes selvbestemmelsesret, herunder retten til privatliv og til personlig integritet), hvorfor det bør understreges i lovgivningen, at dette kun er absolut nødvendigt for at undgå en væsentlig og nærliggende risiko for, at beboeren forårsager væsentlig og alvorlig personskade på sig selv eller andre, eller der er en væsentlig sundhedsmæssig risiko for beboeren eller andre. Hvorvidt der foreligger en risiko for væsentlig og alvorlig personskade eller væsentlig sundhedsmæssig risiko, vil bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde.

I bemærkningerne til forslaget står, at "Det vil som udgangspunkt ikke være en tilstrækkelig sundhedsmæssig risiko, at en beboer ryger cigaretter i sin bolig uden at lufte ud.

Bedre Psykiatri mener ikke, at det under nogen omstændigheder bør være tilstrækkelig begrundelse for at foretage indtrængning hos en borger, at vedkommende ryger cigaretter og ikke vil lufte ud

Bedre Psykiatri mener desuden, at 12 måneder er alt for lang tid at opretholde en vurdering af, om der foreligger en nærliggende risiko for, at beboeren forårsager væsentlig og alvorlig personskade på sig selv eller andre, eller der er en væsentlig sundhedsmæssig risiko for beboeren eller andre. Også selvom, der indledningsvist har været en forsøgsperiode på 8 uger, som nævnt i bemærkningerne til forslaget.

Bedre Psykiatri deler vurderingen af, at det bør være et uvildig nævn med bl.a. deltagelse af en dommer, som træffer afgørelse herom.

2.9. Oprettelse af Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap.

Bedre Psykiatri noterer sig i lovforslaget, at der skal nedsættes et nævn, der vil skulle træffe afgørelse om de nye muligheder for magtanvendelse, som ministeriet vurderer, at der er behov for, samt afgørelse om de eksisterende muligheder for optagelse i botilbud uden samtykke. Herved vil afgørelseskompetencen for de omhandlede særligt indgribende former for magtanvendelse blive placeret hos én landsdækkende myndighed, hvilket også vil understøtte en ensartet praksis på tværs af kommunerne.

Bedre Psykiatri noterer sig, at nævnet bør bestå af en dommer som formand samt to andre medlemmer, der bør udpeges efter indstilling fra henholdsvis Danske Handicaporganisationer og KL.

Bedre Psykiatri mener at en interesseorganisation som KL kun bør være repræsenteret i nævnet ved vurdering af ny velfærdsteknologi.

Ved behandling af sager om borgere bør der i stedet udpeges en socialfaglig specialist, der vurderer indgrebs berettigelse. Og der bør kunne indhentes sagkyndig bistand, f.eks. i sager om borgere med psykisk sygdom. Desuden bør Danske Patienter være en del af nævnet i tilfælde, hvor borgeren har en psykisk sygdom.

Bedre Psykiatri finder det også nødvendigt at borgeren har en repræsentant, i de sager om magtanvendelse, der skabes hjemmel til med dette forslag ud over de begrænsede muligheder, der lægges op til med forslaget. Repræsentanten skal have et kendskab til borgeren og dennes omstændigheder, og dermed sikre at borgerens perspektiv er repræsenteret. F.eks. gennem en beskikket bistandeværge, advokatbistand og bisidder.

Bedre Psykiatri henholder sig i øvrigt til høringssvaret fra Institut for Menneskerettigheder.

Med venlig hilsen

Bedre Psykiatri

12. marts 2024

Til Social-, Bolig- og Ældreministeriet

Høringssvar

Børne og Kulturchefforeningen (BKF) takker for muligheden for at afgive høring i forhold til lovforslag om "lov om voksenansvar for anbragte børn og unge" m.fl.

BKF forholder sig til de dele af ændringsforslagene, der vedrører børn og unge.

BKF bemærker, at mange af forslagene og begrundelserne for ændringer er baseret på problematikker og evalueringer, der er foretaget blandt voksne, her primært de voksne, der er ansatte i døgntilbud. Der er i den forbindelse vægtet de dilemmaer, de voksne kan stå i, når børn og unge handler på en uhensigtsmæssig måde i forhold til deres helbred, muligheder for deltagelse i fællesskaber, mulighed for læring m.v.

Set i lyset af intentionerne i "aftalen om Børnene Først", med bl.a. klare aftaler om flere rettigheder til børnene og bedre kvalitet i anbringelser, er det i BKF bemærket, at der ikke har været en inddragelse af anbragte børn og unge i det forberedende arbejde. Det noteres også, at der heller ikke har været inddraget repræsentanter fra de kommunale myndigheder på børn- og ungeområdet, ligesom forældreperspektivet ikke ses inddraget. Det ville have været oplagt at involvere "Partnerskabet om Børnene Først", hvor førstnævnte er repræsenteret.

Der er tidligere i undersøgelser og afhandling gjort opmærksom på, at børnenes og de unges perspektiv ikke har været inddraget. Det gælder både generelt i forarbejder til lovgivning og i den konkrete inddragelse af det enkelte barn eller ung efter en magtanvendelse. Inddragelse er central i forhold til magtanvendelsesregistrering og rapportering.

Allerede i 2016 fremførte Hanne Hartoft i sin afhandling "Magtanvendelse over for anbragte børn og unge", at selvom børn og unges ret til at redegøre for deres oplevelse af en magtanvendelse er meget central, så sker det kun i begrænset omfang.

"Det er dog bemærkelsesværdigt, at ingen af de tilsendte indberetningsskemaer indeholder udtalelser fra barnet eller den unge. I de fleste tilfælde angives det, at barnet eller den unge ikke ønskede at udtale sig, ligesom der også er eksempler, hvor det fremgår, at barnet fx som følge af en funktionsnedsættelse ikke vurderes at være i stand til at reflektere over hændelsen, samt at barnet ikke længere opholder sig på institutionen og derfor ikke kan udtale sig. I enkelte tilfælde refereres det, at den unge fandt indgrebet for voldsomt eller unødvendigt, eller at fastholdelse varede for længe, efter han/hun var faldet til ro. Der er dog også enkelte tilfælde, hvor medarbejderen i beskrivelsen har refereret, at barnet eller den unge ikke selv oplevede situationen som en magtanvendelse."

(Evaluering af lov om voksenansvar for anbragte børn og unge; Rambøll februar 2020)

"sikrer, at indberetningsskemaer om fysisk magtanvendelse indeholder en fyldestgørende beskrivelse af hændelsesforløbet, herunder en beskrivelse af, hvordan barnet eller den unge konkret blev ført eller fastholdt, og en begrundelse for, hvorfor indgrebet var nødvendigt."

(Mindre, private opholdssteder for unge, Ombudsmanden Temarapport 2022)

Det kan tyde på, at børnenes perspektiv også i for ringe grad er medtaget i de gældende regler. Det gælder ved medvirken, udarbejdelse og inddragelse i den konkrete anvendelse, og nu altså også i forhold til inddragelse og revision af lovgivningen.

Det undrer Børne- og Kulturchefforeningen, og det giver en hypotese om, at man fra Folketinget signalerer, at nu er Barnets Lov vedtaget, og så er børn og unge blevet tilstrækkeligt mødt, anerkendt og inddraget. BKF vil generelt anbefale Folketinget, at der i alt lovgivningsarbejde, som omhandler børn og unge, sker en reel inddragelse af børn og unge i forarbejdet eller i "Partnerskabet om Børnene Først". BKF vil opfordre til, at Folketinget generelt lader sig inspirere af Irland, hvor der på alle områder skal ske en inddragelse af børn og unge efter inspiration fra Laura Lundys model på inddragelse af børn og unge.

Det er også værd at bemærke, at hele spørgsmålet om anvendelse af magt fortsat forsøges reguleret gennem love og regler fremfor pædagogik og menneskelige relationer. Det er selvfølgelig en opgave for de voksne at drage omsorg for de børn og unge i udsatte positioner, men det er væsentlig at stille krav om, at de voksne har de rette både personlige og faglige kompetencer til at kunne håndtere de frustrationer m.v. som børn og unge i udsatte positioner ofte kommer i.

BKF ser således, at der mangler inddragelse af især børn og ungeperspektiver, men også forældre og myndighedsperspektiver fra de kommunale familieafdelinger samt viden om resultater af pædagogisk praksis, forskning og pædagogiske og psykologiske teorier.

Når det kommer til de enkelte forslag, kunne BKF ønske, at der til grund for hvert enkelt forslag var lagt en solid socialpædagogisk, metodisk og psykologisk viden. Der er ingen evidens for, at mere anvendelse af magt fører til større mestring og trivsel for de børn og unge, magten udøves overfor.

Der er allerede i de gældende bestemmelser en faktuel tilsidesættelse af børnenes rettigheder, ved at de formelt set har ret til at kommentere magtanvendelser, men i ringe grad gør det. Det er forståeligt nok, at et barn eller en ung ikke formår at fremføre sin version og syn på en magtanvendelse, der er skrevet af den, der har udøvet magten og efterfølgende igen skal konfronteres overfor samme person med, hvordan magtanvendelsen oplevedes, og om den vurderes at være rigtig og lovlig. BKF foreslår, at enhver opfølgning på en magtanvendelse skal følges op af en samtale med en børne- og ungerådgiver. Dette dels da det er præcis løbende inddragelse jf. Barnets Lov, men dels også signalerer, at det skal være undtagelsen, at magt anvendes, og at barnet og den unge selvfølgelig bør tale episoden igennem med den børne- og ungerådgiver, der har myndighedssagen. Det vil selvfølgelig medføre ekstra ressourcer, men gode prioriteringer, hvis I som Folketing VIL styrke børn og unges rettigheder.

I forslaget skelnes der mellem sikrede og almindelige børne- og ungehjem i forhold til, hvorvidt der skal være formuleret husorden. BKF foreslår, at alle døgntilbud bør have ordensregler, hvor de i lovforslagets områder for magtanvendelse adresseres i nogle retningslinjer. Disse retningslinjer skal være formuleret sammen med fx fire børn og unge, således der i "fredstid" drøftes og fastlægges retningslinjer for, hvad der her er de handlinger og tiltag, vi arbejder efter, og de er forelagt de børn og unge, som opholder sig der.

I forhold til de nye forslag om mulighed for at anvende magt i forhold til at kunne fratage fx mobiltelefoner og spiritus mangler der også metodiske overvejelser om, hvad sådan en relation og adfærd fra voksnes side kan give af identitet, relationskompetencer, had m.v. hos børnene og de unge.

Det er også problematisk, at personale, der har omsorgsopgaven og ikke en myndighedsopgave, bliver bemyndiget til at tilrettelægge ransagninger. Det er nogle ret konfliktfyldte og omfangsrige situationer, der kan forudses, hvis loven vedtages. Det er vel og mærke konflikter, der opstår, fordi voksne griber ind og anvender magt i en ikke-momental farlig situation.

Det er BKF's klare holdning, at magt overfor børn og unge aldrig må tages i anvendelse i forhold til mangel på hverken menneskelige ressourcer eller faglige kompetencer.

BKF anerkender, at det ikke er et ukompliceret område, og at gældende regler eller mangel på regler selvfølgelig ikke må stå i vejen for mulighed for at yde tilstrækkelig omsorg overfor børn og unge i udsatte positioner. Vi accepterer selvfølgelig ikke, at børn og unge hverken på kort sigt eller langt sigt gør skade på sig selv eller andre, hvis det med en relevant voksen indgriben kunne være afværget. Det er selvfølgelig de voksnes ansvar at træde til, hvis et barn eller en ung mister kontrollen i en sådan grad, at barnet eller den unge eller andre kommer i fare. Det er selvfølgelig også de voksnes ansvar at forsøge at skabe en relation og tilrettelægge en pædagogik, som har et udviklingsperspektiv set ind i barnets eller den unges mestringskompetencer her og nu og ind i voksenlivet.

Målet er at lade børnenes og de professionelles perspektiver udfordre og berige hinanden og som voksen vide, at vi aldrig ved alt, men at vi altid har en forpligtelse på solidaritet med barnet eller den unge.

Lovforslaget lægger op til, at der skal være en bred ensartet ramme for magtanvendelse over hele anbringelsesområdet. BKF finder ikke, at der er en forståelig forklaring på, hvorfor der ikke er behov for at differentiere mellem fx børn, der bevæger sig ud i prostitution, og børn, der har gemt en iPad under dynen.

Samlet set mener Børne- og Kulturchefforeningen, at forslaget ikke entydigt bidrager til at sikre anbragte børn og unge trygge, omsorgsfulde og udviklende rammer.

BKF anerkender, at der er behov for at se på, hvordan børn og unges trivsel og gode opvækstvilkår i stedet sikres. Der lægges her vægt på, at det her er vigtigt at inddrage resultater af forskning i socialpædagogisk praksis, børnene- og de unges synspunkter, forældres perspektiv og med input fra både myndighed på området og relevante organisationer der traditionelt varetager børn og unges interesser.

Hvis forslaget skal gennemføres, anbefaler Børne- og Kulturchefforeningen, at der sikres en adskillelse af magtanvendelsesindberetninger og børnene og de unges perspektiver på indberetningen. Det kunne fx gøres ved at børne og de unge fik mulighed for at give deres perspektiv overfor deres kommunale myndighedsrådgiver.

Beslutninger om magtanvendelse i form af ransagning, fratage mobiltelefon m.v., som ikke er et akut problem, kunne ligeledes være en beslutning, der skal træffes af den kommunale myndighed (børne- og ungerådgiveren) og i nogle tilfælde i samarbejde med politiet. I sådanne situationer vil der være tid

til at inddrage børnene og de unge og sikre både deres inddragelse, medvirken til løsninger og retsstilling i forhold til de indgreb, der eventuelt besluttet.

BKF er klar over, at ændringer i reglerne ikke kan være helt enkle at indføre, og at de derfor skal gennemarbejdes nøje, for at vurdere konsekvenserne. BKF deltager gerne i sådan et udviklingsarbejde.

Med venlig hilsen

Rasmus Byskov-Nielsen

Vicekommunaldirektør, Ikast-Brande Kommune
Formand for Børne- og Kulturchefforeningen

Helle Støve

Direktør for Børn og Unge, Holstebro Kommune
Formand for Børne- og Kulturchefforeningens Børne- og Familienetværk

Social-, Bolig- og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

22.03.2024
J.nr. 3.7.27/amc

Et stift blik på børns rettigheder og monitorering er et krav, når lovændring giver mulighed for mere brug af magt.

Børnerådets bemærkninger til udkast til ændring af lov om social service, lov om voksenansvar mfl. for så vidt angår reglerne, der vedrører børn og unge. Det vil sige ændringerne i lov om voksenansvar.

Ændringen omhandler børn, der bor på børne- og ungehjem. Fremover vil personalet på stederne kunne tage barnets mobiltelefon og elektronisk kommunikations- og spiludstyr i en nærmere afgrænset og midlertidig periode. Det kan ske undtagelsesvist og må aldrig erstatte omsorg og socialpædagogisk indsats, og det skal være begrundet i for eksempel nærliggende risiko for prostitution og kriminalitet. Personalet kan dog også tage telefon eller spiludstyr, såfremt fx spil om natten medfører, at barnet har svært ved at "passe sin skole".

Derudover kan personalet fratage et barn eller en ung euforiserende stoffer ved brug af magt. Personalet kan tage alkohol fra et barn eller en ung, såfremt den unge overtræder regler i en husorden, eller når personalet vurderer, at det er nødvendigt for at sikre barnets eller den unges trivsel, sundhed eller udvikling.

Børnerådet ser med bekymring på ændringen i lov om voksenansvar, fordi:

- Der er ikke nok fokus på børnenes rettigheder, herunder klageadgang
- Anvendelsen af de omtalte typer magt må forventes at være nødvendig i meget få tilfælde. Det skal italesættes yderligere
- Forslaget er uklart formuleret og åbner op for en alt for bred anvendelse
- Interessenterne på området ikke er blevet inddraget i processen om udformningen af lovforslaget

Magtanvendelse er et voldsomt indgreb for barnet

Børnerådet er bekymret over udvidelsen i beføjelserne for magtanvendelse. Alle pædagogiske tiltag og omsorg skal være forsøgt, inden man som personale som sidste udvej må ty til magtanvendelse, som er et kraftigt og alvorligt indgreb for barnet. Når magtanvendelsesindberetningen laves, skal personalet redegøre deri for, hvordan han/hun har forsøgt med pædagogiske værktøjer, konfliktnedtrappende adfærd og så videre. Barnet skal have mulighed for at udtale sig med sin side af sagen, og der skal følges grundigt op med den unge, samtidig med at personalet/stedet kan angive, hvilken læring de tager med sig fra magtanvendelsen.

Børnerådet mener, at der bør være langt større fokus på, hvor svært det er for både børn/unge og personale at skulle skifte mellem relation og magt. Brug af magt bliver ofte en kæp i hjulet på det socialpædagogiske arbejde, fordi relationen tager skade.

Børnerådet anerkender behovet for som allersidste udvej at tage mobiltelefonen fra nogle få børn eller unge, hvor dialog og alle pædagogiske værktøjer er anvendt, uden at barnet frivilligt vil aflevere telefonen, og hvor barnet ikke kan beskyttes på anden måde mod alvorlige konsekvenser. Der er ingen tvivl om, at mobiltelefoner for nogle børn og unge kan medføre udfordringer, som kræver både tid og omhyggelighed, og der vil være enkelte tilfælde, hvor omsorg og socialpædagogiske værktøjer i sidste ende ikke er tilstrækkelige. Magtanvendelsen vil så ske med udgangspunkt i at beskytte barnet. Men når det er sagt, vil samtykke fra barnet til enhver tid være det mål, man skal sigte efter. Ellers er der tale om en falliterklæring, hvad angår stedets pædagogiske metoder.

Principper for magtanvendelse skal stadig betragtes

Generelt mener Børnerådet, at denne ændring i lovgivningen ikke kan stå alene. Hvis den gennemføres, bør der laves nye kurser heri for ledere og personale, hvor også de grundlæggende principper for magtanvendelse understreges og eksemplificeres. For det er helt afgørende, at personale kender og forstår henholdsvis proportionalitetsprincippet, mindsteindgrebsprincippet samt at magtanvendelse altid skal være absolut sidste udvej: omsorg og pædagogiske muligheder skal være udtømt. Kurserne skal sikre, at barnet ikke kommer til at lide under mangelfuld uddannelse af eller kvalifikationer hos personalet. Som lovforslaget er udformet nu, er der alvorlig risiko for, at principperne bliver svære at overholde for personalet, og at der så vil komme unødvendige og for indgribende magtanvendelser.

Målgruppen for indgrebene er meget, meget lille

Vi vil understrege, at det må forventes at være en meget lille andel af alle anbragte børn og unge, hvor dette kan være nødvendigt. Det er derfor af afgørende betydning, at hjemmelen skæres meget grundigt til og afgrænses tydeligt. Børnerådet er bekymret for, om anvendelsen af de nye udvidede beføjelser vil medføre en markant forøget brug af magt, og at langt flere børn end intenderet vil opleve at få frataget sin mobiltelefon. Reglerne for magtanvendelse kan være svære at anvende i praksis, og fordi brug af magt er så voldsomt et indgreb, stiller det krav om høj faglighed, og at principperne iagttages. At 'bestemme' med magt udsulter faglige miljøer og giver øget forråelse. Det vil fjerne både fokus og mulighed for reel udvikling, og det vil helt sikkert medføre nye og større problemstillinger end dem, man ønsker at løse.

Derfor mener Børnerådet, at disse typer magtanvendelse med fordel kan betinges af en afgørelse fra kommunen, om at magtanvendelsen må foretages (eventuelt på bagkant af magtanvendelsen, hvis den er akut). Børnerådet mener, at magtanvendelse er et så indgribende et instrument, at det i flere tilfælde bør kræve en afgørelse.

Der er mange hensyn at have for øje og rettigheder at overholde som personale over for udsatte børn og unge, som bor på et børne- og ungehjem. Det handler både om retten til omsorg, beskyttelse, udvikling samt til familieliv og til at søge informationer. Børnene er i forvejen afskåret fra en del af deres netværk og relationer rent fysisk, og det er vigtigt at forstå, at fratager man telefonen, kan det betyde både udelukkelse fra fællesskabet og isolation. Det kalder på ekstra opmærksomhed på og krav til begrundelse af fratagelsen, samtidig med at der skal ydes ekstra omsorg og forståelse for betydningen af fratagelsen over for barnet. Det skal sikres, at personalet er der for barnet.

Retten til at søge information og have kontakt med sin familie skal stadig kunne imødekommes, og det skal barnet forsikres i. I forbindelse med magtanvendelsen skal barnet oplyses om, hvordan telefonen

gives tilbage, og det skal noteres i indberetningen, hvor længe der er tale om. Børnerådet mener, som nævnt i tidligere høringsvar, at en fratagelse af mobiltelefonen har så mange ligheder med telefonkontrol, at det bør stille krav om en beslutning i børne- og ungeudvalget på samme måde som brev- og telefonkontrol. Derudover bør der indføres en uvildig klagemulighed. En af intentionerne bag barnets lov var at give børnene flere rettigheder, så en tildeling af lovlighedsvurdering og klagemulighed bør medfølge denne indskrækning af børnenes rettigheder.

Derudover er vi bekymrede for, om denne lempelse af reglerne for brug af magtanvendelse vil medføre en kraftig stigning i antallet af magtanvendelser, eller at magtanvendelserne ikke vil blive registreret korrekt eller i reelt antal.

Alt for bred vurdering af hvornår der kan ske magtanvendelse

Meget er overladt til vurdering, når der bruges et begreb som ”nødvendigt for at sikre barnets eller den unges trivsel, sundhed eller udvikling”. Det betyder ret beset, at enhver af de tre årsager kan være nok i sig selv. Det mener Børnerådet, ikke er proportionelt. Det er uklart, om det betyder, at konflikter, som er en del af hverdagslivet, og som jo reelt kan medføre søvnløse nætter med eller uden mobiltelefon, skal medføre at mobiltelefonen fratages med magt. Det mener vi *ikke*, det skal, og det må der ikke være tvivl om i lovgivningen.

I forhold til telefonen og/eller spil bruges udtrykket ”svært ved at passe sin skole”. Det er et ret åbent udtryk, som kan gradbøjes rigtig meget. Det øger risikoen for, at telefonen fratages, hvor det er unødvendigt, som for eksempel hvor årsagen til, at barnet ikke passer sin skole, skal findes et andet sted end og afhjælpes på en anden måde end ved at tage mobiltelefonen med magt.

Generelt er det afgørende, at personalet er opmærksomme på, at en eventuel forskel i opfattelsen af mobiltelefonens berettigelse kan være til stede mellem barn og voksen, hvor de voksne måske fokuserer mere på farerne ved telefonen og glemmer fællesskabet og de andre gode ting, som telefonen også repræsenterer for barnet. Disse overvejelser skal altid være foretaget, og dialogen med barnet søgt fremmet, herunder i sidste ende, at der er givet en advarsel om fratagelse, hvis barnet eller den unge fortsat forhindres i at passe sin skole.

Trivsel, sundhed og udvikling bruges også som rettesnor i forhold til at fratage et barn eller en ung alkohol. Hensynet til trivsel, sundhed og udvikling vil i høj grad hænge sammen med barnets alder, modenhed og livssituation. En 10- eller 12-årig skal naturligvis ikke besidde alkohol, men vil måske oftere kunne nås med pædagogiske værktøjer og omsorg, end en 17-årig, som gerne vil være ligestillet med andre unge, men hvor situationen måske ikke nødvendigvis kalder på en magtanvendelse jf. Proportionalitetsprincippet.

Ændringen skal stille større krav til indberetningen

Vi mener, at magtanvendelsesindberetningen skal ændres, så der tilføjes et felt, hvor det skal beskrives, hvad magtanvendelsen bidrager til eller løser. Det skal den, fordi det skærper opmærksomheden på, hvad magtanvendelsen skal opnå. Det kan derfor bidrage til en tydeliggørelse af forløbet sammen med følgende:

- Hvad er der forsøgt op til?
- Kunne magtanvendelsen være undgået?
- Hvordan kan stedet lære af magtanvendelsen?

Hvordan er der blevet taget hånd om barnet efterfølgende¹?

Barnets bidrag til indberetningen skal have bedre vilkår

Børns mulighed for at give sin oplevelse af magtanvendelsen har generelt vanskelige vilkår. Barnet sidder ofte med enten lederen af stedet og/eller den pågældende medarbejder, der har foretaget magtanvendelsen, når barnet skal afgive sin forklaring. Med en så skæv magtrelation vil det ofte være vanskeligt for barnet at afgive sin oplevelse. Og hvis der så ovenikøbet ikke er mulighed for en uvildig vurdering, fordi det jo er børne- og ungerådgiveren, som har valgt anbringelsesstedet, der kigger på magtanvendelsesindberetningen, giver det god mening, hvis barnet ikke ønsker at udtale sig. Der er både meget på spil i forhold til barnets hverdag på stedet og meget ringe mulighed for reelt at blive hørt og få behandlet sin klage uvildigt. Vi anbefaler derfor, at der sættes fokus på, hvordan vi kan sikre barnets stemme i indberetningen, og at barnet får en reel klagemulighed og en uvildig vurdering af magtanvendelsen.

Overtrædelse af husordenen kan nu føre til magtanvendelse

Husordenen bør altid være et dialog- og ordensredskab, ikke en kilde til anvendelse af magt. Vi anbefaler, at der sker en aldersinddeling, der følger lovgivningen for køb af alkohol. Børnerådet ser med bekymring på, at overtrædelse af husordenens regler om besiddelse af alkohol kan føre til magtanvendelse, hvor barnet eller den unge med magt fratages det alkohol, som barnet eller den unge ellers vil kunne købe lovligt i butikkerne.

Derudover skal det tilføjes, at der skal ske en risikovurdering ift. proportionalitet og den enkelte unges behov samt forhistorie. Så der ikke anvendes magt for en enkelt øl glemt i en taske fra en tidligere fest eller lignende.

Fratagelse af euforiserende stoffer

Børnerådet vil igen understrege vigtigheden af mindsteindgrebsprincippet. En formodning må aldrig være nok til at anvende magt, der bør være bestyrket mistanke om, at barnet besidder det eller har det gemt på værelset. De særlige bemærkninger beskriver kriteriet på en måde, som kan efterlade tvivl: udtrykket "konkrete grunde" uddybes ikke nok, og det mener vi, der vil være behov for, særligt så det afgrænses, hvad en ukonkret grund er. Er det for eksempel, hvis en anden ung på stedet siger, at han/hun tror, at den her ung er i besiddelse af stoffer? Det er nødvendigt, at det i de særlige bemærkninger skrives meget tydeligt, hvad konkrete grunde eksempelvis er, udover de, som er nævnt allerede. Dermed bliver det nemmere for personalet at undgå tvivl og unødige magtanvendelser.

Derudover er Børnerådet bekymret over, at personalet skal gennemse og konfiskere ulovlige stoffer. Det vil til enhver tid være at foretrække, hvis personalet i stedet skulle gøre det, de er uddannede til: nemlig at bruge de pædagogiske værktøjer og den omsorg og beskyttelse, som barnet har behov for.

Visitering af besøgende på sikrede institutioner

Børnerådet kan tilslutte sig den foreslåede ændring, fordi det også sker med beskyttelsen af børnene og de unge, der er anbragt på institutionen, for øje.

¹ Denne opremsning er ikke udtømmende, da indberetningen kan have behov for flere punkter.

Rettigheder til børnene skal modsvare det indgreb, en magtanvendelse er

Afsluttende vil vi nævne, at vi ser med bekymring på, at der åbnes op for yderligere beføjelser til at anvende magt. Vi er bekymrede for, at reglerne kan anvendes og bliver anvendt forkert. Det må ikke ske, og derfor anmoder vi indtrængende om, at ministeriet åbner op for en uvildig behandling af klager over magtanvendelser, så magtanvendelser generelt behandles med den omhyggelighed og ansvarlighed, som et så kraftigt indgreb kræver. Så vil børnene og de unge forhåbentlig få en oplevelse af at blive hørt, og at der er respekt for deres rettigheder, også når de er anbragte.

Vi mener også, at antallet og typerne af magtanvendelser skal monitoreres langt grundigere fra centralt hold, så det sikres, at der gøres mest muligt for at nedbringe antallet af magtanvendelser, og for at antallet ikke pludseligt stiger.

Vi ser gerne en nationalt forankret indsats, som skal:

- Understøtte børne- og ungehjem i nedbringelsen af magtanvendelser
- Tilbyde rågivnings- og træningsforløb med afsæt i pædagogisk forebyggende indsatser til børne- og ungehjem, som har et højt antal af magtanvendelser enten periodisk eller generelt. Forløbene skal have afsæt i veldokumenterede og evidensbaserede metoder
- Sikre en national systematisk monitorering af både brugen af magtanvendelser og udviklingen i pædagogisk praksis, som på sigt skal nedbringe antallet af magtanvendelser

Børnerådet er ærgerligt over ikke at være blevet inddraget tidligere i processen med arbejdet omkring lovændringen. Det er beklageligt, at den brede kreds af interessenter ikke er blevet indbudt til en fælles drøftelse om problematikkerne, hvor der var mulighed for at byde ind med perspektiver og afbalancering af hensyn, med henblik på at kvalificere de enkelte tiltag. Det havde været at foretrække, for det lovforberedende arbejde og optakten dertil er helt afgørende for lovkvaliteten. Børnerådet vil kraftigt opfordre til, at dialogen om nødvendigheden af lovforslaget her genoptages, så vi kan sikre børnenes rettigheder.

Med venlig hilsen

Bente Boserup
Forperson

Maja Olesen
Sekretariatschef

Bygmestervej 10, 3. tv, 2400 København NV. Tlf. 24 62 62 42. CVR-nr. 23 19 04 19. www.børnesagen.dk

25. marts 2024

Høringssvar til lovforslag om ændring af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten mv.

Børnesagens Fællesråd takker for muligheden for at afgive høringssvar til udkast til lovforslag om ændring af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten mv.

Vi har kun bemærkninger til lovforslagets § 2, der drejer sig om ændringerne vedr. børn og unge i Lov om voksenansvar for anbragte børn og unge. Vi indleder hertil med generelle bemærkninger til lovforslaget, hvorefter vi senere giver konkrete bemærkninger til lovforslaget med henvisning til §§ 9, 15 b og 16 c i Lov om voksenansvar.

Generelle bemærkninger

Børnesagens Fællesråd er forundrede over ændringerne vedr. magtanvendelse over for anbragte børn og unge. Vi vurderer ikke, ændringerne er efterspurgt fra praksisfeltet, og anser dem derfor vidtgående og ufleksible sammenholdt med behovet.

De problemstillinger med alkohol, euforiserende stoffer, mobiltelefoner mv., som ændringerne er tiltænkt som løsning af, er velkendte for feltets fagpersoner, og de bør grundlæggende løses pædagogisk - hvilket de i forvejen i hovedparten af tilfælde er blevet i mange år. På den baggrund stiller vi derfor spørgsmålstegn ved grundlaget for og hensigten med lovforslaget. Samtidig vil vi påpege, at vi finder det kritisabelt, at der lægges op til en øget brug af fysisk magtanvendelse over for børn og unge i sårbare positioner i statens varetægt.

I lovforslagets bemærkninger nævnes det på s. 22, at formålet er at "Anvende magt ... med det formål at varetage den daglige omsorg". Den tilgang anser vi som et udtryk for et forældet syn på samspillet mellem børnene, de unge og de voksne omkring dem. Dette skærpes af, at der ikke ses nogle overvejelser om negative konsekvenser forbundet med at anvende magt i de foreslåede situationer.

Børnesagens Fællesråd vurderer, at ændringerne vil medføre høj grad af modstand og unddragelsesadfærd fra børnene og de unge, og at ændringerne kan skade den fortrolighed og relationsdannelse, som udgør forudsætninger for en vellykket anbringelse. Vi vurderer, at man i stedet for at lægge op til anvendelse af mere magt, skal fokusere på socialpædagogiske metoder for arbejdet interne regler på anbringelsesstederne (husordener mv.) og for stærk relationsdannelse og motivation for ændring af adfærd hos den anbragte, som skal medvirke til at nedbringe udfordringerne på de nævnte områder.

Foruden at forslagene vil svække det faglige fokus på at løse problemerne med hensigtsmæssige pædagogiske midler, risikerer de at understøtte en uhensigtsmæssig udvikling med øget

magtanvendelse i hverdagen. Det vil ikke alene udgøre et alvorligt pædagogisk tilbageskridt men også kompromittere børnene og de unges rettigheder for en opvækst i trygge rammer.

Endeligt så noterer vi os, at ændringerne kun vedrører anbringelsessteder efter § 43, stk. 1, nr. 6, i Barnets lov. Dette udelukker dermed familiepleje, anbringelse på eget værelse mv. Derfor anser vi det som en fejl, at der på side 109 står, at ændringen vedr. magtanvendelse ved tilbageholdelse af alkohol vedrører "alle anbringelsessteder".

Konkrete bemærkninger vedr. udvidelse af muligheden for fysisk magt

Ændringerne i § 9 i Lov om voksenansvar åbner for, at man kan anvende fysisk magt på opholdssteder og døgninstitutioner i flere situationer: Når man vil fratage et barn eller en ung euforiserende stoffer, alkohol, hvis barnet eller den unge overtræder husordenen, og alkohol, når anbringelsesstedet i øvrigt vurderer, at det er nødvendigt for at sikre barnets eller den unges trivsel, sundhed eller udvikling.

Det er en ganske vidtgående udvidelse af gældende regler om magtanvendelse. I dag kan man på institutioner og opholdssteder som udgangspunkt kun anvende magt, hvis barnet eller den unge "udviser en adfærd ... der er til fare for barnet eller den unge selv, de øvrige anbragte børn og unge, personalet eller andre, der opholder sig på anbringelsesstedet." Altså en afgrænsning til situationer, hvor barnet er akut til fare for sig selv eller andre. Lovændringen udvider denne mulighed til også at omfatte mulighed for magt ved beslaglæggelse af alkohol, stoffer mv. i situationer, der ikke er forbundet med akut fare.

Ud fra vores kendskab og vurdering har praksisfeltet ikke efterspurgt eller behov for denne udvidelse af muligheden for magtanvendelse. Dette underbygges på side 104, hvor det fremgår i relation til aflevering af mobiltelefoner, at ministeriet "vurderer det usandsynligt, at personalet altid vil kunne lykkes med, via pædagogisk arbejde, at få barnet eller den unge til frivilligt at udlevere sin mobiltelefon" mv. Ændringen er dermed alene begrundet i ministeriets antagelser, uden yderlige begrundelse, og vi må erkende os uenige i den vurdering.

Børnesagens Fællesråd støtter grundlæggende, at det skal være muligt at inddrage alkohol og euforiserende stoffer fra anbragte børn og unge, og vi er kun bekendte med, at det er gældende praksis på institutionerne. Denne praksis lykkedes dog allerede uden brug af magt, hvorfor det for os at se er overflødigt med en stramning og udvidelse af personalets magtbeføjelser. Inddragelsen kan og bør i vores optik ske i dialog med børnene og de unge og ved at motivere dem med en pædagogisk indsats. Ikke ved magt og tvang.

Konkrete bemærkninger vedr. inddragelse af mobiltelefoner og elektronisk udstyr

En ny § 15 b i Lov om voksenansvar giver institutioner og opholdssteder adgang til at inddrage mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr midlertidigt, hvis det vurderes nødvendigt for at sikre barnet eller den unges trivsel, sundhed og udvikling. Børnesagens Fællesråd støtter også her grundlæggende, at denne mulighed for inddragelse skal være til stede. Afgørende er dog, at det sker på en måde, der udvikler børnenes og de unges evne til selv at

forholde sig til sig selv og de risici, der er forbundet med overdreven brug af digitale kommunikationsmidler. Det forudsætter dialog med børnene og de unge, for at opretholde eller fastholde en altafgørende fortrolighed og relationen.

Derfor ser vi os nødsaget til at opponere mod, at lovforslaget udvider muligheden for, at en institutions leder kan anvende magt til at inddrage mobiltelefoner og andet elektronisk udstyr, samt at lederen får en udvidet ret til at undersøge et barns eller en ungs person eller opholdsrum for at inddrage det eller afsøge for gemt alkohol. Især muligheden for at kunne udføre personundersøgelse er meget vidtgående. Selvom det af bemærkningerne fremgår, at det primært skal ske ved at klappe på tøjet og tjekke børnenes og de unges lommer og sko, gives der på de sikrede institutioner mulighed for at kræve, at barnet/den unge skal klæde sig af. Dette vil for mange børn i sårbare positioner kunne opleves som svært grænseoverskridende eller decideret som et overgreb.

Ændringen er i øvrigt upræcist defineret, idet der ikke står noget konkret om, hvor længe inddragelsen kan vare. Det understreges hertil i bemærkningerne til lovforslagets § 2, punkt 5, at det skal være "midlertidigt og for en nærmere afgrænset periode". Hertil erkendes det, at en inddragelse "altid vil skulle betragtes som meget indgribende og af væsentlig intensitet, da et barn eller en ung kan have store dele af sit sociale liv på mobiltelefonen". Men uanset det, så afgrænses midlertidigheden ikke klart. Det nævnes også, at inddragelse "kun skal anvendes undtagelsesvist", at det skal være "så kortvarigt som muligt", og at omfanget skal "stå i et rimeligt forhold til formålet". Men uanset disse bemærkninger, så angives der ikke en maksimal grænse for inddragelsen. Vi anser det som et problem i betragtning af bestemmelsens alvor.

Konkrete bemærkninger til ændringerne vedr. sikrede institutioner

En ny § 16 c i Lov om voksenansvar giver ret til at undersøge besøgende til anbragte børn og unge på sikrede døgninstitutioner for ting, der kan true ordenen eller sikkerheden på institutionen. Undersøgelsen kan alene ske ved, at den besøgende tømmer lommer og tasker og bliver undersøgt med en scanner.

Børnesagens Fællesråd støtter ændringen, der gør den hidtidige ret, der er baseret på anstaltsforholdet, eksplicit og lovbestemt. Det tydeliggør retten til at tjekke besøgende på de sikrede institutioner på en måde, der ikke er specielt vidtgående, og som svarer til den, man udsættes for mange andre steder. Fx i lufthavne. En kontrol, der anses som langt mindre indgribende end det, der omtales i de tidligere nævnte bestemmelser om personundersøgelse mv., og som vi derfor anser som afgrænset og proportionel sammenholdt med institutionens vilkår og formål.

Med venlig hilsen

Pernille Gry Petersen
Generalsekretær

Børns Vilkår
Trekronergade 26
2500 Valby
Danmark

M +45 3555 5559
bv@bornsvilkar.dk
www.bornsvilkar.dk

Marts 2024
Side 1

Høringssvar fra Børns Vilkår vedr. lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)

Børns Vilkår takker for muligheden for at deltage i høring om lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge.

Vi kommenterer udelukkende på den del af forslaget, der handler om Voksenansvarsloven.

Indledningsvis vil vi gerne påpege, at processen op til denne høring har været under al kritik. Børns Vilkår har – på linje med mange andre organisationer – ikke oplevet sig hverken inddraget eller hørt i udspillet, der rummer principielle ændringer, og derfor burde have været del af en langt mere åben proces. Vi vil også påpege, at anbragte børn og unges perspektiv på forslaget i alt for lille grad indgår i forslaget. Vi vil derfor på linje med andre organisationer forslå, at der tages initiativ til at genetablere det tværgående samarbejde, der lå i magtanvendelsesudvalget med flere interessenter involveret. Og at behovet for eventuelle ændringer af voksenansvarsloven drøftes i den gruppe. Børns Vilkår genindtræder meget gerne i den arbejdsgruppe.

STOP
SVIGT

Børns Vilkår er bekymret ved forslaget om ændringer i voksenansvarsloven om brug af magtanvendelser. En udvidelse af hjemlen er et principielt og bekymrende skred i alle hidtidige principper når det handler om magtanvendelser over for anbragte børn og unge. Der er i Børns Vilkårs optik i langt højere grad brug for at styrke de pædagogiske kompetencer i indsatsen over for anbragte børn og unge, så magtanvendelser i udgangspunkt undgås.

De forslåede udvidelser af hjemmel virker meget brede og rummer for derfor risiko for en for løs fortolkning. Der er derfor grund til bekymring, når magtanvendelser begrundes med så løse begreber som 'trivsel, sundhed og udvikling'. I Børns Vilkårs optik rummer den nuværende lovgivning allerede mulighed for at løse de tre udvidelser med en god socialpædagogisk indsats. Det er derfor Børns Vilkårs opfattelse, at den slags specifikke ændringer, der lægges op til med ændringsforslaget, vil være en uheldig drejning fra pædagogik til magt. En drejning, vi finder bekymrende, og som ikke stemmer overens med takterne i Barnets Lov, som lægger vægt på, at barnet skal have mere indflydelse og inddragelse i egen sag.

Det er i forslaget alt for utydeligt, hvornår der vil være tale om en sanktion og hvornår det handler om beskyttelse af barnet. Ikke mindst forslaget om, at det skal være nemmere at tage mobilen og andre kommunikationsmidler fra en ung. Det vil kunne opleves som meget indgribende for den enkelte og vil øge følelsen af at være isoleret fra eget netværk i en i forvejen sårbar situation. Det er derfor Børns Vilkårs bekymring, at forslaget i højere grad vil kunne bruges som straf end som en reel beskyttelse af de anbragte børn og unge. Vores holdning er, at magtanvendelser skal være sidste udvej i indsatsen overfor anbragte børn og unge.

Fra vores bisiddere og rådgivere på BørneTelefonen og HØRT ved vi, at mange børn og unge, der har været udsat for en magtanvendelse i deres anbringelse, alt for ofte oplever, at deres oplevelse af magtanvendelsen for sjældent bliver hørt eller brugt i den fremadrettede pædagogik for at undgå lignende situationer. Vi vil derfor igen pege på, at der er behov for, at man i

langt højere grad og mere systematisk end nu inddrager og hører barnet eller den unge selv. Og at en sådan systematisk opfølgning bruges aktivt i arbejdet med at mindske antallet af magtanvendelser.

Med venlig hilsen

Rasmus Kjeldahl.

Socialministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
p-handicap@sm.dk

Taastrup, den 21. marts 2024

Høring om lovforslag til lov om ændring af lov om socialservice, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge m.v. (Ændring af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten m.v.).

CP Danmark, Landsforeningen for cerebral parese har med tak modtaget ovenstående lovforslag i høring. CP Danmark skal i den anledning gøre følgende bemærkninger:

Vi er som interesseorganisation for ca. 10.000 mennesker med cerebral parese - hvoraf ca. 1/3 af de over 30-årige, bor på botilbud - stærkt forundret over, at blive præsenteret for et lovforslag, som grundlæggende og meget principielt ændrer og udvider adgangen til magtanvendelse, uden der har været en forudgående dialog og inddragelse af de organisationer, institutioner og miljøer som repræsenterer målgruppen eller har den faglige og praktisk indsigt i området. En lang og konstruktiv tradition for at involvere alle relevante interessenter i drøftelser om så omfattende og vidtgående ændringer, som nærværende lovforslag ligger op til, er tilsidesat.

Det er dybt beklageligt og det er der kommet et fuldstændig forfejlet lovforslag ud af. Vi skal på den baggrund opfordre til, at lovforslaget trækkes tilbage, og at der i stedet inviteres til drøftelser om en evt. revision af magtanvendelsesreglerne med alle de relevante interessenter.

Lovforslaget er, som det foreligger, udtryk for en total fejlfortolkning af behovet for opbakning til og regulering af relationen mellem personale og beboerne på ofte ekstremt pressede botilbud. I en situation præget af mistillid, frygt for forråelse, omsorgssvigt, mangelfuldt uddannet personale, stor personalegennemstrømning og et meget stort forbrug af vikarer og andet midlertidigt personale, er svaret ikke mere og lettere adgang til anvendelse af magt.

Mere fastholdelse, betoningen af kollektivet på bekostning af individets rettigheder, flere aflåste døre, adgang til at låse en beboer inde i egen bolig, adgang til at låse sig ind i en beboeres bolig, strider fundamentalt mod det forhold, at der er tale om beboernes eget hjem og bolig. Lovforslaget er et stort skridt baglæns – et skridt væk fra normalisering og et skridt i retning mod øget institutionalisering.

Det er vores frygt, at de udvidede magtbeføjelser og den stærke fokusering på magtanvendelse vil føre til konfliktoptrapning og en forråelse af arbejdsmiljøet på botilbuddene. Med sit entydige og unuancerede fokus på mere magtanvendelse vil lovforslaget blive læst som et signal, der legitimerer en kultur hvor brugen af magt bliver svaret på den pressede økonomiske og personalemæssige situation mange botilbud befinder sig i.

CP Danmark finder helt generelt, at lovforslaget har et helt forkert perspektiv, som risikerer at legitimere magtanvendelse frem for at fremme andre pædagogiske værktøjer, som kunne deeskalere de situationer, som fører til magtanvendelse og tilsidesættelse af borgernes selvbestemmelsesret.

Vi finder dog anledning til specifikt at fremdrage forslaget om at give adgang til at tvangsflytte mennesker, der bor på botilbud alene med værgens samtykke. Det er et helt uacceptabelt vidtgående forslag.

Der findes allerede i dag regler for tvangsflytning fra botilbud. De regler er meget restriktive – og de skal være meget restriktive. At tvangsflytte en borger fra sit hjem er og skal være en af de absolut mest restriktions belagte beslutninger i et retssamfund.

Det er i sig selv et uacceptabelt perspektiv, at en så vidtgående beslutning, som en tvangsflytning, kan placeres alene hos en tredje person. Perspektivet bliver så meget desto mere uacceptabelt, når vi ved, at Civilstyrelsen og Familieretshuset helt åbent erkender, at værgesystemet er tæt på sammenbrud. I et notat fra Familieretshuset af 20. december 2023, som indgår i Civilstyrelsen redegørelse fra 12. januar 2024 oversendt til Folketingets Retsudvalget hedder det bl.a.:

”Tillige føres der reelt kun et sporadisk tilsyn med værgerne med øget risiko for svig og misbrug til følge. Situationen udgør en helt uholdbar retstilstand for de berørte borgere, der de facto er afskåret fra at kunne disponere over egen formue, og er grænsende til administration i strid med blandt andet god forvaltningsskik”.

De professionelle værger er helt rutinemæssigt værge for 40, 60, 80 – helt op til 116 borgere på en gang. At give værger under det nuværende værgesystem mulighed for at tage stilling til, om en borger skal tvangsflyttes fra sit hjem, bør være helt utænkelig. De eksisterende krav til værgerne i værgemålsloven understøtter på ingen måde, at værger opnår et tilstrækkeligt kendskab til de borgere, de er værger for.

Udover at udvide og udbygge personalets værktøjsskabe for magtanvendelse, så reducerer lovforslaget også både dokumentationskravene og myndighedstilsynet med magtanvendelser ved at ændre og forlænge terminerne for myndighedsgodkendelse af magtanvendelser – herunder introduktion af tidsbegrænsede tilladelser for forhåndsgodkendte magtanvendelser.

CP Danmark er dybt bekymret over den generelle forringelse af borgernes retssikkerhed, som følger af en mindre og mere sporadisk myndighedskontrol. Vi anerkender, at der i konkrete situationer kan være anledning til at se på dokumentationskravene og hyppigheden, hvormed der skal ske registrering, men det bør ikke være muligt at give tidsbegrænset adgang til forhåndsgodkendte magtanvendelser.

Det er vigtigt at fastholde, at registrering og ansøgning om godkendelse af magtanvendelse ikke alene tjener et dokumenterende formål, men er tænkt forebyggende – og som en anledning til at reflektere og arbejde på alternative pædagogiske virkemidler. Indberetninger og tidsbegrænsede godkendelser af magtanvendelse er en sikring af, at der jævnligt og løbende tages stilling til, hvorvidt en given foranstaltning fortsat er relevant og nødvendig – eller om der findes andre om mindre indgribende foranstaltninger.

Der er elementer i lovforslaget, som sagtens kunne danne baggrund for fælles forståelse. Det gælder således de foreslåede ændringer i regelsættet om stofseler. CP Danmark deler ministeriets opfattelse af, at der er behov for at se på reglerne for anvendelse af stofseler og kan tilslutte os

store dele af forslaget. Det gælder dog ikke forslaget om at gøre forhåndsgodkendelsen af stofseler tidsubegrænset.

Vi finder ligeledes, at der er gode intentioner og perspektiver i forslaget om oprettelse af et Socialfagligt Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap. Vi skal imidlertid tilslutte os Danske Handicaporganisationers bemærkninger om nævnets sammensætningen og kompetence. Et nævn med kun tre medlemmer og uden social- og sundhedsfaglig repræsentation er utilstrækkelig.

Det er CP Danmarks anbefaling, at lovforslaget trækkes tilbage, så der åbnes mulighed for at dialog og inddragelse af alle relevante interessenter på området.

Med venlig hilsen

Mogens Wiederholt
direktør

Social-, Bolig- og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

27.03.24

Høringssvar vedr. høring af lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love

Det er kommet til Danish.Care og Medicoindustriens opmærksomhed, at der den 27. februar er udsendt en høring om forslag til lov om ændringerne af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten. Høringslisten inkluderer hverken Medicoindustrien eller Danish.Care, hvilket vi er ærgerlige over, og vi håber derfor fremadrettet at vi bliver inkluderet.

Til start kan vi oplyse, at Medicoindustrien er brancheorganisationen for over 230 virksomheder, der udvikler, sælger eller producerer medicinsk udstyr, og har til formål at fremme medlemsvirksomhedernes erhvervsmæssige og politiske interesser. Danish.Care er brancheorganisation for over 135 medlemsvirksomheder, der udvikler, sælger eller producerer hjælpemidler, velfærdsteknologi og serviceydelser inden for hjælpemiddel- og plejeområdet.

Det er med stor interesse, at vi har gennemgået det fremlagte høringsmateriale om ændringer af reglerne om magtanvendelse. Vi imødekommer overordnet intentionen om at gøre det nemmere at anvende teknologi, hvilket vi ser som en positiv udvikling for både borgere og personale. Vi anerkender også og støtter det positive i, at ministeriet finder det hensigtsmæssigt at udvide reglerne, så de inkluderer teknologiske løsninger, der har vist sig at fungere godt i praksis. Dette er i overensstemmelse med vores opfattelse af, at teknologi skal bidrage positivt til både personalets arbejdsvilkår og borgernes livskvalitet.

Danish.Care og Medicoindustrien er dog alvorlig bekymret for den foreslåede specifikation af teknologier i lovgivningen. Det er dybt problematisk, når lovgivningen bliver for detaljeret omkring specifikke teknologier frem for at fokusere på anvendelsesområder og det bredere formål med teknologianvendelsen. Ved at man netop specificerer enkelte teknologier risikerer man at begrænse innovationen og anvendelsen af nye, effektive løsninger, som endnu ikke er opstået eller anerkendt.

I høringsmaterialet fremhæves der bl.a. specifikt teknologier som kamerakik, lyd- og bevægelsesmonitorering, lokaliserings- og sporingssystemer, epilepsialarmer, stofseler og aflåsningsmekanismer. Dette rejser spørgsmålet om, hvorfor netop disse teknologier fremhæves, og hvad konsekvenserne er for andre velfærdsteknologiske løsninger, der ikke er inkluderet.

Det er vores klare holdning, at lovgivningen bør fokusere meget mindre på fastlåste lister eller oversigter over godkendte teknologier, da disse kan blive opfattet som udtømmende. Dette kan føre til en fælles forståelse af og en praksis hos kommunerne, at teknologier, der ikke er nævnt, ikke må anvendes, hvilket i væsentlig grad vil begrænse mulighederne for at implementere nye og innovative løsninger, som jo ellers er til stor gavn for personale og borgere. Her kan vi informere, at sensorbaseret teknologi, som jo i dag er en meget anerkendt og anvendt teknologi ude i kommuner og regioner, ikke nævnes i lovforslaget. Som lovforslaget derfor ser ud, vil det betyde,

at der vil være regioner og kommuner der afventer, at denne teknologi specifikt nævnes, før den er tilladt at anvende. Dette er dybt problematisk og understreger de alvorlige konsekvenser, der vil være for borgere og kommuner, når man vælger at specificere teknologier i en lovgivning.

I høringsmaterialet fremgår det endvidere, at der foreslås at oprette et nyt nævn, som skal have afgørelseskompetencen for særligt indgribende magtanvendelser, herunder bl.a. brug af kamerakig og optagelse i et særligt botilbud. En af nævnets opgaver skal være at komme med principielle udtalelser om nye former for velfærdsteknologi. I forbindelse med oprettelsen af nævnet vil man ifølge bilag 1 i høringsbrevet nedlægge Rådet for Tryghedsskabende Velfærdsteknologi. Nævnet skal derfor – i modsætning til rådet – træffe endelige afgørelser. Det er uklart for os, hvordan det nye nævns afgørelser står ift. Ankestyrelsens afgørelser, hvorfor vi ser frem til at få dette afklaret i den nærmere proces.

Danish.Care og Medicoindustrien finder det også afgørende, at et sådant nævn ikke begrænses af en for snæver fokusering på enkeltsager, men derimod kan arbejde med en bredere forståelse for feltets udvikling og behov og være proaktiv i forhold til at identificere og støtte op om nye teknologiske muligheder. Det er også afgørende, at nævnet har en sammensætning, der består af en bred vifte af eksperter, herunder teknologisk indsigt, klinisk erfaring, etiske overvejelser og juridisk ekspertise, for at sikre, at alle aspekter af velfærdsteknologiens implementering bliver grundigt overvejet.

Vi opfordrer derfor kraftigt til en revurdering af de ovenstående ændringer, der foreslås i lovforslaget, og de konsekvenser, det måtte have både for borgerne og virksomhedernes sikkerhed. Vi ser frem til, at vores høring vil blive overvejet grundigt i det videre lovarbejde for anvendelse af teknologi, således at vi har en lovgivning, der både understøtter innovation og sikrer borgernes velfærd.

Danish.Care og Medicoindustrien står selvfølgelig til rådighed med henblik på en uddybning af vores synspunkter.

Med venlig hilsen

Morten Rasmussen
Direktør

Danish.Care

Lene Laursen
Vicedirektør

Medicoindustrien

DANSK SUNDHED OG VELFÆRD

En del af DI

Social-, Bolig- og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Høringssvar til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love

Dansk Sundhed og Velfærd (DSV) har den 27. februar 2024 modtaget udkast til lovforslag om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag mv.). Dansk Sundhed og Velfærd er en branchesektion under Dansk Industri (DI), som samler private virksomheder indenfor sundhed og velfærd.

Lovforslaget indebærer tre delelementer. Det første er ændringer i servicelovens regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne. Den anden del vedrører ændringer i voksenansvarslovens regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge. Endelig indeholder forslaget ændring af bidragsopkrævningsloven med henblik på at undgå, at krav på underholdsbidrag under opkrævning eller inddrivelse forældes.

Ændringerne er begrundet med det formål at understøtte personalets rammer til at sikre omsorgen over for børn og voksne i sociale tilbud under fortsat hensyntagen til borgernes retssikkerhed. Ændringerne er desuden begrundet med det formål, at de vil udgøre en administrativ lettelse for kommunerne, frigøre ressourcer for personalet og sikre en mere effektiv ressourceudnyttelse.

DSV kan helt generelt bakke op om at mindske unødige dokumentationskrav for magtanvendelser, så der frigives tid hos personalet. DSV mener dog samtidig, at magtanvendelser udgør så stort et indgreb i den enkeltes personlige frihed, at man skal være varsom med at fjerne visse krav og lovbestemmelser. DSV vurderer, at flere af de foreslåede lovændringer går for vidt. DSV er bekymret for, at udvalgte ændringsforslag vil lede til flere magtanvendelser end absolut nødvendigt. DSV's konkrete bekymringer oplistes nedenfor.

DSV kan desuden tilslutte sig det overordnede budskab i Institution for Menneskerettigheders høringssvar om, at det er problematisk, at magtanvendelsesreglerne foreslås udvidet på mange områder på samme tid, uden at behovet er blevet afdækket tilstrækkeligt.

Ændringer i registrering, indberetning og orientering mv.

DSV mener, at magtanvendelser som kortvarig fastholdelse i personlige hygiejnesituationer eller låsning og sikring af døre og låger, udgør så stort et indgreb i den enkeltes personlige frihed, at man ikke bør mindske registrerings- og indberetningskravene. Det er vigtigt at foretage løbende registreringer og indberetninger som grundlag for læring og refleksion i dialogen mellem personaleleder og medarbejder. På den måde kan man finde socialpædagogiske løsninger på, hvordan man undgår indgreb fremadrettet. DSV er enig i, at det som led i personalets anvendelse af stofseler og tryghedsskabende velfærdsteknologi i særlige tilfælde kan være meningsfuldt at bruge mindre tid på registrering og indberetning, så der frigøres tid til at varetage de socialpædagogiske indsatser. DSV er ligeledes bekymret for udsigten til tidsubegrænsede kommunale afgørelser på området. DSV frygter, at det også vil stå i vejen for pædagogisk læring og opfølgning på brugen af magtanvendelse.

Ændringer i regler for tryghedsskabende velfærdsteknologi

DSV er overordnet positiv overfor ændringsforslag, der udvider anvendelsesmulighederne for tryghedsskabende velfærdsteknologi i de tilfælde, hvor det forbedrer omsorgen og støtten for borgeren. DSV mener dog, at det er vigtigt at understrege, at brugen af tryghedsskabende velfærdsteknologi ikke må blive på bekostning af den socialpædagogiske indsats og omsorg.

Ændringer i servicelovens regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne

Lovforslaget indeholder en lang række ændringer, som skal øge mulighederne for at gøre brug af magtanvendelse over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne. DSV mener, at magtanvendelse skal udøves så skånsomt og kortvarigt som muligt. DSV mener derfor, at flere af ændringerne er for vidtgående og øger risikoen for unødvendige indgreb over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne.

DSV er bekymret for, at de foreslåede ændringer til konfliktafværgelse og fastholdelse efterlader for stort et skøn til den enkelte medarbejder, som i højere grad vil skulle foretage en konkret og hurtig vurdering af, om en magtanvendelse er nødvendig og falder inden for de nødvendige betingelser. DSV er bekymret for, hvordan ministeriet og kommunerne vil sikre en tilstrækkelig implementering af reglerne, så de ikke leder til en kultur, hvor magtanvendelse bruges af hensyn til det daglige arbejde frem for personens og andres tryghed, værdighed og sikkerhed.

DSV mener desuden, at kommunerne i dag har et tilstrækkeligt handlerum for at aflåse døre, skabe og låger, samt indelåse borgere i egen bolig, når rammerne for nødværge er opfyldt. DSV er særligt bekymret for den foreslåede ordning, der giver mulighed for at indelåse beboere i egen bolig i op til 10 timer. I tilfælde hvor der laves fejl og de nødvendige betingelser derfor ikke er opfyldt, vil de personlige omkostninger for den enkelte borger være omfattende.

Ændringer i voksenansvarslovens regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten overfor anbragte børn og unge

Det er DSV's holdning, at opholdssteder og døgninstitutioner i dag har det fornødne handlerum til at indskrænke barnet eller den unges brug af mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr af hensyn til deres trivsel, sundhed og udvikling.

DSV vurderer, at der er en forhøjet risiko for, at lovændringen i praksis vil lede til flere magtanvendelser frem for mindre indgribende tiltag. Den udvikling truer barnet eller den unges retssikkerhed og vil være ødelæggende for et trygt og tillidsfuldt forhold mellem barnet og personalet. DSV mener, at omsorg og dialog er den bedste løsning, hvis børn eller unge skal lære at have et sundt og balanceret forhold til teknologi i voksenlivet.

DSV står til rådighed for uddybende kommentarer og videre dialog.

Med venlig hilsen

Astrid Standly Henriksen

Sekretariatsansvarlig for Dansk Sundhed og Velfærd, en del af DI

3. april 2024

Sagsnr.: 2023 -9117

Høringssvar fra Dansk Psykiatrisk Selskab vedrørende: Høring over udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)

DPS ønsker at fremføre følgende bemærkninger til dette udkast til lovforslag.

Det er DPS forståelse at de foreslåede ændringer til §§124 og 128 er møntet på beboere med udtalte gennemgribende handicap, hvor der ikke er mulighed for behandling der i væsentlig grad kan afhjælpe lidelsen. Det er afgørende at magtanvendelsen ikke finder udbredelse til også at omfatte beboere med mindre indgribende lidelser, som burde behandles under psykiatri- eller sundhedsloven. Dertil er der en bekymring for om personalet på bosteder vil være tilstrækkeligt uddannet og bemandet til at vurdere indikationen for magtanvendelse og varetage denne som foreslået i ændringerne.

Vedrørende: § 124 d, stk. 1, der bliver stk. 2, affattes således: »Stk. 2. Personalet kan fastholde, tilbageholde eller føre en person tilbage til egen bolig eller til et andet opholdsrum på et bo- eller dagtilbud, hvis det er nødvendigt for at sikre andres tryghed, værdighed og sikkerhed, når personen udviser en adfærd, der er meget grænseoverskridende eller meget konfliktskabende over for de øvrige personer på bo- eller dagtilbuddet, eller adfærden er til fare for den pågældende selv eller andre, eller i situationer, hvor en person er gået ind i en bolig på et bo- eller dagtilbud, uden at beboeren ønsker det.«

DPS finder det nødvendigt med en afgrænsning og præcisering af hvad forudsætningen for magtanvendelse dækker over, da beskrivelsen *en adfærd, der er meget grænseoverskridende eller meget konfliktskabende* ikke er entydig. Dermed er der en risiko for at forståelsen af disse termer udtyndes og magtanvendelse finder sted i stadig større omfang. Dertil pålægges bostedspersonale en væsentlig udfordring, ved at skulle vurdere disse tilfælde uden klare forudsætninger herfor.

Vedrørende: § 128 b indsættes før stk. 1 som nyt stykke: »Kommunalbestyrelsen kan indstille til Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap at træffe afgørelse om for en afgrænset periode at tillade at anvende kamerakig for en person, når der er risiko for personskade, og forholdene i det enkelte tilfælde gør anvendelsen påkrævet for at afværge denne risiko.«

Dansk Psykiatrisk Selskab
www.dpsnet.dk

Forperson: Merete Nordentoft, e-mail: forperson@dpsnet.dk
Sekretær: Lene Tilgreen Nielsen: ltn@dadl.dk

Der gøres opmærksom på at øget overvågning ikke altid vil være i overensstemmelse med gældende principper for behandling af selvskade og i visse tilfælde kan forværre denne.

Vedrørende: § 128 h. Kommunalbestyrelsen kan i helt særlige situationer indstille til Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap at træffe afgørelse om at tillade for en periode, der ikke må overstige 6 måneder, jf. dog § 131 b, stk. 3, at en beboer på et botilbud kortvarigt må låses inde i sin egen bolig på et botilbud, når følgende betingelser er opfyldt: 1) Beboeren vil kunne være til væsentlig fare for sig selv eller andre eller vil udvise en særligt truende adfærd over for andre, hvis beboeren forlader sin bolig. 2) Forholdene i det enkelte tilfælde gør indgrebet absolut påkrævet. 3) Beboeren ikke er selvmordstruet. 4) Særlige døråbnere, jf. § 125, samt mindst ét andet indgreb, jf. §§ 124 c, 124 d, 128 og 128 b-128 g, skal inden indstillingen have været anvendt i en kortere periode uden tilstrækkelig virkning i forhold til nr. 1. 5) Indgreb, jf. §§ 124 c, 124 d og 128 b-128 g, som ikke er forsøgt anvendt, vurderes ikke at ville have tilstrækkelig virkning i forhold til nr. 1. 6) Boligen bebos ikke af andre, medmindre der også træffes afgørelse efter stk. 1 i forhold til dem, eller de giver informeret samtykke til indelåsningen. Stk. 2. Indelåsning efter stk. 1 skal være så kortvarig som mulig og må højst vare 10 timer på et døgn og ikke vare i længere perioder end følgende: 1) 8 timer i tidsrummet mellem kl. 21.00 og kl. 8.00. 2) 2 timer i tidsrummet mellem kl. 8.00 og kl. 21.00 og aldrig længere end 1 time ad gangen.

Det er DPS's vurdering at denne særdeles indgribende magtanvendelse udelukkende skal kunne finde sted for den gruppe af beboere på bosted der har et svært gennemgribende handicap uden udsigt til afhjælpende behandling, som oftest indenfor det oligofrene område. Det er anbefales at det afgrænses tydeligere hvem denne foranstaltning er møntet på, for at sikre at den ikke kan finde anvendelse for beboere der ikke falder under den tilsigtede kategori, og fx i stedet burde vurderes i forhold til muligheden for tvangsindlæggelse i henhold til psykiatriloven.

Med venlig hilsen

Christian Legind
Næstforperson Dansk Psykiatrisk Selskab

Dansk Psykiatrisk Selskab
www.dpsnet.dk

Forperson: Merete Nordentoft, e-mail: forperson@dpsnet.dk
Sekretær: Lene Tilgreen Nielsen: ltl@dadi.dk

Til Social-, Bolig- og Ældreministeriet

D. 26. marts 2024

Att p-handicap@sm.dk

Vedr. Høring over udkast til lovforslag om ændring af Forslag til Lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)

DASAMS, som er det faglige selskab for speciallæger i samfundsmedicin, takker for muligheden for at afgive høringssvar til "Forslag til Lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)"

Indledningsvis vil selskabet bemærke, at det undrer, at der med denne lov lægges op til at lovliggøre tvangsanvendelse overfor borgere med handicap, når der samtidig på psykiatriområdet arbejdes for at reducere tvang, og når Danmark gentagne gange har modtaget kritik fra Europarådets Torturforebyggelseskomité for anvendelsen af tvang i psykiatrien. For så vidt angår høringslisten savner vi at man har sikret sig høring fra sundhedsfaglige selskaber mv. og patientforeninger med særlig indsigt og erfaringer vedr. tvangsanvendelse fx dansk psykiatrisk selskab.

Selskabet har følgende specifikke bemærkninger:

- Det er godt, at husorden skal udarbejdes sammen med beboere og pårørende.
- Når en patient er bæltefikseret i hht. Psykiatrilovens bestemmelser, skal der være fast vagt. Selskabet kan ikke af lovforslaget se, hvilke krav der er til fast vagt i forbindelse med anvendelse af stofseler, men formoder, at der ved anvendelse af stofseler er personale til stede hele tiden? Herudover fremgår det af § 128, at anvendelse af stofseler forudsætter, at personen ikke modsætter sig anvendelsen. Hvilke muligheder er der, hvis personen modsætter sig anvendelsen?
- Selskabet er meget bekymret over forslaget til § 128 h. Af denne fremgår det, at kommunalbestyrelsen i helt særlige situationer kan indstille til Det Socialfaglige Nævn, at en beboer kortvarigt må låses inde i sin bolig. I bemærkningerne til lovforslaget benævnes det – med rette - frihedsberøvelse. I Psykiatriloven er det udelukkende tilladt at låse patienter på Sikringen inde, og disse patienter har begået alvorlig personfarlig kriminalitet. Dette er i skærende kontrast til, at lovgiver med dette forslag lægger op til, at borgere med handicap kan låses inde i op til 10 timer i døgnet i en periode på op til seks måneder. Selskabet finder dette forslag både bekymrende i relation til den indelåste persons sikkerhed og ser endvidere dette forslag som et meget og disproportionalt alvorligt indgreb overfor en gruppe af borgere, som i forvejen er sårbare, og vi anbefaler, at dette forslag tages ud af den endelige lov.
- Selskabet finder det hensigtsmæssigt at der, hvis de øgede magtbeføjelser vedtages, nedsættes et nævn, som skal have afgørelseskompetence for særligt indgribende magtanvendelse.

Vi står selvfølgelig til rådighed ved behov for uddybning.

Med venlig hilsen,

Ane Bonnerup Vind, forperson
Speciallæge i samfundsmedicin

Social-, Bolig- og Ældreministeriet

Holmens Kanal 22

1060 København K

p-handicap@sm.dk

Høringssvar til høring over udkast til lovforslag om lov om
ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for
anbragte børn og unge, lov om opkrævning af
underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af
reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i
selvbestemmelsesretten og om forældelse af
underholdsbidrag m.v.)

Dato:

15-03-2024

Email:

gp@fysio.dk

Tlf. direkte:

3341 4656

Danske Fysioterapeuter takker for høring over udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.).

Vi har alene bemærkninger til lovændringen i reglerne om magtanvendelse.

Dansk Selskab for Fysioterapi til Voksne med Udviklingshandicap, med opbakning fra Dansk Selskab for Neurologisk Fysioterapi og Dansk Selskab for Fysioterapi i Gerontologi og Geriatri, har i tæt samarbejde med Danske Fysioterapeuter arbejdet med evaluering og mulige lovændringer i forhold til brugen af seler i kørestole.

Dansk Selskab for Fysioterapi til Voksne med Udviklingshandicap har bidraget med stor og gedigen faglig viden. Det er derfor med stor glæde, at vi af ministeriets bemærkninger til loven kan læse, at ministeriet har hørt hvad der særligt er blevet fremlagt af Dansk Selskab for Fysioterapi til Voksne med Udviklingshandicap.

Vi er meget glade for lovændringen!

Det er fagligt og patientsikkerhedsmæssigt et stort skridt, at det med lovændringen fremadrettet bliver muligt for fysioterapeuter og andre personaler at anvende stofselere til en stor gruppe af borgere med funktionsnedsættelse, der netop på grund af deres funktionsnedsættelse har brug for ydre støtte for at opnå/understøtte funktion og livsmuligheder.

Vi vil gerne kvittere til ministeriet for at være blevet hørt OG for ministeriets håndtering af sagen. Foreningen og Dansk Selskab for Fysioterapi til Voksne

med Udviklingshandicap deltog med stor entusiasme i ministeriets workshop d. 2. maj 2023.

Vi kan se af bemærkningerne til loven, at ministeriet har hørt hvad der blev fremlagt af særligt Dansk Selskab for Fysioterapi til Voksne med Udviklingshandicap ved denne workshop. Tak!

Vi står selvfølgelig til rådighed, hvis ministeriet ønsker vores høringssvar uddybet.

Med venlig hilsen

Linnea Møller

Dansk Selskab for Fysioterapi til
Voksne med Udviklingshandicap

Jeanette Præstegaard

Danske Fysioterapeuter

Høringssvar
22. marts 2023

Dansk Socialrådgiverforening
faglig handlekraft

Høringssvar til forslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love

Tak for muligheden for at afgive høringssvar. Magtanvendelsesreglerne er til for at begrænse brugen af magt og sikre borgernes retssikkerhed. Selvom lovforslaget tager udgangspunkt i at de fagprofessionelle skal søge alternative måder at handle på uden at bruge magt, er lovforslaget på nogle punkter for vidtgående og dermed ude af trit med magtanvendelsesreglernes overordnede formål om at begrænse brugen af magt og sikre borgers retssikkerhed. Det gælder særligt i forhold til muligheden for indespærring i op til ti timer i døgnet op til seks måneder ad gangen og for muligheden for værges samtykke til flytning.

Helt overordnet spiller socialrådgiverne en vigtig rolle i forhold til udmøntningen af lovforslagets bestemmelser, både i forhold til anvendelse af magt, som indgår i det personrettede tilsyn med borgerne samt i forhold til flytning af borger uden samtykke.

Vi vil derfor gøre opmærksom på at socialrådgiverne har høje sagstal på voksenområdet, idet nogle socialrådgivere har op til 150 sager, og hovedparten af kommunerne overholder ikke DS' vejledende sagstal på voksenområdet. Det er vores erfaring at socialrådgiverne ofte prioriterer visitationen og de indkomne sager, mens der kan gå lang tid mellem opfølgningerne på borgere i botilbud. Det er således et område, som vi mener bør styrkes, både fordi magtanvendelse over for borgeren er særdeles relevant at følge op på. Men også fordi en tæt opfølgning af borger og en god dialog i nogle tilfælde kan forebygge nødvendigheden af at flytte borger til et andet tilbud uden samtykke.

Flytning alene med værges samtykke og lempeligere betingelser for flytning uden samtykke af hensyn til fællesskabet

Lovforslaget foreslås at give adgang til at værges kan samtykke til flytning til et andet botilbud på vegne af borgeren samt at indføre lempeligere betingelser for flytning af borger af hensyn til fællesskabet. Det foreslås således at fjerne kravet om at borger skal have en varig nedsat funktionsevne som følge af en sindslidelse, når den pågældende er til væsentlig fare for eller er truende over for beboere og personale, når sikkerheden gør det uforsvarligt ikke at sørge for flytningen, at det er absolut påkrævet og det nye botilbud er bedre egnet.

Dansk Socialrådgiverforening anerkender, at der kan være situationer, hvor det kan være nødvendigt at flytte borger til et bedre egnet tilbud, og at reglerne i højere grad kunne tage højde for borgers trivsel ved godkendelsen af flytningen. Samtidig er flytning uden samtykke et vidtgående indgreb i borgers grundlæggende rettigheder, og trivslen vil i sig selv være en (for) bred bestemmelse.

Dansk Socialrådgiverforening mener at tæt dialog altid bør gå forud for et så vidtgående indgreb som flytning uden samtykke er. Vi vil gerne stille spørgsmålstejn ved, om der i dag er en så grundig opfølgning på borgerne i dag, at der altid har været den dialog, som vi etisk og fagligt mener der skal gå forud for så vidtgående indgreb som flytning uden samtykke er. Selv i de dyreste sager på over to mio. årligt er det ikke usædvanligt, at der går langt mellem opfølgningerne – således er bliver hver fjerde borger i botilbud til over to mio. kr. fulgt op sjældnere end årligt (Komponent 2023, Botilbud til over 2 mio. kr., side 29).

Dansk Socialrådgiverforening gør desuden opmærksom på, at det ikke er ualmindeligt, at værgen slet ikke kender den borger, værgen varetager værgemålet for, og derfor vil være ude af stand til kvalificeret at give samtykke til flytning af borger. Derfor bør denne del af lovforslaget stilles i bero, indtil værgemålssystemet er revideret. Vi minder i den forbindelse om at 20 pct. af borgere på botilbud næsten ingen kontakt har med pårørende og at 12 pct. slet ingen kontakt har (Bureau 2000, februar 2024). De borgere er i en særdeles sårbar situation og lovforslaget vil forringe deres beskyttelse markant, som det ser ud nu.

Dansk Socialrådgiverforening mener, at man kan se på kriterierne for flytning uden samtykke, der i dag kan være omstændelige, men at hensynet til den enkelte borger bør være det bærende hensyn.

Indelåsning af borger i op til ti timer i døgnet i op til seks måneder ad gangen

Lovforslaget baner vejen for alt for vidtgående indgreb i den enkelte borgers rettigheder, og bør udelades fra lovforslaget. Det er desuden misvisende at kalde indelåsning i op til ti timer for 'kortvarig'.

Hvis lovforslaget bliver vedtaget, vil det være afgørende at det forslåede Socialfaglige Nævn bliver etableret. Men Dansk Socialrådgiverforening anbefaler som sagt, at dette punkt bliver udeladt af det endelige lovforslag.

Registrering og indberetning af anvendelsen af stofsele

Det vil være en administrativ lettelse at socialrådgiverne fremover ikke skal behandle indberetningerne om anvendelse af stofsele. På dette punkt bakker Dansk Socialrådgiverforening op om lovforslaget.

Lov om voksenansvar

Lovforslaget indeholder forslag om at indføre hjemmel til midlertidig inddragelse af anbragte børn og unges mobiltelefoner og lignende, hvis det er nødvendigt for at sikre barnet eller den unges trivsel, sundhed og udvikling.

Dansk Socialrådgiverforening anerkender, at der kan være behov for at inddrage mobiltelefonen ved åbenlys og destruktiv risikoadfærd hos barnet/den unge såsom salg af stoffer eller sugardating. Det er dog fænomener, som det kan være svært at være sikker på foregår og dermed kan der også opstå tvivl om, hvorvidt inddragelse/fysisk magt kan retfærdiggøres.

Dansk Socialrådgiverforening mener dertil, at det er for bred en hjemmel, der gives til at inddrage mobiltelefon for at sikre barnet/den unges ”trivsel, sundhed og udvikling”, som rækker langt ud over at beskytte barnet mod eksempelvis sugardating eller ludomani. Det er i lovforslaget upræcist i hvilket omfang barnets trivsel, sundhed og udvikling skal være i fare. Hensyn såsom passe på barnets søvn bør i øvrigt som hovedregel kunne løses ved at indgå aftaler med barnet. Samtidig er det uklart hvad lovforslaget definerer som en ’nærmere afgrænset periode’. Endvidere er det uklart, om mobiltelefonen kan inddrages regelmæssigt (eksempelvis hver aften) – og i givet fald hvilke konsekvenser det vil have for barnet og barnets relation til de voksne.

Derudover foreslås det med lovforslaget, at der indføres hjemmel til, at personalet med fysisk magt kan tage stoffer og alkohol fra de anbragte børn og unge og denne magt foreslås hjemlet i husordenen.

Spørgsmålet er imidlertid om magten til at tage alkohol skal ske med udgangspunkt i husordenen. Eller om ikke husordenen hellere skal fungere som et socialpædagogisk værktøj, præget af inddragelse og frivillighed, frem for et redskab for tvang. Lovforslagets brede bestemmelser kan desuden øge risikoen for vilkårlighed. En mere afgørelsesbaseret bestemmelse vil være at foretrække. Det bemærkes samlet set at anvendelse af tvang og magt påvirker relationen til barnet/den unge og også internt på opholdsstederne kan skabe et uhensigtsmæssigt pres for at anvende magt mellem de voksne. Derfor er det vigtigt at beføjelserne ikke bliver mere vidtgående og brede end højst nødvendigt.

Social-, Bolig- og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Dansk
Sygeplejeråd

Den 11. april 2024

Høring over ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)

Dansk Sygeplejeråd takker for muligheden for at eftersende høringssvar til ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.).

Samtidig vil vi problematisere, at hverken Dansk Sygeplejeråd eller Dansk Sygepleje Selskab figurerede på den oprindelige høringsliste og opfordre til, at DSR og DASYS fremadrettet vil blive inkluderet, når der udsendes høringer, der berører sygeplejerskers dagligdag på arbejdet.

Generelle bemærkninger: magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne mv.

I denne del forholder vi os til den del af ændringerne, der har med servicelovens regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne mv.

DSR er generelt opmærksom på anvendelse og lovgivning af magtbeføjelser i relation til mennesker, der af forskellige årsager har brug for sundhedspersoners hjælp eller pleje.

At forvalte magtbeføjelser kræver viden, ledelse, kompetencer og ressourcer.

Der har gennem mange år været stort fokus på at tilføre områderne faglig viden og forskning om betydning af tidlig indsats, forebyggelse og metoder til at nedsætte og undgå unødigt brug af magt.

Derfor er vi bekymrede for dele af lovforslaget, der lægger op til yderligere vidtgående muligheder.

Dansk Sygeplejeråd

Sankt Annæ Plads 30
DK-1250 København K

mandag-torsdag 9.00-16.00
fredag 9.00-15.00

Tlf: +45 33 15 15 55
Fax: +45 33 15 24 55

www.dsr.dk
dsr@dsr.dk

Vi anerkender intentionen om at understøtte personalets rammer for at yde omsorg til målgruppen for lovforslaget, men de konkrete forslag er for vidtgående. I stedet skal der skabes rammer til at det socialt- og sundhedsfaglige personale der med deres faglighed understøtter interventioner, som forebygger magtanvendelse. I værste fald skubbes der til en skrøbelig balance, hvor magtanvendelse under pressede arbejdsmæssige vilkår og manglende viden, utilsigtet øger risikoen for forråelse.

Lovforslagets vidtgående forslag stemmer ikke overens med et helt grundlæggende princip for magtanvendelse, at magt først kan anvendes, når det har vist sig umuligt at løse den pågældende situation med en faglig indsats

Specifikke kommentarer

Fjernelse af registrering og dokumentation af magtanvendelse, er begrundet i stort og ofte unødvendigt tidsforbrug hos medarbejderen, fordi f.eks. stofseler anvendes flere gange daglig hos den samme beboer.

Der er generelt et stort politisk fokus på, at midlet til afbureaukratisering er at forenkle og fjerne dokumentation. DSR mener at faglig dokumentation er nødvendig for kvalitet, patientsikkerhed og udvikling af fagligheden, og en afskaffelse af dele af dokumentationen skal ske med grundige faglige overvejelser. Uden dokumentation vil det være vanskeligt at vurdere om f.eks. mindste middel princippet er anvendt.

Samtidig mener vi at unødvendig administrativ dokumentation, der ikke berører beboeren/borgerens daglige behov og pleje, skal undgås.

Udvidelse af anvendelsesområdet for stofseler

DSR finder det positivt at der indføres hjemmel til at anvende stofseler for at undgå personskader som konsekvens af uhensigtsmæssig siddestilling, samt pludselige og ukontrollerbare bevægelser (hjælpemiddel): Samt at understøtte borgerens funktionsniveau fremfor at undgå personskade. Vi er enige i, at stofselen ikke bør kunne anvendes, hvis borgeren giver udtryk for, at vedkommende ikke ønsker at bruge stofselen.

Konfliktafværgelse, fastholdelse, indelåsning af beboer

Lovforslaget giver personalet en mulighed for at stille sig fysisk mellem to personer for at afværge en mulig konflikt. – og med magt løsner en persons greb i en anden/håndtag på en andens bolig. DSR savner belæg for at dette har konfliktnedtrappende effekt. Samtidig er det risikofyldt for personalet. Til gengæld er der viden om betydning af tilstrækkelige kompetencer, deescaleringsmetoder og viden om håndtering af borgere med f.eks. demens.

Kortvarig indelåsning af beboer og låsning af fællesrum

DSR kan ikke støtte forslag om periodevis låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum, eller kortvarig at låse en beboer inde i egen lejlighed, hvis beboeren gentagne gange har udvist en adfærd, der er grænseoverskridende eller konfliktskabende over for de øvrige beboere. Forslaget er uetisk og der er ingen faglige begrundelser for effekt af en sådan handling. DSR er bekymret for at forslaget utilsigtet understøtter holdninger og kultur, hvor magtanvendelse for hurtigt bliver en løsning. Der bør i stedet sættes ind med fokus på implementering og anvendelse af den faglige viden, der allerede findes og de mange tiltag med arbejdet med f.eks. værdig ældrepleje.

Generelle bemærkninger: Ændringer i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge

I dette afsnit forholder vi os til de ændringer i lovgivningen, der omhandler voksenansvar for anbragte unge.

Fratagelse af alkohol og euforiserendes stoffer med fysisk magt

Dansk Sygeplejeråd mener, at der til enhver tid skal være forsøgt andre og mindre indgribende metoder, førend man tyer til fysisk magtanvendelse. Magtanvendelsen skal stå i rimeligt forhold til det, der søges at opnå. Samtidig skal man have opmærksomhed på, at magtanvendelsen udøves så skånsomt som muligt.

Brug af og tilstedeværelse af alkohol og euforiserende stoffer hos målgruppen er et stort problem, og DSR anerkender behovet for at kunne fratage det, og i den sammenhæng anvende fysisk magt. Det er helt nødvendigt, at der forud for dette er afprøvet og anvendt alle andre muligheder og at det er dokumenteret. Der bør samtidig være kontinuerlig fokus på den unges ansvar, forebyggelse, viden om rusmidler og andre handlemuligheder. Lovforslaget er forbundet med en risiko for yderligere konfliktoptrappende situationer og der bør være en plan for personalets arbejdstryghed.

Med venlig hilsen

Harun Demirtas
1. Næstformand
Dansk Sygeplejeråd

DANSKE HANDICAPORGANISATIONER

Blekinge Boulevard 2
2630 Taastrup, Danmark
Tlf.: +45 3675 1777
dh@handicap.dk
www.handicap.dk

27. februar 2024 / lkb_dh
Sag 16-2020-00254
Dok. 646708

DH: Høringssvar til forslag om revision af magtanvendelsesreglerne på voksen- og børneområdet 2024

DH stiller sig stærkt kritiske over for centrale dele af forslaget om revision af magtanvendelsesreglerne på henholdsvis voksen- samt børne- og ungdomsområdet.

Vi opfordrer til, at flere af forslagene trækkes tilbage, og at der afsættes midler til at understøtte personalet i både indsats og visitation samt til national monitorering af implementeringen.

Generelt lægges der op til at lempe reglerne, så det bliver muligt for personalet at udføre omfattende og meget indgribende magtanvendelser, der i udpræget grad indebærer låsning af døre, lempelse af flytning uden samtykke mm. samtidig med, at der for flere magtanvendelser lægges op til tidsbegrænset tilladelse og lempelse eller helt fravær af registreringer og indberetninger og dermed kravet om opfølgning og læring.

Indhold af de foreslåede revisioner

DH er uforstående over for, at brugen af mere magt er den politiske løsning på et område og en indsats, som er præget af udfordrede vilkår og rammer, der i forvejen presser fagligheden i indsatsen. Det vil få mærkbare konsekvenser for borgernes trivsel.

Ud over, at lovforslaget indeholder det meget indgribende forslag om at låse en borger inde i egen bolig i op til ti timer i døgnet, er der også forslag om at give mulighed for at låse adskillige døre suppleret af særlige døråbnere. Det vil bidrage til en øget institutionalisering, der har fængselslignede karakter, hvor beboere på botilbud skal vænnes til medarbejdere med nøglebundter og en adskillelse fra det omgivende samfund. Flere af forslagene om låse vil få indvirkning på alle eller flere beboere på botilbuddet og ikke kun den enkelte beboer. Endvidere er der forslag om at lempe reglerne for flytning uden samtykke med henvisning til kommunernes administrative lettelser og kapacitetsudnyttelse uden blik for borgernes trivsel og, hvor indgribende det er at flytte mennesker uden deres samtykke.

Danmark ratificerede FN's handicapkonvention i 2009. Flere af artiklerne er i den forbindelse relevante at fremhæve. Det gælder ikke mindst artikel 19 om Retten til et selvstændigt liv og være inkluderet i samfundet, der lægger vægt på mennesker med handicaps mulighed for selv at vælge deres bopæl. Artikel 22 om Respekt for privatlivet, der lægger vægt på, at ingen uanset boform må udsættes for vilkårlig indblanding i sit privatliv. Artikel 15 om Frihed for tortur eller grusom, umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, der lægger vægt på, at ingen må underkastes umenneskelig eller nedværdigende behandling. Og artikel 16 Frihed for udnyttelse, vold og misbrug, der lægger vægt på, at Danmark skal træffe lovgivningsmæssige

ge og andre foranstaltninger, der beskytter og forebygger mennesker med handicap mod vold og misbrug og enhver form for udnyttelse.

Samtidig er der ingen tiltag med henblik på at undervise socialrådgivere og personale, der skal henholdsvis træffe afgørelse og udleve de nye beføjelser. Der er således tale om en juridisk lempelse, der ikke bliver fulgt op af en etisk og pædagogisk understøttelse samt national monitorering. Det risikerer i høj grad at skubbe fokus fra forebyggelse og omsorg til en forrået og lempelig tilgang til magt. I kombination med tidsu-begrænsede tilladelser, markante lempelser eller helt fravær af krav om registrering og indberetning for mange af magtanvendelserne, samt mangel på faguddannet personale, hvor timelønnede vikarer og vagt-personale ikke er en sjældenhed, er det en farlig cocktail, der bidrager til at konfliktoptrappe frem for at understøtte borgernes trivsel.

Det er et stort tilbageskridt for den pædagogiske indsats over for nogle af de mest sårbare borgere i samfundet, der er dybt afhængige af en tryk og tillidsfuld relationel til personalet i tilbuddet. Det matcher hverken, det råb om hjælp som TV2 Operations X's udsendelser i efteråret 2023 om omsorgssvigt på bosteder eller regeringens undskyldning til tidligere anbragte under særforsoget, er udtryk for.

Proces for revision af magtanvendelsesreglerne

Når der foreslås så væsentlige lempelser af personalets muligheder for at anvende magt som led i den daglige indsats over for borgere med psykiske funktionsnedsættelser, skal det hvile på saglig og velfunderet viden, sikre at det reelt tager udgangspunkt i borgernes behov for omsorg, og at det ikke tilsidesætter pædagogiske indsatser.

DH mener ikke, at ovenstående gør sig gældende med dette lovforslag.

DH har været inddraget i det forberedende arbejde ved deltagelse på en workshop med en række aktører på området, ved efterfølgende dialog med Social- og boligministeriet om udvalgte emner ligesom revisionen er blevet drøftet i Sammen om handicap. Der har ikke ved disse lejligheder været drøftet mulighed for at låse en borger inde samt øvrige yderligtgående tiltag for i langt højere grad at låse og sikre døre og låger.

Rambøll har evalueret de eksisterende magtanvendelsesregler på voksenområdet¹, som trådte i kraft januar 2020. Vi stiller os uforstående over for, at der stort set ikke henvises til evalueringen i det fremsatte forslag eller henvises til andre vidensdokumenter. Vi er ligeledes uforstående over for, at perspektivet fra dem, der oplever magtanvendelserne på egen krop, ikke er inddraget som grundlag for revisionen af reglerne. Det kunne have været relevant at inddrage borgernes perspektiv fx fra bogen: Erfaret magt² om borgernes oplevelse af magtanvendelser over for dem, skrevet af forskerne Stine Grønbæk Jensen og Jesper Vaczy Kragh. I stedet henvises til aktører på området. Vi er kritiske over for, at et forslag af så indgribende karakter i høj grad kan bero på enkeltsager og en styringsdagsorden frem for etik og faglighed.

DH har ikke været inddraget i de foreslåede lempelser i Voksenansvarsloven, magtanvendelsesreglerne på børne- og ungeområdet.

¹ <https://sbst.dk/Media/638351182120355303/Rapport%20om%20socialtilsynenes%20virksomhed%202022.pdf>

² https://nota.dk/bibliotek/bog/erfare-magt#manifestation_647207

Indholdsfortegnelse

DH: Høringssvar til forslag om revision af magtanvendelsesreglerne på voksen- og børneområdet 2024	1
Indhold af de foreslåede revisioner	1
Proces for revision af magtanvendelsesreglerne	2
<i>Indholdsfortegnelse</i>	<i>3</i>
<i>Forslag til revision af magtanvendelsesreglerne på voksenområdet</i>	<i>4</i>
Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap	4
Flytning uden samtykke	5
Indelåsning af en beboer i egen bolig	6
Åbning af aflåst eller på anden vis sikret yderdør til en bolig i et botilbud	7
Særlige døråbnere: Yderdøre, låger og døre der afgrænser afdelinger	8
Låsning og sikring af låger mv. fra et bo- eller dagtilbuds udeareal	9
Låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum	9
Aflåsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener	10
Aflåsning af skabe og skuffer	10
Kamerakig samt lyd- og bevægelsesmonitorering	10
Epilepsialarmer	11
Konfliktafværgelse	12
Fastholdelse, tilbageholdelse eller føre en person	12
Stofseler	12
Lempet registrering og indberetning af forhåndsgodkendte magtanvendelser	13
Tidsubegrænset tilladelse	15
Implementering af de nye regler	15
<i>Forslag til revision af magtanvendelsesreglerne på børneområdet</i>	<i>16</i>
Mulighed for at inddrage mobiltelefoner	16

Forslag til revision af magtanvendelsesreglerne på voksenområdet

Her følger DH's kommentarer til hver af de foreslåede nye tiltag inden for voksenområdet.

Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap

Det foreslås, at der etableres Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse over for Borgere med Handicap, som er én landsdækkende myndighed. Nævnet skal have afgørelseskompetencen efter indstilling fra kommunen i forhold særligt indgribende magtanvendelser, konkret de nye muligheder for at låse skabe og skuffer, anvende kamera-kig, indelåsning af en beboer i sin bolig i et botilbud, åbning af låst dør til en beboers bolig samt flytning uden samtykke. Nævnet får også til opgave at tage stilling til anvendelsen af bestemte former for velfærdsteknologi, herunder om de konkrete velfærdsteknologiske løsninger er egnet til at sikre omsorg og tryghed for borgerne og offentliggøre principielle udtalelser herom.

Nævnets afgørelser kan påklages til Ankestyrelsen.

Nævnet skal bestå af en dommer som formand, samt en repræsentant for DH og en repræsentant for KL samt suppleanter og få sekretariatsbistand fra Familieretshuset. Nævnets afgørelser træffes ved flertal.

DH er som udgangspunkt enige i, at det er relevant at etablere et nyt socialfagligt nævn, der skal afgøre sager om særligt indgribende foranstaltninger.

DH er dog stærkt kritiske over for den foreslåede sammensætning, afgørelseskompetence samt rolle i forhold til velfærdsteknologi, jf. følgende bemærkninger.

Nævnets sammensætning

DH mener, at det er utilstrækkeligt, at der kun skal være en dommer og henholdsvis en DH- og en KL-repræsentant. Det gør det meget sårbart og er et bekymrende fravær af social- og sundhedsfaglig ekspertise. Vi mener, at der skal være social- og sundhedsfaglig repræsentation i nævnet. De social- og sundhedsfaglige repræsentanter skal bidrage med social- og sundhedsfaglig ekspertise med henblik på at sikre, at borgeren er tilstrækkeligt sundhedsfagligt behandlet, og der i tilstrækkelig grad er afprøvet socialpædagogiske indsatser. Det kan ikke hedde et socialfagligt nævn uden, at der også er socialfaglig kompetence i nævnet.

Derudover mener vi, at der skal tilknyttes særligt sagkyndige, der kan bidrage med viden om udsathed i de tilfælde, der er tale om mennesker med både en funktionsnedsættelse og en udsatteproblematik. Den særlig sagkyndige har ikke stemmeret men kan udtale sig i den konkrete sag.

Nævnets kompetence i forhold til særligt indgribende magtanvendelser

DH er enig i, at nævnet skal afgøre sager om kamerakig og aflåsning af skabe og skuffer og låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum.

Derudover mener vi, at nævnet også skal have afgørelseskompetencen i forhold til låsning og sikring af døre til fællesarealer og låger fra yderarealer, såfremt disse forslag ikke trækkes tilbage.

DH finder det stærkt kritisabelt, at nævnet skal have kompetence til at afgøre sager om de foreslåede nye muligheder for at låse en beboer inde i sin bolig samt at låse en dør op til en bolig. Vi mener, at disse forslag skal trækkes tilbage. Såfremt forslagene ikke trækkes tilbage, mener vi, at Familieretshuset skal have

afgørelseskompetencen, da det er væsentligt, at sådanne afgørelser træffes af en uvildig instans uden repræsentation for den visiterende myndighed.

Vi er ligeledes stærkt kritiske over for, at nævnet skal have afgørelseskompetencen for sager om flytning uden samtykke. Det skal Familieretshuset fortsat, da det er yderst vigtigt, at sager om flytning uden samtykke afgøres af en uvildig myndighed, hvor KL, som repræsenterer den visiterende myndighed, ikke har plads.

Nævnets kompetence i forhold til velfærdsteknologi

DH mener ikke, at nævnet skal komme med principielle udtalelser om anvendelsen af bestemte former for velfærdsteknologi, da nævnets medlemmer ikke kan forventes at have et særligt indgående kendskab hertil. Vi mener, at nævnet kan bidrage til drøftelser om anvendelsen af velfærdsteknologi, men at Socialstyrelsen må forventes at have den viden og ekspertise inden for tryghedsskabende velfærdsteknologi og derfor skal være afsender på principielle udtalelser på baggrund af input fra relevante eksterne aktører.

Flytning uden samtykke

Der foreslås to tiltag med henblik på at lempe reglerne for flytning uden samtykke: Lempe reglerne for flytning uden samtykke med værgesamtykke samt flytning uden samtykke ved truende og chikanerende adfærd.

DH er stærkt imod at lempe reglerne for flytning uden samtykke. Det er allerede i dag muligt at flytte mennesker med funktionsnedsættelse uden samtykke under helt særlige forudsætninger og med godkendelse af Familieretshuset, hvis borgeren ikke kan eller vil give samtykke. Vi finder de gældende regler tilstrækkelige. Det er voldsomt indgribende at flytte en borger uden samtykke fra sin bolig, nærmiljø og sociale relationer på botilbuddet. Økonomiske og administrative hensyn må aldrig være direkte eller indirekte årsag til flytning uden samtykke.

Flytning af borgere, der mangler evnen til at give samtykke, men med værgesamtykke

Det foreslås, at reglerne for flytning uden samtykke, hvor borgeren mangler evne til at give samtykke, men en værge eller fremtidsfuldmægtig giver samtykke, lempes og ensrettes med reglerne for flytning uden samtykke af borgere med demens og anden erhvervet og fremadskridende mental svækkelse. Det indebærer, at kommunen kan beslutte at flytte en borger uden samtykke uden Familieretshusets godkendelse, og med forudsætning om at:

1. Ophold i et botilbud med tilknyttet service er påkrævet, for at den pågældende kan få den nødvendige hjælp.
2. Det i det konkrete tilfælde vurderes omsorgsmæssigt at være mest hensigtsmæssigt for den pågældende.

DH mener ikke, at reglerne om flytning af borgere, der ikke kan give samtykke, men med en værges samtykke skal lempes. Langt fra alle professionelle værger kender den borger, de er værge for godt. Det sker ofte, at professionelle værger har over 100 værgemål og i et tilfælde også op til 500 værgemål. Det indebærer fravær af eller meget lille kontakt mellem borger og værge. Vi mener derfor, at værgeloven skal ændres inspireret af det personlige ombud i Sverige, inden der kan ses på, om flytning af borgere, der mangler evnen til at give samtykke men med en værges samtykke, skal lempes.

Flytning uden samtykke ved truende og chikanerende adfærd

Det foreslås, at fjerne kravet om, at en borger skal have en betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne som følge af en sindslidelse kan flyttes uden samtykke når:

1. Den pågældende er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller personale.
2. Det er uforsvarligt over for de øvrige beboere eller personalets sikkerhed ikke at sørge for flytningen.
3. Forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet.
4. Det kan godtgøres, at det nye botilbud er bedre egent til at imødekomme den pågældendes støttebehov.

Med fjernelse af kravet om en sindslidelse foreslås målgruppen således udvidet til alle med en betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, der enten mangler evnen til at give samtykke eller modsætter sig at give samtykke.

DH mener, at det er stærkt problematisk, konfliktoptrappende og underkendelse af borgernes trivsel at udvide målgruppen for flytning uden samtykke ved truende og chikanerende adfærd. Vi mener, at det at lempe reglerne for at flytte borgere uden samtykke er symptombehandling **og skal trækkes tilbage**.

Det kan bidrage til en kultur, hvor beboer og pårørende kan trues med at blive flyttet uden samtykke, hvis de udtrykker kritik. I stedet skal der politisk tages initiativ til at styrke rammerne for indsatsen på botilbud og et forpligtende og skærpet fokus på borgernes trivsel, så det sikres, at der er den rette faglighed til stede, og at der inddrages eksternt faglig ekspertise i de svære og komplekse sager. Vi mener også, at det personrettede tilsyn på voksenområdet skal styrkes, så der sker en forpligtende opfølgning på niveau med børneområdet. Det er afgørende, at der er et forpligtende fokus på årsagen til den truende og chikanerende adfærd med henblik på at styrke borgernes trivsel både i indsatsen og det personrettede tilsyn.

I Komponentets analyse af botilbudssager til over 2. mio. kr. årligt³ fremgår det, at 30 % af beboerne havde haft mindst to tilbud inden for fem år inden det dyre tilbud, så de er i forvejen blevet flyttet uden, at trivslen af den grund er blevet bedre. I 44 % af tilfældene ved kommunen ikke, om borgeren er velbehandlet i psykiatrien, og i 52 % af tilfældene har kommunen ikke anvendt VISO. Vi mener på den baggrund, at det er stærkt kritisabelt at lempe reglerne for flytning uden samtykke. Derimod er der behov for, at botilbud forpligtes til at inddrage VISO og til at sikre sig, at borgeren er velbehandlet psykisk og somatisk.

Indelåsning af en beboer i egen bolig

Det foreslås, at det bliver muligt i særlige situationer at låse en beboer inde i sin egen bolig i op til ti timer i døgnet fordelt på max to timer i dagtimerne og otte timer om natten i op til seks måneder, når beboeren ved at forlade sin bolig udsætter sig selv eller andre for fare eller udviser en særligt truende adfærd.

Det forudsættes, at:

1. Beboeren vil kunne være til væsentlig fare for sig selv eller andre eller vil udvise en særligt truende adfærd over for andre, hvis beboeren forlader sin bolig.
2. Forholdene i det enkelte tilfælde gør indgrebet påkrævet.
3. Beboeren ikke er selvmordstruet.

³ <https://www.komponent.dk/sites/komponent.dk/files/2023-12/S%C3%A6rligt%20dyre%20enkeltsager%2C%20Komponent%20december%202023.pdf>

4. Særlige døråbnere samt mindst et andet indgreb skal inden indstillingen have været anvendt i en kortere periode uden tilstrækkelig virkning i forhold til betingelsen i nr. 1.
5. Indgreb, som ikke er forsøgt anvendt, vurderes ikke at ville have tilstrækkelig virkning i forhold til betingelsen i nr. 1.
6. Boligen bebos ikke af andre, medmindre der også træffes afgørelse efter st.1 i forhold til dem, eller de giver informeret samtykke til indelåsningen.

Kommunen skal løbende føre tilsyn med, om betingelserne er opfyldt. Ligeledes skal beboeren have adgang til toilet og vand og nødvendig medicin i sin bolig. Og beboeren skal have tilkaldemulighed fra boligen, som den pågældende er i stand til at betjene, og at personalet via den kan tilkaldes. Der iværksættes jævnlig overvågning i det tidsrum, hvor den pågældende er låst inde. Forhåndsgodkendelsen er ikke omfattet af grundloven, men de faktiske indelåsninger er omfattet af grundloven og kan derfor domstolsprøves.

DH er stærkt kritiske over for forslaget og opfordrer på det kraftigste til, at det bliver trukket tilbage. Det er i dag muligt i helt særligt kritiske situationer at låse en borger inde efter reglerne om nødværge. DH mener ikke, at der er faglige og saglige argumenter for at indføre en mulighed for yderligere administrativ frihedsberøvelse. Det er voldsomt indgribende og nedbrydende for det enkelte menneske. Ydermere er det både i strid med FN's handicapkonvention og Grundloven.

Vi mener, at forslaget er en pædagogisk og samfundsmæssig falliterklæring, der er blottet for en tillidsfuld og omsorgsfuld tilgang til mennesker, der har behov for hjælp, samt et meget bekymrende fravær af fokus på forebyggelse, udvikling og trivsel. Mennesker, der udsætter sig selv eller andre for fare eller udviser en særligt truende adfærd ved at forlade sin bolig, og hvor andre tiltag ikke har virket, er mennesker der ikke har modtaget den rette faglige hjælp.

Komponents analyse af dyre botilbudssager⁴ viser blandt andet, at en stor del af modtagerne af de særligt dyre botilbud har en udadreagerende adfærd, og at knap 20 % af har en dom. Knap 40 % af dommene skyldes vold mod personalet.

DH mener, at der skal sættes forebyggende ind med den rette faglighed frem for at låse beboere inde. Vi mener derfor, at botilbud skal forpligtes til at inddrage VISO og til at sikre, at borgeren er velbehandlet psykisk og somatisk ved udadreagerende adfærd. De rette faglige kompetencer på tilbuddet og inddragelse af den nødvendige eksterne faglige ekspertise vil bidrage til at øge borgernes trivsel, mindske udadreagerende adfærd, forebygge vold mod personale og andre beboere og i sidste ende voldsdomme.

Af forslaget fremgår, at der er tale om en kortvarig indelåsning. Vi finder det groft misvisende at kalde det kortvarigt, når der er tale om op til ti timer i døgnet i op til seks måneder.

Åbning af aflåst eller på anden vis sikret yderdør til en bolig i et botilbud

Det foreslås, at det som noget nyt, kan gives tilladelse til at åbne en aflåst eller på anden måde sikret yderdør til en bolig på et botilbud uden beboerens samtykke, når det er absolut nødvendigt for at undgå en væsentlig og nærliggende risiko for, at beboeren forårsager væsentlig og alvorlig personskade på sig selv eller andre, eller der er en væsentlig sundhedsmæssig risiko for beboeren eller andre. Det nye Socialfaglige

⁴ <https://www.komponent.dk/voksne/karakteristika-handlemuligheder-sager-botilbud-over-2-mio-kr>

Nævn (jf. afsnit ovenfor) skal træffe afgørelse om åbning af aflåst dør. Forhåndsgodkendelsen kan gives i op til 12 måneder.

DH er stærkt kritiske over for forslaget, da det er et meget indgribende tiltag, og mener, at det skal trækkes tilbage. Vi kan ej heller bakke op om en tilladelse på op til 12 måneder. Samlet med de øvrige forslag om at lempe mulighederne for at låse døre er vi meget bekymret for, at det bidrager til en glidebane og tiltagende forråelse, som er konfliktoptrappende frem for reel omsorg og faglig støtte af borgernes udvikling og trivsel.

Såfremt forslaget ikke trækkes tilbage, mener DH, at det er afgørende, at de konkrete åbninger af aflåste eller sikrede yderdøre registreres og indberettes hver gang, da det er en meget indgribende foranstaltning. Der skal være en forpligtigelse til løbende at forholde sig til behovet for magtanvendelsen og de forebyggende socialpædagogiske tiltag.

Særlige døråbnere: Yderdøre, låger og døre der afgrænser afdelinger

Det foreslås, at reglerne for brug af særlige døråbnere udvides, så det bliver muligt at anvende særlige døråbnere for en eller flere borgere i en afgrænset periode på bo- eller dagtilbuds yderdøre, bo- eller dagtilbuds døre, der tilhører eller afgrænser konkrete afdelinger eller boenheder samt låger mv. der er udgang fra et bo- eller dagtilbuds omgivende udeareal.

Det er en forudsætning, at:

- Der er en nærliggende risiko for, at en eller flere borgere ved at forlade tilbuddet udsætter sig selv eller andre for at lide væsentlig personskade.
- Forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet for at afværge denne risiko, og andre muligheder forgæves har været afprøvet.

Det foreslås, at kommunen har afgørelseskompetencen.

DH er kritiske over for forslaget, da det indebærer en institutionalisering af tilbud, idet alle yderdøre inkl. låger derved kan være aflåst (jf. nedenfor) samt den sidste yderdør/låge påsat en særlig døråbner i kraft af dette forslag. Ydermere vil borgerens bevægelsesfrihed inden for tilbuddet blive begrænset. Et tilbud som vel at mærke, er borgerens eget hjem. Forslaget er endnu en løsning på dårlige rammer og begrænset faglighed på tilbuddene på det specialiserede socialområde. Vi mener, at behovet for at adskille beboere fra hinanden inden for et tilbud ikke skal imødekommes af særlige døråbnere men ved at etablere mindre botilbud af mere hjemlig karakter, sikre de rette faglige kompetencer og sikre, at beboerne er velbehandlet somatisk og psykisk.

Vi mener, at forslaget er udtryk for, at mange botilbud er for store og institutionaliseret. Hvis der er behov for at adskille beboere på botilbud fra hinanden, skal der i stedet ses på årsagen til behovet for at adskille beboerne. Personalet skal forholde sig til den bagvedliggende grund til, at personen er i risiko for at udsætte sig selv eller andre for at lide væsentlig personskade. Er beboeren tilstrækkeligt behandlet somatisk og psykisk, er der nok og de rette faglige ressourcer målrettet beboernes behov, er der indhentet ekstern faglig sparring, og er målgruppen for bostedet for bred?

Såfremt forslaget ikke trækkes tilbage, mener vi at afgørelseskompetencen skal ligge i Det Socialfaglige nævn, da der skal være tale om helt særlige og ganske få tilfælde. Ligeledes mener vi, at tilladelsen i så fald skal gælde i op til seks måneder og derefter revurderes.

Låsning og sikring af låger mv. fra et bo- eller dagtilbuds udeareal

Det foreslås at gøre det muligt at låse eller på anden vis sikre en eller flere låger fra et tilbuds udeareal i en afgrænset periode, når der er risiko for, at en borger vil forlade udearealet og derved udsætte sig selv eller andre for fare. Det er en forudsætning, at det sikres, at der er en anden ulåst udgang fra tilbuddet med henblik på at forsinke eller besværliggøre, at en beboer forlader et tilbud uden opsyn. Det er også en forudsætning at andre mindre indgribende tiltag har været forsøgt, herunder den nye mulighed for at anvende særlige døråbnere på yderdøre, jf. ovenfor.

Det foreslås, at kommunen har afgørelseskompetencen.

DH bakker ikke op om forslaget, da det vil bidrage til institutionalisering af bo- og dagtilbud og have en fængselslignende karakter. Vi finder tiltaget meget indgribende og mener, at den nye mulighed for anvendelse af særlige døråbnere på yderdøre er tilstrækkelig. Borgere på bo- og dagtilbud kan have mange forskellige udfordringer. Langt fra alle er dørsøgende og udsætter sig selv eller andre for farer ved at komme uden for tilbuddet. Hvis låger låses, vil det have indvirkning på alle tilbuddets borgere. Derudover finder vi det kritisabelt, at der tyes til at løse udfordringer med dørsøgende borgere ved endnu en aflåsning af døre. Der er alternativer til at låse låger. For det første skal personalet forholde sig til, hvorfor borgeren er dørsøgende, og forholde sig grundlæggende til borgerens trivsel. For et andet er det muligt fysisk at indrette tilbud på andre måder, der bidrager til at mindske dørsøgende tendenser.

Såfremt forslaget ikke trækkes tilbage, mener vi, at det er afgørende, at Det Socialfaglige Nævn får afgørelseskompetencen, ligesom magtanvendelsen skal registreres hver gang og indberettes, da det er et meget indgribende tiltag. Endvidere mener vi, at tilladelsen i så fald skal gælde i op til seks måneder og derefter revurderes.

Låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum

Det foreslås, at det bliver muligt låse eller på anden vis sikre den nærmeste dør mellem en beboers egen bolig og ét eller flere bestemte fælles opholdsrum på et botilbud i en afgrænset periode, når beboeren gentagne gange har udvist en adfærd, der er grænseoverskridende eller konfliktskabende over for de øvrige beboere. Det er en betingelse, at der er mindst en ulåst adgang mellem beboerens egen bolig og de omhandlende fælles opholdsrum. Derved vil aflåsningen af den pågældende dør virke forsinkende, men borgeren vil fortsat have adgang til fællesrummet. Det er også en betingelse, at der ikke kan være tale om døre ind til beboerens bolig.

Det foreslås, at kommunen har afgørelseskompetencen.

DH er enige i, at der i helt særlige tilfælde kan være behov for at sinke en enkel beboers adgang til et fælles opholdsrum.

Men vi er bekymret for, at det bidrager til en generel glidebane mod mere institutionalisering samt forråelse, ligesom vi mener, at muligheden kun skal anvendes i ganske særlige tilfælde.

Vi mener, at det er afgørende, at Det Socialfaglige Nævn får afgørelseskompetencen, da det vil bidrage til at forebygge, at det ikke bliver generelle tiltag til gene for flere eller alle på tilbuddet, men målrettet den konkrete borger. Vi mener endvidere, at tilladelsen skal gives for op til seks måneder og derefter revurderes.

Aflåsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener

Det foreslås, at det bliver muligt at låse eller på anden vis sikre døre til et serviceareal eller fælleskøkkener i en afgrænset periode, når en person gentagne gange har udsat sig selv for fare eller forårsaget væsentlig ødelæggelse af genstande på servicearealet eller i fælleskøkkenet. Det må ikke afskære beboerens mulighed for at forlade bo- eller dagtilbuddet eller i at bevæge sig frit i tilbuddets øvrige arealer.

Det foreslås, at kommunen har afgørelseskompetencen.

DH er kritiske over for forslaget, da vi er mener, at det vil bidrage til en generel glidebane mod mere institutionalisering samt forråelse. En aflåsning af døre til servicearealer og fælleskøkkener vil i praksis rette sig mod alle på tilbuddet. Vi er ligeledes stærkt imod, at det er kommunen der skal træffe afgørelse om foranstaltningen.

Såfremt forslaget ikke trækkes tilbage, mener vi, at det afgørende, at Det Socialfaglige Nævn får afgørelseskompetencen, da der skal være tale om helt særlige og sjældne tilfælde med fokus på, at foranstaltningen er målrettet den konkrete borger. Tilladelsen vil i så fald skulle gælde i op til seks måneder.

Aflåsning af skabe og skuffer

Det foreslås, at det bliver muligt i helt særlige tilfælde og i en afgrænset periode at låse eller på anden vis sikre skabe og skuffer, herunder køleskabe, i en beboers egen bolig på et botilbud for at forhindre, at beboeren påfører sig selv eller andre væsentlig personskade eller væsentlig tingskade. Aflåsningen omfatter de skabe eller skuffer, der indeholder genstande, som beboeren anvender til at påføre sig selv eller andre væsentlig personskade eller at foretage sig væsentlig tingskade. Tiltaget vil alene kunne anvendes, hvis det er muligt at sikre, at beboeren får adgang til de aflåste skabe og skuffer, hvis beboeren ønsker det, og hensynet bag foranstaltningen iagttages.

Det Socialfaglige Nævn får godkendelseskompetencen og kan beslutte, at aflåsningen kun må foregå i et nærmere bestemt tidsrum af døgnet.

DH er enige i, at der er i helt særlige tilfælde kan være behov for at aflåse skabe og skuffer. Og vi enige i, at Det Socialfaglige Nævn skal have afgørelseskompetencen, da det er et meget indgribende tiltag. Der er en risiko for, at sådanne tiltag kan blive rutineindgreb. Det skal derfor være en forudsætning, at det dokumenteres, at alternative og mindre indgribende tiltag har været afprøvet. Endvidere mener vi, at tilladelsen skal kunne gives i op til seks måneder og derefter revurderes.

Kamerakig samt lyd- og bevægelsesmonitorering

Det foreslås at gøre det muligt i en begrænset periode at anvende kamerakig samt lyd- og bevægelsesmonitorering til at overvåge en person, hvis der er risiko for personskade. Med tilladelsen bliver det muligt kortvarigt at kigge ind til borgeren via kamera. Det er en forudsætning, at risikoen for personskade er forsøgt afværget på anden vis, og at kamerakig vil bidrage til at forebygge og afværge risikoen for personskade, og at samme virkning ikke vil kunne opnås med mindre indgribende metoder. Monitoreringen kan ske både dag og nat.

Det Socialfaglige Nævn får afgørelseskompetencen.

DH hilser det velkomment, at det bliver muligt i helt særlige tilfælde at anvende kamerakig samt lyd- og bevægelsesmonitorering, og at Det Socialfaglige Nævn skal give tilladelse i den konkrete sag. Det kan i visse tilfælde være mindre indgribende at overvåge en person i risiko for personskade ved at anvende kamerakig, lyd- og bevægelsesmonitorering end personalets tilstedeværelse særligt om natten.

DH mener, at der er yderligere følgende fem forudsætninger, der skal være opfyldt for at anvende kamerakig, lyd- og bevægelsesmonitorering:

Det må ikke føre til generelle tilladelser

Vi mener, at det er afgørende, at der er tale om individuelle tilladelser. Vi kan være bekymret for, at kamerakig samt lyd- og bevægelsesmonitorering anvendes generelt på et botilbud og anvendes som led i en ressourcebesparelse. En tilladelse skal altid tage udgangspunkt i hensynet til den enkelte borger. Vi mener derfor, at det skal præciseres, at Det Socialfaglige Nævn skal forholde sig til øvrige tilladelser på samme botilbud og skal sikre sig, at anvendelsen af kamerakig samt lyd- og bevægelsesmonitorering tager udgangspunkt i individuelle forhold og ikke med afsæt i en generel ressourcebesparelse.

Det skal alene være muligt om natten

Vi mener, at kamerakig samt lyd- og bevægelsesmonitorering alene er relevant at anvende om natten. Det er vigtigt for borgernes trivsel, personalets kendskab til borgerne samt personalets mulighed for at forebygge personskade i konkrete og akutte tilfælde, at personalet er til stede og nærværende i dagtimerne. Det er risiko for, at kamerakig samt lyd- og bevægelsesmonitorering anvendes i dagtimerne med henblik på en ressourcebesparelse på personaletimer. Vi mener derfor, at kamerakig samt lyd- og bevægelsesmonitorering kun skal kunne anvendes om natten.

Der skal værnes om borgernes privatliv

Vi mener, at det skal være en forudsætning, at kamera-, lyd- og bevægelsesmonitorering skal indstilles og anvendes, så det værner om borgerens privatliv. Det indebærer fx, at der ved indstilling af kameraet kun fokuseres på borgeren og det/de relevante rum og ikke må fokusere på det øvrige af borgerens private bolig. Ligesom kamera-, lyd- og bevægelsesmonitorering kun må være slået til, når der er et dokumenteret behov.

Kamera-, lyd- og bevægelsesmonitorering kan give falsk tryghed

Vi mener endvidere, at der skal være en forpligtigelse til at reagere på det indblik personalet får i borgerens eventuelle akutte risiko for samt aktuelle personskade via monitoreringen. Det kan lyde indlysende men i en travl hverdag under pressede vilkår, er der risiko for, at monitoreringen giver en falsk tryghed, og at personskade samt risiko for personskade overses.

Tilladelsen længde

Vi mener, at det er væsentligt, at personalet løbende forholder sig til nødvendigheden af monitoreringen og ikke mindst forholder sig til årsagen og forebyggelsen af, at personen er i risiko for personskade. Dette kendskab, forebyggende tiltag samt muligheden ved at reagere hurtigst muligt ved personskade opnås bedst ved tilstedeværelse af personalet. Af den grund skal monitoreringen begrænses så vidt muligt. Derfor mener vi, at tilladelsen skal gives af op til tre måneders varighed.

Epilepsialarmer

DH sætter stor pris på, at epilepsialarmer tages ud af magtanvendelsesreglerne, da alarmerne er livredende førstehjælp for personer med livstruende epilepsianfald. Vi opfordrer til, at bekendtgørelsen om trygheds-

skabende velfærdsteknologi, som er en forudsætning for, at epilepsialarmer tages ud af magtanvendelsesreglerne, ændres hurtigst muligt.

Vi gør opmærksom på, at nogle epilepsialarmer har mulighed for kamerakig, og at det skal være en forudsætning for, at epilepsialarmer ikke er en magtanvendelse, at denne mulighed ikke anvendes uden godkendelse af Det Socialfaglige Nævn. Denne betingelse skal tilføjes den nye mulighed for at anvende kamerakig som en del af magtanvendelsesreglerne.

Endvidere mener, vi at epilepsialarmer selvfølgelig også skal tages ud af magtanvendelsesreglerne for børn og unge, da alarmerne har samme funktion for børn og unge.

Konfliktafværgelse

Det foreslås, at det bliver muligt for personalet at stille sig imellem en person, der udviser grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd, og en anden person med henblik på at afværgе en konflikt. Det foreslås også, at det bliver muligt at løsne en persons greb i en anden eller løsne grebet om et dørhåndtag til en anden persons bolig, hvis personen udviser grænseoverskridende adfærd.

DH er kritiske over for forslaget om muligheden for at stille sig imellem to personer eller løsne en persons greb om et dørhåndtag i situationer. Vi er bekymrede for, at magt anvendes rutinepræget og ureflekteret, og mod hensigten vil bidrage til konfliktoptrapning, øget vold mod personalet og heraf følgende arbejdsskader. Hvis der er behov for lempelse, mener vi alene, der skal være tale om at kunne stille sig imellem en person, der udviser grænseoverskridende adfærd, da dette er mindre indgribende.

Fastholdelse, tilbageholdelse eller føre en person

Det foreslås, at den gældende mulighed for at fastholde, tilbageholde eller føre en person til bolig eller opholdsrum, udvides til også at omfatte situationer, hvor det vurderes nødvendigt for at sikre en eller fleres tryghed, værdighed og sikkerhed, eller hvor en person er gået ind i en anden persons bolig, uden at den anden person ønsker det. I dag er det alene muligt med henblik på at forhindre eller afværgе en fare. Der ved ensrettes reglerne for mennesker med handicap med reglerne for mennesker med demens.

DH er kritiske over for forslaget. Vi finder, at der er stor risiko for, at det vil være konfliktoptrappende. Hvis ikke der er risiko for farer, kan situationen løses på anden vis pædagogisk, med tålmodighed og et grundlæggende dagligt fokus på borgernes trivsel. Tiltaget indebærer en risiko for at bidrage til en forrået kultur, der påvirker omgangsform og rutiner.

Stofseler

Det foreslås, at stofseler vil kunne anvendes til positionering af en person uden, at der er risiko for, at personen udsætter sig selv for at lide *væsentlig* personskade men alene risiko for personskade, herunder som følge af både fald og som noget nyt u hensigtsmæssig siddestilling eller pludselige og ukontrollerede bevægelser.

DH er enige i behovet for at anvende stofseler til positionering, der kan bidrage til at forebygge fysiske gener hos en borger ved forkert siddestilling. Vi mener, at det ved anvendelse af stofsele skal sikres, at borgeren har fri bevægelsesmulighed i nogle dele af kroppen. Det skal således ikke være tilladt at fastspænde en borger på både arme, ben og torso samtidigt.

Det er væsentligt for DH, at der ikke gives tilladelse til at anvende stofsele til at positionere en borger i sin seng en helt nat, da det ville være et voldsomt indgribende tiltag. Ligesom det er væsentligt for os, at stofsele kun må anvendes i et begrænset antal timer under hensyn til borgerens fysiske funktionsniveau.

Vi er ligeledes enige i behovet for at anvende stofsele med henblik på at understøtte en borgers funktionsniveau ved at hjælpe borgeren i at udføre en handling, der uden anvendelse af en stofsele ville være særdeles begrænset eller anstrengt.

DH bemærker, at der med lovforslaget skrives stofsele og lignende. Vi mener, at der med tilføjelsen: "og lignende" skal præciseres, hvilke konkrete hjælpemidler, der er tale om. Vi anerkender behovet for at kunne anvende hjælpemidler som bækkenbælte, sternumstøtte og neopren sandal, som nævnt i bemærkninger til forslaget. En åbning som: "og lignende" giver mulighed for at anvende diverse andre uspecificerede materialer heraf også materialer, der er mindre behagelige end stof, hvorfor vi ikke kan bakke op om den formulering.

Vi mener, at anvendelse af en stofsele fortsat er en magtanvendelse, hvis borgeren ikke giver samtykke, også selv om det fortsat er en forudsætning, at borgeren ikke modsætter sig anvendelsen af stofsele. Derfor mener vi, at anvendelsen af stofsele fortsat skal godkendes samt registreres og indberettes, jf. nedenfor.

Lempet registrering og indberetning af forhåndsgodkendte magtanvendelser

I dag skal alle magtanvendelser registreres hver gang og indberettes månedligt, både forhåndsgodkendte og akutte. Registreringer og indberetninger skal anvendes med henblik på læring og forebyggelse. Registreringerne er også målrettet det personlige tilsyn med henblik på, at kommunen løbende skal vurdere, om borgeren modtager den rette faglige indsats.

Det foreslås at følgende forhåndsgodkendte magtanvendelser ikke skal registreres og indberettes hver gang:

- Stofsele
- Tryghedsskabende velfærdsteknologi
- Særlige døråbnere
- Fastholdelse i personlige hygiejnesituationer
- Låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum
- Låsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener
- Aflåsning og sikring af låger mv.
- Låsning og sikring af skabe og skuffer mv.
- Låsning og sikring af yderdøre og vinduer
- Åbning af aflåst yderdør til bolig

Det vil blive fastlagt i bekendtgørelsen, hvor ofte der skal registreres eller indberettes, eller om kravet om registreringer og indberetninger helt fjernes.

Samtidig foreslås det, at følgende magtanvendelser fortsat skal registreres hver gang og indberettes:

- Afværgehjælp: Fastholdelse eller føre en person med henblik på at afværge væsentlig ødelæggelse på indbo
- Fastholdelse, tilbageholdelse eller føre en person, når personen er til fare for sig selv eller andre

- Kortvarige ikke forhåndsgodkendte fastholdelser i personlige hygiejnesituationer
- Flytning uden samtykke
- Indelåsning af en beboer i egen bolig i et botilbud

DH er kritiske over for, at kravene om registreringer og indberetninger skal lempes i så markant grad, som der lægges op til. Vi er ligeledes kritiske over for, at den konkrete fastsættelse af kravene fastsættes i bekendtgørelsen og ikke lovgivningen, da registreringer og indberetninger er et forpligtende element i forhold til fokus på pædagogisk læring og forebyggelse af magtanvendelser i indsatsen, et væsentligt grundlag for socialtilsynets vurdering af tilbuddet samt det personrettede tilsyns opfølgning på borgerens trivsel.

Vi mener ikke, at der kan være magtanvendelser, hvor kravet om registreringer og indberetninger helt fjernes, da der altid skal være fokus på så vidt muligt at undgå magtanvendelsen og fremadrettet forebygge behovet for magtanvendelse.

DH anerkender behovet for at begrænse unødigt dokumentation for at frigive tid til personalets borgernære indsats og mener godt, at der kan lempes på *nogle af kravene* til registrering og indberetning af forhåndsgodkendte magtanvendelser. Siden seneste revision af reglerne, er indberetningerne på handicapområdet mere end fordoblet fra 2019 til 2022 fra 5.551 i 2019, året før de nye regler trådte i kraft, til 13.127 i 2022.⁵ Så markant en stigning indebærer en risiko for, at registreringerne ikke anvendes til læring og refleksion og samtidig fjerner fokus fra de nødvendige registreringer til gavn for borgerne, fordi der ikke skelnes mellem typer af magtanvendelser.

Vi mener, at Åbning af aflåst yderdør til bolig altid skal registreres og indberettes, da det er en meget indgribende foranstaltning.

Vi mener, at forhåndsgodkendt Fastholdelse i personlige hygiejnesituationer fortsat skal registreres hver gang og indberettes månedligt, da det er en intimt indgribende foranstaltning.

Vi mener, at den nye mulighed for Låsning og sikring af skabe og skuffer mv., den nye mulighed for Kamerakig samt bevægelses- og lydmonitorering samt Låsning og sikring af yderdøre og vinduer skal registreres og indberettes ofte, da det er indgribende foranstaltninger i privatsfæren. Vi mener, at kravet kan lempes, så det registreres ugentligt og indberettes hver tredje måned.

Følgende foranstaltninger vil ikke alene få konsekvenser for en enkelt borger men for flere eller alle borgere på tilbuddet:

- Særlige døråbnere
- Låsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener
- Aflåsning og sikring af låger mv.
- Låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum

Vi mener, at Låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum skal registreres ugentligt og indberettes hver tredje måned.

⁵ https://sbst.dk/Media/638295058009167887/Evaluering%20af%20de%20reviderede%20magtanvendelsesregler_Handicaptilg%C3%A6ngelig_V2.pdf

Vi mener, at forslagene om Låsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener, Aflåsning af låger samt udvidelsen af anvendelse af Særlige døråbnere skal trækkes tilbage. Såfremt disse forslag ikke trækkes tilbage, mener vi, at foranstaltningerne skal registreres hver gang og indberettes.

Vi mener, at kravet til registrering af Tryghedsskabende velfærdsteknologi og Stofseler kan lempes så anvendelsen registreres ugentligt og indberettes hvert halve år.

Tidsubegrænset tilladelse

For en række forhåndsgodkendte magtanvendelser er der i dag fastsat en tidsbegrænsning på forhåndsgodkendelsen på op til 12 måneder. Det gælder brug af særlige døråbnere, tryghedsskabende velfærdsteknologi, låsning og sikring af yderdøre og vinduer, kortvarig fastholdelse i personlige hygiejnesituationer. Ved brug af stofseler skal personalet revurdere behovet for anvendelsen løbende, dog senest 18 måneder efter seneste forhåndsgodkendelse.

Det foreslås, at der ikke længere skal være en tidsbegrænsning på forhåndsgodkendelser for anvendelsen af stofseler og tryghedsskabende velfærdsteknologi samt kortvarige fastholdelse i hygiejnesituationer, når særlige betingelser er opfyldt. Det fremgår dog ikke, hvilke særlige betingelser der skal være opfyldt andet end, at der hentydes til, at personen ikke har udsigt til bedring

DH er stærkt kritiske over for forslaget om, at der er nogle forhåndsgodkendte magtanvendelser, der bliver tidsubegrænset, da forpligtelsen til fagligt at revurdere nødvendigheden af indgrebet fjernes, ligesom det bidrager til at fjerne fokus fra, at der er tale om en magtanvendelse. Det kan bidrage til lempelig og forrået kultur ikke mindst i kobling til de mange andre tiltag i dette forslag. Vi er bekymret for, at der ved en fuldstændig ophævelse af tidsbegrænsningen ikke følges op med den rette indsats, og at fokus på at undgå og forebygge magtanvendelserne forsvinder. Der er risiko for, at magtanvendelser bliver rutinepræget og ureflekteret.

For anvendelsen af stofseler og tryghedsskabende velfærdsteknologiske løsninger kan vi acceptere, at de revurderes op til hvert andet år.

Implementering af de nye regler

Med de foreslåede regler vil der både være nye muligheder for magtanvendelser i indsatsen, ny ansøgningsproces for nogle af foranstaltningerne samt ny praksis for registrering og indberetning. Det vil indebære behov for en skærpet opmærksomhed fra både personale i indsatsen, herunder ledelse, samt socialrådgiver og kommune, men også på nationalt niveau i forhold til monitorering og den generelle udvikling.

Vi mener ikke, at der kan gennemføres juridiske ændringer i forhold til magtanvendelser uden, at det samtidig understøttes af en etisk og pædagogisk undervisning samt ansvarlig national monitorering. Vi mener derfor, at der skal afsættes midler til at understøtte implementeringen og foreslår, at der nedsættes et rejsehold, der kan understøtte personalet i indsats og sagsbehandling samt midler til at sikre den nationale monitorering af implementeringen af reglerne. Det er vigtigt at huske, at en magtanvendelse er et væsentligt indgreb i menneskers selvbestemmelsesret.

Forslag til revision af magtanvendelsesreglerne på børneområdet

Der lægges også op til ændringer på magtanvendelsesområdet overfor anbragte børn og unge. DH har bemærkninger til ændringerne om at udøve fysisk magtanvendelse ved inddragelse af mobiltelefon og andet elektronisk udstyr.

Mulighed for at inddrage mobiltelefoner

Det foreslås, at der det bliver muligt at inddrage mobiltelefon og andet elektronisk udstyr fra anbragte børn og unge i en afgrænset periode.

DH er stærkt kritiske over for forslaget og mener, at det skal trækkes tilbage. Det vil være en pædagogisk falliterklæring, hvis personalet er nødt til at bruge fysisk magt for at tage et barns eller ungs mobiltelefon, PlayStation eller lignende. Her må og skal pædagogikken være redskabet.

Mange anbragte børn og unge lever med en psykisk funktionsnedsættelse og har brug for helt særlige pædagogiske tiltag for at kunne trives i deres anbringelsestilbud. Nogle børn og unge bruger det elektroniske udstyr som kompenserende indsats eller understøttende deres trivsel og udvikling. Det kan fx være, at udstyret anvendes til at strukturere dagligdagen, understøtte kommunikation gennem særlige kommunikationsprogrammer mv. Magtanvendelse overfor den gruppe af børn og unge er stærkt problematisk og skal kun ske, når det er proportionelt med den skade, som det eventuelt vil medføre, hvis personalet ikke udøver magt.

Modsat magtanvendelse ved inddragelse af alkohol og euforiserende stoffer, som også er en del af lovforslaget, og hvor der er en beviselig sundhedsmæssig skade ved brug af disse, mener vi ikke, at fysisk magtanvendelse ved konfiskering af mobiltelefon eller andet elektronisk udstyr er proportionalt med den skade, der vil ske, hvis barnet eller den unge ikke afleverer sin mobil eller det elektroniske udstyr.

Børn og unge på anbringelsessteder er sårbare og kan for eksempel komme fra voldelige hjem. At give personalet på anbringelsessteder hjemmel til at udøve en fysisk magt ved inddragelse af disse effekter kan være et meget voldsomt overgreb og svigt overfor en målgruppe, som har brug for tryghed, omsorg og er afhængige af et tillidsfuldt forhold til personalet. Det sænker barrieren for, hvornår personalet må og kan udøve fysisk magt, hvilket vi finder problematisk.

Med venlig hilsen

Thorkild Olesen, formand

20-03-2024

EMN-2024-00332

1690032

Julie Kjærgaard

Danske Regioners høringssvar over udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love

Danske Regioner har den 27. februar 2023 modtaget høring over udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.) fra Social-, Bolig- og Ældreministeriet.

Indledende vil vi gerne understrege, at vi finder høringsfristen for dette omfattende og vidtrækkende lovforslag uhørt kort og uden mulighed for forudgående politisk behandling. Høringssvaret fremsendes med forbehold for godkendelse af Danske Regioners bestyrelse på møde den 23. maj 2024.

Overordnet er det Danske Regioners opfattelse, at lovforslaget indeholder betragtelige udvidelser af mulighederne for at bruge magt over for personer med betydelig og varig nedsat psykisk funktionsevne. Således vurderes det, at ændringerne i lovforslaget muliggør en betydelig indgriben i den enkeltes og dennes pårørende liv, hvilket derfor ikke kan stå alene. For at sikre både borgerens retssikkerhed og medarbejdernes arbejdsmiljø finder Danske Regioner det afgørende, at der samtidig med de foreslåede lempelser stilles klare krav til de faglige anvisninger og retningslinjer, som medarbejderne skal handle efter. Magt og andre indgreb i selvbestemmelsesretten må alene anvendes for at sikre personens omsorg, værdighed og tryghed eller tilgodese hensynet til fællesskabet på bo- eller dagtilbuddet. Ligeledes er det væsentligt at understrege, at anvendelse af bestemmelserne om magtanvendelse altid skal ske i overensstemmelse med et mindsteindgrebsprincip og et proportionalitetsprincip og aldrig må erstatte det socialpædagogiske arbejde og bistand.

Af lovforslaget fremgår det, at ministeriet vil oprette et nyt nævn, som skal have afgørelseskompetencen for særligt indgribende magtanvendelser. Nævnet går under betegnelsen Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap men vil i nærværende høringssvar blive henvist til som »nævnet«. Danske Regioner finder det positivt, at afgørelseskompetencen

for de særligt indgribende former for magtanvendelse blive placeret hos én landsdækkende myndighed, hvilket vil understøtte en ensartet praksis på tværs af kommunerne.

Yderligere muliggør lovforslaget øget brug af velfærdsteknologiske løsninger. Danske Regioner finder det positivt at der åbnes op for tiltag, som for den enkelte borger udgør et mindre indgribende indgreb end tidligere praksis. Det er dog væsentligt at understrege, at brug af velfærdsteknologiske løsninger herunder kamerakig altid skal ske på baggrund af en konkret individuel vurdering og aldrig må ske af ressourcemæssige hensyn. I forlængelse heraf er det væsentligt, at det kommer til at fremgå af loven, at der ikke er pligt for driftsherrene til at bruge de omhandlede indgreb, hvis tilbuddet ikke bakker op om en sådan anvendelse.

I nedenstående er Danske Regioners bemærkninger til ændringerne i først Serviceloven og dernæst Voksenansvarsloven fremført. Bemærkningerne er ind delt under henholdsvis *generelle* og *tekstnære* bemærkninger til de to lovkomplekser.

Generelle bemærkninger til ændringer i Serviceloven

- Finansiering af udstyr og teknologiske løsninger

Der ses ikke, at der er taget stilling til, hvordan de værktøjer, der gives konkret tilladelse til at anvende i en periode/evt. varigt, skal finansieres.

Danske Regioner finder, at der enten i en generel regel gældende for alle de magtmidler, der fordrer konkret kommunal afgørelse/nævnsafgørelse, eller i tilknytning til de enkelte relevante bestemmelser, indsættes en passus om, at kommunerne, ved deres beslutning/indstilling til et indgreb efter magtreglerne, samtidig giver betalingstilsagn til det nødvendige indgrebshjælpemiddel – f.eks. udstyr til kamerakig, trædemåtte med tilknyttet kommunikationsudstyr – inklusive evt. nødvendige abonnementer, der er knyttet op på anvendelsen af det bevilgede indgreb.

Sådanne ”Indgrebs-hjælpemidler” kan ikke anses som basisinventar på døgn tilbud oprettet efter Serviceloven eller Barnets lov, da hjælpemidlerne bevilges til anvendelse hos/af en konkret borger. Da der således ikke er tale om basis-hjælpemidler, kan bekendtgørelse om hjælpemidler (Bekendtgørelse nr. 1466 af 05/12/2023 § 8) ikke finde anvendelse. Sociale botilbud, hvor boligerne er oprettet efter lov om almene boliger, er desuden ikke omfattet af hjælpemiddelbekendtgørelsen.

- Manglende mulighed for brug af særlige sikkerhedsseler efter tilladelse fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen giver tilladelser til særlige målgrupper, der ikke kan anvende almindelige sikkerhedsseler. Det kan f.eks. dreje sig om seler, som borgerne ikke selv kan spænde op. Men Trafikstyrelsen tager i deres tilladelser forbehold for,

at andre lovgivninger også iagttages ved anvendelsen, herunder reglerne om magtanvendelse i Serviceloven.

Det vil være ønskværdigt, at der gives mulighed for at påføre en person, der ikke selv kan samtykke, en sikkerhedssele, som borger ikke selv kan åbne uden hjælp fra personalet. Da mangel på en sådan mulighed vil medføre, at visse borgere ikke kan medtages i botilbuddenes busser/andre befordringsmuligheder, da vedkommende spænder sig selv op under kørsel.

Der efterspørges derfor en regel, evt. i kombination med reglen, der vedrører seler, der giver personalet på botilbud tilladelse til at anvende en særlig sikkerhedssele, når Trafikstyrelsen har fundet grundlag for at give tilladelse til anvendelse af den særlige sele, som borgerne ikke selv kan lukke op, baseret på udførlig beskrivelse af borgers funktionsniveau.

Tilladelsen til denne form for magt kan evt. knyttes sammen med en forhåndsgodkendelse, som det gør sig gældende for flere indgreb efter Serviceloven.

- *Manglende hjemmel til at aflåse enkelte skuffer i fælleskøkkener*

Af lovforslaget indgår forslag om aflåsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener. Da indgreb altid bør ske efter mindstemiddelsprincippet, forespørges selvstændig hjemmel tilføjet, så det bliver muligt at aflåse enkelte skuffer/skabe i køkkenet, hvis sikkerheden kan varetages med dette indgreb. Således vil køkkenet fortsat være tilgængeligt for alle beboere og kun de enkelte skuffer med eksempelvis skarpe knive være aflåst.

Yderligere finder Danske Regioner, at der kan være behov for at opbevare andre fællesting i aflåste skuffer/skabe i fællesarealerne – f.eks. særlige stik til diverse elektronik m.v., der også vil kunne indeholde en sikkerhedsrisiko, hvis borgerne bruger dem mod hinanden/sig selv, hvorfor låsemuligheden bør indføres i alle borgernes fællesarealer og ikke kun i fælleskøkkenet.

- *Ønske om præcisering af tidsfrist*

Der ønskes en præcisering af tidsfristen for registrering og indberetning. Det opleves, at socialtilsynene har forskellig tolkning af eksisterende regel; hvorvidt der er tale om 30 dage eller indeværende måned.

Tekstnære bemærkninger til ændringer i Serviceloven

Servicelovens § 124 b, stk. 2 vedrørende personalets mulighed for at afværgе en konflikt ved at stille sig mellem en person, der udviser grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd, og en anden person

Oplevelsen er, at medarbejdere også med nugældende lovgivning har muligheden for at stille sig mellem 2 borgere. Det bør dog altid overvejes, om denne mulighed skal udnyttes, idet det for nogle borgeres vedkommende kan anses for konfliktoptrappende og dermed medføre, at borgeren bliver mere ophidset og faktisk bliver udadreagerende på grund af medarbejderens ageren. Såfremt

en sådan bestemmelse indsættes i serviceloven, kan det bidrage til en opfattelse af, at medarbejdere altid bør benytte denne mulighed. I forhold til hvorvidt en sådan mulighed bør tages i brug, bør det også tages i betragtning, at medarbejderen udsættes for en risiko for personskade, idet der vil være situationer, hvor en eller flere borgere kan blive fysisk udadreagerende.

Det fremstår uklart, især når forarbejderne inddrages, hvornår indgrebet kan tages i anvendelse. I kommentarerne til punkt 5 4. fremgår det, at guidning uden kropsstøtte ikke er magt, modsat guidning med kropsstøtte. Denne kommentar ses uforenelig med forståelsen af, hvad fysisk guidning er jf. tidligere forarbejder til hovedreglen om guidning.

Servicelovens § 125 vedrørende kommunalbestyrelsens mulighed for at træffe afgørelse om for en afgrænset periode at tillade anvendelse af særlige døråbnere for en eller flere personer efter betingelser fremført i lovforslaget

Det findes positivt, at det fremadrettet bliver muligt at få tilladelse til dørfor-sinkende foranstaltninger flere steder end ved tilbuddets yderdøre. Men reglen bør afgrænses/tydeliggøres i en bekendtgørelse, da det er en smule svært helt konkret at se, hvad der reelt bliver muligt at få tilladelser til i form af dørforsinkelser. Hensynet til de øvrige borgere, og problemstillingen med flere handlemyndigheder, der skal orientens med hensyn til øvrige borgeres klagemuligheder, bør desuden uddybes i en bekendtgørelse.

Servicelovens § 128 vedrørende muligheden for at anvende stofsele og lignende for at undgå personskader som følge af uhensigtsmæssig sidestilling samt pludselige og ukontrollerbare bevægelser, når forholdene gør det absolut påkrævet. Herunder foreslås det blandt andet, at der indføres hjemmel til at anvende stofsele og lignende for at hjælpe en person med at udføre en handling, som uden en stofsele vil være særdeles begrænset eller anstrengt, når forholdene gør det absolut påkrævet.

Anvendelsen forudsætter, at personen ikke modsætter sig, hvilket kan være udfordrende at sikre ved eksempelvis "pludselige og ukontrollerbare bevægelser".

Der ønskes en uddybning i bekendtgørelsen af, hvad der konkret kan komme på tale i forhold til at "hjælpe en person med at udføre en handling, som uden en stofsele vil være særdeles begrænset eller anstrengt".

Servicelovens § 128 d vedrørende kommunalbestyrelsens mulighed for at træffe afgørelse om for en afgrænset periode at tillade, at den nærmeste dør mellem en beboers bolig og ét eller flere bestemte fælles opholdsrum på et botilbud låses eller på anden vis sikres i en afgrænset periode, når beboeren gentagne gange har udvist en adfærd, der er grænseoverskridende eller konfliktskabende over for de øvrige beboere.

De situationer, hvor det er nødvendigt at hindre en borger i at komme i et fælleslokale, er det typisk fordi borgeren er udadreagerende, og hvor det er mindre indgribende at låse døren end at foretage en fysisk fastholdelse i forhold til risikoen for personskade. I disse situationer er der behov for en akut indgriben, og situationerne kan opstå ved alle indgange til et fælleslokale, ikke kun i forhold til indgangen fra borgerens bolig. Den foreslåede bestemmelse vurderes ikke at kunne løse disse situationer. Bestemmelsen vurderes i stedet at kunne bevirke, at der sker en unødigt indgriben i borgerens selvbestemmelsesret, da døren låses eller sikres i hele perioden, dvs. også på tidspunkter, hvor borgeren ikke er udadreagerende.

Serviceovens § 128 e vedrørende kommunalbestyrelsens mulighed for at træffe afgørelse om for en afgrænset periode at tillade at låse eller på anden vis sikre døre til et serviceareal eller et fælleskøkken på et bo- eller dagtilbud, når en person gentagne gange har udsat sig selv for fare eller forårsaget væsentlig ødelæggelse af genstande i det omhandlende serviceareal eller fælleskøkken.

Det er allerede i nuværende lovgivning et driftsherreansvar at sikre servicearealer. Baggrunden for at borgerne frit skal kunne bevæge sig rundt i egen bolig samt fællesarealer (herunder fælleskøkkener) er, at de betaler husleje hertil, og at arealerne derfor må anses for deres egne boliger. De betaler ikke husleje til servicearealer – og heller ikke til øvrige borgers boliger. Der er vel ingen tvivl om, at en borger kan låse døren til lejligheden for at hindre de øvrige borgere i at gå ind i lejligheden. Tilsvarende må gælde ved servicearealer. Såfremt en sådan bestemmelse bliver indsat i serviceloven, skal tilbuddet til at søge handlekommunen om låsning til kontorer, medicinrum og andre lokaler, hvortil borgerne normalt ikke skal have fri adgang af forskellige årsager.

Udover ovenstående undring, så henvises der til de generelle bemærkninger hvor der efterspørges en ”mindre” regel, indeholdende en mulighed for at låse enkelte skuffer m.v. af sikkerhedsmæssige årsager, frem for hele køkkenet, til stor gene for alle, hvis skuffelåsningen egentligt var nok til at sikre alle beboere og personale.

Serviceovens § 128 g vedrørende kommunalbestyrelsen mulighed for at indstille til nævnet at træffe afgørelse om for en afgrænset periode i helt særlige tilfælde at tillade at låse eller på anden måde sikre et eller flere skabe, skuffer m.v. i en beboers bolig på et botilbud, når en beboer gentagne gange har anvendt genstande i skabene eller skufferne m.v. til at påføre sig selv eller andre væsentlig personskade eller til at foretage væsentlig tingsskade.

Det må anses som et meget indgribende indgreb, hvorfor det er godt, at beslutningen er henlagt til nævnet. Det bør klarlægges, hvorvidt driftsherren kan sige nej til at efterleve en nævnsbeslutning, hvis leverandørtilbuddet ikke har været enig med kommunen i indstillingen.

Det kan desuden være forbundet med visse udgifter at skulle anskaffe låse/nøgler m.v. til beboernes egne skabe og skuffer. Regionen antager således, at kommunen ved indstilling til nævnet, samtidig træffer beslutning om, at udgiften til låse m.v. skal afholdes af handlekommunen. Betalingsspørgsmålet bør således løses i Servicelovens kapitler om magtanvendelse.

Servicelovens § 128 h. vedrørende kommunalbestyrelsen mulighed for i helt særlige situationer at indstille til nævnet at træffe afgørelse om at tillade for en periode, der ikke må overstige 6 måneder, jf. dog § 131 b, stk. 3, at en beboer på et botilbud kortvarigt må låses inde i sin egen bolig på et botilbud. Betingelser herfor fremgår af lovforslaget.

Den foreslåede bestemmelse vurderes for indgribende. Bestemmelsen minder om bestemmelsen i servicelovens § 137 j, der kan anvendes over for domfældte, men er faktisk mere indgribende, idet der også kan godkendes indelåsning i egen bolig i 2 timer i tidsrummet mellem kl. 8.00 og kl. 21.00. Det risikeres, at boligen, der skulle være borgerens fristed i stedet vil blive forbundet med frihedsberøvelsen.

Det bør klarlægges, hvorvidt driftsherren kan sige nej til at efterleve en nævnbslutning om indelåsning, hvis leverandørtilbuddet ikke har været enig med kommunen i indstillingen. Det er desuden uklart, hvorvidt beslutningen også kan tages for beboere, der har ophold i et botilbud oprettet iht. almenboligloven.

Servicelovens § 128 i vedrørende kommunalbestyrelsen mulighed for at indstille til nævnet at træffe afgørelse om at tillade for en periode, der ikke må overstige 12 måneder, at en aflåst eller på anden måde sikret yderdør til en bolig på et botilbud må åbnes, når dette er absolut nødvendigt for at undgå en væsentlig og nærliggende risiko for, at beboeren forårsager væsentlig og alvorlig personskade på sig selv eller andre, eller en væsentlig sundhedsmæssig risiko for beboeren eller andre.

Ordlyden vurderes ikke at være tilstrækkelig. Der kan i forbindelse med de væsentlige sundhedsmæssige risici være behov for at få rengjort en bolig og smidt sundhedsskadelige ting ud.

Servicelovens § 128 b vedrørende kommunalbestyrelsen mulighed for at indstille til nævnet at træffe afgørelse om for en afgrænset periode at tillade at anvende kamerakig for en person, når der er risiko for personskade, og forholdene i det enkelte tilfælde gør anvendelsen påkrævet for at afværge denne risiko

De begrænsninger, der fremgår af forarbejderne, bør indføres enten direkte i loven eller som minimum i bekendtgørelsen.

Det er ikke muligt ud fra lovtekst og forarbejder, at vurdere om udfører/leverandøren kan undlade at efterleve en nævnbsbeslutning om kamerakig, hvis udfører er uenig i kommunens vurdering, der har dannet baggrund for indstillingen.

Serviceoven § 129 vedrørende tiltag med henblik på at lempe reglerne for flytning uden samtykke med værgesamtykke

Der gøres opmærksom på, at professionelle værger kan have adskillige værgemål. Konsekvensen heraf vil ofte være, at værger kun i ringe grad har kendskab den enkelte borger situation. Således kan værger ikke forventes at have de rette forudsætninger for at give et sådant samtykke til flytning på vegne af borgeren med funktionsnedsættelse.

Serviceovens § 133 vedrørende klageadgang til kommunalbestyrelsen

Der bør indsættes en klagefrist, uanset at de akutte magtanvendelser udført af personalet anses for faktisk forvaltningsvirksomhed. Når der ingen klagefrist er, kan en klage i princippet komme mange år efter indgrebet er udført. Dette er problematisk i forhold til at få belyst de faktiske forhold, der ikke er beskrevet i indberetningsskemaet, idet det vil være sjældent, at de tilstedeværende kan huske episoden detaljeret efter så lang tid.

Generelle bemærkninger til ændringer i Voksenansvarsloven

- registrering og indberetning

Reglerne vedrørende registrering og indberetning der fremgår af voksenansvarsloven § 21, er ikke berørt af dette høringsforslag. Danske Regioner finder, at der er behov for at ændre § 21 og særligt den tilknyttede regel i bekendtgørelse § 22 (Bek. nr. 810 af 13/08/2019). Heraf fremgår det, at en magtanvendelse skal registreres senest 24 timer efter magtanvendelsen har fundet sted. Af samme regel fremgår, at indberetningen skal foretages senest 24 timer efter registreringen.

Danske Regioner har fuld forståelse for, at tidsfristen bør være kort, især i de sager, hvor der kan sættes spørgsmålstejn ved indgrebs berettigelse. En konsekvens ved den nuværende frist er dog, at ledere og medarbejdere skal møde ind på fridage i weekender og helligdage for at indberette og ledergodkende magtanvendelsesindberetninger. Der er set opsigelser/orlovsanmodninger som konsekvens af, at ledere skal stå til rådighed hver weekend.

I mange tilfælde indsendes registreringen til en kommune, som holder weekend, og som derfor ikke behandler indberetningerne før næstkommende hverdag. Det vurderes, at det vil give bedre betingelser for at varetage den unges omsorg og trivsel, hvis tidsfristerne forlænges og eksempelvis følger voksenområdet, hvor fristen er "straks og senest tre dage efter, at indgrebet har fundet sted". Et alternativ hertil kunne være, at tidskravet friholdes af weekender og helligdage, samt at den eksisterende frist på 2 x 24 timer slås sammen til én.

- *Medarbejderes adgang til barnet/den unges eget værelse*

I situationer hvor medarbejderne er bekymret for, at barnet/den unge er til fare for sig selv, fx i situationer med selvskade, er det meget vanskeligt for medarbejderne at foretage en vurdering uden for en lukket dør. I nogle tilfælde gør bygningens indretning også, at det ikke er muligt at høre hinanden gennem den lukkede dør, fx hvor barnet/den unge har lukket sig ude på eget badeværelse. Dette bevirker at medarbejderne kan blive i tvivl om de må handle, og om de i så fald handler rigtigt, hvilket skaber usikkerhed. I praksis betyder det, at medarbejderne enten foretager (nødvendige) ulovlige magtanvendelser, ved at gå ind uden samtykke, eller at medarbejderne ikke tør gå ind pga. manglende samtykke, og dermed kommer til at gribe ind for sent til skade for barnet/den unge. Det foreslås derfor, at der udarbejdes en bestemmelse, som hjemler at personalet, såfremt der er en reel og begrundet risiko for, at borgeren skader sig selv eller andre, kan lukke sig ind i borgerens lejlighed uden borgerens samtykke.

- *Tilbagehold på delvis lukkede afdelinger*

Med nuværende lovgivning kan der aktiveres tilbagehold i maksimalt fem sammenhængende dage og i alt 30 dage om året på delvis lukkede afdelinger, når der er mistanke om rømning til kriminalitet, misbrug eller anden skadelig adfærd. Regionerne oplever udfordringer med at sikre den nødvendige omsorg og sundhed for unge, der er i massive misbrugsproblemer eller har kriminalitetstruet adfærd, når de indskrives på en delvis lukket afdeling. Det anbefales, at antallet af dage øges til maksimum 60 dage om året og maksimum 14 dage sammenhængende. 14 dage vil give bedre muligheder for at foretage en afrusning og stabilisering. Fem dage vurderes ikke at være nok til afrusning og stabilisering, og risikoen for rømning og tilbagefald til misbrug er ofte fortsat høj efter fem dage.

- *Mulighed for videoovervågning af isolationsrum*

Isolationsrum på sikrede døgninstitutioner bør indgå som undtagelse i lovgivningen, som et rum der kan videoovervåges, selvom det ikke er et fællesareal. Det anses som mindre konfliktoptrappende at der videoovervåges, så medarbejder kan holde øje med den unge på afstand, end at en medarbejder kigger på den unge gennem et vindue. Der kan også være blinde vinkler ved et vindue, som typisk er placeret i døren. Desuden er den unge placeret i rummet grundet overhængende fare for sig selv eller andre, og er i en yderst skrøbelig position i forhold til skadelig adfærd, hvilket bør give force majeure i forhold til at kunne være visuel på den unge og dennes adfærd.

- *Fysisk guidning (kortvarig fastholdelse)*

Det anbefales at adgangen til kortvarig fastholdelse, som beskrevet i vejledning om voksenansvar, enten fjernes eller gøres konkret og handleanvisende.

I vejledningen står der, at begrebet kortvarigt retter sig mod varigheden og ikke den situation, som den unge fjernes fra. Der kan ikke defineres en øvre tidsgrænse og adgangen til fysisk guidning beror på en vurdering af de konkrete omstændigheder, den unges alder og modenhed samt under iagttagelse af proportionalitetsprincippet. Der vurderes at være et paradoks i adgangen til fastholdelse og kravet om fravær af fysisk modstand, og det har vist sig at være meget svært at forvalte i praksis.

Tekstnære bemærkninger vedrørende reglerne om magtanvendelse efter lov om Voksenansvar

Lov om voksenansvar § 23, stk. 1 vedrørende anbragte børn og unge, der er fyldt 12 år, og forældremyndighedsindehavere mulighed for at klage

For at skabe sammenhæng med barnets lov bør aldersgrænsen for klageberettigede børn og unge sænkes til 10 år.

Der bør indsættes en klagefrist for disse indgreb, uanset at de akutte magtanvendelser udført af personalet anses for faktisk forvaltningsvirksomhed. Når der ingen klagefrist er, kan en klage i princippet komme mange år efter, indgrebet er udført. Dette er problematisk i forhold til at få belyst de faktiske forhold, der ikke er beskrevet i indberetningsskemaet, idet det vil være sjældent, at de tilstedeværende kan huske episoden detaljeret efter så lang tid.

Lov om voksenansvar § 15 b. vedrørende lederen af et anbringelsessted mulighed for at beslutte inddragelse af et barns eller en ungs mobiltelefon og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr, i en midlertidig og nærmere afgrænset periode, hvis dette efter en konkret og individuel vurdering er nødvendigt for at sikre barnet eller den unges trivsel, sundhed og udvikling.

I forhold til adgangen til midlertidigt at inddrage barnets eller den unges mobil eller andet kommunikations- og spilleudstyr, foreslås indført at inddragelse/beskyttelse også kan ske, såfremt barnets eller den unges anvendelse af mobiltelefonen udgør en fare for personalet eller andre anbragte børn og unge og/eller er til grov chikane for andre.

Reglen indskrænkes meget, når forarbejderne inddrages. Der må derfor forventes, at bekendtgørelsen bliver meget udførlig i forhold til denne regel, også i forhold til periodeafgrænsninger samt mulighed for nye afgørelser om fratagelse af udstyr - overfor samme unge.

Lov om voksenansvar § 16 vedrørende ændring fra »den, der bemyndiges dertil,« til: »dennes stedfortræder«

Det findes positivt, at ministeriet benytter lejligheden til at ensarte sprogbruken i loven, i forhold til stedfortræder, samt at ændringen begrundes i forarbejderne. Herunder hvad begreberne dækker. Det kunne være ønskværdigt, hvis

det samme ville ske i forhold til indberetning og registreringsreglerne for magt-anvendelse i Voksenansvarsloven, så det tydeligt fremgår, hvilke personaler tilbuddets leder kan henlægge opgaven til.

Der er fremkommet udtalelser fra tilsynenes side der tyder på, at der tænkes på personaleledere, men dette fremgår ikke af reglerne, hverken i Vokseansvarsloven eller i den tilknyttede bekendtgørelse.

Den 27. marts 2024

Til Social-, Bolig- og Ældreministeriet

Mail: p-handicap@sm.dk

Høring vedr. lovforslag om ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten m.v.

Danske Ældreråd kvitterer for modtagelsen af høring over lovforslag om ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten m.v.

Mistrivsel skal ikke bekæmpes med vidtgående magtbeføjelser

Danske Ældreråd finder det dybt bekymrende, at regeringen med dette lovforslag lægger op til en række meget vidtgående magtbeføjelser – fx indelåsning i egen bolig - over for mennesker med nedsat psykisk funktionsevne, som har svært ved at tale deres egen sag. Det gælder ikke mindst mennesker med demens.

Vi ved, at voldsomme episoder og grænseoverskridende adfærd typisk er udtryk for, at mennesker med demens ikke trives eller ikke føler sig forstået. Svaret er derfor ikke indelåsning og mere magt, ligesom svaret ikke er mere antipsykotisk medicin. Svaret er personcentreret omsorg, psykosociale indsatser, pleje og behandling, der kan sikre bedre trivsel, tryghed og helbred for mennesker med demens.

Vi ser flere elementer i lovforslaget som udtryk for en manglende tro på, at vi kan få mere kvalitet i plejen og omsorgen for mennesker med nedsat psykisk funktionsevne. Det er en falliterklæring.

Lukket proces

Lovforslagets tilblivelse har været en meget lukket proces. Danske Ældreråd har i lighed med flere andre organisationer på ældre- og demensområdet ikke været inddraget, selvom mennesker med demens udgør en meget stor del af den målgruppe, der rammes. Det mener vi er problematisk.

Aflåsning

Indelåsning i egen bolig op til 10 timer i døgnet

Danske Ældreråd finder det foruroligende, at der med lovforslaget skabes mulighed for, at man i en periode på 6 måneder kan tillade en indelåsning af beboere i eget værelse på op til 10 timer i døgnet. Det kan man, hvis borgeren er til væsentlig fare for sig selv eller andre, eller hvis borgeren udviser en særligt truende adfærd over for andre.

Vi må aldrig komme i en situation, hvor vi låser meget sårbare mennesker inde i deres eget hjem. Det svarer til en administrativ frihedsberøvelse, og vi tager kraftig afstand fra den del af forslaget.

Låsning af døre til fællesrum af 'hensyn til fællesskabet'

Vi finder det ligeledes bekymrede, at der med lovforslaget gives adgang til at låse døre til fælles opholdsrum 'af hensyn til fællesskabet'. Det gælder eksempelvis i situationer, hvor beboeren udviser en grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd.

Der kan og skal gøres meget for at sikre, at det er rart og trygt for alle beboere at opholde sig på fællesarealerne, men vi mener ikke, at 'hensyn til fællesskabet' i sig selv kan retfærdiggøre aflåsning af døre til fælles opholdsrum. Der skal findes andre løsninger.

Låsning og sikring af skabe i bolig

Danske Ældreråd er enig i, at det kan være fornuftigt at give mulighed for aflåsning af skabe og skuffer i egen bolig for at undgå farlige situationer.

Tryghedsskabende velfærdsteknologi

Det er vigtigt, at lovgivningen følger med den teknologiske udvikling og giver mulighed for anvendelse af nye teknologier, der viser positive resultater og skaber mere sikkerhed og kvalitet for borgerne, når det er etisk forsvarligt.

Det kan derfor undre, at der i lovforslaget så ensidig er fokus på traditionel overvågning med kamera eller lyd. Der findes i dag langt mindre indgribende teknologiske løsninger, som giver en meget bedre beskyttelse af privatlivet.

Kameraovervågning er overhalet af den teknologisk udvikling

Danske Ældreråd er opmærksom på, at flere kommuner har gode erfaringer med teknologier, der ikke sender videoer og billeder videre til personalet, men "oversætter" optagelserne til animerede figurer eller på baggrund af kunstig intelligens sender notifikationer til personalet, hvis noget er galt. Disse nye teknologier er altså kendetegnet ved at have indbygget privatlivsbeskyttelse i modsætning til traditionel overvågning med kamera og lyd.

Vi ser gerne en øget anvendelsen af de nye og mindre indgribende teknologier i stedet for at give kommunerne carte blanche til anvendelse af traditionel kameraovervågning i omsorgen og plejen.

Kameraovervågning skal ikke være en naturlig del af omsorgen

Danske Ældreråd er meget betænkelig ved, at personalet i forhold til mennesker med demens gives mulighed for kamerakig for at sikre personens tryghed, værdighed og omsorg, medmindre borgeren eller dennes fremtidsfuldmægtige/værgе modsætter sig.

For mennesker med demens skal traditionel kameraovervågning altså ikke – som vi læser lovforslaget (side 250) – betragtes som magtanvendelse, men som en naturlig del af omsorgen. Det tager vi afstand fra. Særligt i betragtning af, at der i forslaget ikke

fastsættes klare rammer for anvendelse af kamerakig i forhold til eksempelvis diskretion og privatlivsbeskyttelse.

Der findes i dag langt mindre indgribende teknologiske løsninger, som altid bør afprøves først.

Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap

Danske Ældreråd finder det positivt, at der oprettes et nyt nævn, der skal have afgørelseskompetence for særligt indgribende former for magtanvendelse. Vi deler Social-, Bolig- og Ældreministeriets vurdering af, at afgørelseskompetencen i disse sager bør placeres hos én landsdækkende myndighed, og at man på den måde også kan understøtte en ensartet praksis på tværs af kommunerne.

Det er dog et stort problem, at mennesker med demens er helt fraværende i denne konstruktion. Både når det gælder nævnets betegnelse og nævnets sammensætning.

Nævnet betegnes således 'Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap', selvom nævnet skal træffe afgørelser i sager om magtanvendelse overfor en meget bredere målgruppe, herunder også mennesker med demens.

Nævnet er sammensat af en dommer som formand samt to andre medlemmer, der udpeges efter indstilling fra henholdsvis Danske Handicaporganisationer og KL. Der er ingen medlemmer, der varetager mennesker med demens' interesser i nævnet, hvilket vi finder problematisk.

Det undrer os, at Social-, Bolig- og Ældreministeriet i oprettelsen af nævnet tilsyneladende helt glemmer den store gruppe af mennesker med demens, der er ældreministerens ansvar.

Inger Møller Nielsen

Formand

Trine Toftgaard Lund

Direktør

Social-, Bolig- og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

22. marts 2024

J.nr. 2024-11-0094
Dok.nr. 574111
Sagsbehandler
Kamilla Bay
Christensen

Sendt til: p-handicap@sm.dk

Høring over udkast til lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love

Social-, Bolig- og Ældreministeriet har den 27. februar 2024 anmodet om Datatilsynets eventuelle bemærkninger til ovennævnte udkast til lovforslag.

Det fremgår af lovforslaget bl.a., at Social-, Bolig- og Ældreministeriet ønsker at udvide adgangen til at anvende tryghedsskabende velfærdsteknologier efter serviceloven, således at det fremover vil følge af den foreslåede § 128 b, stk. 1, at kommunalbestyrelsen kan indstille til Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap at træffe afgørelse om for en afgrænset periode at tillade at anvende kamerakig for en person, når der er risiko for personskade, og forholdene i det enkelte tilfælde gør anvendelsen påkrævet for at afværge denne risiko.

Social-, Bolig- og Ældreministeriet har oplyst, at Det Socialfaglige Nævn vil have afgørelseskompetence for bl.a. kamerakig med henblik på at varetage borgernes retssikkerhed. Nævnets afgørelse vil efter servicelovens § 133 kunne påklages til Ankestyrelsen.

Datatilsynet bemærker indledningsvis, at spørgsmålet om, hvorvidt – og i hvilket omfang – kamerakig (tv-overvågning) er en egnet og proportional foranstaltning i sagens natur må afgøres på baggrund af en flerhed af hensyn, herunder hensynet til privatlivet. Datatilsynet bemærker hertil, at tv-overvågning – også uden lagring af optagelserne – generelt skal anses for en indgribende form for overvågning.

Datatilsynet har i den forbindelse noteret sig, at de foreslåede ændringer efter ministeriets opfattelse *"samlet vurderes at balancere hensynet til borgerens retssikkerhed over for hensynet til omsorgspersonalets arbejdsvilkår samt at sikre en effektiv tids- og ressourceudnyttelse"*, og at ministeriet har vurderet, at kamerakig *"i nogle situationer kan udgøre en mindre indgribende foranstaltning i den enkeltes selvbestemmelsesret end fysisk overvågning og dermed harmonere bedre med intentionen om at understøtte den enkeltes værdighed, selvbestemmelse og frihed"*.

Datatilsynet har endvidere noteret sig, at Social-, Bolig- og Ældreministeriet har anført, at det er en forudsætning for brugen af kamerakig, at det i den konkrete situation skal bidrage til at forebygge eller afværge risiko for personskade; at der skal foretages en konkret vurdering af, at samme virkning ikke vil kunne opnås med en mindre indgribende metode; og at risikoen for

Datatilsynet
Carl Jacobsens Vej 35
2500 Valby
T 3319 3200
dt@datatilsynet.dk
datatilsynet.dk
CVR 11883729

personskade skal være forsøgt afværget på anden vis, inden der vil kunne træffes afgørelse om at tillade kamerakig. Social-, Bolig- og Ældreministeriet har i den forbindelse henvist til servicelovens § 124 vedrørende principperne om proportionalitet og skånsomhed.

Det fremgår endvidere af ministeriets bemærkninger, at forslaget ikke vil omfatte foretagelse af kamerakig i længere tidsstræk, hvorved forstås over 15 minutter, medmindre tungtvejende, faglige grunde taler for det.

Derudover bemærker Datatilsynet, at den omhandlede udvidelse af adgangen til at anvende tryghedsskabende velfærdsteknologier alene ses at omhandle traditionel tv-overvågning (kamerakig). Det fremgår således ikke af forslaget, hvorvidt der efter forslaget – eller efter de nugældende regler – er muligt at benytte f.eks. kunstig intelligens til intelligent billedanalyse. Det kunne f.eks. være teknologi, der analyserer et løbende videofeed og genkender om borgeren er faldet eller på anden vis har behov for hjælp, hvorefter de relevante medarbejdere adviseres elektronisk.

Datatilsynet henstiller, at ministeriet som led i forslaget nærmere vurderer og præciserer i forslaget, om det er muligt at anvende sådanne løsninger – og kunstig intelligens-løsninger i øvrigt – enten som led i de nugældende eller de foreslåede regler, og i givet fald under hvilke omstændigheder.

Datatilsynet finder endvidere anledning til at bemærke, at selvom Social-, Bolig- og Ældreministeriet ses at have foretaget en række overvejelser om foranstaltningens anvendelse, ses ministeriet kun i begrænset omfang at have anført konkrete overvejelser om forslaget om kamerakig set i lyset af databeskyttelsesreglerne. Social-, Bolig- og Ældreministeriet har således bl.a. ikke – udover en generel henvisning til databeskyttelsesforordningens artikel 6 og 9 – taget konkret stilling til, med hvilken hjemmel behandlingen vil foregå.

Ministeriet bør derfor i forarbejderne nærmere angive, hvilke grundlag i databeskyttelsesforordningens artikel 6 og 9, der udgør grundlag for behandling af oplysninger i medfør af de foreslåede bestemmelser, herunder om de foreslåede bestemmelser – i det omfang behandling sker på grundlag af artikel 6, stk. 1, e – udgør såkaldt supplerende hjemmelsgrundlag som krævet efter artikel 6, stk. 3. Tilsvarende i forhold til oplysninger omfattet af databeskyttelsesforordningens 9, hvis grundlaget for behandling af sådanne oplysninger er artikel 9, stk. 2, litra g.

Hvis ministeriet vurderer, at det efter forslaget – eller efter de nugældende regler – er muligt at bruge f.eks. kunstig intelligens til intelligent billedanalyse, bør ministeriet også nærmere angive, hvilke grundlag i databeskyttelsesforordningen, der udgør behandling af sådanne personoplysninger. Datatilsynet henviser i den forbindelse til tilsynets vejledning om offentlige myndigheders brug af kunstig intelligens, herunder navnlig at behandling af personoplysninger ved brug af kunstig intelligens, som er særligt indgribende over for borgeren forudsætter et særligt klart og præcist behandlingsgrundlag.¹

Datatilsynet forudsætter i øvrigt, at enhver behandling af personoplysninger, som lovforslagets bestemmelser foranlediger, sker i overensstemmelse med reglerne i databeskyttelsesforordningen, herunder reglerne om dataminimering, oplysningspligt (også eventuelle relevante krav til skiltning i TV-overvågningsloven) mv.

¹ Der henvises særligt til vejledningens s. 31f.

Med venlig hilsen

Side 3 af 3

Kamilla Bay Christensen

Til:

Social – ældre og boligstyrelsen

p-handicap@sm.dk.

Høringssvar fra De Anbragtes Vilkår til høring over udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)

Vi takker for muligheden for at kunne kommentere på forslagene til revision af voksenansvar for anbragte børn og unge.

Vi kommenterer kun på den del af lovforslaget, der handler om voksenansvarsloven.

Brug børnenes viden og inddrag centrale parter på området

Vi bemærker indledningsvis, at vi er forundrede over den manglende inddragelse i forbindelse med lovforslagets tilblivelse, da vi havde fået forståelsen af, at ministeriet ville byde ind til en inddragende proces ifm. revision af den eksisterende lov.

Vi bemærker også, at anbragte børn og unges perspektiver ikke eller kun i meget begrænset omfang indgår i det datagrundlag, som lovforslaget henviser til fsva. ministeriets overvejelser og begrundelser for det fremsatte forslag.

Det følger af aftalen om 'Børnene først' og Barnets lov, at inddragelse af børn og unges perspektiver er en central forudsætning for at lykkes og en værdi, der gennemsyrrer både aftale- og lovtekst. Der bør for os at se gælde det samme, når vi taler om magtanvendelser. Både når det gælder håndteringen af magtanvendelser i det enkelte anbringelseshjem men også fsva. lovgivning om magtanvendelser.

Magtanvendelser er særdeles indgribende, og vi ved fra vores bagland, hvor voldsomt det opleves af de børn og unge, der er udsat for magtanvendelser og af de børn og unge som er vidner til det. Regeringen burde for os at se 'walk the talk' og sikre, at børn og unges perspektiver høres og inddrages i lovarbejdet. Vi opfordrer derfor til, at der nedsættes en arbejdsgruppe med centrale interessenter, der kan drøfte behovet for ændringer og bidrage til at kvalificere eventuelle ændringer af voksenansvarsloven. I De Anbragtes Vilkår bidrager vi meget gerne til en sådan proces.

Ikke brug for mere magt overfor den brede målgruppe af børn og unge

Grundlæggende er vi kritiske overfor antagelsen om, at udvidede beføjelser til brug af fysisk magt og tvang er det, som vil hjælpe børn og unge i vanskeligheder. For os at se er der i stedet brug for at styrke den socialpædagogiske kompetence, herunder med viden om hvilke faktorer som medvirker til at forebygge, at magtanvendelser finder sted.

Vi er kritiske overfor den foreslåede brede hjemmel til at kunne anvende magt. Den spænder over meget forskellige problemstillinger, lige fra børn der spiller computer om natten til unge, der er i risiko for (gråzone) prostitution. Der bør i vores optik sondres meget klarere mellem de forskellige situationer.

Bedre mulighed for at beskytte i få - men vigtige - situationer

Vi anerkender, at der i få – men vigtige – situationer kan være brug for, at det enkelte barn eller den unge beskyttes, hvor brug af fysisk magt eller midlertidig fratagelse af elektroniske kommunikationsmidler kan være nødvendig for at undgå en farlig situation. Vi forstår, at der i øjeblikket ikke findes fuld klarhed over, hvorvidt og hvordan voksne kan handle for at beskytte indenfor de gældende regler, og at der derfor kan være brug for at sikre tydelig hjemmel til dette.

I disse situationer er det væsentligt, at det sikres, at der skal træffes en konkret og specifik afgørelse ift. det enkelte barn eller den enkelte unge. Dette for at sikre barnet/den unges retsstilling og klageadgang. Det er herudover væsentligt, at der stilles krav til præcise begrundelser for en sådan afgørelse, og at der følger en forklaring af 1) hvad der har været prøvet pædagogisk, som ikke har været tilstrækkeligt 2) hvordan magtanvendelsen er en del af en løsning på problemet.

Dokumentation af den type kan samtidig være afsæt for vejledning til anbringelseshjemmets voksne ift. at håndtere problemstillingerne på måder, som kan bidrage til konfliktnedtrapning, pædagogiske løsninger og inddragelse af barnet og den unge.

Lovgivningen bør samtidig præciseres ift. at beskrive i hvilke tilfælde, der kan træffes afgørelse om undersøgelse af værelser og anvendelse af fysisk magt, så der allerede her bliver en reel støtte til de professionelle, der skal vurdere, om det er det rette tiltag.

Her kan lovgivningen i serviceloven paragraf 136a på voksenområdet omkring personlig hygiejne muligvis være en vej at lade sig inspirere af. Brug af en lignende bestemmelse vil betyde at der dels vil kunne handles akut, men at afgørelser om fratagelse af effekter og undersøgelser af børn og unges værelser skal afgøres af kommunalbestyrelsen eller børne- og ungeudvalget eller delegeres til barnet eller den unges børne- og ungerådgiver, som kunne have denne rolle, da rådgiveren kender det enkelte barn eller ung.

Flyt beslutningen ud af den enkelte institution

Med lovforslaget lægges op til at give lederen eller dennes stedfortræder mulighed for at kunne træffe beslutninger om brug af fysisk magt og undersøgelser af børn og unges opholdsrum.

Det at få sit værelse endevendt er en voldsom indgriben i barnets/den unges privatliv, ligesom en beslutning om at anvende fysisk magt overfor et barn eller en ung er et voldsomt indgreb. Vi opfordrer derfor til, at en sådan beslutning ikke kan træffes af lederen alene. Dette for at sikre, at tilgangen ikke kan sive ind i hverdagen og blive "almindelig". Der er brug for andre øjne på situationen og for at vurdere om magtanvendelse er nødvendig og en vej til en løsning.

I forlængelse heraf mener vi også, at det er altafgørende vigtigt, at magtanvendelser ikke kan begrundes med brede og luftige begreber som "trivsel, sundhed og udvikling" eller "at kunne passe sin skole".

Med den løse og brede formulering følger en risiko for, at brugen af magt kan opfattes som generelt acceptabel og som noget, der kan have plads i hverdagen. Det kan fremme en straffende og sanktionerende kultur overfor børn og unge. Risikoen er, at pædagogikken trænges i baggrunden på institutioner, der i forvejen mangler pædagogisk kvalitet. Her ser vi, at der nogle steder bliver et usundt fokus på, at børn og unge kan/skal styres med magt i stedet for, at der skabes rum for omsorg og beskyttelse af børn og unge. Den type af miljøer findes, og de giver ikke børn og unge de muligheder for at udvikle sig og trives, som var formålet med anbringelsen. I disse miljøer støder de voksne børn og unge fra sig og vanskeliggør, at der kan skabes tillid til voksne og systemet. Det giver i sidste ende børn og unge, der er magtesløse, og har vi børn og unge, der er det, så er sandsynligheden for at vi lykkes sammen med dem meget lille.

Fokus bør derfor være på, hvordan man kan arbejde med at undgå/mindske brug af magt, snarere end generelt at give flere beføjelser til det. For anbringelsessteder med god pædagogisk kvalitet, som der heldigvis er mange af, vil de nye beføjelser ikke gøre en væsentlig forskel, da de kan løse konflikter og uenigheder i hverdagen gennem pædagogisk arbejde og inddragelse af barnet eller den unge. Den sunde udvikling for området går via opsamling og udbredelse af den erfaring og viden.

En husorden er et pædagogisk værktøj - pas på det

Dialog om fastsættelse af husordensprincipper og værdier mellem anbringelsesstedets voksne og børn og unge er et pædagogisk værktøj, som dygtige anbringeshjem har

succes med at bruge konstruktivt. Kobles der, som udkastet lægger op til, mulighed for at anvende magt op på det værktøj mister det sin kerne og det, som faktisk gør det til et værdifuldt værktøj, netop at det kan bruges til, at man som barn/ung ad frivillig vej er med til at definere rammerne om hverdagen og fællesskabet i sit (anbringelses)hjem.

Lad ikke børnene og de unge stå alene

Flere undersøgelser viser, at børns og unges perspektiver på magtanvendelser sjældent registreres og mange børn og unge, der har været anbragt beskriver, at de ikke oplever, at der har været taget hånd om deres følelser og oplevelser efterfølgende. Det er også oplevelser vi kender fra vores eget bagland. Og det er oplevelser, som er ødelæggende for det børne- og ungeliv, man kan have i anbringelsen, og de trækker spor ind voksenalivet.

Vi har tidligere peget på, at barnet eller den unge bør have en uvildig person, som de kan tale magtanvendelserne igennem med, det mener vi fortsat vil være en vigtig vej til at sikre, at der børnene og de unge, bliver mødt, hørt og inddraget og det kan medvirke til at afbøde en del af de negative konsekvenser børn oplever som følge af magtanvendelser overfor for dem.

Konkret foreslår vi samtidig, at der sikres en systematisk opfølgning på magtanvendelser med børn og unge, så deres ret til at blive hørt ifm. magtanvendelser bliver reel. Oplysninger om magtanvendelser overfor barnet/den unge kunne med fordel inddrages systematisk som en del af samtalen i det personrettede tilsyn. Det er i den forbindelse vigtigt med opmærksomhed på at sikre, at børne- og ungerådgiverne er klædt på til at varetage denne opgave.

Endelig er vi bekymrede for, at grænsen mellem magtanvendelse og fysisk guidning flyder ud eller er ikke-eksisterende. Vi ved, at det for børn eller unge kan være vanskeligt at gennemskue, hvornår noget går fra at være en fysisk guidning til at blive en fysisk magtanvendelse. Det betyder også, at det er vanskeligt for barnet at håndhæve sin ret ift. at blive hørt, når der har været en magtanvendelse. Vi møder børn og unge og tidligere anbragte, som har oplevet noget, de ikke var i tvivl om, var en magtanvendelse blive forklaret for dem som fysisk guidning. Der er således en vigtig opmærksomhed på, at beføjelser af den type skaber mere plads til magtanvendelser og at forklaringerne på, "hvad der er sket i situationen", tenderer med de typer, som ikke skal indberettes.

Om børn og unge og deres livline til venner og familie

Vores hverdagsliv og kontakter med hinanden bindes sammen med elektroniske kommunikationsmidler på helt andre måder end for kun få år siden. Det er således meget indgribende for et børne/ungeliv i dagens Danmark, hvis man ikke har adgang til sin mobil. For børn og unge, der er anbragt, er det ofte være endnu mere vigtigt at have adgang til en telefon el.lign. fordi det er et middel til at bevare kontakten til venner,

familie og netværk som ofte bor langt væk. For nogen kan det være det, som gør, at man ikke føler sig isoleret. Her får ens mobil en helt særlig betydning. Vi er derfor skeptiske over om man i praksis vil kunne respektere børn og unges ret til at kommunikere i et scenarie, hvor der er bred hjemmel til at konfiskere deres kommunikationsmidler.

Det anerkendes med en bemærkning i lovforslaget, at det er et meget vidtgående indgreb, som foreslås, og det fremhæves, at børn har ret til at kunne være i kontakt med fx deres familie, også i en periode hvor deres kommunikationsmidler er konfiskeret. I praksis er vi bekymrede for om det reelt vil blive muligt.

Voksne og børn/unge kan have meget forskellige opfattelser af, hvad mobiltelefonen betyder i børns og unges liv. Det er her væsentligt, at de voksne ikke kun fokuserer på farerne ved telefonen, men husker, at telefonen også er en forbindelse til fællesskaber og kan være en beskyttelsesfaktor for barnet/den unge. Det må vægtes højt i dialogen med barnet og den unge, og det bør sikres, at der gives advarsler, som barnet/den unge kan nå at reagere på, hvis det vurderes, at det er nødvendigt, at mobiltelefonen bliver konfiskeret i en kort periode.

Fængsler er ikke en model, vi skal kopiere

Afslutningsvis vil vi udtrykke bekymring for, at forslaget om at indføre mulighed for at kropsvisitere besøgende på sikrede institutioner trækker disse institutioner endnu mere i retning af at ligne et fængsel frem for et trygt børne- og ungehjem. Vi forstår intentionen om at forsøge at sikre, at der ikke kommer euforiserede stoffer eller våben ind på afdelingerne, men vi er også opmærksomme på at jo flere foranstaltninger hentet fra fængselsverdenen der indføres, jo dårligere muligheder har børnene/de unge for at udvikle en positiv identitet som børn og unge der kan og vil bidrage positivt til samfundet. Der er brug for en helt anden konstruktion, hvis vi som samfund skal hjælpe nogle af de børn og unge, som har allermest behov for hjælp.

Venlig hilsen

Leika Fuglsang

Konstitueret forkvinde, De Anbragtes vilkår

Camilla M. Kronborg

Sekretariatsleder, De Anbragtes Vilkår

Til: Handicap (p-handicap@sm.dk)
Cc: Mikael Sjöberg (MikaelSjoeberg@OestreLandsret.dk), Mette Lyster Knudsen (MetteLysterKnudsen@OestreLandsret.dk)
Fra: Anders Raagaard - Contact (AndersRaagaard@VestreLandsret.dk)
Titel: Høringssvar - sagsnr. 2023-9117
Sendt: 28-03-2024 08:08

Til Social-, Bolig- og Ældreministeriet

Ved mail af 27. februar 2024 har Social-, Bolig- og Ældreministeriet hørt Dommerforeningen over et udkast til forslag til lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.).

Udkastet har været drøftet i Dommerforeningens bestyrelse.

Dommerforeningen noterer sig, at det foreslås, at der som § 130 a i serviceloven indsættes en bestemmelse om oprettelse af Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap, og at formanden, der skal være dommer, beskikkes af social- og boligministeren efter udpegning af vedkommende retspræsident, jf. herved også retsplejelovens § 47 a, stk. 3. Det fremgår endvidere, at Social- og boligministeren kan henlægge andre opgaver til nævnet, og at ministeren fastsætter en forretningsorden for nævnet. Dommerforeningen skal anmode om at blive hørt i forhold til såvel nye opgaver for nævnet som en forretningsorden for nævnet.

Lovforslaget giver ikke herudover foreningen anledning til bemærkninger.

Der henvises til ministeriets sagsnr. 2023-9117.

På vegne af

Mikael Sjöberg
Landsdommer/Formand for Den Danske Dommerforening

Med venlig hilsen

Anders Raagaard
Landsdommer

Vestre Landsret
Asmildklostervej 21
8800 Viborg.
Tlf.: + 45 99 68 80 00
www.VestreLandsret.dk

Social-, Bolig- og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Sendt på mail til p-handicap@sm.dk

Høringssvar til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love.

DI Life Science har den 27. februar 2024 modtaget udkast til lovforslag om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (ændringer af reglerne om magtandvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag mv.).

DI Life Science forholder sig i dette høringssvar til de dele af lovforslaget, der vedrører brugen af velfærdsteknologi.

Generelle bemærkninger

Fremskrivninger viser, at Danmark i meget stort omfang kommer til at mangle uddannet social- og sundhedspersonale i sundheds- og ældreplejen, hvis vi fortsætter som nu. Velfærdsteknologi og andre digitale løsninger, der eksempelvis kan bidrage til at selvstændiggøre borgere med behov for hjælp, understøtte personalet i plejen og omsorgen for borgerne samt automatisere manuelle processer for at frigøre personalets tid til pleje og andre borgernære aktiviteter. Derfor anbefalede Robusthedskommissionen en generel tilgang om ”digitalt og teknologisk først”.

Kommunernes ibrugtagning og implementering af velfærdsteknologi og digitale løsninger er i dag præget af forskellige fortolkninger af nationale og europæiske regler. Det betyder konkret, at løsninger, der med succes anvendes i nogle kommuner ikke kan ibrugtages i andre på grund af en anden fortolkning af reglerne. Denne praksis betyder, at udrolning og skalering af velfærdsteknologiske og digitale løsninger forsinkes og hindres, ligesom virksomhedernes muligheder for at afsætte deres løsninger på det danske marked svækkes sammenlignet med andre europæiske lande.

DI Life Science opfordrer derfor til, at ministeriet sikrer en hurtigere, systematisk og mere smidig juridisk afklaring for kommunernes brug af nye teknologiske løsninger. Det skal sikre, at der ikke fremover fortsat skal skabes lovhjemmel til enkelte løsninger eller teknologier, som det eksempelvis er tilfældet med den foreslåede ændring af § 128 b. Med denne tilgang risikerer kommunernes hjemmelsgrundlag at blive overhalet af den teknologiske udvikling og behov hos borgere og medarbejdere.

DI Life Science bistår gerne i det arbejde med at sikre en bedre proces for juridisk afklaring og ibrugtagning af nye velfærdsteknologiske og digitale løsninger i kommunerne.

Konkrete bemærkninger

Der findes i dag en række løsninger inden for digitale tilsyn, der baserer sig på generiske piktogrammer og pseudonymiserede animationer af utilsigtede hændelser frem for direkte video fra borgerens bolig. Det er velfærdsteknologiske løsninger, som er mindre indgribende for borgerens privatliv, da der ikke er muligt at se billedinput direkte ind i borgerens bolig.

I den foreslåede ændring af § 128 b bør der også gives lovhjemmel til brug af mindre indgribende løsninger end kamerakig, der kan anvendes til en mere kontinuerlig og intelligent monitorering.

DI Life Science foreslår derfor, at ordlyden i § 128 b ændres til »Kommunalbestyrelsen kan indstille til Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap at træffe afgørelse om for en afgrænset periode at tillade at anvende kamerakig eller kontinuerligt monitorere med et kamera-/sensorbaseret digitalt tilsyn for en person, når der er risiko for personskaade, og forholdene i det enkelte tilfælde gør anvendelsen påkrævet for at afværge denne risiko.«

DI Life Science står til rådighed for uddybende bemærkninger.

Med venlig hilsen

Lars Bech-Jørgensen
Fagleder for Fremtidens Sundhedsvæsen, DI Life Science

Marts 2024

p-handicap@sm.dk

Høringssvar fra DKDK over høring over udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)

Vi undrer os over, at vi som forening ikke er blevet inddraget i den forudgående proces op til udfærdigelsen af lovforslaget, og ej heller er på høringslisten. Vi sender hermed et svar alligevel og opfordrer til, at vi fremefter bliver inddraget. Ændringer i servicelovens regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne er yderst relevante for os, som repræsenterer fagprofessionelle, der arbejder med mennesker med demens. Vi forholder os i det følgende overvejende til netop denne del af lovforslaget.

En overordnet betragtning er, at vi er meget bekymrede i forhold til en så markant lempelse af magtanvendelsesreglerne, som der her lægges op til. Vi mener, at flere af forslagene står i modsætning til såvel Grundlovens §71, stk. 1: "Den personlige frihed er ukrænkelig. Ingen dansk borger kan på grund af sin politiske eller religiøse overbevisning eller sin afstamning underkastes nogen form for frihedsberøvelse" som Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8, stk. 1: "Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance".

Forslaget til lovændring repræsenterer et brud på en tilgang, hvor der er fokus på forebyggelse og personcentreret omsorg, som fx er fremtrædende i det igangværende arbejde omkring nedbringelse af brugen af antipsykotisk medicin, hvor DKDK er medlem af en national alliance nedsat af Sundhedsstyrelsen. Her er fokus på, hvordan vi på demensområdet med forskellige socialpædagogiske metoder kan forebygge situationer, hvor medicin kommer i spil. Den lempelse, som der lægges op til her, strider direkte imod dette.

De tiltag, der foreslås, stiller desuden store krav til medarbejdernes faglighed - vi er bange for, det krav ikke kan indfries, hvor ca. 22 procent af medarbejderne i den kommunale ældrepleje i dag er ufaglærte.

Herunder enkelte nedslag fra lovforslaget:

Oprettelse af Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse over for Borgere med Handicap med godkendelseskompetencen for særligt indgribende former for magtanvendelse

Vi bifalder umiddelbart en nedsættelse af et landsdækkende nævn med godkendelseskompetence for særligt indgribende former for magtanvendelse, men har to store indvendinger:

- Hvorfor er mennesker med demens ikke nævnt som en del af målgruppen?
- I nævnet bør sidde repræsentanter med tilbundsående fagprofessionel viden fra praksis og ikke kun juridisk viden

Kortvarig indelåsning af en beboer i egen bolig i et botilbud

Vi ser med stor bekymring på dette forslag og mener ikke, at det bør vedtages.

Mulighed for anvendelse af kamerakig m.m.

Vi er betænkelige i forhold til muligheden for kamerakig. Vi anerkender, at der kan være situationer, hvor det kan give mening, fx i forhold til at undgå at forstyrre ved fysisk kig, når borgeren sover. Men det skal være en absolut sidste udvej, når alt andet er forsøgt, og det kræver stor demensfaglighed og konstant refleksion, at sætte denne løsning i spil. Vi er bekymrede for, om der er i den daglige praksis er tid og rum for den etiske refleksion, der skal være til stede, og om der er tilstrækkelig demensfagligt personale til dette.

Anvendelse af stofseler til positionering m.v.

Det er positivt, at der bliver lempet for regler vedrørende registrerings- og indberetningsfrekvensen, når det drejer sig om positionering ved brug af stofseler. Her giver det mening med totalindberetninger, så længe der er en faglig opfølgning på praksis.

På bestyrelsens vegne

Gitte Kirkegaard

Formand

DemensKoordinatorer i Danmark (DKDK)

Social-, Bolig- og Ældreministeriet
Kontor for Handicap
Holmens Kanal 22
1060 København K

18. april 2024

Dok.nr.: 24/05884-12
Sagsbehandler:
Celeste Sophia Enroth
ceen@domstolsstyrelsen.dk

Domstolsstyrelsens høringssvar

Social-, Bolig- og Ældreministeriet har ved mail af 27. februar 2024 anmodet Domstolsstyrelsen om eventuelle bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.).

Domstolsstyrelsen har i den anledning følgende bemærkninger:

Det fremgår af udkastet til lovforslaget, at de økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige er under udarbejdelse, og Domstolsstyrelsen har derfor ikke på det foreliggende grundlag mulighed for at komme med bemærkninger til lovudkastets økonomiske konsekvenser.

På baggrund heraf tager Domstolsstyrelsen forbehold for at komme med eventuelle yderligere bemærkninger om lovudkastets økonomiske konsekvenser for domstolene.

Det fremgår af udkastet til lovforslaget, at der lægges op til nedsættelse af Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap, og at nævnet skal have en formand, der skal være dommer. Nævnet skal ifølge lovudkastet tage stilling til anvendelsen af bestemte former for velfærdsteknologi, herunder de konkrete velfærdsteknologiske løsningers egnethed til at sikre omsorg og tryghed for borgerne i forskellige situationer, ligesom nævnet skal komme med og offentliggøre principielle udtalelser om nye former for velfærdsteknologi.

Domstolsstyrelsen gør for god ordens skyld opmærksom på, at viden om velfærdsteknologi ikke ligger inden for en dommers kompetenceområde.

Vi hæfter os endvidere ved, at det af bemærkningerne til lovudkastet fremgår, at hvervet som formand for nævnet skal være indtægtsgivende bibeskæftigelse, jf. retsplejelovens § 47 a, og således ikke belaster domstolenes økonomi.

Med venlig hilsen

Mette Lilje

Høringssvar d. 26/3 2024

Vi afgiver dette høringssvar i forbindelse med lovforslaget i høring vedrørende Servicelovens kapitel 24. Ergoterapeutforeningen/EFS Geriatri og gerontologi vil gerne udtrykke vores bekymringer og kritiske synspunkter vedrørende dette forslag, som vi mener indeholder potentielle udfordringer og konsekvenser

Vi anerkender vigtigheden af, at kapitel 24 bliver revideret, men finder også at der i lovforslaget er en række punkter, der giver anledning til bekymring. Vi vil påpege, at der på trods af tiltag til at udbrede viden om anvendelsen af bestemmelserne i praksis, stadig er et stort mørketal om forekomsten af magtanvendelse, der aldrig bliver indberettet, enten på grund af uvidenhed blandt personalet, eller at der fra kommunal side foregår en direkte tilsidesættelse af bestemmelserne, for eksempel ved brug af særlige døråbnere.

Baggrunden for vores kritik er, der er en række punkter i forslaget, der ikke nødvendigvis vil medføre en øget trivsel for det enkelte menneske, men tværtimod vil indskrænke deres selvbestemmelse og personlige frihed. Vi anser det som afgørende at bringe disse forhold frem i lyset af den igangværende høringsproces.

Lovforslaget berører direkte mennesker med demens, der kan have en nedsat evne til at varetage egne behov og interesser, hvorfor det er særligt vigtigt at tage højde for deres interesser og behov for at sikre en afbalanceret og retfærdig behandling.

I dette høringssvar vil vi gennemgå alle fremførte ændringsforslag. Vi søger ikke blot at påpege udfordringerne, men også at bidrage konstruktivt med forslag til forbedringer og alternative løsninger.

- **Oprettelse af Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap med godkendelseskompetencen for særligt indgribende former for magtanvendelse:** Vi anerkender behovet for at oprette et Socialfagligt Nævn, men finder, at det er en meget snæver gruppe, der ikke nødvendigvis har de rette faglige kompetencer til at vurdere tiltagene. Man kunne overveje om en ansøgning skal følges op med besøg af en form for rejsehold eller anden faglig bistand, der kan understøtte at der bliver arbejdet systematisk med de forebyggende tiltag. Her kan man med fordel se på tiltag som "I sikre hænder" der foregår på det sundhedsfaglige område.
- **Minimering af registrerings- og indberetningspraksis:** Ud fra vores viden om manglende indberetninger, som følge af manglende viden hos personale og ledere, finder vi det bekymrende af man vil minimere registrerings- og indberetningspraksis, da det i yderligere grad kan mindske borgerens retssikkerhed. Vi vil i stedet opfordre til at der i de eksisterende omsorgssystemer i højere grad blive indarbejdet muligheder for en indberetning, der bygger ovenpå dokumentationen og ikke som i dag foregår i et andet system.
- **Mulighed for anvendelse af kamerakig m.m.:** Om end vi anerkender, at der kan være behov for dette, er vi bekymret for kommunalbestyrelsens håndtering af denne mulighed, da der allerede på nuværende tidspunkt er plejehjem, der arbejder med at anvende det som en fast praksis for at aflaste personalet i nattevagter. Der er i lovforslaget lagt op til at det er i tilfælde, hvor der er tale om risiko for personskade, og at ansøgningen skal behandles af Det Socialfaglige Nævn. Vi vil anbefale, det der i forbindelse med en evt. udmøntning af dette punkt vil medfølge obligatorisk kompetenceudvikling for ledere og udvalgte nøglepersoner.
- **Undtagelse for epilepsialarmer ift. Magtanvendelsesreglerne:** Ingen bemærkninger
- **Nedlæggelse af Rådet for Tryghedsskabende Velfærdsteknologi:** Vi anerkender det store arbejde Rådet for Tryghedsskabende Velfærdsteknologi har udført og tager til efterretning, at rådet selv lægger op til nedlæggelse. Vi vil dog bemærke, at det fortsat er vigtigt at have en form for faglig vurdering i forhold til eventuelle justeringer i listen over velfærdsteknologiske løsninger. Vi bemærker, at man kunne igangsætte en

form for oplysning til forhandlerne af velfærdsteknologiske hjælpemidler, da vi oplever, at de i mindre grad er bekendt med deres handlerum i forhold til lovens rammer.

- **Anvendelse af stofseler til positionering m.v.:** Vi bifalder dette tiltag, da det har været en unødigt bureaukratisk proces for medarbejderne, når de skal hjælpe en borger med at blive forflyttet eller få siddestillingen korrigeret. Vi mangler dog at det præciseres, hvad "eller lignende" omfatter. Er det for eksempel borde på kørestol, lejringspude, tyngdetæppe eller?
- **Særlige døråbner på yderdøre, der afgrænser boenheder eller afdelinger m.v.:** Vi anerkender behovet for at præcisere, hvad der er udgangsdøre, så låger også bliver inkluderet. Vi oplever meget ofte, at der på plejehjemmene (kommunale såvel som private) er en permanent særlig døråbner, uden at der foreligger en konkret afgørelse på en konkret borger. Det er ikke vores opfattelse, at dette bliver påtalt ved de mange tilsyn, der er på plejehjemmene. Vi vil derfor opfordre til at det bliver tydeliggjort, at kommunalbestyrelse har en pligt til at sikre bevægelsesfrihed for beboere eller brugere af bo- eller dagtilbud.
- **Udvidede muligheder for fysisk guidning:** Om end vi anerkender behovet for fysisk guidning, kan vi være bekymret for personalets sikkerhed og handlemuligheder i forhold til at stille sig i midten i en situation, hvor der kan være tale om borgere, der er i højt konfliktniveau.
- **Udvidede muligheder for fastholdelse m.v.:** Her har vi samme bekymringer som de udvidede muligheder for fysisk guidning. Vi efterlyser et fokus på, at kommunalbestyrelsen har en forpligtelse til at sikre, at personalet har de fornødne kompetencer til at arbejde ud fra de 4 grundprincipper (begrænse magtanvendelse, mindsteindgreb, proportionalitetsprincippet og skånsomhedsprincippet).
- **Husorden – hensyn til fællesskab:** Vi bifalder, at det præciseres, at det også omhandler brugere.
- **Låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum:** Vi finder dette punkt og de følgende punkter er stærkt bekymrende i forhold til det menneskesyn, der lægges ind i lovgivningen. Vi har i mange år arbejdet efter at implementere en National demenshandlingsplan under titlen "Et trygt og værdigt liv med demens". Med dette tiltag anlægger man et menneskesyn, hvor borgere bliver behandlet som potentielt farlige og forstyrrende. Deri ligger en risiko for, at man ekskluderer fra fællesskabet fremfor at arbejde med at fremme trivslen for den enkelte. Fremme af trivslen kan for eksempel ske ved at arbejde med meningsfulde aktiviteter, fysisk aktivitet, sansestimuli, velfærdsteknologiske løsninger eller lindrende tiltag, der kan skærme borgeren uden at der konfliktoptrappes i form af låste døre.
- **Aflåsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener:** Dette står i skærende kontrast til de tiltag, der har været i demenshandlingsplanen ([National handlingsplan for demens - Social-, Bolig- og Ældreministeriet \(sm.dk\)](#)), hvor der under fokusområde 4, har været arbejdet med at sikre "Flere demenssegne plejeboliger med demenssegne omgivelser". Låste døre vil medføre et øget konfliktniveau, da mennesker med demens ikke nødvendigvis vil kunne forholde sig til, hvorfor døren er låst. Også her vil vi påpege behovet for at understøtte muligheden for meningsfulde aktiviteter, fysisk aktivitet, sansestimuli, velfærdsteknologiske løsninger eller lindrende tiltag, der kan skærme borgeren uden at der konfliktoptrappes i form af låste døre.
- **Låsning og sikring af låger m.v. fra et bo- eller dagtilbuds udeareal:** Se indsigelse ovenfor
- **Låsning og sikring af skabe m.v. i bolig:** Vi anerkender behovet for dette tiltag, og at det er en afgørelse, der skal indbringes for Det Socialfaglige Nævn.
- **Kortvarig indelåsning af beboer i egen bolig på et botilbud:** Dette står i skærende kontrast til de tiltag, der har været i demenshandlingsplanen, hvor der under fokusområde 2, 4 og 5 lægges op bedre kvalitet i pleje, omsorg og rehabilitering, demensvenlige boliger og et øget videns- og kompetenceniveau. Vi anser ikke en øget mulighed for at låse mennesker med demens inde i egen bolig er forenelige de tre fokuspunkter. Vi antager at mennesker med demens, der udviser en truende adfærd, vil have denne adfærd som følge af deres demenssygdom og dermed

følgende BPSD-symptomer. Sundhedsstyrelsens anbefalinger til behandling af BPSD-symptomer, som er beskrevet i de nationale kliniske retningslinjer, beskriver i punkt 4 at, "Ved omsorg og behandling af personer med demens, bør principperne om personcentreret omsorg anvendes for at forebygge BPSD" En indelåsning er i direkte modstrid med en personcentreret tilgang, der bygger på inklusion, trøst, tilknytning, identitet og meningsfuld beskæftigelse. ([Guideline National klinisk retningslinje for forebyggelse og behandling af adfærdsmæssige og psykiske symptomer hos personer med demens \(sst.dk\)](#)) I demenshandlingsplanens fokusområde 1 er der i initiativ 5 en ambition om at nedbringe forbruget af antipsykotisk medicin blandt mennesker med demens. Vi er bekymrede for at løsningen på at nedbringe forbruget af antipsykotisk medicin bliver at låse mennesker inde i stedet for at arbejde med at fremme trivsel ved at tilbyde meningsfulde aktiviteter, fysisk aktivitet, sansestimuli, velfærdsteknologiske løsninger eller lindrende tiltag, der kan skærme borgeren uden at der konfliktoptrappes i form af låste døre. Vi vil ikke undlade at gøre opmærksom på de etiske perspektiver i dette forslag. Håndhævelsen af reglen vil sandsynligvis medføre mærkbart etisk ubehag for såvel borgeren som for det personale, der pålægges at håndhæve reglen. Det vil øge risikoen for forekomst af moralsk stress og forræelse blandt personalet, som der i andet regi arbejdes på at nedsætte.

- **Åbning af aflåst eller på anden vis sikret yderdør til en bolig i et botilbud:** Vi anerkender nødvendigheden af denne mulighed, men vil påpege, at denne mulighed er gældende i form af nødret eller nødværge, hvis der er tale om risiko for væsentlig personskade. Vi kan være bekymret for, at der i sådanne tilfælde ikke vil blive arbejdet tilstrækkeligt med de forebyggende tiltag i form af meningsfulde aktiviteter, fysisk aktivitet, sansestimuli, velfærdsteknologiske løsninger eller lindrende tiltag, der kan understøtte borgerens trivsel.
- **Ændring af tidspunkt for beskikkelse af værge ved optagelse i botilbud uden samtykke:** Der bør i denne sammenhæng arbejdes med ventetiderne på behandling af værgemålsansøgning.
- **Optagelse i særlige botilbud med værges samtykke:** Vi bifalder, at der bliver en ensretning i forhold til mulighed for optagelse i særligt botilbud uanset diagnose, men på baggrund af den aktuelle nedsatte funktionsevne. Vi vil opfordre til, at man i beskrivelse af funktionsevne tager udgangspunkt i funktionsevnebegrebet, der omfatter fysisk, psykisk, cognitiv og social funktionsevne.
- **Ændring af målgruppe for optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke ved væsentlig fare for andre eller særligt truende eller særligt chikanerende adfærd:** Ingen bemærkninger.
- **Mulighed for at frabede sig orientering af pårørende:** Vi anerkender behov for at sikre denne ret, men vi vil påpege, at borgere, der er omfattet af kapitel 24 også er omfattet af SEL §82, hvor kommunalbestyrelsen har pligt til at inddrage pårørende for at sikre personens medvirken til omsorgen. Det kan derfor stille personalet i et paradoks hvor de ud fra den ene paragraf skal inddrage pårørende og ud fra den anden paragraf ikke må. Det bør desuden i denne forbindelse overvejes om borgeren er i stand til at overskue konsekvenserne af at frabede sig pårørende. I den forbindelse bør der skeles til viden om borgerens livshistorie og den tidligere tilknytning og relation til de pårørende.

Social-, Bolig- og Ældreministeriet

p-handicap@sm.dk

St Gråbrødrestræde 10, 1.
5000 Odense C

Tlf +45 66119091
CVR-nr.: 57 41 54 28
epilepsi@epilepsiforening.dk
www.epilepsiforeningen.dk

Odense, den 26. marts 2024

Høring over udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.).

Epilepsiforeningen takker for muligheden for at afgive høringssvar vedrørende de foreslåede lovændringer.

Epilepsialarmer bør fjernes fra magtanvendelsesreglerne

Epilepsiforeningen støtter forslaget om at fjerne epilepsialarmer fra magtanvendelsesreglerne.

Brug af en epilepsialarm er efter Epilepsiforeningens opfattelse ikke magtanvendelse.

Brug af en epilepsialarm drejer sig om i tide at kunne yde livreddende førstehjælp til personer med livstruende epilepsianfald.

Brug af en klinisk godkendt epilepsialarm, når hurtig livreddende førstehjælp og medicinering kan igangsættes ved behov, anbefales i National Behandlings- og Visitationsvejledning for Epilepsi [her](#).

Efter gældende lov er brug af epilepsialarm magtanvendelse. Der kan være lang sagsbehandling og andet besvær for personalet forbundet med at opnå forhåndsgodkendelse i en afgrænset periode fra den kommune, hvor bostedet ligger, før alarmerne må bruges. Hver gang alarmerne aktiveres, så skal det registreres, dokumenteres og sendes ind til kommunen.

Hvis lovforslaget vedtages, hvilket Epilepsiforeningen på det kraftigste anbefaler, så betyder det, at personale på bosteder uden forhåndsgodkendelse kan anvende epilepsialarmer til personer, som ikke selv kan give samtykke.

Epilepsialarmerne vil kunne anvendes straks og uden unødigt forsinkelse, når behovet for en alarm opstår. Således vil flere anfald kunne blive opdaget, og borgeren vil hurtigere kunne få den nødvendige hjælp.

Kamerakig kan bidrage til bedste pleje

Epilepsiforeningen støtter forslaget om muligheden for tilladelse til, at personalet i en afgrænset periode og efter konkret vurdering kortvarigt kan anvende situationsbestemt videobaseret

kamerakig for at afværge risiko for personskade eller dødsfald, med mindre tungtvejende faglige grunde taler for kontinuerlig overvågning.

Personer med epilepsi kan have brug for at være under permanent opsyn både nat og dag for at sikre, at epilepsianfald opdages i tide.

Efter Epilepsiforeningens opfattelse kan kamerakig være afgørende for, at personalet giver den bedste pleje til borgere med risiko for livstruende epilepsianfald.

Erfaringen fra frikommuneforsøg er, at kamerakig ofte forstyrrer mindre end et fysisk tilsyn.

Epilepsiforeningen vurderer, at hyppige kortvarige kamerakig har mindre risiko for at forstyrre borgeren unødigt med risiko for epilepsianfald, og i øvrigt giver borgeren relativt mere privatliv, end hvis en medarbejder åbner døren og/eller opholder sig i rummet for fysisk at overvåge beboeren.

Kamerakig skal ifølge lovforslaget være omfattet af magtanvendelsesreglerne. Tilladelsen skal være forhåndsgodkendt af et nyoprettet socialfagligt nævn efter konkret vurdering og kun gælde i en afgrænset periode.

Velfærdsteknologi forventes hurtigt udviklet i retning af, at epilepsialarmer i samspil med kamerakig kan være bevægelses- eller lydbaserede, og kun aktiveres, når der er uro som ved epilepsianfald.

Epilepsiforeningen anbefaler, at afgørelser i det socialfaglige nævn fremtidssikres ved at muliggøre justering af nævnets vurderingskriterier i takt med den velfærdsteknologiske udvikling.

Særligt vedrørende børn

Af lovforslaget bør klart og tydeligt fremgå, at heller ikke overfor børn er der tale om magtanvendelse ved brug af epilepsialarm.

Det fremgår af lovudkastet, at der i forhold til børn er mulighed for anvendelse af kamerakig efter godkendelse i Det Socialfaglige Nævn. Imidlertid er almindelige epilepsialarmer til brug for børn ikke nævnt.

Der bør ikke herske tvivl om, hvorvidt der er lovhjemmel til anvendelse af epilepsialarm i forhold til børn. For at undgå misforståelser vedrørende muligheden for anvendelse af epilepsialarm til børn med epilepsi, bør tilføjes, at der heller ikke i forhold til børn i dag- og døgntilbud er tale om magtanvendelse ved brug af epilepsialarm.

Epilepsialarmer til børn har samme formål som til voksne; de fungerer som livreddende førstehjælp ved anfald, og tilkalder hjælp, når personen ikke selv er i stand til at påkalde sig hjælp, så personen kan få den rette hjælp.

Stærk bekymring over øvrige forslag

Lovforslaget omfatter andre ændringer i magtanvendelsesreglerne end for epilepsialarmer og kamerakig.

Den del af lovforslaget stiller Epilepsiforeningen sig meget kritisk overfor.

Der accepteres en langt mere udbredt brug af magt, tvangsflytning, indelåsning, aflåsning m.v., som ellers er redskaber, bosteder m.m. skal gøre alt for at undgå brug af.

Vi henviser til og bifalder høringssvar til lovforslaget fra Danske Handicaporganisationer.

Epilepsiforeningen står til rådighed for yderligere oplysninger og dialog.

Venlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Lone Nørager Kristensen'.

Landsformand Lone Nørager Kristensen

Til Social-, Bolig- og Ældreministeriet
Kontor for Handicap

Ergoterapeutforeningen
Nørre Voldgade 90
DK-1358 København K
Tlf: +45 88 82 62 70
Fax: +45 33 41 47 10
Cvr nr. 19 12 11 19
etf.dk

Den 25. marts 2024
Side 1
Ref.: TSK
E-mail: tsk@etf.dk
Direkte tlf.: 53 36 49 79

Ergoterapeutforeningens høringssvar vedrørende:

Forslag til lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)

Ergoterapeutforeningen takker for invitationen til at være høringspart.

I dette høringssvar vil vi indledningsvis komme med nogle generelle betragtninger til ændringsforslagene, hvorefter vi kommenterer på udvalgte forslag, fortløbende som opstillet i bilag 1.

Generelle betragtninger

Ergoterapeutforeningen bifalder tiltag, der nedbringer unødvendig registrering og dokumentation. Tilstrækkelig og let udførlig dokumentation af magtanvendelse har til formål at sikre, at magt er sidste mulighed og har således en faglig funktion.

Ergoterapeutforeningen anbefaler, at alle mennesker skal have ret til frisk luft hver dag for at stimulere krop, hjerne og sanser. Stimuli stiller krav om fysik og kognitiv aktivitet, og derved øges velvære og naturlig træthed, og den indre uro, der kan føre til udadreagerende adfærd sænkes. Derfor forebygges behov for magtanvendelse.

Ergoterapeutforeningen understreger nødvendigheden af, at social- og sundhedsfagligt uddannede medarbejdere, samt ansvarlige ledere, kontinuerligt fastholder og udvikler kompetencer til pædagogisk og terapeutisk intervention og relations dannelse. Denne professionsfaglighed er dog ikke tilstrækkelig. Der er også behov for kompetenceudvikling og træning i teori og metoder, der kan anvendes til deeskalering af situationer, så anvendelsen af magt så vidt muligt undgås.

Ergoterapeutforeningen vil også påpege risikoen for nedsat trivsel og tryghed samt øget forråelse blandt medarbejderne, hvis de er presset fagligt og ressour-

cemæssigt, og er nødsaget til at anvende magt. Derfor er kompetenceudvikling, supervision og relationel ledelse særligt væsentligt i arbejdet med borgergrupper, som er uden mulighed for selvregulerende adfærd.

Kommentarer til udvalgte forslag/tiltag i lovforslaget

Vedr: Ændringer i servicelovens regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne

Oprettelse af Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap med godkendelseskompetencen for særligt indgribende former for magtanvendelse:

- Ergoterapeutforeningen anerkender behovet for at oprette et Socialfagligt Nævn, som sikrer ensartet national praksis.

Minimering af registrerings- og indberetningspraksis:

- Ergoterapeutforeningen bifalder en forenkling af registrering og indberetning, med det formål at effektivisere arbejdsgange, herunder optimering af digitale omsorgssystemer.
- Krav om tilstrækkelig registrering og indberetning bør fastholdes, idet det medvirker til at sikre, at magtanvendelse er et sidste valg efter anvendelse af faglige redskaber til samarbejde og forebyggelse af behov for magtanvendelse.

Mulighed for anvendelse af kamerakig m.m.:

- Ergoterapeutforeningen anerkender at kamerakig udelukkende anvendes, hvor der er risiko for personskade, og hvor mindre indgribende foranstaltninger er afsøgt, samt ansøgningen skal behandles af Det Socialfaglige Nævn.

Nedlæggelse af Rådet for Tryghedsskabende Velfærdsteknologi:

- Ergoterapeutforeningen anerkender det store arbejde Rådet for Tryghedsskabende Velfærdsteknologi har udført og tager til efterretning, at rådet selv lægger op til nedlæggelse.

Anvendelse af stofseler til positionering m.v.:

- Ergoterapeutforeningen bifalder hjemmel til brug af stofseler, sternumstøtte og lignende, ikke kun for at forebygge personskade, men i høj grad også for bl.a. at hjælpe en person med at udføre en handling, som uden en stofsele vil være særdeles begrænset eller anstrengt. En god og stabil opret siddestilling er en forudsætning for at kunne udføre aktiviteter, så som at håndtere fx spiseredskaber, synke og tale. Aktiviteter der er dele af et værdigt liv. Således kan en stofsele være et hjælpemiddel

afhængigt af formålet med anvendelsen, og der bør derfor sondres mellem formål med anvendelse af stofsele m.v. Ergoterapeuter har særlige faglige kompetencer i vurdering og valg af hjælpemidler som fremmer borgens mulighed for aktivitet og tryghed.

Særlige dørbnere på yderdøre, der afgrænser boenheder eller afdelinger m.v.:

- Ergoterapeutforeningen bifalder præcisering af "udgangsdøre". Der opfordres til at tydeliggøre hvordan bevægelsesfrihed for beboere eller brugere af bo- eller dagtilbud sikres.

Udvidede muligheder for fysisk guidning:

- Ergoterapeutforeningen anerkender behovet for generel fysisk guidning, og træning heri
- At stille sig mellem en truende og truet person, kan eskalere konflikten og øge risikoen for personalets sikkerhed og handlemuligheder. Der henvises til indledende betragtninger om behovet for tilstrækkelige kompetencer og ressourcer.

Udvidede muligheder for fastholdelse m.v.:

- Der henvises til indledende betragtninger om behovet for tilstrækkelige kompetencer og ressourcer.

Husorden – hensyn til fællesskab:

Ergoterapeutforeningen bifalder at borger og brugere, samt evt. pårørende, nu skal inddrages i udarbejdelse af husorden.

Låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum,

Aflåsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener,

Låsning og sikring af låger m.v. fra et bo- eller dagtilbuds udeareal,

Aflåsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener samt

Låsning og sikring af låger m.v. fra et bo- eller dagtilbuds udeareal:

- Ergoterapeutforeningen finder disse initiativer stærkt bekymrende. Med nærværende initiativer anlægger man et menneskesyn, hvor borgere bliver behandlet som potentielt farlige og forstyrrende. Deri ligger en risiko for, at man ekskluderer borgere fremfor at arbejde med at fremme trivslen for den enkelte via pædagogiske, terapeutiske eller social- og sundhedsfaglige redskaber og indsatser.
- Særligt for demensområdets vedkommende, er dette svært foreneligt med fagligt grundlag og tiltag i den nationale demenshandlingsplan ([National handlingsplan for demens - Social-, Bolig- og Ældreministeriet \(sm.dk\)](#)), som der i mange år er arbejdet for at implementere under titlen "Et trygt og værdigt liv med demens".

Låsning og sikring af skabe m.v. i bolig

- Ergoterapeutforeningen anerkender behovet for dette initiativ, og bemærker, at det er en afgørelse, der skal indbringes for Det Socialfaglige Nævn.

Kortvarig indelåsning af beboer i egen bolig på et botilbud:

- Ergoterapeutforeningen vil henlede opmærksomheden på de etiske og moralske perspektiver i dette initiativ. Håndhævelsen af reglen vil sandsynligvis medføre mærkbart etisk ubehag for såvel borgeren som for det personale, der pålægges at håndhæve reglen. Håndhævelse af frihedsberøvelse stiller krav om høj faglighed indenfor magtanvendelse, de-eskalering, og efterfølgende debriefing. Uden denne høje faglighed øges oplevelsen af afmagt, og derved øges risikoen for forekomst af moralsk stress og forråelse blandt personalet, som der i andet regi arbejdes på at nedsætte.
- Ergoterapeutforeningen vil i denne sammenhæng også gøre opmærksom på, at indelåsning af beboere står i skærende kontrast til de tiltag, der er i den nationale demenshandlingsplan. En indelåsning er i direkte modstrid med en personcentreret tilgang, som beskrevet i Sundhedsstyrelsens anbefalinger af inklusion, trøst, tilknytning, identitet og meningsfuld beskæftigelse. ([Guideline National klinisk retningslinje for forebyggelse og behandling af adfærdsmæssige og psykiske symptomer hos personer med demens \(sst.dk\)](https://www.sst.dk/da/om-sst/publikationer/2019/09/guideline-national-klinisk-retningslinje-for-forebyggelse-og-behandling-af-adfaerdsmaessige-og-psykiske-symptomer-hos-personer-med-demens))

Ergoterapeutforeningen ser endvidere en risiko for, at indelåsning af borgere med demens, bliver en løsning på Demenshandleplanens mål om at nedbringe forbruget af antipsykotisk medicin hos borgere med BPSD-symptomer (Behavioural and Psychological Symptoms of Dementia). Dette bør i stedet imødekommes af tilbud om nærvær, meningsfulde aktiviteter, fysisk aktivitet, sansestimuli, velfærdsteknologiske løsninger eller lindrende tiltag, der kan skærme borgeren uden at der konfliktoptrappes i form af låste døre.

Åbning af aflåst eller på anden vis sikret yderdør til en bolig i et botilbud:

- Ergoterapeutforeningen anerkender nødvendigheden af denne mulighed og bifalder at ændringen medfører nedsat administration i tilfælde af nødret eller nødværge.

Ændring af tidspunkt for beskikkelse af værge ved optagelse i botilbud uden samtykke:

- Der bør i denne sammenhæng arbejdes med at nedbringe ventetiderne på behandling af værgemålsansøgning af hensyn til både borgere og personale.

Optagelse i særlige botilbud med værges samtykke:

- Ergoterapeutforeningen bifalder, at mulighed for optagelse i særligt botilbud kan ske på baggrund af den aktuelle nedsatte funktionsevne, og ikke på baggrund af diagnose. Der opfordres til, at man i beskrivelse af funktionsevne tager udgangspunkt i funktionsevnebegrebet, der omfatter fysisk, psykisk, kognitiv og social funktionsevne.

Mulighed for at frabede sig orientering af pårørende:

- Ergoterapeutforeningen anerkender at voksne over 18 år, har ret til privatliv og dermed kan frabede sig orientering om magtanvendelse til pårørende.

Vedr.: Voksenansvarslovens regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge

Midlertidig inddragelse af mobiltelefoner eller andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr:

- Ergoterapeutforeningen bifalder muligheden for at inddrage mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr, dels for grupper af anbragte børn og unge, dels individuelt.
Aktiviteter "ved skærm i stort omfang" har negativ indflydelse på børn og unges søvn, læring, øvrige behandlingsaktiviteter og generelle meningsfulde aktiviteter. Indholdet på tablets mv. kan have en dopaminudløsende effekt, der kan være svær at konkurrere med i det pædagogiske arbejde og i den psykosociale rehabilitering. Begrænsning af skærmforbrug er et voksenansvar. Det er derfor relevant at regulere brugen heraf i en husorden, gældende for alle beboere – præcis som det praktiseres i nogle folkeskoler.
Herudover kan der i særlige tilfælde være behov for individuelle restriktioner, efter nøje relevant faglig vurdering.

Fratagelse af alkohol og euforiserendes stoffer med fysisk magt:

- Ergoterapeutforeningen bifalder muligheden for at håndhæve forbud mod alkohol og euforiserende stoffer ved at fratage dette med fysisk magt. Det kan være et vigtigt element i at kunne varetage den daglige omsorg for anbragte børn og unge.
Desuden bifalder, at regler for besiddelse og indtagelse af alkohol og euforiserende stoffer, samt mulige handlinger og konsekvenser heraf, indgår i husordenen.
Som del af meningsfulde aktiviteter bør indgå læring om effekt og konsekvens af brug af euforiserende stoffer, samt motivation til alternativer til stimulation, så misbrug forebygges. Relationel god kontakt samt passende stimuli, fysisk, psykisk og kognitivt, nedsætter behovet for brug af euforiserende stoffer.

Ergoterapeutforeningen står naturligvis til rådighed for eventuelle uddybende kommentarer i forhold til høringssvaret, og vi ser frem til at følge det fortsatte arbejde.

Med venlig hilsen
Tina Nør Langager
formand for Ergoterapeutforeningen

Esbjerg
Kommune

Borger & Arbejdsmarked
Sekretariat-BA

Social-, bolig og ældreministeriet

Torvegade 74, 6700 Esbjerg

Dato

20. marts 2024

Høringssvar til udkast til lovforslag om ændring af magtanvendelsesbestemmelserne efter lov om social service. Social-, bolig og ældreministeriets sag nr. 2023-9117

Hermed giver Esbjerg Kommune, Borger & Arbejdsmarked høringssvar til lovforslaget der vedrører voksne.

Det er vores indtryk at ministeriet har imødekommet kommunernes ønske om færre løbende registreringer af forhåndsgodkendte magtanvendelser og at der ikke fremover skal søges om anfaldsalarmer. Det ser Esbjerg Kommune som positivt.

Typer af botilbud

Det bør generelt gøres tydeligt i hvilke typer af botilbud der kan anvendes magt.

Det fremgår f.eks. af den foreslåede § 131b, "*... en beboer i egen bolig i et botilbud*". En beboer i et botilbud efter § 107 råder ikke over en egen bolig i retlig forstand. Derfor vækker formuleringen tvivl.

Der har også ofte hersket tvivl om hvilke regler, der gælder for de botilbud der er oprettet efter almenboligloven § 105. Mange nyere botilbud til borgere med svære psykiske funktionsnedsættelser er oprettet efter almenboligloven § 105. I botilbud efter almenboligloven § 105 har beboeren en lejekontrakt og retligt set er det derfor beboerens eget hjem. Det fremgår, som eksempel, af bemærkningerne til forslagets § 128 g, side 187 at:

"Bestemmelsen vil således ikke kunne anvendes i dagtilbud (f.eks. aktivitets- og samværstilbud efter servicelovens § 104 og aflastningstilbud efter servicelovens § 84) eller i beboerens eget hjem."

Betyder det at magtanvendelse efter den foreslåede § 128 g ikke kan anvendes i botilbud efter almenboliglovens § 105?

Vi vil også gøre opmærksom på, hvis mulighederne ikke gælder i alle former for botilbud, vil det kunne blive nødvendigt at flytte borgere fra f.eks. botilbud efter almenboligloven § 105 til botilbud efter serviceloven § 108 med det formål at kunne udøve bestemte magtformer. Hvilket kan være meget indgribende, hvis borgeren ellers er velplaceret i forhold til botilbuddets pædagogiske kompetencer og f.eks. borgerens familie.

Krav om at der er udpeget en værge inden indstilling til Det Socialfaglige nævn

Det er foreslået at det bliver et krav at Familieretshuset har udpeget en værge inden der kan indstilles til Det Socialfaglige Nævn. Vi gør opmærksom på at Familieretshusets sagsbehandlingstid kan være en udfordring. Det tidsmæssige aspekt i denne type af sager kan være af stor betydning for såvel borgeren som den pædagogiske indsats.

Kommunens mulighed for at uddelegere magtanvendelse

Det fremgår af Det Kommunale Tilsyns udtalelse af 30.11.2023 til Odense Kommune (se [link](#)), at kommunen ikke kan uddelegere magtanvendelse til vagter.

"Ankestyrelsen vurderer, at Odense Kommune handler i strid med servicelovens regler om magtanvendelse og principperne om delegation af myndighedsudøvelse ved at bruge vagter på botilbud, der assisterer ved magtanvendelse."

Tilsynet henviser til bemærkningerne til serviceloven L 156 af 6. februar 2019:

"Det bemærkes, at det er en forudsætning for at anvende magt og andre indgreb i selvbestemmelsesretten, at der foreligger den fornødne faglige dokumentation for borgerens nedsatte psykiske funktionsevne. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for at sikre, at den enkelte borger får en helhedsorienteret hjælp og støtte baseret på en konkret og individuel

vurdering af hans eller hendes behov. Kommunalbestyrelsen har således ansvaret for at oplyse den enkelte sag tilstrækkeligt, i praksis ved at foretage en korrekt og fyldestgørende udredning af borgerens ressourcer, udfordringer og funktionsevne og på denne baggrund afdække borgerens støttebehov. Når kommunalbestyrelsen træffer afgørelse om et bestemt støttetilbud – f.eks. ved at visitere borgeren til en almen plejebolig eller et botilbud eller til hjælp efter serviceloven – skal dette derfor ske med afsæt i og med henvisning til en udredning eller anden baggrund for afgørelsen, som blandt andet er baseret på dokumentation for borgerens psykiske funktionsevne. Det bemærkes i øvrigt, at det alene er det personale, der er ansat til at varetage omsorgen over for borgerne, der kan anvende magt efter de foreslåede bestemmelser. Pedeller, rengøringspersonale o. lign. er således ikke omfattet.”

Esbjerg Kommune kan tilslutte sig Odense Kommunes oplevelse af at der kan være situationer, hvor en borgers udadreagerende adfærd gør det nødvendigt at sætte ind med kort varsel. At rekruttere nyt socialfagligpersonale – eller flytte borgeren til et nyt botilbud med kort varsel er ikke en mulighed. Esbjerg Kommune vil bede ministeriet sikre, at kommunerne får hjemmel til at uddelegere magtanvendelse når dette er nødvendigt.

Aflåsning af skabe og skuffer

Vi er uforstående overfor hvad baggrunden er for at aflåsning af skabe og skuffer skal søges gennem indstilling til Det Socialfaglige Nævn. I dag har vi aflåst skabe med wc-rens og enkelte skuffer med knive hos nogle borgere. De har på grund af et lavt udviklingsniveau og –alder, ingen forståelse for at det kan være farligt at drikke ex. wc-rens eller kan ikke selvstændigt håndtere de knive de har i deres rum. Vi vil henstille til at kompetencen til at forhåndsgodkende aflåsning af skabe og skuffer i borgers rum tillægges kommunen.

Vi forudser at Det Socialfaglige Nævn vil få mange indstillinger til aflåsning af skabe og skuffer. Fra Esbjerg Kommune vil der komme ca. 20 indstillinger.

I bemærkningerne til forslaget står der:

”Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap vil skulle vurdere, om der for den pågældende beboer er dokumenteret tidligere episoder eller skader, hvor beboeren har påført sig

selv eller andre væsentlig personskade med genstande fra sin egen bolig”.

Vi erkender imidlertid, at dokumentation af sådanne skader kan udgøre en udfordring, da vores tilgang er præventiv og sigter mod at intervenere, før skader opstår. Gentagne indgreb overfor den samme borger kan eskalere konflikter og skabe uro blandt de pågældende borgere. Vores erfaring indikerer, at begrænsning af adgangen til skabe og skuffer skaber en beroligende effekt for borgerne. Før vi implementerer låsemekanismer, har vi udforsket forskellige pædagogiske og nudging-tiltag i forsøget på at fremme ønsket adfærd hos borgerne.

I er velkomne til at kontakte os for yderligere dialog og uddybning af vores synspunkter.

Med venlig hilsen

Maiken Skalborg Schmidt

Myndighedschef

Voksen Myndighed

Borger & Arbejdsmarked

26/3 2024

TIL Social-, Bolig- og Ældreministeriet

Fremsendt på mail til p-handicap@sm.dk

Hermed fremsender FADD høringssvar vedr.: **Høring over udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)**

FADD takker for lejligheden for at afgive høringssvar i forhold til den fremsendte vejledningstekst om ungestøtte.

FADD er en praksisnær medlemsforening, der samlet dækker indsatser for 2.200 børn og unge i udsatte positioner og deres familier. Vores medlemmer er selvejende og offentlige b&u-anbringelsessteder i spektret fra familiedøgn og spædbørn-indsatser til delvist lukkede og sikrede afdelinger. Derudover har FADD også medlemmer på det specialiserede dagområde; skoleområdet og familieindsatser.

Generelle bemærkninger til høringsprocessen

FADD har offentligt ytret sin utilfredshed med nærværende lovforslag. På trods af flittige forsøg på at blive inddraget og hørt i processen er FADD på ingen måde blevet inddraget. Ved møde med ressortministerieren i juni 2023, ved henvendelse til embedsværk i samme efterår og ved andre lejligheder har FADD gjort opmærksom på ønsket om inddragelse, men uden interesse fra departementet eller ministerium.

FADD har qua sin tætte forankring til praksis en meget detaljeret viden om Lov om voksenansvar i et børne-, unge- og udfører perspektiv. Vi har konkrete forslag til forbedring af nuværende lovgivning og enkelte nye forslag til relevante handlemuligheder.

Fra et praksisperspektiv er det yderst bemærkelsesværdigt, at man ikke har ønsket en mere inddragende og undersøgende lovgivningsproces omkring disse vigtige emner.

Kommentarer til høringsmaterialet

I nedenstående har vi i FADD valgt at fokusere på ændringerne på børne- og ungeområdet (Lov om voksenansvar).

Lov om voksenansvar s. 253

§ 16c – undersøgelse af besøgende på sikrede afdelinger.

Generelt en fornuftig bestemmelse – men det bør sikres at det gennemføres med hensyntagen til at den person der skal undersøges, kan bevare sin integritet og værdighed – i relation til samme skal der ikke kunne være tilskuere til processen.

Vedr. husordener (§ 4)

I gældende ret er husordenen et stærkt og væsentligt redskab. Det er muligt at definere hvordan man gerne vil have det på anbringelsesstedet og i mange tilfælde er det regler og retningspile for samspillet, der laves i et samarbejde mellem børn, unge, personale og ledelse. Dermed er husordener positivt retningsanvisende og i høj grad kulturdefinerende i den socialpædagogiske praksis. Det er helt afgørende, at husordenen skal efterkommes frivilligt og dermed er der i høj grad tale om en socialpædagogisk kontekst. Husordenen kan i gældende ret ikke følges op med anvendelse af magt, hvis husordenen ikke overholdes. OG DET ER GODT. Mange har fornemme resultater med dette arbejde og det er med til at skabe gode rammer om de børn og voksne, der er sammen i anbringelsesstedet.

Med forslaget om at kunne definere regler om inddragelse af alkohol, euforiserende stoffer, mobiltelefoner og skærme – samt at de kan følges op med anvendelse af magt – er virkelig uheldigt (dumt) og vil fuldstændig ødelægge det gode redskab, som husordenen er i dag.

Vedr. Alkohol og euforiserende stoffer. (§§ 4 og 9)

Vi er enige i at det skal være muligt at inddrage alkohol og stoffer, men den foreslåede konstruktion er ikke fornuftig, da netop husordenen bliver ødelagt i processen.

Vi mener, at det bør reguleres i reglerne om undersøgelse af person- og opholdsrum. Hvor det allerede i dag er muligt at inddrage farlige effekter. I situationer for børn opbevarer eller betjener stærk alkohol er det allerede i nuværende regler muligt at inddrage disse effekter. Men det er afgørende, at det skal være en FARE der udløser magtanvendelsen. Det er altså ikke tilstrækkeligt, hvis en 17årig opbevarer seks øl under sengen. Men det vil det være muligt at inddrage en flaske vodka fra en 10årig.

Vedr. telefoner skærme og spilleenheder (§§ 4, 9 og 16)

I langt de fleste tilfælde vil socialpædagogisk intervention være den rette tilgang, hvis anvendelsen af skærme skal reguleres. Det er evident, at tiltrækningskraften til skærme og sociale medier er stor og at det kan være svært at lære at administrere for et barn eller en ung. Men nuværende praksis viser at det er muligt, hvis tilgangen er kvalificeret og der arbejdes indgående med den unge i en samarbejdende og relationel tilgang. Desuden er inddragelse af børn og unges skærme et meget alvorligt og vidtgående greb, der er svært for voksne at begribe. Alle sociale kontakter til venner, skolekammerater, familier m.fl. er via telefonen. Desforuden er mange af den unges ejendele digitale at finde på telefonerne.

I FADD forudser vi, at indførelsen af muligheden for inddragelse af telefoner og skærme vil være et stort fejltrin, samt at det vil have dårlig indvirkning på samarbejdet/relationen med børnene og de unge. Og i et vist omfang være med til at skabe afstand til den gode pædagogik, meningsskabelse og opgaveløsning. Der er ligeledes risiko for at reglerne kan misbruges til en uheldig belønning/straf-pædagogik, som ikke hører hjemme i et udviklet fagligt miljø.

Alternativt forslag vedr. skærme og spilleenheder

Vi kender til sjældne tilfælde, hvor børn og unge har en risikabel adfærd og udsætter sig selv for en urimelig risiko (fare) på grund af en ekstrem grænsesøgende digital adfærd. De kendte situationer er fx ved digital prostitution, digital bandekriminalitet og bandetilknytning og i forhold til misbrugsproblematikker. Det er nogle erfaringer som børn og unge ikke har glæde af at få, hvormed de har brug for beskyttelse.

Derfor foreslår vi, at der etableres en todelt hjemmelskonstruktion, der minder om opbygningen i voksenreglernes rammer for magtanvendelse i forbindelse med hygiejnesituationer.

Det skal være muligt for den lokale leder at træffe afgørelse om at inddrage skærme med anvendelse af magt i tilfælde, hvor den unges adfærd vurderes som risikabel/farlig for den unge. Derefter skal den lokale leder vurdere om det forventes, at det bliver nødvendigt at gentage denne magtanvendelse. Hvis dette er tilfældet, skal der ansøges om en konkret godkendelse (afgørelse) fra anbringende myndighed, der kan vælge at udstede en hjemmelsgivende afgørelse til inddragelse af digital kommunikation i kortere eller længere tid, men kun for denne konkrete unge.

Dette vil sikre, at vi ikke åbner en ladeport til anvendelse af magt på dette følsomme område, samt at der indbygges både en mulighed for at handle akut OG en mulighed for at risici adfærden kan vurderes konkret og individuelt af anbringende myndighed, hvilket også sikrer den nødvendige klagemulighed.

Vi anmoder om, at dette forslag gives grundig opmærksomhed.

Socialtilsynets vigtige opgave

FADD anbefaler, at socialtilsynets rolle i forhold til behandlingen af magtanvendelser beskrives tydeligere og med øget fokus på de konkrete opgaver.

- Det bør præciseres at socialtilsynet skal forholde sig til de enkelte magtanvendelser samt det samlede magtanvendelsesbillede for et socialt tilbud eller en plejefamilie, med henblik på at vurdere den generelle kvalitet.
- Det bør præciseres at socialtilsynet skal give de sociale tilbud og plejefamilier en tilbagemelding på deres magtanvendelser fx hver 6. måned.
- Det bør præciseres at alle magtanvendelser skal indberettes, også magtanvendelser der er udført uden hjemmel. Fx magtanvendelser i almene og forstærkede plejefamilier.

Samtlige præciseringer foreslås med henblik på læring og reduktion af magtanvendelser. Det er tydeligt at netop bearbejdning og dialog om magtanvendelse er med til at udvikle praksis og dermed reducere anvendelsen af magt.

Afsluttende bemærkninger

Som nævnt i den indledende tekst har FADD konkrete ændringsforslag til gældende ret, som ikke er taget med i dette forslag til ændring af Lov om voksenansvar. Da dette er første gang loven er indholdsmæssigt revurderet siden ikrafttrædelsen i 2017 (der var en implementeringsevaluering i

2020, som ikke forholdt sig til indholdet), vurderer FADD det uholdbart at processen har været så lukket og blind for perspektiver fra praksis og eksperter.

Nogle af de indholdselementer som FADD gerne havde set i lovforslaget er:

- Muliggørelse af medicinering af mindre børn med lægeordineret medicin, fx blodsuktermåling, epilepsimedicin eller fx astma-inhaleringsmaske til spædbørn. (i dag er det ikke muligt)
- Indførelse af tryghedsfremmende velfærdsteknologi, som vi kender fra voksenområdet, fx epilepsialarm.
- Justere indberetningspraksis for at lette den operationelle anvendelse.
- Sikre børn unges rettigheder og skabe relevant tilsynspraksis ift. videoovervågning.
- Det bør også præciseres at socialtilsynet skal behandle magtanvendelserne og give aggregeret tilbagemelding til tilbuddet/plejefamilien om vurderingen af magtanvendelsesbilledet, fx 6. måned.
- Det bør præciseres at nødret og nødværge jf. straffeloven skal indberettes som magtanvendelser i øvrigt jf. Lov om voksenansvar, samt at det hører under politiets myndighedsområder, hvormed politiet skal informeres/orienteres om konkrete hændelser.

FADDs perspektiver er udfoldet yderligere i politikpapiret Proaktive Perspektiver fra Praksis fra december 2023. [Link](#)

Vi deltager gerne i opfølgende aktiviteter, herunder uddyber vi gerne vores høringssvar

Med venlig hilsen

Tore Kargo
Chefkonsulent, FADD

2921 6840
tore@fadd.dk

familieretshuset.dk

Skriv til os via borger.dk
Telefon: 72 56 70 00

Dato:
22-03-2024

Sagsnummer:
2024 - 22076

Til Social,- Bolig- og Ældreministeriet

Svar på høring over udkast til lovforslag - ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (SM Id nr.: 834514)

Sagsbehandler:
Maria Wenzel Sørensen

Familieretshuset har ikke i anledning af den eksterne høring bemærkninger til lovforslaget.

Med venlig hilsen

Maria Wenzel Sørensen
Kontorchef, Værgemål

26. marts 2024

FOAs høringssvar om forslag til lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge m.v.

Del 1: FOAs kommentarer til forslag til ændringer i servicelovens regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne mv.

Med lovforslaget foreslås en række ændringer i reglerne om magtanvendelse. FOA, der repræsenterer en stor andel af det personale der til daglig yder omsorg, støtte og pleje overfor lovforslagets målgruppe, er enig i de overordnede formål med ændringerne om at understøtte personalets rammer til at sikre omsorgen over for en gruppe af borgere, som ikke kan tage vare på sig selv. Et vigtigt aspekt i dette er selvfølgelig, at regler og principper om borgernes retssikkerhed fortsat iagttages og er i højsædet, herunder at magtanvendelse først kan anvendes, når det har vist sig umuligt at løse den pågældende situation med faglige indsatser.

Desværre viser FOAs egne undersøgelser, at brugen af magtanvendelse er mere kompliceret end et regelsæt i sig selv kan regulere. Korrekt brug afhænger således også af ledelsens fokus og understøttelse, personalets vilkår og faglighed, de fysiske rammer og ikke mindst personalets praktiske forståelse af reglerne samt mange andre forhold. Derfor er det relevant at notere sig, at disse forhold er vigtige at understøtte og at sikre gode rammer for, hvis reglerne om magtanvendelse skal følges optimalt.

Lovforslaget der er sendt i høring er omfattende og henset til, at den praktiske implementering afhænger af ovennævnte forhold, kommenterer FOA kun på de overordnede nye principper og forslag.

Registrering, indberetning og orientering m.v.

FOAs medlemmer har længe haft et ønske om at nedbringe den tid, der bruges på at registrere og indberette forhåndsgodkendte indgreb i selvbestemmelsesretten, fordi den ikke forekommer meningsfuld og fordi den tager tid fra pleje og støtte.

FOA støtter derfor forslaget om, at ikke alle konkrete indgreb skal registreres og at visse af dem kan være med en tidsbegrænset periode ved særlige betingelser (A-C). Det gælder A. stofselser, B. tryghedsskabende velfærdsteknologi, C. forhåndsgodkendt kortvarig fastholdelse i personlig hygiejne-situationer, samt låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum, låsning og

sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener, aflåsning og sikring af låger m.v., låsning og sikring af skabe og skuffer, åbning af aflåst yderdør til en bolig i et botilbud.

FOA støtter desuden, at der ikke sker ændringer i reglerne for registrering og indberetning af akutte magtanvendelser, da det er med til at sikre personalets udvikling og læring.

Ændring af orienteringspligten

Forslaget skal regulere, at pårørende ikke skal orienteres om brug af magtanvendelse eller i givet fald hvilke indgreb der måtte være foretaget, hvis personen, der er foretaget magtanvendelse over for, ikke ønsker det. Forslaget gælder for voksne med betydelig og varig nedsat psykisk funktionsevne, men som selv er i stand til at frabede sig orienteringen og i øvrigt selv er i stand til at klage på egne vegne.

Det forekommer som en relevant ændring, der sikrer mest muligt privatliv, for de borgere der i forvejen er i en udsat position.

Tryghedsskabende velfærdsteknologi

§ 128 a foreslås omformuleret så ministeren kan fastsætte regler om, hvilke former for tryghedsskabende velfærdsteknologi, der kan anvendes. Det foreslås fx udvidet til at omfatte kamerakig, udvidet brug af lyd- og bevægelsesmonitorering samt epilepsialarmer.

FOA støtter forslaget som har været efterspurgt af personalet. Forslaget om kamerakig betyder fx, at personalet kan nøjes med at bruge kamerakig i stedet for at skulle tjekke en borger om natten og risikere at vække denne, blot fordi der er udløst en bevægelsesalarm, da borgeren vendte sig i sengen. Desuden betyder epilepsialarm evt. i kombination med kamerakig, at et epilepsianfald kan tages i opløbet og skader afbødes.

Særlige døråbnere

Med forslaget vil § 125 give hjemmel til at kommunalbestyrelsen for en afgrænset periode kan træffe afgørelse om, at der bruges særlige døråbnere for en eller flere personer. Det gælder yderdøre, døre der afgrænser afdelinger eller boenheder, låger til omgivende udeareal. Med ny teknologi er det i højere grad muligt kun at lade denne udvidede mulighed for særlige døråbnere gælde for visse personer og ikke alle, fx ved at lade borgerens kaldeapparat om håndledet indeholde en dørforsinker, så kun borgeren der har brug for en ledsager, bliver forsinket i døren.

FOA mener, at forslaget bør betinges yderligere i form af at der er søgt andre løsninger fx i form af GPS-tracking, så begrænsningen for den enkelte er sidste udvej. Hvis sådanne løsninger ikke er brugbare er FOA positive overfor forslaget, der medfører at udviklingen af velfærdsteknologiske løsninger giver en øget mulighed for at passe på de borgere, der har særligt behov for det, samtidig med at andre borgere ikke unødigt mister deres frihed. Forslaget vil være positivt for personalet, der får hjælp til at passe på og drage omsorg for de borgere der fx er dørsøgende, men som ikke kan passe på dig selv i trafikken m.v.

Stofseler

Med forslaget følger en udvidet mulighed for brug af stofseler, hvis borgeren ikke modsætter sig. Den udvidede brug er ikke for at fastspænde borgere, men for at beskytte mod personskade fx ved fald ud af kørestol ved pludselige og ukontrollerbare bevægelser, støtte så det undgås at en uhensigtsmæssig siddestilling skaber varige ryg- og vævsskader mv.

Forslaget har været efterspurgt af personalet, og under de nævnte forbehold og betingelser, støtter FOA forslaget.

Optagelse i botilbud uden samtykke

Med forslaget skal en borger der ikke aktivt modsætter sig, kunne flyttes med samtykke fra dennes værge. Forslaget er en ensretning, så regler der i dag gælder for mennesker med demens, også vil kunne finde anvendelse over for personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne.

FOA er kritiske over for denne del af forslaget, da der er tale om borgere, som mangler evnen til at give informeret samtykke og hvor værgen i nogle tilfælde vil have et ringe kendskab til borgeren og dennes ønsker og behov. Det er væsentligt, at vurderingen foretages med udgangspunkt i kendskabet til den enkelte person og dennes funktionsniveau samt individuelle ønsker og behov. Derfor bør forslaget stille krav til værgens relation og kendskab til borgeren. Der er stor risiko for en interessekonflikt, hvori borgeren ikke har den nødvendige talsperson for sin interesse. Behovet for at flytte en borger er ofte kompleks og en følsom proces. Derfor er FOA af den opfattelse, at der må investeres i en proces og kommunikation omkring flytning, så ønsket om flytning så vidt muligt bliver modnet hos den enkelte borger.

Optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke ved væsentlig fare eller særligt truende eller chikanerende adfærd

Med forslaget udvides målgruppen således at det ikke kun er borgere med en sindslidelse, men alle med en betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, herunder demens, der kan flyttes fra et botilbud til et andet mere egnet botilbud. Flytningen kræver, at borgeren har en særligt truende eller chikanerende adfærd over for andre beboere eller personalet.

FOA finder forslaget relevant under de givne omstændigheder, særligt hvis det vurderes at borgeren kan få en bedre og nødvendig støtte i et andet botilbud. FOA har noteret, at der skal foreligge aktuelle læge- og socialfaglige vurderinger som belyser problemer med væsentlig fare for eller særligt truende eller chikanerende adfærd, for andre beboere og personale. Det burde her fremgå mere eksplicit, at problemerne ikke har kunnet løses med de forhåndenværende muligheder, samt hvorfor det vurderes, at problemerne kan løses bedre et andet sted. Desuden bør det fremgå, at i de tilfælde hvor der er pårørende, skal de inddrages i beslutningen, da en flytning fx kan forringe en gangbesværet forælders muligheder for at besøge sin søn/datter.

Kortvarig indelåsning af en beboer i egen bolig i et botilbud

Kommunalbestyrelsen skal i helt særlige situationer kunne indstille til Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse at træffe afgørelse om at tillade for en periode, der ikke må overstige 6 måneder, at en beboer på et botilbud må låses inde i sin egen bolig på et botilbud, når særlige betingelser er opfyldt. Med kortvarigt menes 10 timer i døgnet fordelt på 8 timer mellem kl. 21 og 8 og 2 gange 1 timer mellem kl. 8 og 21.

På trods af de særlige betingelser opstillet i forslaget til § 128 h, kan FOA ikke støtte en så omfangsrig indespærring. Der er ikke tale om borgere, der er frihedsberøvede og der må kunne findes andre metoder til at inddæmme og begrænse adfærd, der generer fællesskabet, herunder brug af velfærdsteknologi. Dertil må det være i meget få tilfælde det kan komme på tale, og som FOA forstår det, er bestemmelsen formuleret for at imødekomme et enkelt eksempel. Det mener FOA ikke berettiger til en generel bestemmelse som flere kan blive underkastet.

Låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum

Forslaget giver mulighed for at låse til indendørs fællesarealer, hvis fællesarealet stadig kan tilgås via en anden dør/vej. FOA er betænkelig ved forslaget, der begrænser en beboers adgang til et areal som vedkommende betaler husleje til. Desuden mener FOA, at problemet

kan løses ved at hjælpe den dørsøgende beboer med faglige indsatser fx med sansestimulation.

Låsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener

Forslaget indebærer, at et serviceareal eller et fælleskøkken kan låses af, så borgere ikke risikerer at komme til skade ved fx at kunne drikke rengøringsmidler, overspise eller lignende.

FOA kan støtte forslaget under betingelsen af at bestemmelsen kun finder anvendelse når der er tale om at undgå ødelæggelse af genstande eller fare for personens liv eller helbred og altså ikke hvis der er tale om at beboeren ønsker at tage mad eller drikke i rimelige mængder.

Låsning og sikring af låger m.v., fra et bo- eller dagtilbuds udeareal

FOA er enig i forslaget der skal passe på, at borgere ikke forlader deres vante omgivelser, farer vild og risikerer liv og lemmer, og når forslaget betinger, at der stadig er andre muligheder for at komme ud og når stedet i øvrigt sikrer nem udgang ved ildebrand.

Låsning og sikring af skabe og skuffer m.v.

Forslaget sigter på at forebygge adgang til steder hvor der opbevares ting eller genstande som beboeren kan komme til skade på eller med, både når det gælder privat bolig og når det er i botilbud. Det vil være hensigtsmæssigt i første omgang, så vidt muligt at opbevare disse ting og genstande uden for borgerens bolig eller ved naturligt mere utilgængelige steder.

Ønsket om muligheden er bl.a. rejst af pårørende til borgere med handicap, og FOA kan støtte forslaget under de ellers beskrevne forudsætninger.

Åbning af aflåst dør eller på anden vis sikret yderdør til en bolig i et botilbud

Som reglerne er aktuelt, er det ikke muligt at åbne en aflåst dør til en bolig med mindre, der er tale om nødværge. For at sikre en nemmere adgang til at yde omsorg for en person med handicap ved fx at sikre sundhedsmæssige forhold i boligen, skal hjemlen sikre mulighed for at åbne en aflåst yderdør til en bolig i et botilbud, når det er absolut nødvendigt for at undgå en væsentlig og nærliggende risiko for, at beboeren forårsager væsentlig og alvorlig personskade på sig selv eller andre eller der er væsentlig sundhedsmæssig risiko for beboeren eller andre.

Åbningen skal søges løst i mindelighed og om nødvendigt med størst muligt hensyn. Adgangen skal godkendes af Det Socialfaglige nævn vedr. Magtanvendelse.

Under de beskrevne omstændigheder kan FOA støtte forslaget.

Det socialfaglige nævn vedrørende magtanvendelse overfor Borgere med handicap

Det foreslås at oprette et nyt nævn, som skal have afgørelseskompetencen for særligt indgribende magtanvendelser, herunder bl.a. brug af kamerakig og optagelse i et særligt botilbud samt åbning af aflåst yderdør. Nævnet skal endvidere komme med principielle udtalelser om nye former for velfærdsteknologi.

FOA støtter forslaget, men finder kredsens bestående af 1 dommer, 1 medlem fra Danske Handicaporganisationer og 1 medlem fra KL for snæver. Nævnet bør udvides med en brugerrepræsentant ud over DH. For at sikre flertal, kan dommerens stemme vægtes med to.

Det er vigtigt, at behandlingstiden i nævnet holdes nede på de to uger som forslaget nævnes. Dette bør være en garantiforskrift.

Konfliktafværgelse, fastholdelse og husorden

Med forslaget udvides personalets mulighed for at afværge en konflikt ved at stille sig fysisk mellem en person der udviser grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd og en anden person. Samt at personalet kan løsne en persons greb i en anden person eller greb i dørhåndtaget til en anden persons bolig, hvis personen udviser grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd.

Forslagene skal medvirke til at give mulighed for en mindre indgribende foranstaltning ved fx at undgå en fastholdelse.

At stille sig mellem to personer hvor den ene er grænseoverskridende eller truende, er ikke risikofrit for personalet, som dermed selv udsætter sig for en større fare. Muligheden for dette indgreb bør derfor overvejes nøje før det bruges. Det vil i nogle situationer være for risikofyldt, og en deeskalering i anden form vil være mere aktuel, da personalet ikke skal udsætte sig selv for overhængende fare for at beskytte en anden. Derfor er det afgørende, at personalet har de rette rammer for at forebygge at konflikter opstår. Det kræver bl.a. et tilstrækkeligt antal faste medarbejdere på arbejde, der har en relation til borgeren samt kendskab til borgernes handleplaner og funktionsniveau.

Fastholdelse m.v. ved meget grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd

Med forslaget ønskes målgruppen for brug af fastholdelse, udvidet til ikke kun at gælde personer med demens men også personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne.

Forslaget søges tilmed at udvide adgangen til fastholdelse til ikke kun at være i de situationer, hvor den pågældende selv eller andre er i fare, men også i de situationer hvor der udvises en grænseoverskridende eller meget konfliktskabende.

FOA er ikke fortalere for fastholdelse, men guidning, deeskalering og fokusflytning, alt efter hvad den enkelte medarbejders faglighed vurderer i den enkelte situation.

Husorden

Med forslaget præciseres det, at reglerne om husorden kun er gældende for tilbud hvor der befinder sig beboere eller brugere med betydelig og varigt nedsat funktionsevne, og ikke fx krisecentre. Tilbud hvor beboere og brugere evner at give udtryk for egne holdninger og ønsker er således ikke omfattet af reglerne om husorden, men har adgang til at fastsætte generelle forskrifter, herunder ordensforskrifter, der skal gælde for tilbuddet.

Del 2: FOAs kommentarer til ændringer i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge

Med lovforslaget foreslås ændringer i lov om voksenansvar. FOA, der repræsenterer en andel af det personale, der til daglig yder omsorg, støtte og pleje overfor lovforslagets målgruppe, har følgende kommentarer til de foreslåede ændringer af voksenansvarsloven.

Midlertidig inddragelse af mobiltelefoner eller andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr

Med forslaget kan lederen af et anbringelsessted, eller den der bemyndiges hertil, beslutte at inddrage et barn eller ungs mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr, i en midlertidig og afgrænset periode, hvis dette efter en konkret og individuel vurdering er nødvendig for at sikre barnet eller den ungs trivsel, sundhed og udvikling.

FOA er forbeholdende overfor at give mulighed for at inddrage mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr. Det er der flere årsager til.

For det første er mobiltelefoner og andet kommunikations- og spilleudstyr i dag en central del af børn og unges hverdagsliv. En inddragelse af sådan udstyr skal betragtes som meget indgribende og af væsentlig intensitet, da børn og unge i dag ofte vil have store dele af deres sociale liv på mobiltelefonen, og da det ofte vil være barnet eller den ungs primære adgang til kommunikation med familie, netværk, venner, skole m.v. Nogle børn og unge har i dag også en væsentlig del af deres sociale netværk gennem online-spil, og for denne gruppe vil inddragelse af spilleudstyr være en begrænsning i deres deltagelsesmuligheder i online fællesskaber.

FOA er bekymret for forslagets ordlyd om, at inddragelsen sker på baggrund af en vurdering af nødvendighed for at sikre barnets/den unges trivsel, sundhed og udvikling. Det er tre begreber med stort fortolkningsrum. Og FOA kan være bekymret for, hvordan vurderingen af indvirkning på barnets trivsel, sundhed og udvikling foretages, og om den baseres på evidensbaseret viden eller leder/personales personlige holdninger til børns brug af skærme.

Livet som anbragt bør i videst muligt omfang afspejle et almindeligt familieliv i en velfungerende familie. Det er derfor væsentligt, at vi med forslaget ikke underlægger anbragte børn og unge strengere regler for brug af elektronisk udstyr end deres jævnaldrende alene på baggrund af, at de er anbragt udenfor hjemmet. Ligesom de på samme vis ikke skal begrænses i deltagelsesmuligheder i onlinefællesskaber.

FOA er desuden bekymret for, hvorvidt en praksis med inddragelse af mobiltelefon og andet kommunikations- og spilleudstyr kan øge konfliktniveauet og føre til flere magtanvendelser.

På baggrund af ovenstående ser FOA gerne, at forslaget om at inddrage mobiltelefoner og andet kommunikations- og spilleudstyr indgrænses yderligere end til en individuel vurdering af indvirkning på barnet/den unges trivsel, sundhed og udvikling. Det kan fx være til de nævnte konkrete eksempler i høringsmaterialet: Brug af elektronisk udstyr til køb og salg af euforiserende stoffer, sugardating, eller til at spille på i løbet af natten, således at barnet eller den unge ikke får sin søvn.

FOA mener også, at muligheden for at inddrage udstyr skal afgrænses i konkret tid, det kunne fx være 3 måneder, så det sikres, at inddragelse af udstyr ikke bliver en fast praksis eller trussel med uvis bagkant/ophør for barnet eller den unge. Og så der fastholdes et kontinuerligt arbejde med pædagogisk samtale/indsats med barnet/den unge sammen med andre indsatser om at begrænse uhensigtsmæssig brug af mobiltelefon og andet elektronisk udstyr, fx tiltag som at slukke for internettet om natten.

For FOA er det desuden helt centralt, at barnet/den unge er gjort bekendt med de lokale regler og retningslinjer for brug af mobiltelefon- og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr på en måde, som er tilpasset deres alder og funktionsniveau. Og i det omfang alder og funktionsniveau tillader det, skal børn/unge inddrages i udformningen af regler for brug af elektronisk udstyr, så de sikres medbestemmelse og mulighed for at give egne ønsker til, hvornår udstyret må/ikke må anvendes. Det kan være med til at nedbringe konflikter om brug af det nævnte udstyr.

Mulighed for magtanvendelse ved inddragelse af mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr

FOA kan ikke bakke op om forslaget om, at personalet kan anvende fysisk magt, når det er nødvendigt for midlertidigt at kunne inddrage en mobiltelefon eller andet elektronisk udstyr. Samt forslaget om, at lederen, eller den der bemyndiges dertil, uden retskendelse kan beslutte, at der skal foretages en undersøgelse af et anbragt barn eller anbragt ungs person eller opholdsrum, når det er nødvendigt for midlertidigt at kunne inddrage udstyret.

FOA mener ikke, at brug af magtanvendelse eller undersøgelse af person eller opholdsrum står i rimeligt forhold til det at inddrage mobiltelefon eller elektronisk udstyr. Det ville formentlig sjældent ske i velfungerende familier.

Fratagelse af alkohol og euforiserendes stoffer med fysisk magt

FOA kan bakke op om lovændringen, så længe den forudsættes af at der er anvendt flere pædagogiske metoder til at få barnet/den unge til frivilligt at aflevere alkohol og euforiserende stoffer. Og de i øvrigt gældende regler omkring magtanvendelse overholdes. Magtanvendelsen

skal således stå i rimeligt forhold til det, der søges opnået. Er mindre indgribende foranstaltninger tilstrækkelige, skal disse anvendes. Magtanvendelsen udøves så skånsomt og kortvarigt som omstændighederne tillader, og med størst mulig hensyntagen til barnets eller den unges personlige integritet. Der skal desuden tages hensyn til andre tilstedeværende, således at der ikke forvoldes unødigt krænkelse eller ulempe. Fiksering og ydmygende, hånende eller anden nedværdigende behandling er ikke tilladt. Det vil altid bero på en konkret og individuel vurdering, om det er nødvendigt at foretage en magtanvendelse.

Undersøgelse af besøgende på sikrede døgninstitutioner

FOA kan bakke op om, at besøgende ikke må medbringe effekter, der kan true ordenen eller sikkerheden på sikrede døgninstitutioner for børn og unge. Og at personalet gives mulighed for at anmode besøgende om at tømme lommer og tasker og lade sig scanne. Det bør praktisk tilstræbes at sådanne procedure er standard for alle besøgende og ikke kun over for konkrete personer. Det vil dæmpe evt. konflikter når det er almindelig procedure over for alle.

Der kan potentielt opstå konflikter i forbindelse med anmodning om undersøgelse af besøgendes tasker, lommer og scanning af person. FOA bemærker derfor, at der lokalt skal sikres fokus på de ansattes sikkerhed, når der udføres undersøgelse af besøgende på sikrede døgninstitutioner.

26-03-2024

Høringssvar – Foreningen Svær Autisme

Indhold

Indledning	2
Derfor bør lovforslaget trækkes tilbage	2
Lovgivning til en alt for heterogen målgruppe	2
Uklart sprogbrug i lovgivningen	3
Behov for synlighed, kontinuitet og evaluering i indsatser for vores målgruppe	3
Dokumentation af magtanvendelse	4
Vedrørende ændringsforslag om ”kortvarig fastholdelse i personlige hygiejne-situationer”	5
Generelt om låsning af døre/kamerakig:	6
Fastspænding med sele	6
Dokumentation i det nye nævn	7
Fysisk guidning	7
Orienteringspligt	8
Flytning /opsigelse af borger der ikke selv kan give samtykke	8
En spareøvelse?	9

26-03-2024

Høringssvar – Foreningen Svær Autisme

Indledning

Dette høringssvar er udarbejdet af Foreningen Svær Autisme – en pårørende forening for mennesker med autisme, som grundet autismen ikke kan tale egen sag. Vi repræsenterer mennesker med autisme, hvor autismen ledsages af manglende eller begrænset funktionelt sprog og/eller lav IQ. Denne gruppe betegnes nogle gange som mennesker med autisme og samtidig udviklingshæmning, eller blot som mennesker med svær autisme.

De mest udfordrede i gruppen når aldrig en mental alder på et år, andre når mentalt længere. Men for alle med svær autisme gælder det, at der er tale om mennesker som har brug for støtte eller adgang til støtte døgnet rundt, hele livet. Deres liv og trivsel er afhængig af støtte fra andre mennesker. Læs mere på www.sværautisme.dk

Derfor bør lovforslaget trækkes tilbage

Vi finder det bekymrende at man fremsætter så omfattende et lovændringsforslag, som man bl.a. begrundes i anbefalinger fra *Ekspertudvalget på Socialområdet*, når ekspertudvalgets evalueringsrapport endnu ikke er offentliggjort. Udvalgets offentliggjorte delkonklusion omhandlede ikke magtanvendelser.

Ændringsforslagene vedrører ikke et område hvor der er behov for hastelovgivning. Vi mener, at den demokratiske proces tilskrives at tingene foregår i omvendt rækkefølge. Først udkommer rapporten, herefter bliver et lovforslag fremsendt. I hvert fald når man begrundes behovet for lovændringer med fund fra en endnu ikke offentliggjort rapport.

Vi har som forening ikke en jordisk chance for at se hvilken etiske dilemmaer, eller hvilken praktisk virkelighed, der har ligget til grund for forslagene. Vi kan ikke se hvor mange ændringer der skyldes politiske ønsker, herunder ønsker om besparelser, og hvor meget der skyldes ønsker fra aktører på området. Endeligt kan vi ikke se hvilke problemer og udfordringer som lovændringerne løser for vores målgruppe?

Lovforslaget er meget vidtgående og vi tilslutter os andre foreningers bekymring for, at forslaget vil føre til mere unødigt magtanvendelse, tvang og mistrivsel. Derfor er vores opfordring at forslaget i sin helhed bliver trukket tilbage.

I det følgende afsnit er der en mere detaljeret begrundelse for hvorfor de enkelte dele af lovforslagsændringerne rammer helt skævt.

Uanset om en 2. behandling af lovforslaget retter på nogle af de fejl vi påpeger i vores høringssvar, så vil vi understrege, at vi er af den klare opfattelse at hele udkastet til lovforslagsændringer bør trækkes.

Lovgivning til en alt for heterogen målgruppe

Som forening finder vi det generelt uhensigtsmæssigt at man endnu engang laver lovgivning hvor der er sammenblanding af mennesker med ”invalidiserende” handicap, mennesker med psykiatriske lidelser, mennesker med demens og unge mennesker, der har begået kriminalitet. Det er en

Høringssvar – Foreningen Svær Autisme

uhomogen gruppe, som har brug for vidt forskellige indsatser og lovgivning. Mennesker med demens er udspecificeret i del af lovgivningen om fx magtanvendelse jf. Servicelovens kapitel 24 b. Det mener vi sådan set også at vores målgruppe bør være (autisme med lav IQ og/eller manglende/begrænset funktionelt sprog).

I lovgivningen benytter man tillige begrebet psykisk funktionsnedsættelse. Det er også i sig selv en paraplybetegnelse, der dækker over en uhomogen gruppe. Vi mener derfor, at der bør bruges et retvisende sprog om mennesker i vores målgruppe, dvs. mennesker med en handicap der inkluderer lav IQ og/eller manglende sprog. Ellers bliver lovgivningen for upræcis og dårlig tilpasset vores målgruppe.

Derfor vil vores anbefaling være at denne lovgivning såvel som anden lovgivning i højere grad distingvere mellem bl.a. handicap, psykiske lidelser og kriminalitet.

Uklart sprogbrug i lovgivningen

Vi ønsker som forening, at man i lovttekster bruge et præcist sprogbrug. Vi ser i lovgivningen at der mange steder bruges udtrykket ”varig nedsat psykisk funktionsevne”, mens der andre steder skelnes mellem fysisk, psykisk eller kognitiv funktionsnedsættelse. Det bør være beslutningstagere, som definerer, hvem der er omfattet af hvilke dele af loven. Det bør ikke være op til fortolkningen af loven, hvilke grupper der er omfattet af hvilke dele. Vi opfordrer derfor til, at lovgivningen ekspliciterer, hvornår der er tale paragraffer som gælder mennesker med kognitivt nedsat funktionsniveau (lav IQ) og hvornår der ikke er.

Behov for synlighed, kontinuitet og evaluering i indsatser for vores målgruppe

For vores målgruppe (autisme med lav IQ og/eller manglende/begrænset funktionelt sprog) gælder det, at de ikke selv har mulighed for at afrapportere eller fortælle om hvad der sker i deres liv. Den eneste måde at følge op på om de trives, er ved at sikre dokumentation.

Derfor skal ansatte omsorgspersoner netop løbende lave noter for en persons dagligdag: Det kan være, hvad de spiser, hvilke aktiviteter de har lavet i løbet af dagen, hvordan de har sovet, hvornår de har fået medicin, hvem der var pædagog / omsorgsperson på et givent tidspunkt, hvor lang tid de har siddet stille uden aktivitet, om de har været selvskadende, og selvfølgelig om der har været brugt magtanvendelse. Den eneste måde man kan sikre deres velfærd og trivsel, og forbedre den pædagogiske indsat er ved at have en god dokumentation. Det sikrer også løbende god overlevering mellem ansat omsorgspersonale, og det skal der sættes ressourcer af til således, at ansatte har tid til at skrive og læse. De her mennesker kommer aldrig til selv at kunne tale egen sag, de er de for handicappede til.

Vores målgruppes handicap betyder pr. definition at de har svært ved at samarbejde eller følge en nye instruktion. Enhver magtanvendelse – forhåndsgodkendt eller ej – kan være en konsekvens af at den socialpædagogiske indsats ikke har ramt rigtigt. På samme måde som hvis man kun har en trappe til en kørestolsbruger, og man er nødt til at bære en kørestolsbrugeren op ad trappen.

26-03-2024

Høringssvar – Foreningen Svær Autisme

Løsningen er ikke at bære mere, men at omtænke aktiviteten eller boligindretningen for at imødegå borgerens behov.

Mennesker som kan samtale og referere en given situation til udenforstående, er i en fundamentalt anden situation end vores målgruppe. Derfor er det vigtigt at enhver magtanvendelse dokumenteres som led i forståelsen af en borgers situation.

Derfor er det fundamentalt forkert og ude af proportion ikke at dokumentere enhver magtanvendelse (forhåndsgodkendt eller ej) for vores målgruppe, samt at udvide beføjelser for brug af magtanvendelser.

Vi ved at mennesker i vores målgruppe har en væsentlig lavere gennemsnitlige levealder end hvad tilfældet er for den øvrige del af befolkningen. Ofte pga. manglende adgang til sundhed. Vi ved også, at disse mennesker ikke ofte er ude af stand til at fortælle om ubehag og smerte. Vi ved erfaringsmæssigt som forening, at fx udadreagerende adfærd kan skyldes uopdagede somatiske lidelser eller smerte. Derfor er det ekstra-ekstra vigtigt, at magtanvendelser analyseres.

Dokumentation af magtanvendelse

Vi finder det stærkt problematisk at lovforslaget mange steder på forskellig vis lægger op til mindre registrering og dokumentation af magtanvendelser (forhåndsgodkendte eller ej).

Viden om omfang og type af magtanvendelser er nødvendig for institutioner mv. i forhold til at kunne udvikle og benytte alternativer til magtanvendelser og hele tiden arbejde på at bruge mindst indgribende foranstaltninger.

Vi ved som forening, at der desværre kan udvikle sig en uheldig kultur på nogle institutioner og bosteder hvor magtanvendelser normaliseres. Ansatte forrås og der opstår omsorgstræthed og udbrændte medarbejdere.

Vi repræsenterer som forening de måske mest sårbare mennesker i samfundet: Nemlig mennesker som ikke har et udviklet funktionelt sprog, med lav intelligens (IQ) og mennesker som i det store hele lever deres liv afsondret fra resten af verden. Det er mennesker som ikke selv kan gøre opmærksom på unødigt magtanvendelse og ikke kan fortælle om hvilket liv de lever. Derfor har samfundet, herunder kommunalbestyrelsen, et skærpet ansvar i forhold til at følge op på, hvordan disse samfundsborgere behandles, samt at de behandles i overensstemmelse med handicapkonventionen.

Vi ved det kræver ressourcer og højt specialiseret viden at skræddersy specialpædagogiske indsatser til målgruppen. Men vi ved også at indsatser virker og kan føre til beboere i trivsel, der kan samarbejde om næsten alt, til glæde for beboere, såvel som for ansatte.

Vi ved erfaringsmæssigt, at det kan være svært at tiltrække kvalificeret personale til bosteder. Vi er dybt bekymret for at lovforslaget vil føre til mere magtanvendelse, flere udadreagerende beboere som skaber flere risikosituationer for ansatte. Et ringere arbejdsmiljø vil formentlig forstærke rekrutteringskrisen og sende flere medarbejdere hjem med sygdomsmeldinger, til skade for vores målgruppe.

26-03-2024

Høringssvar – Foreningen Svær Autisme

Dokumentation og åbenhed omkring brug af magtanvendelser kan omvendt på det gode bosted skabe tillid mellem pårørende og ansatte. Det kan føre til overvejelse om behov for efteruddannelse eller evaluering med henblik på at højne fagligheden.

Vi vil gerne minde om, at en magtanvendelse – fastspænding, indelåsning, fastholdelse – ikke føles mindre traumatiserende blot fordi man har lav IQ og begrænset/intet funktionelt sprog. Mennesker som ikke kan bearbejde eller forstå en magtanvendelse via efterfølgende samtale, de efterlades et langt værre sted mentalt. For dem vil enhver magtanvendelse være latent og uforståelig. Ingen mennesker kan tåle at blive indelåst op til 12 timer i døgnet uden at kunne forstå hvorfor og uden at være dømt for noget som helst.

For vores målgruppe (autisme med lav IQ og/eller manglende/begrænset funktionelt sprog) er mange magtanvendelser mulige at forebygge.

Magtanvendelser kan undgås/reduceres ved forebyggelse. Forebyggelse kan fx bestå af kommunikationsindsatser, boligindretning, aktivering i hverdagen, adækvat adgang til somatikken, herunder hyppige tandlægebesøg og sundhedstjek samt løbende evaluering af borgerens trivsel. Det er derfor ikke fyldestgørende at vurdere om en magtanvendelse er legitim i en konkret situation. Der er også behov for en løbende evaluering af hvorvidt forebyggende ændringer i en borgers liv kan overflødiggøre eller reducere hyppigheden af en magtanvendelse. Mange af lovændringer vil skabe mindre incitament til forebyggelse, hvilket vi uddyber løbende.

Vedrørende ændringsforslag om ”kortvarig fastholdelse i personlige hygiejne-situationer”

Vi ser som forening med stærk bekymring på, at loven vil ophæve reglerne om midlertidighed af alle forhåndsgodkendte magtanvendelser i forbindelse med hygiejne-rutiner jf. særligt forslag §1 nr. 50 hvori tidsbegrænsning udgår. Vi repræsenterer borgere, som har ingen eller stærkt nedsat forståelse for sundhed og hygiejne – borgere med minimalt eller intet sprog og lav IQ. Men langt de fleste borgere kan ved en socialpædagogisk indsats lære at samarbejde om alt fra tandbørstning til toiletbesøg. Det er uproportionalt at det skal være tidsubestemt, at et bosted kan benytte magtanvendelse i sådanne situationer – vel at mærke uden at have en plan for, hvordan en borger lærer at samarbejde. Uden en socialpædagogisk indsats vil en magtanvendelse kunne fortsætte i årevis. Med en socialpædagogisk indsats kan den fases ud, til glæde for en borger, der lærer at mestre. Forslaget lugter af en midlertidig spareøvelse, hvor personaleudgifter til ekstra tid til at lære en borger at samarbejde om håndvask spares nu og her, samt et bosted sparer penge til specialpædagogisk efteruddannelse i pædagogiske tilgange til at lære borgere selvhjælp og samarbejde. Men på lang sigt er det fordyrende, da mennesker i vores målgruppe har livslang læring og nogle lærer måske først at børste egne tænder som 30-årige. Det vil også være fordyrende ikke at sætte rigtigt ind, da borgere som udsættes for daglige magtanvendelser oftere slår, til skade for ansatte.

Vi repræsenterer borgere som kan have livslang læring. Ingen kommunalbestyrelse kan vurdere hvorvidt en udviklingshæmmet borger skal udsættes for magtanvendelse ved tandbørstning 10, 20 eller 30 år ude i fremtiden. Derfor ser vi det som i strid med menneskerettighederne, hvis man vedtager en lov, som betyder, at borgere tidsubegrænset kan udsættes for magtanvendelse, som ikke

26-03-2024

Høringssvar – Foreningen Svær Autisme

løbende vurderes i forhold til nødvendigheden og som ikke løbende vurderes i forhold til mindre vidtgående tilgange.

Generelt om låsning af døre/kamerakig:

Det fremgår ikke af udkast til lovtekst at proportionalitetsprincippet (dvs. afvejning mellem nødvendigheden af magtanvendelse overfor hensyn til omsorg og tryghed for beboere) er gældende i alle tilfælde hvor man låser / indespærre eller begrænser bevægelsesfrihed for en beboer. Det samme er tilfældet i forhold til kamerakig.

Vores målgruppe tilhører en gruppe, som vil kunne være til fare for sig selv, hele livet, hvis de færdes uledsaget i det offentlige rum. Men også for vores målgruppe kan alternativer til låste døre og kamerakig være at foretrække. Vores forening repræsenterer mennesker, som kan være mentalt ned til under et år. Der vil hver dag gennem deres liv være adfærd, som er problemskabende – ligesom der er for børn vuggestue og børnehavealderen. Med de fremsatte lovændringer vil det i praksis være muligt at låse disse borgere ind 12 timer i døgnet på eget værelse/bolig med henvisning til opførsel, der er forventelig pga. deres handicap. Det kan være alt fra at have høje glædesudbrud (såkaldt upassende vokalisering), at hoppe på borde af glæde eller slikke på vinduer. Det er en del af deres handicap, at de skal have socialpædagogisk støtte samt tilpasset boligindretning således, at der opstilles alternativer til problemskabende adfærd af denne type. Det kan være en tur ud i en sansehave eller en gymnastiksal. Lovændringsforslaget giver carte blanche til at indespærre mennesker halvdelen(!) af døgnet, som direkte konsekvens af deres handicap.

Vi mener derfor, at alle lovændringer om indelåsning bør trækkes. Generelt mener vi også, at alle tilfælde af låsning af døre / begrænsning af frihed / kamerakig kun må finde sted hvis andre mindre indgribende foranstaltninger har vist sig at være utilstrækkelige. Vi mener også at der i forbindelse med brug af låste døre eller overvejelse herom, skal udarbejdes en handleplan for, hvilke socialpædagogiske indsatser, der kan erstatte låste døre. Dokumentation er forudsætningen for, at man systematisk kan arbejde med alternativer til låste døre – enten i form af ny boligindretning eller tilrettelægge af socialpædagogiske alternativer til magtanvendelser eller mindre indgribende foranstaltninger.

Dokumentation er også nødvendig for at kommuner kan få overblik samt vidensdeling på tværs af landet. Vi har behov for løbende opdatering af gode løsninger, der kan nedbringe antallet af magtanvendelser.

Vi er bekymrede for, at kamera-kig kan blive en spareøvelse, hvor en ansat fx skal kigge på 5 vågne beboere på egne værelser i stedet for 2-3 ansatte, som kan stå for aktiviteter på fællesarealer.

Fastspænding med sele

Vi mener, at der bør være en undtagelse for vores målgruppe i den nye paragraf. Fastspænding i situationer hvor en socialpædagogisk indsats kan træde i stedet, bør ikke være omfattet af de nye regler. Mange i vores målgruppe har såkaldt psykomotorisk retardering og vil derfor teknisk set være omfattet af reglerne om fastspænding med sele: De kan have pludselige bevægelser og de kan spontant rejse sig og falde ud af en trækvogn eller lign. fordi de ikke kan konsekvensberegne. Vi

26-03-2024

Høringssvar – Foreningen Svær Autisme

kender til eksempler på at borgere spændes fast til spisebordsstolen (uden at gøre modstand) fordi de kan finde på at rejse sig og løbe rundt ved spisesituationer.

Her bør det være en afvejning om det ikke er bedre at lære en borger at blive siddende i situationerne. Eller alternativt gå med en ansat i hånden i stedet for at sidde i en trækvogn. Fastspænding skal derfor ses som en magtanvendelse.

Vi tænker ikke, at vores målgruppe er tænkt som del af ændringerne for regler om seler, men læser man lovens tekst, så falder de inden for beskrivelserne af, hvornår den kan benyttes.

På samme måde mener vi også, at borgere på beroligende medicin skal undtages, da passivitet kan skyldes medicinen.

Dokumentation i det nye nævn

Vi er uforstående over for, hvad et nyt nævn kan bidrage med. Vi mener som forening at nuværende praksis skal bibeholdes, nemlig at sager behandles i Familieretshuset.

Oprettes det nye nævn, så er vi generelt bekymrede for, at afgørelserne bliver snævre. Et nævn bør ikke alene tage stilling til hvorvidt den enkelte magtanvendelse var/er berettiget, men have en helhedsorienteret tilgang. Derfor bør der ud over lovforslagets opstilling af dokumentationskrav også være krav om udarbejdelse af en plan for, hvordan magtanvendelsen kan undgås i fremtiden for den konkrete borger, og hvis det ikke er aktuelt, så for andre borgere i lignende situationer.

Har et bosted/ en institution ikke har kompetencerne til at udarbejde en sådan plan kan nævnet evt. henvise til VISO eller anden rådgivende instans.

Vi ser som forening ofte at problemskabende adfærd betragtes med en såkaldt "silo-tilgang", dvs. med et snævert blik på de problematiske situationer. Eksempelvis kan det være så konkret, som at et menneske ikke får bevægelse nok og derfor bliver udadreagerende. Derfor er det ofte ikke nok at vurdere, hvorvidt det fx er legitimt at stoppe en beboer i at slå ud efter en anden beboer. Der skal laves også laves en plan for, hvad der kan sættes i stedet således, at der ikke længere opstår situationer med behov for magtanvendelse.

Vi ønsker at nævnet kan anerkende at en borger har været udsat for en magtudøvelse, der måske var eneste løsning for en ansat i den givne situation, men som skal forebygges fremadrettet.

Fysisk guidning

Vi er ærgerlige over at hverken nuværende lovtekst eller ændringsforslag adresserer behovet for løbende evaluering af fysisk guidning i forbindelse med i tilfælde af grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd. Der findes mange mindre indgribende typer af guidning, herunder brug af alternativ kommunikation (visualisering, time-timere, socialpædagogik m.v.). Har man ikke et løbende overblik over hyppigheden af fysisk guidning, så er der intet at måle omfanget op imod og der er intet incitament til at sætte ind med ressourcer i forhold til at nedbringe brugen af fysisk guidning – således at det kun bruges som sidste udvej.

26-03-2024

Høringssvar – Foreningen Svær Autisme

Orienteringspligt

Vi er undrende over at orienteringspligten om magtanvendelse kan bortfalde på beboers ønske. Vi opfordrer til at lovændringsforslaget differentierer mellem mennesker med stærkt kognitiv nedsættelse og andre grupper af mennesker under værgemål. Et menneske i vores målgruppe kan ikke overskue eller forstå konsekvenserne af at samtykke til bortfald af orienteringspligt. Derfor bør borgere med lav IQ eller med stærk svækket funktionelt sprog være undtaget denne paragraf. Vi er bekymrede for, at det kan føre til magtmisbrug, selv hvis en borger har en smule sprog og forstår situationen: Denne kan komme til at samtykke pga. skam over egen opførsel. Også selv om den problematiske adfærd ikke står mål med magtanvendelsen.

Vi mener alternativt, at der i stedet kan fremsættes et lovforslag om, at en værge kan give samtykke til at en borger selv bestemmer hvorvidt magtanvendelse skal medføre orientering til værgen.

Flytning /opsigelse af borger der ikke selv kan give samtykke

I begrundelse for udkast til lovforslag fremhæves at man ønsker *"en mere effektiv ressourceudnyttelse. Det gælder bl.a. forslag om anvendelse [...] optagelse i særlige botilbud med en værges samtykke"*

Det har samklang med delkonklusionsrapporten fra ekspertudvalget på socialområdet, der udkom i forsommeren. Her anbefales at kommunens økonomi også gerne må være en parameter i placeringen af borgere, og at det derfor skal være lettere at flytte en borger fra sin bopæl, hvis bopælen er på et bosted.

Vores målgruppe er blandt landets mest støttekrævende borgere, også når de er i trivsel. Når de som voksne visiteres til et tilbud, skyldes det at de er i målgruppen til tilbuddet, grundet en varig funktionsnedsættelse.

Vi bemærker at flytning dog ikke kan ske uden samtykke fra en værge. Men det er stadig et problem, da mange i vores målgruppe har professionelle værger.

En professionel værge kan reelt være værge for mange hundrede mennesker på en gang og har måske aldrig eller kun sjældent mødt personen under værgemål. Her er det ikke sikkert at en værge er garant for en forkert flytning af en borger.

Man skal huske på at der er tale om menneskers hjem og vi er bekymrede for at de mest støttekrævende borger uden stærke pårørende kan ryge ud i en flyttekarrusel, hvor kommunen forsøger at matche med billigere mindre specialiserede tilbud, med mistrivsel og belastningsskadede borgere til følge. Vi kan samtidig være bekymrede for, at der i fremtiden - hvis eller når flytninger bliver mere almindeligt – kan opstå et ubehageligt pres fra kommune eller bosted på pårørende-værger, hvis pårørende ikke vil samtykke til en unødigt flytning. Det vil få konsekvenser for samarbejdet.

Vi gør opmærksom på at det i dag jf. servicelovens § 131 er muligt at træffe afgørelse om flytning af en borger, hvis borgeren ikke er velplaceret. (Familieretshuset kan i dag, dog ikke træffe beslutning om at flytte en borger af hensyn til kommunens økonomi). Vi mener at lovforslag om flytning af borger jf. § 129 b, stk. 1. m.v. bør udgå.

26-03-2024

Høringssvar – Foreningen Svær Autisme

En spareøvelse?

Vi er som forening noget bekymrede over de ”tomme” tekstpassager i forhold til beregningen af lovændringernes økonomiske konsekvenser. Vi ved, at vores målgruppe er dyr i drift. Det er dyrt at skabe et værdigt og meningsfuldt liv for mennesker, som har et indgribende kognitivt handicap.

Det er derfor efter vores overbevisning en vildfarelse at tro, at man kan spare penge på disse borgere (uden mere mistriksel) gennem øget hjemmel til udokumenteret og forhåndsgodkendt magtanvendelse.

Vi er bekymrede for, at lovforslaget vil blive brugt til at skære i antallet af ansatte-timer på bosteder med henvisning til, at ansatte fremover ikke skal dokumentere nær så meget. For vi ved at vores forenings målgruppe kræver løbende dokumentation for at have et godt liv. Derfor er vi bekymrede for, at forslaget vil formentlig betyde færre varme hænder for vores målgruppe.

Vi tror ikke, at det bliver billigere for samfundet at udsætte mennesker for mere magtanvendelse. Hverken på kort eller lang sigt.

Vi mener, at lovforslaget skal udskydes indtil embedsværket, har beregnet konsekvenser af den fremsatte lovforslag.

Vi mener også, at hvis en lovgivning fremsættes med henblik på besparelser, så bør det fremgå af forarbejderne og begrundelsen for fremsættelse af lovforslaget.

Vi opfordrer herunder til, at man standser behandlingen af lovforslaget til Ekspertgruppen på Socialområdet har udgivet deres evaluering, så interesseorganisationer og politikere har mulighed for at læse og drøfte evalueringen, herunder dens forslag til besparelser, inden der fremsættes eller vedtages lovgivning på området.

Til: Social- og Boligministeren (sbmin@sm.dk)
Fra: Handicap Aktivisterne (handicapaktivisterne@gmail.com)
Titel: Høringssvar vedr. ændring af lov om social service
Sendt: 26-03-2024 21:36

Socialminister Pernille Rosenkrantz-Theil

Social-, Bolig- og Ældreministeriet, Holmens Kanal 22, 1060 København K

København den 26.3.2024

Kære Socialminister

Da vi har set på Facebook, at du skriver til en borger at hun er velkommen til at sende dig sit høringssvar ved ændring af lov om social service, tillader vi os at skrive til dig.

Handicapaktivisternes høringssvar til

Forslag til:

Lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love.

(Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)

Handicapaktivisternes kommentarer til lovforslaget:

Vi har gennemlæst lovforslaget, og konstaterer at bemærkningerne til lovforslaget er gennemsyret af gode intentioner. Der står f.eks. *Det overordnede formål med de foreslåede ændringer er at understøtte personalets rammer til at sikre omsorgen over for en gruppe af borgere, som ikke kan tage vare på sig selv under fortsat hensyntagen til borgernes grundlæggende rettigheder.*

Vores store bekymring er netop, at borgernes grundlæggende rettigheder trædes unde fode med det nye lovforslag.

I bemærkningerne forudsættes at bostederne er bemandet med faguddannede pædagoger, det er desværre ikke virkeligheden ude på bostederne. Her ved både kommunerne og KL, at personalet ofte består af uudannede vikarer, eller pædagoger som kun er ansat på bostedet i 2 år, førend de skifter arbejde til et andet bosted. Arbejdet på bostederne er efterhånden så belastende, at pædagogerne ofte er langtidssygemeldte. De seneste års nedskæringer og den generelle mangel på pædagoger, har ændret billedet på, hvilke faggrupper der reelt er ansat på et bosted. Denne mangel på faguddannet personale, gør os meget bekymrede for konsekvenserne i lovforslaget. Risikoen for flere konflikter blandt beboerne stiger når personalet består af vikarer, og personale der mangler et tilbunds gående kendskab til beboerne, og måske også faglig viden for at kunne nedtrappe de konflikter der opstår. Vi ser derfor med stor bekymring på om lovforslaget på sigt reelt vil fratage borgerne på bostederne deres grundlæggende rettigheder.

Umiddelbart synes forslagene om at løse nogle af de nedennævnte problematikker som den tidligere Lov om Social service har medført som gode forslag, men hvis fagligheden ikke er tilstede, og de økonomiske hensyn vejer tungere end beboernes ve og vel, så kan disse gode forslag ende med at kun være til kommunens fordel, og som før nævnt træde borgernes grundlæggende rettigheder under

fode.

- Forslaget om fremadrettet tillade brug af stofseler, hvis en person er i fare for at lide personskade. (§ 128, stk. 1)
Det har været en stor belastning for personalet at skulle registrere denne brug af stofseler som magtanvendelse, og i visse tilfælde har vi oplevet, at stofselen ikke blev benyttet, hvorefter borgeren er faldet ud af sin kørestol og brækket anklen.
- Låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum (§ 128 d,e) Disse paragraffer har også været efterlyst, da u hensigtsmæssig adfærd fra borgere f.eks. at borgerne har forladt bostedet uden at personalet har kunnet forhindre det, og borgeren har herefter flakket rundt i byen, udvist misbrugsadfærd etc.
- Låsning og sikring af skabe og skuffer m.v. (§ 128 g) igen et forslag som har virket ulogisk, og medført kaos på et bosted, når en borger tømte alle sine skabe, gang på gang, hvorefter personalet skulle rydde op efter handlingen.
- Optagelse i særlige botilbud alene med samtykke fra værge eller fremtidsfuldmægtig (§ 129b)
Her har vi også kendskab til adskillige borgere der er blevet nægtet flytning, pga. manglende evne til at kunne kommunikere ønsket om flytning.

Vi protesterer derimod på det kraftigste imod forslaget om - Kortvarig indelåsning af en beboer i egen bolig i et botilbud (§ 128 h)

Her taler man om at låse en beboer inde i vedkommendes eget hjem, dette forslag er fuldstændig uacceptabelt. Risikoen for at beboeren vil blive selvskadende eller ødelægge sin lejlighed er overhængende. Ingen andre borgere i Danmark, vil blive låst inde i sit eget hjem (lejlighed), efter at opført sig truende. Det er beboernes hjem, de er ikke anbragt til afsoning, eller andet. Beboerne er blot så uheldige at de er født eller har erhvervet sig en hjerneskade, som gør at de har behov for at bo på et bosted. Dette bosted må ikke reelt være et fængsel. Vi ser et skræmmende menneskesyn bag denne del af lovforslaget.

Vi må på det stærkeste anbefale en pædagogisk tilgang til problematikken, i stedet for magtanvendelse, alt andet er inhumant.

Det rette tilbud til den rette borger.

Fokus på visitation er altafgørende. Hele borgerens trivsel afhænger af at de bor på det rette tilbud, at de bor på et botilbud, hvor pædagogerne forstår dem, og via pædagogisk guidning, hjælper dem med at klare dagligdagen, så konfliktfrit som muligt. Så er indespærring ikke et værktøj man har brug for.

Med venlig hilsen

Handicapaktivisterne

Handicapaktivisterne er en aktivistgruppe, der arbejder for bedre forhold for mennesker med udviklingshandicap på bosteder i Københavns kommune.

Hjernesagen
Vi tager hånd om hjernen

Social-, Bolig- og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Att: p-handicap@sm.dk

27. marts 2024

Høringssvar over udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love.

Hjernesagen takker for muligheden for at afgive høringssvar. Hjernesagen støtter fuldstændig op om Danske Handicaporganisationers grundige og detaljerede høringssvar, men vil gerne benytte lejligheden til at komme med nogle mere generelle betragtninger i forhold til lovforslaget.

Hjernesagen er en forening for mennesker med erhvervet hjerneskade og deres pårørende. Der er tale om en stor målgruppe med følger efter erhvervet hjerneskade og flere af dem vil have behov for et botilbud eller alternativt en plejebolig.

En erhvervet hjerneskade kan medføre store ændringer i et menneskes funktionsniveau det være sig fysisk, kognitivt, herunder sprogligt, adfærdsmæssigt og følelsesmæssigt. Der er som oftest tale om mennesker, som har levet et liv med familie, børn, arbejde/uddannelse m.v., som pludseligt får et mere eller mindre omfattende handicap. Det er ligeledes en mindre andel, som kan udvise manglende forståelse for egen situation, manglende impulsstyring og nedsat evne til empati. Det antages, at det særligt er denne gruppe lovforslaget er tiltænkt.

Hjernesagen har stor forståelse for den frustration, afmagt og bekymring familier kan opleve i relation med den meget lille gruppe, som kan handle impulsstyret, uden selvindsigt og/eller som mangler empati for andre. Derfor er der brug for at disse mennesker kan få botilbud med høj neurofaglig viden og erfaring, hvor der arbejdes tværfagligt og interdisciplinært fx med psykiatrien, og hvor der foregår en systematisk indsamling af viden om, hvilken pædagogiske indsatser der virker, så området hele tiden udvikler kvaliteten af indsatserne. Det er derfor en helt forfejlet og farlig vej at betræde, når kommunerne og ministeriets analyse af situationen fører til forslag om brug af øget magtanvendelse. Hjernesagen mener, at lovforslaget er en falliterklæring og en fejltolkning af behovet på de meget pressede botilbud.

Handicapkonvention og grundloven

På baggrund af dette lovforslag finder Hjernesagen det nødvendigt at fremhæve, at grundlæggende menneskerettigheder også omfatter mennesker med handicap, herunder også personer med behov for intensiv og omfattende støtte. Der skal være en grundlæggende respekt for et menneskes naturlig værdighed, personlig autonomi, herunder friheden til at træffe egne valg, og uafhængighed af andre

Hjernesagen
Vi tager hånd om hjernen

personer. Det fokus skal konstant være i mente, når vi som samfund med forskellige indsatser skal dække mennesker med handicaps behov.

Grundlovens § 71, stk. 1 fremhæver, at den personlig frihed er ukrænkelig, så når lovforslaget beskriver aflåsning og indskrænkning borgeren frihed er det grundlovens § 71, stk. 1, som tilsidesættes. Hjernesagen er bevidst om, at lovforslaget begrundet det i omsorg for den enkelte og de nærmeste. Det samme gør sig gældende om forslaget omkring at skaffe sig adgang til borgers bolig, hvor der igen bliver rykket ved grundlovens § 72, som beskriver, at boligen er ukrænkelig.

Hjernesagen finder det vigtigt, at Social-, Bolig- og Ældreministeriet er helt bevidst om, at forslaget netop tilsidesætter den personlige frihed og vil tiltvinge sig adgang til borgers hjem med dette forslag.

Botilbudsområdet

Der står i høringsforslaget, at magtanvendelse kun skal anvendes, når det har vist sig umuligt at løse en situation socialpædagogisk. Som samfund befinder vi os i en situation, hvor netop botilbudsområdet er præget af frygt for forråelse, omsorgstræthed, personale uden de rette kompetencer, stor personalegennemstrømning, dårlig ledelse og mistillid. Svaret på den problemstilling er ikke lettere og udvidet adgang til brug af magtanvendelse.

Det betones i lovforslaget, at disse magtanvendelser også er af hensyn til det kollektive fællesskab. Her bør der måske ses på andre årsager til problemerne på botilbuddene. Ud over de åbenlyse vanskeligheder med at få relevant uddannet personale, fastholdelse af kompetent personale, dårlig ledelse m.v. har der været en tendens til at bygge større og samle mennesker med forskellige former for handicap. Skridt der i forvejen skaber mindelser om fordums institutionalisering, hvilket disse lovforslag om øget magtanvendelse ligeledes peger henimod og er et skridt væk fra normalisering. Der kunne ses i løsninger med mindre bofællesskaber, indretning af indendørs- og udendørsarealer, samt sikre en mere homogen beboersammensætning.

I Hjernesagen frygter vi, at lovforslaget vil føre til yderligere konfliktoptrapning mellem beboerne og mellem beboer og personale. Yderligere er vi meget bekymrede for, at lovforslaget vil medføre en forråelse og mangel på medmenneskelighed i samværet med en gruppe borger, som har brug for samfundets omsorg og støtte. Vi frygter at legitimeringen af øget brug af magtanvendelse kan blive svaret/løsningen på de problemer, der er på området med at fastholde og få veluddannet personale og kvalificeret ledelse.

Særlige bemærkninger

Det socialfagligt Nævn

Hjernesagen er positiv over, at lovforslaget peger på nedsættelse af et Socialfagligt Nævn, som skal stilling til behovet af nogle af de foreslåede magtanvendelser. Hjernesagen undrer sig derfor meget over repræsentationen i det foreslåede nævn. Noget der er så indgribende, som at give magtbeføjelser til

personale skal ikke vurderes af lægmænd (DH og KL-repræsentanter) samt en dommer, men bør altid indbefatte eksperter med relevant social- og sundhedsfaglig viden. Det er nødvendigt at sikre sig, at beboeren fx er velmedicineret og behandlet samt at den nyeste viden om pædagogiske indsatser er blevet inddraget i den hidtidige indsats. Der er brug for stor faglig ekspertise i et Socialfagligt Nævn.

Flytning uden samtykke

Udgangspunktet må altid være, at borgeren giver et aktivt samtykke til en flytning. Tier borgeren eller siger aktivt fra, må der ikke ske en flytning uden at de gældende regler om magtanvendelse er overholdt og Familieretshusets godkendelse. Det må aldrig blive nemt at flytte mennesker, hvis de ikke ønsker eller kan tage stilling til en flytning.

Lovforslaget indeholder et forslag om flytning af borgere med værgesamtykke, så reglerne ensrettes og kommer til at ligne reglerne for borger med demens eller anden fremadskridende mental svækkelse. Hjernesagen mener, at vi skal være varsomme med at udvide reglerne på nuværende tidspunkt, da en del mennesker med handicap, herunder følger af en erhvervet hjerneskade har professionelle værge. Langt fra alle professionelle værger har specielt godt kendskab til deres borger og deres behov, da de kan have rigtig mange værgemål. Der bør derfor ses på værgemålslovgivningen inden vi evt. lempet reglerne.

Hjernesagen har kendskab til, at reglerne om flytning uden samtykke allerede i dag omgås og der sker flytning uden inddragelse af Familieretshuset. StrokeLinjen – Hjernesagens rådgivning har medvirket og hørt om tilfælde, hvor kommunerne anvender en kommunikationsform overfor borgerne, som grænser sig til det truende eller som er decideret misinformation. Det kan være i situationer, hvor kommunen vil have borger på plejehjem, hvor borger eller pårørende får oplyst, at borger nu SKAL på plejehjem, og i nogle tilfælde føler pårørende sig tvunget til at underskrive på borgerens vegne for at denne kan indskrives på en plejehjemsplads, da borger ikke er i stand til at give et informeret samtykke. Hjernesagen finder ovenstående kommunal adfærd dybt problematisk, og det løser lovforslaget ikke. Forslaget gør det blot endnu nemmere at flytte folk uden samtykke.

Vi ser også ulykkelige situationer, hvor borger med omfattende funktionsnedsættelser har et ønske om at komme hjem, men hjemme er der en familie, som ikke ønsker den opgave eller at bo under samme tag med et menneske, som har behov for hjælp, guidning og støtte 5-6 gange i døgnet og evt. også om natten. Det er et svært dilemma, men lovgivningen ser i dag kun på personen med funktionsnedsættelse og deres behov, og hvis de vil hjem, så får de lov at komme hjem. Alligevel ser vi situationer i grænselandet, hvor kommunen og pårørende bliver enige om at borger flyttes i botilbud eller på plejehjem uden at have givet samtykke. Dette viser noget om, hvor vanskeligt og dilemmafyldt området er, derfor er det vigtigt, at vi får set på værgemålslovgivningen og på Familieretshusets ressourcer til at lave fx "fast track"-vurderinger med hensyn til flytning uden samtykke i akutte situationer fx når et menneske har fået en pludselig erhvervet hjerneskade og ikke kan eller skal hjem i eget hjem.

I lovforslaget ligger der også et forslag om flytning uden samtykke ved truende og chikanerende adfærd. Den beslutning skal kun ske efter grundig og nøje vurderinger ligesom i dag. I Hjernesagen ser vi dette som ren

Hjernesagen
Vi tager hånd om hjernen

symptombehandling og et skridt i den helt forkerte retning på baggrund af den viden der ligger på området. I stedet bør man se på rammerne for botilbuddene og for borgerne.

Komponent har i 2023 lavet en rapport over særlig dyre botilbud og denne viser, at i 86 % af tilfældene har borgerens adfærd har været udslagsgivende for et sådan tilbud og at 30 % af borgerne har haft mindst to botilbud indenfor de seneste 5 år. Vi har altså at gøre med en gruppe borger, hvor en vanskelig adfærd er normalen indenfor dette område og flere af dem flyttes allerede hyppigt i dag. Komponent's rapport viser, at der i dag mangler viden om borgernes trivsel og hvorvidt de får den rigtige støtte i deres nuværende tilbud fx viser rapporten, at der er meget stor variation i, hvorvidt kommunerne søger hjælp hos VISO, og en stor andel af kommunerne ved ikke ved om borgeren er velbehandlet i psykiatrien. I over halvdelen af sagerne i Komponent's analyse var der kun ét tilbud at vælge i mellem.

Komponent's rapport viser med al tydelighed, at meget kan forbedres på området og lovforslaget om flytning uden samtykke ved truende og chikanerende adfærd er ikke løsningen.

Reducerede dokumentationskrav og myndighedstilsyn

Lovforslaget lægger også op til at reducere dokumentationskrav og myndighedstilsyn, hvilket på alle måder virker beskæmmende, når der samtidig lægges op til at udvide magtbeføjelserne. Hjernesagen læser lovforslaget som en generel forringelse af menneskers retssikkerhed. Der kan være god grund til at se på dokumentationskravene, da Hjernesagen støtter, at vi dokumenterer klogt, så den viden kan bruges til et kvalitetsløft. Vi kan nu ikke se, at tidsbegrænset adgang til forhåndsgodkendte magtanvendelser falder i den kategori.

Det er helt nødvendigt at dokumentere indsatser, herunder også magtanvendelser ud fra et udviklende og forebyggende sigte, hvad er formålet med indsatsen, hvilken effekt giver indsatsen, får borgeren en bedre trivsel, er der alternative metoder m.m. Derfor må magtanvendelser aldrig gives tidsbegrænset, men bør løbende overvejes i forhold til evt. ny kontekst.

Hjernesagens anbefaling

Hjernesagen anbefaler, at lovforslaget trækkes tilbage i sin fulde form og der i stedet åbnes op for en dialog om, hvordan vi kan gøre botilbud til trygge og trivselsfremmende boliger til mennesker med handicap og for de medarbejdere, som arbejder der.

Med Venlig Hilsen

Tue Byskov Bøtkjær

Landsformand

Social-, Bolig- og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Sendt til p-handicap@sm.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
DIREKTE 9132 5685
PEHJ@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 24/00593-2

27. MARTS 2024

HØRINGSSVAR OVER UDKAST TIL LOVFORSLAG OM ÆNDRING AF REGLERNE OM MAGTANVENDELSE OG ANDRE INDGREB I SELVBESTEMMELSESRETEN

Social-, Bolig- og Ældreministeriet har ved e-mail af 27. februar 2024 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til udkast til lovforslag om ændring af serviceloven, voksenansvarsloven og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten mv.).

Instituttet har følgende bemærkninger:

SAMMENFATNING

Lovforslaget indeholder en længere række ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten for personer med nedsat funktionsevne og anbragte børn og unge.

Alle ændringerne går i retning af at udvide adgangen til at anvende magt og gøre indgreb i borgernes rettigheder. Behovet for at foretage disse udvidelser er ikke blevet undersøgt i forhold til flere af forslagene. Borgernes holdning er generelt ikke blevet undersøgt, og Rambølls evaluering blandt ledere og medarbejdere peger ikke på et behov for væsentlige udvidelser af magtanvendelsesreglerne.

Hvis forslaget vedtages i sin nuværende form, vil det føre til flere og større indgreb i borgernes muligheder for at leve et selvstændigt liv og træffe egne valg og udvide mulighederne for at anvende fysisk magt over for dem og begrænse deres bevægelsesfrihed.

Udfordringer omkring konflikter og vold på blandt andet botilbud bør først og fremmest søges løst via pædagogiske og konfliktnedtrappende indsatser frem for anvendelse af magt.

Der eksisterer lige nu ikke pålidelige tal for anvendelsen af magt og andre indgreb. Det gør det umuligt at følge udviklingen på området eller vurdere effekten af dette og andre lovforslag.

Det er derfor instituttets overordnede anbefalinger:

- At ministeriet sikrer, at der løbende bliver indsamlet og offentliggjort pålidelige tal om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter serviceloven og voksenansvarsloven, så udviklingen kan monitoreres, og at årsagerne til eventuelle stigninger bliver undersøgt.
- At ministeriet iværksætter tiltag for at forebygge og reducere magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten.
- At regeringen tager initiativ til, at der bliver vedtaget en konkret målsætning om at forebygge og reducere magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter både serviceloven og voksenansvarsloven mest muligt.

Instituttets væsentligste anbefalinger til lovforslagets enkelte dele er følgende:

Ministeriet foreslår at skabe en videre adgang til at optage mennesker med handicap i botilbud uden deres samtykke. Instituttet vurderer, at et så vidtgående indgreb altid kræver meget tungtvejende grunde. Instituttet anbefaler derfor:

- At ministeriet ændrer forslaget, så kravene til optagelse i botilbud efter forslaget til § 129 b skærpes betydeligt.
- At ministeriet ændrer forslaget, så det i stedet bygger på en ordning med støttet beslutningstagen, hvor borgeren støttes i at træffe egne beslutninger og i at give udtryk for egen vilje.

Ministeriet foreslår at udvide adgangen til at anvende fysisk magt til at fastholde, tilbageholde eller tilbageføre personer med handicap. Instituttet vurderer, at der er tale om en betydelig udvidelse, hvis nødvendighed ikke er dokumenteret. Instituttet anbefaler derfor:

- At ministeriet undlader at fremsætte forslaget om at udvide adgangen til at anvende fysisk magt efter servicelovens § 124 d.
- At ministeriet – hvis det fastholder bestemmelsen – tydeliggør, hvornår det er tilladt at anvende fastholdelse, tilbageholdelse og tilbageførsel efter den foreslåede bestemmelse.

Ministeriet foreslår at skabe adgang til at låse borgere inde i deres bolig på botilbud i op til ti timer. Instituttet vurderer, at der er tale om et

betydeligt indgreb i borgernes rettigheder, hvis nødvendighed ikke er dokumenteret. Instituttet anbefaler derfor:

- At ministeriet undlader at fremsætte forslaget til § 128 h, stk. 1, om at låse beboere inde i deres boliger på botilbud.
- At ministeriet – hvis det fastholder bestemmelsen – ændrer forslaget, således *at* forhåndsgodkendelsen fra Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap gælder for en kortere periode, *at* indelåsning ikke kan anvendes, hvis beboeren er til væsentlig fare for sig selv, eller begrundes med, at beboeren er udendørssøgende, og *at* indelåsning aldrig kan anvendes, hvis boligen bebos af andre.

Ministeriet foreslår at skabe en lovhjemmel til, at personalet kan tiltvinge sig adgang til borgerens bolig, hvis vedkommende eksempelvis er til fare for sig selv. Instituttet vurderer, at der er tale om et betydeligt indgreb i borgernes privatliv, som kræver tungtvejende grunde at anvende. Instituttet anbefaler derfor:

- At ministeriet tydeliggør i bemærkningerne til § 128 i, at den kun kan anvendes, når der er fare for beboers eller andres liv, legeme eller helbred.
- At ministeriet forkorter den periode, Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicaps forhåndsgodkendelse kan gælde for.

Ministeriet foreslår at skabe mulighed for, at kommunerne kan observere borgere i deres hjem via kamerakig. Instituttet vurderer, at der er tale om et betydeligt indgreb i borgernes privatliv, som kræver tungtvejende grunde at anvende. Instituttet anbefaler derfor:

- At ministeriet indsnævrer betingelserne for, hvornår kamerakig kan anvendes, så det tydeliggøres, at det skal være det mindst indgribende middel.
- At ministeriet stiller som betingelse, at borgeren, eventuelt med støtte, har samtykket til anvendelsen af kamerakig.
- At ministeriet stiller som krav, at der skal være en indikator på kameraet for, hvornår det er tændt, for eksempel via en lille lampe eller lyd (afhængig af borgerens behov og præferencer).

Instituttet fremsætter desuden en række anbefalinger vedrørende forslagene om aflåsning og sikring af døre mv. på bo- og dagtilbud, anvendelse af stofselers, anvendelse af lyd- og bevægelsesmonitorering, sagkundskaben i Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap, registrering og indberetning af visse

magtanvendelser og andre indgreb i selvbestemmelsesretten samt tidsubegrænsede forhåndsgodkendelser af visse indgreb.

I det følgende redegør instituttet først kort for lovforslagets indhold og menneskeretlige ramme. Dernæst peger instituttet mere overordnet på behovet for at monitorere udviklingen i anvendelsen af magt og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og iværksætte tiltag for at begrænse og forebygge disse mest muligt. Herefter gennemgår instituttet lovforslagets enkelte dele.

LOVFORSLAGETS INDHOLD

Ministeriet foreslår at udvide mulighederne for at anvende magt og gøre andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne og for anbragte børn og unge på døgninstitutioner og opholdssteder.

Forslagene skal ifølge de almindelige bemærkninger afsnit 1 varetage hensynet til borgeren selv og til andre ved at sikre, at personalet på blandt andet botilbud har de rette rammer til at drage omsorg for borgerne. Desuden skal en række andre tiltag lette administrationen for kommunerne og frigøre ressourcer for personalet samt sikre en mere effektiv ressourceudnyttelse.

For de voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne foreslås det blandt andet:

- At give myndighederne en bredere adgang til at optage borgere i botilbud uden deres samtykke (lovforslagets § 1, nr. 24-27)
- At udvide adgangen til at fastholde, tilbageholde eller føre en borger tilbage til egen bolig (lovforslagets § 1, nr. 9)
- At skabe hjemmel til at låse beboere inde i deres egen bolig på botilbud i op til ti timer (lovforslagets § 1, nr. 22 (§ 128 h))
- At skabe hjemmel til at tiltvinge sig adgang til en beboers bolig på botilbud (lovforslagets § 1, nr. 22 (§ 128 i))
- At skabe hjemmel til at aflåse og sikre visse døre mv. i bo- og dagtilbud (lovforslagets § 1, nr. 22 (§§ 128 d-128 f))
- At skabe hjemmel til at låse og sikre skabe og skuffer mv. i en beboers bolig på botilbud (lovforslagets § 1, nr. 22 (§ 128 g))
- At give mulighed for at observere borgere via kamerakig og udvide mulighederne for lyd- og bevægelsesmonitorering (lovforslagets § 1, nr. 18-19)

Samtidig foreslås det at lempe kravene til indberetning og registrering af magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten (lovforslagets § 1, nr. 45 og 48).

For anbragte børn og unge på døgninstitutioner og opholdssteder foreslås det:

- At skabe hjemmel til at inddrage euforiserende stoffer, alkohol og mobiltelefoner mv. med fysisk magt (lovforslagets § 2, nr. 4)
- At skabe hjemmel til at undersøge deres person og opholdsrum for at finde alkohol og mobiltelefoner (lovforslagets § 2, nr. 7)
- At skabe hjemmel til at undersøge besøgende på sikre døgninstitutioner for effekter, der kan true ordenen eller sikkerheden på institutionen (lovforslagets § 2, nr. 11)

DEN MENNESKERETLIGE RAMME

To af FN's Handicapkonventions mest centrale principper er respekten for menneskets værdighed og personlige autonomi, herunder friheden til at træffe egne valg, og muligheden for fuld og effektiv deltagelse og inklusion i samfundslivet.¹

Historisk set har institutionalisering af mennesker med handicap været et af de største indgreb i og barrierer for deres muligheder for at leve et værdigt og selvstændigt liv og for at indgå i familie- og samfundslivet på lige fod med andre. Institutionalisering forekommer stadig i dag, når mennesker med handicap optages i botilbud, hvor de underlægges begrænsninger i deres personlige frihed, kontakt til omverdenen og selvbestemmelse.

Danmark tiltrådte FN's Handicapkonvention i 2009 og påtog sig herved at sikre, at mennesker med handicap – på lige fod med andre – har mulighed for at vælge deres bopæl, herunder hvor og med hvem de vil bo, samt adgang til den nødvendige støtte for at kunne leve og være inkluderet i samfundet og for at forebygge isolation.²

Anvendelsen af magt og andre indgreb i selvbestemmelsesretten kan øge institutionaliseringen af mennesker med handicap og udgøre betydelige indgreb i menneskerettighederne for en udsat gruppe borgere.

Myndighedernes beslutning om at optage borgere i botilbud uden deres samtykke udgør således et stort indgreb i deres ret til at vælge bolig og være inkluderet i samfundet, ret til privat- og familieliv mv.³

¹ FN's Handicapkonventions artikel 3, litra a og c, samt artikel 12 og 19.

² FN's Handicapkonventions artikel 19, litra a og b.

³ FN's Handicapkonventions artikel 19, 22 og 23 og Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8.

Desuden udgør anvendelsen af fysisk magt et indgreb i borgernes ret til personlig integritet og selvbestemmelse.⁴

Endvidere vil tilbageholdelser af borgere udgøre et indgreb i deres ret til personlig frihed og vil både kunne bestå i frihedsberøvelser⁵ og andre begrænsninger i deres bevægelsesfrihed.⁶

Endelig begrænses borgernes ret til privatliv blandt andet ved de gældende regler om undersøgelser af deres person og opholdsrum og de foreslåede regler om at tiltvinge sig adgang til deres boliger og observere dem via kamerakig.⁷

Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten bør derfor forebygges og begrænses mest muligt. Udvidelser af servicelovens og voksenansvarslovens magtanvendelsesregler bør derfor også hvile på et solidt vidensgrundlag.

BEHOV FOR BEDRE MONITORERING AF MAGTANVENDELSE OG TILTAG FOR AT FOREBYGGE DET MEST MULIGT

Nærværende lovforslag indeholder som anført ovenfor en række udvidelser i adgangen til at anvende magt og gøre indgreb i selvbestemmelsesretten over for personer med nedsat psykisk funktionsevne og anbragte børn og unge.

For serviceloven bygger disse ændringer på Rambølls evaluering fra august 2023, input fra interessenter (blandt andet fra en workshop afholdt i ministeriet i maj 2023) og anbefalinger fra Ekspertudvalget på socialområdet. For voksenansvarsloven bygger ændringerne på fire undersøgelser og evalueringer fra 2020 og oplysninger om relevante problemstillinger fra interessenter og Folketingets Ombudsmand (de almindelige bemærkninger afsnit 1).

Instituttet finder det bekymrende, at der indføres så vidtgående udvidelser i adgangen til at anvende magt og gøre indgreb over for borgerne på et forholdsvis begrænset vidensgrundlag. Behovet for flere af de foreslåede ændringer ses slet ikke at være blevet undersøgt i de

⁴ FN's Handicapkonventions artikel 3, litra a, og artikel 17 og Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8.

⁵ Grundlovens § 71, FN's Handicapkonventions artikel 14 og Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 5.

⁶ FN's Handicapkonventions artikel 18 og Den Europæiske Menneskerettighedskonventions 4. tillægsprotokol artikel 2.

⁷ Grundlovens § 72, FN's Handicapkonventions artikel 22 og Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8.

nævnte undersøgelser. Det gælder for eksempel forslagene om at udvide adgangen til at fastholde, tilbageholde og tilbageføre borgere med fysisk magt og at låse dem inde i deres bolig på botilbud.

Hvis lovforslaget vedtages med sit nuværende indhold, vil det være et markant tilbageskridt for afinstitutionaliseringen af mennesker med handicap. Forslaget vil således begrænse deres muligheder for at leve et selvstændigt liv og træffe egne valg ved blandt andet at udvide mulighederne for at optage borgere i botilbud uden deres samtykke, anvende fysisk magt og gøre indgreb i deres bevægelsesfrihed.

Der er desuden væsentlig risiko for, at forslaget vil føre til en stigning i anvendelsen af magt og andre indgreb i selvbestemmelsesretten. Forskning viser således, at magtanvendelse kan medføre frustrationer og konflikter, der kan resultere i, at der anvendes endnu mere magt.⁸

På nuværende tidspunkt kan det ikke siges med sikkerhed, hvilken vej udviklingen går på magtanvendelsesområdet, da der mangler pålidelige tal. Rambølls evaluering viser således, at mange magtanvendelser ikke indberettes.⁹ Der er desuden forskellige praksisser for at registrere og indberette magtanvendelser.¹⁰ Det er i sig selv stærkt kritisabelt, at det ikke er muligt at monitorere udviklingen inden for et område, hvor borgernes grundlæggende rettigheder let kan komme under pres.

Rambølls evaluering viser, at der er sket en stor stigning i antallet af indberettede magtanvendelser på handicapområdet fra 5.551 i 2019 til 13.127 i 2022 samtidig med, at 39 procent af de adspurgte kommuner svarer, at det faktiske antal magtanvendelser på dette område i 2022 var højere end det indberettede.¹¹ Det er som anført ikke muligt at afgøre, i hvilket omfang denne udvikling skyldes et stigende antal magtanvendelser eller en ændret indberetningspraksis.

Tallene bør ikke desto mindre give anledning til at undersøge, om anvendelsen af magt faktisk er stigende, hvilke typer af magt der

⁸ Stine Grønbæk Jensen og Jesper Vaczy Kragh, Erfaret magt: Frustrationer og fastholdelse på botilbud, Syddansk Universitetsforlag, 2020, side 17-19 med henvisninger.

⁹ Rambøll, Evaluering: De reviderede magtanvendelsesregler, august 2023, side 16-18.

¹⁰ Social- og Boligstyrelsen, Baggrundsdata til Social- og Boligstyrelsens rapport om socialtilsynenes virksomhed 2022, november 2023, side 4.

¹¹ Rambøll, Evaluering: De reviderede magtanvendelsesregler, august 2023, side 17-20.

anvendes, hvilke årsager der ligger bag, og hvad der kan gøres for at nedbringe anvendelsen af magt mest muligt.

Instituttet anbefaler på denne baggrund:

- At ministeriet sikrer, at der løbende bliver indsamlet og offentliggjort pålidelige tal om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter serviceloven og voksenansvarsloven, så udviklingen kan monitoreres, og at årsagerne til eventuelle stigninger bliver undersøgt.
- At ministeriet iværksætter tiltag for at forebygge og reducere magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten.
- At regeringen tager initiativ til, at der bliver vedtaget en konkret målsætning om at forebygge og reducere magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter både serviceloven og voksenansvarsloven mest muligt.

Instituttet vil i de følgende afsnit kommentere på de enkelte dele i lovforslaget. De ovenstående bemærkninger og anbefalinger gælder både for serviceloven og voksenansvarsloven, men instituttet har kun konkrete bemærkninger og anbefalinger til forslagene vedrørende serviceloven.

BORGERE BØR KUN OPTAGES I BOTILBUD UDEN DERES EGET SAMTYKKE NÅR DET ER ABSOLUT PÅKRÆVET

Som reglerne er i dag, kan personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne blive optaget i særlige botilbud uden deres samtykke, hvis det er absolut påkrævet for, at de får den nødvendige hjælp, og de ellers udsætter sig selv for væsentlig personskaade (servicelovens § 129), eller hvis personens nedsatte funktionsevne skyldes en sindslidelse, og vedkommende samtidig er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller personale, og det er absolut påkrævet at flytte dem (§ 129 a).

Desuden kan personer, hvis nedsatte funktionsevne er en konsekvens af demens eller anden erhvervet og fremadskridende mental svækkelse, og som mangler evnen til at give informeret samtykke, men ikke modsætter sig flytning, blive optaget i et bestemt botilbud, hvis deres værge eller fremtidsfuldmægtig samtykker til det, og flytningen vurderes påkrævet for, at borgeren kan få den pågældende hjælp, og hensigtsmæssig (servicelovens § 136 f).

Nærværende lovforslag indebærer en udvidelse af disse regler i to henseender. For det første vil lovforslaget indføre en ny bestemmelse i

servicelovens § 129 b, som med enkelte modifikationer vil betyde, at muligheden for at flytte borgere med værgens/fremtidsfuldmægtigens samtykke i servicelovens § 136 f kommer til at gælde for alle personer, der er omfattet af lovens magtanvendelsesregler (lovforslagets § 1, nr. 27). En væsentlig forskel mellem de to bestemmelser vil være, at kommunen efter § 136 f kan indstille til Familieretshuset, at flytningen skal gennemføres, hvis værgeren/fremtidsfuldmægtigen modsætter sig kommunens indstilling. Denne mulighed vil ikke gælde efter § 129 b.

For det andet ophæves kravet i servicelovens § 129 a om, at den nedsatte funktionsevne skal være en følge af en sindslidelse. Dermed vil reglen kunne anvendes over for flere personer, uanset hvad årsagen er til deres nedsatte psykiske funktionsevne (lovforslagets § 1, nr. 26).

Forslagene har sin baggrund i en anbefaling fra Ekspertudvalget på socialområdet. Udvalget anførte blandt andet, at de nuværende regler for optagelse i botilbud uden samtykke ifølge kommunerne "fører til ineffektiv ressourceudnyttelse i de tilfælde, hvor borgerens aktuelle behov betyder, at vedkommende ikke er en del af den målgruppe, tilbuddet er godkendt til."¹²

Instituttet bemærker, at flytning af borgere uden deres eget samtykke udgør et betydeligt indgreb i deres ret til selvbestemmelse, til at vælge deres egen bolig og til familie- og privatliv. De berørte borgere vil blive flyttet væk fra deres hjem, nære relationer og vante omgivelser. De risikerer at blive flyttet længere væk fra deres familier og venner. Samtidig vil reglerne kun ramme personer med nedsat psykisk eller kognitivt handicap og vil derfor være udtryk for forskelsbehandling. Det kræver derfor meget tungtvejende grunde i hvert enkelt tilfælde at retfærdiggøre så vidtgående indgreb i borgernes hjem og liv.

Forslaget til § 129 b vil sænke kravene betydeligt til, hvornår borgere kan flyttes uden samtykke sammenlignet med den gældende regel i servicelovens § 129: Fra at flytningen efter § 129 skal være "absolut påkrævet" for, at vedkommende kan få den nødvendige hjælp, til, at det i § 129 b blot skal være "påkrævet". Og fra at borgeren efter § 129 skal udsætte sig selv for at lide væsentlig personskade, og det derfor vil være "uforsvarligt" ikke at flytte vedkommende, til, at det i § 129 b blot skal vurderes "omsorgsmæssigt at være mest hensigtsmæssigt".

¹² Ekspertudvalget på socialområdet, Delrapport 1 – foreløbige anbefalinger til en bæredygtig faglig og økonomisk udvikling af socialområdet, maj 2023, side 13-14.

Det vil være et krav efter § 129 b, at værger eller fremtidsfuldmægtigen tiltræder, at borgeren optages på et (andet) botilbud. Dette forhold ændrer dog ikke på, at borgeren fortsat vil opleve, at de bliver flyttet væk fra deres aktuelle bolig, omgangskreds og livssituation uden selv at have ønsket eller samtykket til det.

FN's Handicapkonventions artikel 12, stk. 3, bestemmer, at personer med handicap skal sikres adgang til den støtte, de måtte have behov for til at udøve deres rets- og handleevne.¹³ Konventionen hviler således på et princip om støttet beslutningstagen, hvorefter mennesker med handicap skal støttes i at træffe egne beslutninger og i at give udtryk for egen vilje, hvis de har behov for det. FN's Handicapkomité har opstillet retningslinjer for gennemførelsen af støttet beslutningstagen.¹⁴ Den foreslåede ordning med et substitueret samtykke fra værger eller fremtidsfuldmægtigen stemmer ikke overens med dette princip.

Endelig har flere faste værger mange værgemål, de er ansvarlige for.¹⁵ Det kan skabe risiko for, at de ikke er i dialog med eller har godt nok kendskab til de personer, de er værger for.

Det er på denne baggrund instituttets vurdering, at den foreslåede ordning risikerer at føre til krænkelse af borgernes grundlæggende rettigheder, idet den opstiller en for bred adgang til at foretage et så vidtgående indgreb i deres ret til selvbestemmelse, til at vælge deres egen bolig og til deres familie- og privatliv.

Instituttet anbefaler derfor:

- At ministeriet ændrer forslaget, så kravene til optagelse i botilbud efter forslaget til § 129 b skærpes betydeligt.
- At ministeriet ændrer forslaget, så det i stedet bygger på en ordning med støttet beslutningstagen, hvor borgeren støttes i at træffe egne beslutninger og i at give udtryk for egen vilje.

Endelig ser instituttet med bekymring på, at personkredsen for servicelovens § 129 a bliver udvidet, idet bestemmelsen i forvejen giver mulighed for betydelige indgreb i borgernes rettigheder. Instituttet

¹³ Se Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols dom af 30. januar 2018 i Enver Şahin mod Tyrkiet, præmis 63.

¹⁴ FN's Handicapkomité, General comment No. 1: Equal recognition before the law, 19. maj 2014, afsnit 29.

¹⁵ Justitsministerens svar af 26. maj 2023 på Retsudvalgets spørgsmål nr. 700 (2022-23, 2. samling, alm. del).

henviser til sine høringsvar af 25. januar 2017 og 24. februar 2017 vedrørende indførelsen af servicelovens § 129 a.

ADGANG TIL AT FASTHOLDE, TILBAGEHOLDE OG TILBAGEFØRE BORGERE BØR IKKE UDVIDES

Som reglerne er i dag, kan personalet som hovedregel kun fastholde, tilbageholde eller føre en person tilbage til boligen eller til et andet opholdsrum, når personen udviser en adfærd, der er til fare for den pågældende selv eller andre (servicelovens § 124 d, stk. 1).

Ministeriet foreslår at udvide bestemmelsens anvendelsesområde, så personalet også kan fastholde, tilbageholde og tilbageføre en person:

- Hvis det er nødvendigt for at sikre en eller flere andres tryghed, værdighed og sikkerhed
- Når personen udviser en meget grænseoverskridende eller meget konfliktskabende adfærd over for de øvrige personer på bo- og dagtilbuddet
- I situationer, hvor en beboer på et bo- eller dagtilbud er gået ind i en anden beboers egen bolig, uden at den anden beboer ønsker det (lovforslagets § 1, nr. 9)

Det vil betyde, at den bredere adgang til at anvende magt, der i dag gælder for personer, hvis nedsatte funktionsevne er en konsekvens af demens eller anden erhvervet og fremadskridende mental svækkelse (servicelovens § 136 d), kommer til at gælde alle personer i målgruppen for magtanvendelsesreglerne.

Forslaget indebærer således en væsentlig udvidelse af de situationer, hvor der kan anvendes magt over for borgere med nedsat psykisk funktionsevne.

Behovet for at udvide adgangen til fastholdelse, tilbageholdelse og tilbageførelse ses imidlertid ikke at være underbygget på nogen måde.

Borgernes ønsker for eller imod at udvide adgangen til at bruge magt ses ikke at være blevet undersøgt til trods for, at forslaget i høj grad begrundes i hensynet til dem.

Rambølls evaluering af magtanvendelsesreglerne, som lovforslaget bygger på, viser desuden, at kun en lille del af ledere og medarbejdere (13-15 procent) oplever, at magtanvendelsesreglerne ikke giver de muligheder, der er nødvendige for at drage omsorg for målgruppen. Evalueringen viser desuden, at de magtanvendelsesmuligheder, lederne og medarbejderne efterlyser, ikke vedrører mulighederne for

fastholdelse, tilbageholdelse og tilbageførelse generelt, men forhold omkring hygiejnesituationer og brugen af stofseler og sengeheste.¹⁶

Der er risiko for, at lovforslaget vil have den modsatte effekt end tilsigtet, idet det kan resultere i, at der bruges magt i flere situationer, hvilket kan føre til flere konflikter og endnu mere magt og lægge et yderligere pres på relationen og tilliden mellem personale og borgere.¹⁷ Det kan således – stik imod intentionen – øge utrygheden blandt beboerne.

Ønsker man at styrke beboernes tryghed, kunne man for eksempel i stedet arbejde for at forebygge konflikter og lignende, så anvendelse af magt så vidt muligt undgås, og fællesskabet understøttes. Det er veldokumenteret, at magtanvendelse kan forebygges via relevante indsatser, og at det fører til færre episoder med trusler, vold og magtanvendelse til gavn for såvel borgere som personale.¹⁸

Samtidig skaber den foreslåede bestemmelse en bred og upræcis adgang til at anvende magt over for borgere. Det skyldes dels, at dens ordlyd er vagt formuleret og åben for fortolkning, dels at lovforslagets bemærkninger ikke uddyber nærmere, hvordan den skal forstås.

Det er for eksempel ikke klart, hvad der skal forstås ved hensynet til andres værdighed, eller om begrebet tryghed refererer til personalets vurdering af de andre personers tryghed eller personernes subjektive oplevelse af tryghed. Det er heller ikke klart, hvornår en adfærd vil kunne anses for meget grænseoverskridende eller konfliktskabende.

Lovforslaget indeholder ingen retningslinjer for eller eksempler på, hvordan den nye bestemmelse vil skulle forstås og anvendes. Det anføres blot, at der vil "afhænge af en konkret og individuel vurdering i den enkelte situation" (de specielle bemærkninger til § 1, nr. 9). Det

¹⁶ Rambøll, Evaluering: De reviderede magtanvendelsesregler, august 2023, side 41.

¹⁷ Stine Grønbæk Jensen og Jesper Vaczy Kragh, Erfaret magt: Frustrationer og fastholdelse på botilbud, Syddansk Universitetsforlag, 2020, side 19.

¹⁸ Maria Røgeskov m.fl., Voksne med udviklingshæmning og udadreagerende adfærd – en kortlægning af virksomme metoder og lovende praksis, VIVE, 2018, Socialstyrelsen, Erfaringsopsamling: Projekt Forebyggelse af magtanvendelse på botilbud, november 2018, og Anika Liversage og Lea Iversen, Forebyggelse af magtanvendelser på botilbud for mennesker med udviklingshæmning – midtvejsevaluering af implementering af metoden LA2u, VIVE, 2023.

samme gælder forarbejderne til servicelovens § 136 d, som nærværende forslag bygger på.¹⁹

Instituttet anbefaler på denne baggrund:

- At ministeriet undlader at fremsætte forslaget om at udvide adgangen til at anvende fysisk magt efter servicelovens § 124 d.
- At ministeriet – hvis det fastholder bestemmelsen – tydeliggør, hvornår det er tilladt at anvende fastholdelse, tilbageholdelse og tilbageførsel efter den foreslåede bestemmelse.

BORGERE BØR IKKE LÅSES INDE I DERES BOLIGER

Servicelovens regler giver i dag ikke mulighed for at låse beboere inde i deres bolig. Der findes alene regler om at aflåse botilbuddets yderdøre, hvis der er risiko for, at beboere vil forlade botilbuddet og udsætte sig selv eller andre for fare (servicelovens § 128 c).

Ministeriet foreslår at indføre adgang til at låse beboere inde i deres egen bolig på et botilbud, hvor beboeren er til væsentlig fare for sig selv eller andre eller vil udvise en særligt truende adfærd over for andre, hvis beboeren forlader sin bolig, og hvor forholdene i det enkelte tilfælde gør indgrebet absolut påkrævet (lovforslagets § 1, nr. 22 (§ 128 h, stk. 1)). Der skal være indhentet en forhåndsgodkendelse fra Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap, som højst kan gælde seks måneder (§ 128 h, stk. 1). Det er desuden et krav, at mindre indgribende tiltag skal være overvejet og afprøvet, at beboeren ikke må være selvmordstruet, og at boligen som udgangspunkt ikke bebos af andre (stk. 1, nr. 3-6). Indelåsningen skal vare så kort tid som muligt og må højst vare ti timer i løbet af et døgn og i kortere tid i bestemte tidsrum (stk. 2). Endelig skal beboeren jævnligt overvåges, have adgang til toilet, vand og nødvendig medicin i sin bolig samt have tilkaldemulighed fra boligen (stk. 4).

Forslaget indebærer efter instituttets opfattelse et betydeligt indgreb i borgernes grundlæggende ret til personlig frihed og værdighed og kan i høj grad medvirke til at øge institutionaliseringen af mennesker med handicap.

Nødvendigheden af dette forslag ses ikke dokumenteret på nogen måde. Borgernes syn på forslaget er ikke undersøgt, og det er heller ikke omtalt i hverken Rambølls evaluering eller opsamlingen fra ministeriets workshop om magtanvendelsesreglerne.

¹⁹ Folketingstidende 2018-19 (1. samling), tillæg A, lovforslag nr. L 156, side 15 og 54.

De potentielle skadevirkninger for de borgere, der vil blive indespærret, og som i forvejen har betydelige funktionsnedsættelser, er heller ikke blevet undersøgt.

Endelig harmonerer forslaget ikke med servicelovens formål, der blandt andet er at understøtte den enkeltes muligheder for at fastholde egne ressourcer og fremme øget selvstændighed samt forbedre den enkeltes sociale og personlige funktion.²⁰

Instituttet anbefaler derfor:

- At ministeriet undlader at fremsætte forslaget til § 128 h, stk. 1, om at låse beboere inde i deres boliger på botilbud.

Hvis forslaget fastholdes, bør der efter instituttets opfattelse stilles strengere krav på en række punkter.

For det første bør forhåndsgodkendelsen fra Det Socialfaglige Nævn gælde for en kortere periode, for eksempel én eller tre måneder.

For det andet bør en beboer ikke låses inde i sin bolig, hvis pågældende er til fare for sig selv, da der i så fald kan være risiko for, at de udøver selvskade. En beboer bør heller ikke låses inde med den begrundelse, at de er udendørssøgende, da det bør kunne håndteres med pædagogiske værktøjer og i sidste ende de eksisterende regler i servicelovens §§ 125 og 128 c og den foreslåede regel i § 128 f.

Endelig bør to eller flere beboere, der er til væsentlig fare for andre eller udviser en særlig truende adfærd, aldrig låses inde sammen i deres fælles bolig. Beboere bør heller ikke låses ind i boliger, de deler med andre, med den konsekvens, at den anden beboer i boligen afskæres fra den fælles bolig.

Instituttet anbefaler derfor:

- At ministeriet – hvis det fastholder bestemmelsen – ændrer forslaget, således *at* forhåndsgodkendelsen fra Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap gælder for en kortere periode, *at* indelåsning ikke kan anvendes, hvis beboeren er til væsentlig fare for sig selv, eller begrundes med, at beboeren er udendørssøgende, og *at* indelåsning aldrig kan anvendes, hvis boligen bebos af andre.

²⁰ Servicelovens § 81, nr. 2, samt FN's Handicapkonventions artikel 26.

ÅBNING AF LÅSTE DØRE TIL BORGERENS BOLIG BØR BEGRÆNSES TIL DET STRENGT NØDVENDIGE

Der findes ikke i dag regler i serviceloven om, at personalet må tiltvinge sig adgang til en borgers bolig, hvis deres dør for eksempel er låst. Personalet kan derfor kun skaffe sig adgang til boligen på grundlag af nødværge (lovforslagets almindelige bemærkninger afsnit 2.8.1).

Ministeriet foreslår at skabe hjemmel i serviceloven til, at personalet kan tiltvinge sig adgang til en borgers bolig på et botilbud, når det er absolut nødvendigt for at undgå en væsentlig og nærliggende risiko for, at beboeren forårsager væsentlig og alvorlig personskade på sig selv eller andre, eller når der er en væsentlig sundhedsmæssig risiko for beboeren eller andre. Kommunen skal indhente forhåndsgodkendelse fra Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap, som højst kan gælde for en periode på tolv måneder (lovforslagets § 1, nr. 22 (§ 128 i)).

Instituttet anerkender, at reglen tjener et væsentligt og legitimt formål, som er at beskytte beboeren mod væsentlig og alvorlig personskade på sig selv eller andre eller mod en væsentlig sundhedsmæssig risiko.

Samtidig er der tale om et vidtgående indgreb i borgerens privatliv, som kræver tungtvejende grunde og løbende revurdering af dets nødvendighed.

Ifølge bemærkningerne vil en væsentlig sundhedsmæssig risiko blandt andet kunne opstå ved skimmelsvamp, store mængder affald, rådne madvarer og skadedyr. Desuden anføres det, at det "som udgangspunkt ikke [vil] være en tilstrækkelig sundhedsmæssig risiko, at en beboer ryger cigaretter i sin bolig uden at lufte ud" (de specielle bemærkninger til § 1, nr. 22 (til 128 i)).

Den sidste sætning antyder et væsentligt bredere anvendelsesområde for § 128 i end de øvrige eksempler, idet den antyder, at det forhold, at borgeren ryger i sit hjem uden at lufte ud, i nogle tilfælde vil kunne berettiggende, at personalet tiltvinger sig adgang til boligen. Det kan åbne op for en fortolkning af bestemmelsen, hvor for eksempel manglende rengøring i nogle tilfælde også vil kunne begrunde, at personalet tiltvinger sig adgang til boligen.

Instituttet vurderer, at der er behov for at præcisere bemærkningerne, så det tydeligt fremgår, at § 128 i kun vil kunne anvendes, når der er fare for beboerens eller andres liv, legeme eller helbred.

Instituttet bemærker derudover, at forhåndsgodkendelsen fra Det Socialfaglige Nævn vil gælde i op til tolv måneder. Det er en meget lang

periode, hvor borgeren vil kunne blive underlagt et regime, hvor personalet kan tiltvinge sig adgang til vedkommendes bolig.

Instituttet anbefaler derfor:

- At ministeriet tydeliggør i bemærkningerne til § 128 i, at den kun kan anvendes, når der er fare for beboerens eller andres liv, legeme eller helbred.
- At ministeriet forkorter den periode, Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicaps forhåndsgodkendelse kan gælde for.

BEHOV FOR AT AFLÅSE DØRE I BO- OG DAGTILBUD BØR UNDERSØGES NÆRMERE

Ministeriet foreslår en række ændringer af magtanvendelsesreglerne i serviceloven, som vil udvide mulighederne for at låse og sikre døre i botilbud.

Det drejer sig om låsning eller sikring af døre mellem en borgers bolig og fællesarealer, døre til servicearealer og fælleskøkkener samt låger, der er udgang fra et bo- eller dagtilbuds udeareal (lovforslagets § 1, nr. 22 (§§ 128 d-128 f)). Desuden skabes der mulighed for at anvende særlige døråbnere på døre, der afgrænser afdelinger eller boenheder, og låger, der er udgang fra udearealet (lovforslagets § 1, nr. 12).

Disse forslag fremstår i et vist omfang velbegrundede. Det kan for eksempel i visse situationer være hensigtsmæssigt at forsinke en beboers adgang til fælles opholdsrum for at hindre vold og konflikter.

Samtidig vil forslagene dog bidrage til den øgede institutionalisering af mennesker med handicap, som lovforslaget generelt skaber. Beboere på bo- og dagtilbud vil således i højere grad end i dag opleve, at deres bevægelsesfrihed begrænses på forskellig vis. Beslutninger om at låse eller sikre visse døre af hensyn til én eller flere beboere vil således påvirke alle beboerne på bo- eller dagtilbuddet.

Nødvendigheden af at indføre så mange begrænsninger på én gang ses heller ikke at være afdækket. Kun forslaget om at hindre borgerens direkte adgang til fælles opholdsrum blev nævnt af en leverandør på ministeriets workshop om magtanvendelsesreglerne i maj 2023.

Instituttet anbefaler derfor:

- At ministeriet nærmere undersøger, om disse ændringsforslag er nødvendige og relevante, og ændrer forslagene i lyset heraf.

UDTØMMENDE OPREGNING AF TILLADTE HJÆLPEMIDLER

Ministeriet foreslår en række ændringer af reglerne om stofseler i servicelovens § 128. Ministeriet foreslår blandt andet at give mulighed for at anvende andre hjælpemidler end stofseler, hvis hjælpemidlet i sin funktion og anvendelse mv. vil kunne fungere på tilsvarende måde som en stofsele. Derfor tilføjes ordene "eller lignende" efter "stofseler" i bestemmelsens ordlyd.

Instituttet bemærker, at servicelovens magtanvendelsesregler bør gøre udtømmende op med, hvilke indgreb der kan anvendes over for borgerne. Derfor er det problematisk at anvende udtryk som "eller lignende", da der kan opstå tvivl om, hvilke midler der kan anvendes efter § 128.

Instituttet anbefaler derfor:

- At ministeriet ændrer forslaget til servicelovens § 128, så den udtømmende opregner de tilladte hjælpemidler.

KAMERAKIG BØR KUN ANVENDES HVIS DET ER DET MINDST INDGRIBENDE MIDDEL

Ministeriet foreslår at indføre hjemmel til, at der kan anvendes kamerakig over for en person, når der er risiko for personskade, og forholdene i det enkelte tilfælde gør anvendelsen påkrævet for at afværge denne risiko (lovforslagets § 1, nr. 19).

Instituttet anerkender, at kamerakig kan være det mindst indgribende middel i forhold til at overvåge borgere i visse situationer, for eksempel fordi borgeren bliver forstyrret af personalets fysiske tilstedeværelse.

Kamerakig udgør imidlertid et betydeligt indgreb i borgernes privatliv, da der vil være mulighed for at observere intime situationer i borgerens hjem, for eksempel i deres soveværelse om natten. Borgeren vil desuden ikke vide på forhånd, hvornår, hvor ofte eller af hvem de bliver overvåget, og kan opleve, at de aldrig ved, hvornår de er alene.

Derfor bør forslaget begrænses til de situationer, hvor det er det mindst indgribende middel. Det bør desuden være et krav, at borgeren, eventuelt med støtte, har givet et informeret samtykke til kamerakig.

Instituttet anbefaler på denne baggrund:

- At ministeriet indsnævrer betingelserne for, hvornår kamerakig kan anvendes, så det tydeliggøres, at det skal være det mindst indgribende middel.

- At ministeriet stiller som betingelse, at borgeren, eventuelt med støtte, har samtykket til anvendelsen af kamerakig.
- At ministeriet stiller som krav, at der skal være en indikator på kameraet for, hvornår det er tændt, for eksempel via en lille lampe eller lyd (afhængig af borgerens behov og præferencer).

UDVIDET BRUG AF LYD- OG BEVÆGELSESMONITORERING BØR SKER MED RESPEKT FOR BORGERNES RETTIGHEDER

Ministeriet foreslår at bemyndige social- og boligministeren til at kunne fastsætte regler om anvendelse af flere velfærdsteknologiske løsninger uden forudgående indstilling fra Rådet for Tryghedsskabende Velfærdsteknologi, som foreslås nedlagt (lovforslagets § 1, nr. 18).

Ministeriet anfører, at bemyndigelsen vil blive brugt til at fastsætte regler om anvendelse af lyd- og bevægelsesmonitorering i videre omfang end i dag (de almindelige bemærkninger afsnit 2.3.3).

Det vil blandt andet kunne indebære, at borgere lydovervåges i længere tidsstræk, hvis tungtvejende faglige grunde taler for det. Uanset hvor længe overvågningen varer ad gangen, vil personalet kunne komme til at overheøre fortrolige og private samtaler i borgernes hjem. Som borger vil man desuden ikke vide på forhånd, hvornår, hvor ofte eller hvem der lytter med. Det kan betyde, at man aldrig kan føle sig helt alene.

Instituttet finder det derfor betænkeligt, at ministeriet anfører, at "lydmonitorering, som kun reagerer på lyde fra borgeren, efter omstændigheder [vil] kunne give borgeren mere privatliv end ved personalets fysiske tilstedeværelse", og at brugen af disse teknologier "i mange tilfælde kan være mindre indgribende i borgernes selvbestemmelsesret, end hvis personalet skal være fysisk til stede hos borgeren" (de almindelige bemærkninger afsnit 2.3.2).

Det er væsentligt, at der er et vedvarende fokus på brugen af teknologier baseret på borgernes rettigheder og retssikkerhed, socialfaglighed og teknologisk indsigt.

Instituttet anbefaler derfor:

- At ministeriet sikrer, at udvidelser i adgangen til at anvende velfærdsteknologier baseres på borgernes rettigheder og retssikkerhed, socialfaglighed og teknologisk indsigt og gennemføres på baggrund af en betryggende proces med inddragelse af relevante fagpersoner og interessenter.

SAGKUNDSKAB I DET SOCIALFAGLIGE NÆVN VEDRØRENDE MAGTANVENDELSE OVERFOR BORGERE MED HANDICAP

Ministeriet foreslår at oprette Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap (lovforslagets § 1, nr. 29). Nævnet vil for det første overtage Familieretshusets afgørelseskompetence i sager om blandt andet optagelse i botilbud uden samtykke. For det andet vil nævnet få til opgave at afgive vejledende udtalelser om velfærdsteknologi, hvormed det til dels erstatter Rådet for Tryghedsskabende Velfærdsteknologi.

Nævnet vil være sammensat af en formand, der skal være dommer, og to medlemmer beskikket af social- og boligministeren efter indstilling af ét medlem fra Danske Handicaporganisationer og ét medlem fra Kommunernes Landsforening. Familieretshuset vil sekretariatsbetjene nævnet.

Instituttet bemærker, at nævnet vil skulle træffe indgribende afgørelser i indviklede sager over for borgere, som kan have komplicerede funktionsnedsættelser og støttebehov. Det vil kræve betydelig social- og sundhedsfaglig indsigt at vurdere disse sager, for eksempel i forhold til om en borger vil kunne få tilstrækkelig hjælp og støtte i sin bolig, så det ikke er nødvendigt at flytte vedkommende til et (andet) botilbud efter servicelovens § 129.

Instituttet anbefaler derfor:

- At ministeriet ændrer lovforslaget, så Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap sikres relevante og tilstrækkelige social- og sundhedsfaglige kompetencer.

LEMPED E KRAV TIL REGISTRERING OG INDBERETNING BØR VARETAGE BORGERNES RETSSIKKERHED

Ministeriet foreslår at lempe kravene til registrering og indberetning af visse magtanvendelser og andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter serviceloven.

Navnlig vil social- og boligministeren blive bemyndiget til at bestemme, at konkrete indgreb, der hviler på en forhåndsgodkendelse, ikke skal registreres hver gang, de foretages, i følgende tilfælde:

- Personalets anvendelse af stofseler
- Personalets anvendelse af tryghedsskabende velfærdsteknologi
- Forhåndsgodkendt kortvarig fastholdelse i hygiejnesituationer
- Låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum

- Låsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener
- Aflåsning og sikring af låger mv. fra et udeareal
- Låsning og sikring af skabe og skuffer mv.
- Åbning af aflåst yderdør til en bolig i et botilbud.

I stedet lægges der op til, at personalet ved disse indgreb skal foretage en samlet registrering, hvor der skal angives en skønsmæssig opgørelse af antallet af indgreb. Registrerings- og indberetningsfrekvensen vil blive fastsat i bekendtgørelsesform og vil ifølge lovbemærkningerne for eksempel kunne fastsættes til hvert år eller hvert andet år (de specielle bemærkninger til § 1, nr. 45).

De øvrige magtanvendelser og andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter serviceloven vil som hidtil fortsat skulle registreres og indberettes hver gang, de anvendes.

På den ene side varetager registrerings- og indberetningsreglerne et væsentligt retssikkerhedsmæssigt hensyn til at sikre monitorering af og kontrol med magtanvendelse og andre indgreb.

På den anden side er det relevant at sikre, at reglerne ikke bliver en tung bureaukratisk byrde for personalet. Formålet med at registrere og indberette magtanvendelser og andre indgreb er blandt andet, at det skal bidrage til faglig refleksion omkring brugen af disse indgreb, og hvordan de kan undgås i fremtiden. Hvis arbejdet bliver rutinepræget, kan det stå i vejen for dette formål. Desuden kan det forklare, at en del magtanvendelser og andre indgreb ikke indberettes.²¹

Der skal således findes en rimelig balance mellem disse til dels modsatrettede hensyn. Instituttet vurderer i den forbindelse, at det er væsentligt at sikre, at magtanvendelse og andre væsentlige indgreb i selvbestemmelsesretten altid bør registreres og indberettes hver gang, de foretages, for at understøtte borgernes rettigheder og retssikkerhed.

Instituttet finder det derfor problematisk, at forhåndsgodkendte kortvarige fastholdelser i hygiejnesituationer og beslutninger om at tiltvinge sig adgang til boligen ikke vil skulle indberettes hver gang.

Instituttet anbefaler derfor:

- At ministeriet ændrer lovforslaget, så kortvarig fastholdelse i hygiejnesituationer og åbning af en aflåst eller sikret yderdør til

²¹ Rambøll, Evaluering: De reviderede magtanvendelsesregler, august 2023, side 18-20.

borgerens bolig skal indberettes og registreres hver gang, de anvendes.

Desuden er det væsentligt at sikre pålidelige tal om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten efter serviceloven og voksenansvarsloven, så udviklingen kan monitoreres. Instituttet henviser i den forbindelse til sine anbefalinger i indledningen til dette høringssvar.

FORHÅNDSGODKENDELSE ER BØR VÆRE TIDSBEGRÆNSET

Efter servicelovens regler skal visse indgreb forhåndsgodkendes af kommunen. En sådan forhåndsgodkendelse skal være tidsbegrænset.

Ministeriet foreslår, at forhåndsgodkendelser fremover skal kunne være tidsbegrænsede ved brug af stofseler og tryghedsskabende velfærdsteknologi samt kortvarig fastholdelse i hygiejnesituationer, når "visse særlige betingelser" er opfyldt (de almindelige bemærkninger afsnit 2.2.1.3). Tidsbegrænsede forhåndsgodkendelser vil især skulle bruges over for borgere, som ikke har udsigt til bedring (de almindelige bemærkninger afsnit 2.2.1.2), men betingelserne er ikke nærmere uddybet, da de vil skulle fastsættes i en bekendtgørelse.

Det er problematisk, at disse forhåndsgodkendelser vil kunne være tidsbegrænsede, især når forslaget ses i sammenhæng med, at de konkrete indgreb ikke vil skulle registreres og indberettes hver gang, jf. ovenfor. Det vil i betydelig grad svække kontrollen med, om det fortsat er proportionelt at foretage indgrebene.

Instituttet anbefaler derfor:

- At ministeriet ændrer forslaget, så alle forhåndsgodkendelser fortsat skal være tidsbegrænsede.

Der henvises til ministeriets sagsnummer 2023-9117.

Med venlig hilsen

Pernille Boye Koch

NATIONAL OMRÅDECHEF

**Social-, Bolig, og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K**

Sendt pr. mail til p-handicap@sm.dk.

Høringssvar fra KL vedr. udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)

Social-, Bolig, og Ældreministeriet har sendt et udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.) i høring den 27. februar 2024.

Det har ikke været muligt at få KL's høringssvar politisk behandlet inden høringsfristen. KL fremsender derfor et foreløbigt høringssvar og vil fremsende eventuelle endelige bemærkninger, når sagen har været politisk behandlet. KL tager endvidere forbehold for de økonomiske konsekvenser af udkastet til ændringer af lovene.

Bemærkninger vedr. ændringer af lov om social service

Lovens målgruppe

De muligheder for indgreb, der er beskrevet i kapitel 24 i serviceloven omhandler alle voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, det vil sige personer med for eksempel udviklingshandicap, hjerne-skade eller epilepsi men også personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, som er en konsekvens af demens eller anden erhvervet og fremadskridende mental svækkelse.

I lovforslaget og lovbemærkningerne anvendes gennemgående begreberne botilbud og dagtilbud. Imidlertid anvendes ofte en anden sprogbrug om tilbud til personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, som er en konsekvens af demens mv. I disse tilfælde anvendes f.eks. ordene dagcenter, plejehjem eller plejeboliger. KL foreslår, at sprogbruken i lovforslaget ændres, så det tydeligt fremgår, at forslagene til regelændringer i kapitel 24 omhandler mulige indgreb overfor hele målgruppen.

Dato: 22. marts 2024

Sags ID: SAG-2024-00940
Dok. ID: 3434054

E-mail: ril@kl.dk

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 8

Stofseler

Det fremgår af lovforslagets § 1, punkt 15-17, at det foreslås at ændre reglerne i § 128 om brug af stofseler. Jf. forslaget § 1, punkt 16 foreslås det at indsætte et nyt stk. 2, hvor der står, at brug af stofseler til borgere, som bl.a. har en uhensigtsmæssig siddestilling forudsætter, at personen ikke modsætter sig anvendelsen.

KL vurderer, at der kan være tilfælde, hvor nogle borgere vil modsætte sig verbalt eller fysisk, selvom borgeren har behov for selen for en korrekt siddestilling. Men da borgerne som oftest har en betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne og ikke kan give et informeret samtykke, kan borgerne ikke nødvendigvis altid selv vurdere nødvendigheden af en siddestillingssele.

Denne gruppe vil med det aktuelle lovforslag ikke kunne tilbydes en stofsele til at sikre en korrekt siddestilling. Det kan derfor overvejes at indføre en ekstra bestemmelse i § 128, som giver kommunen mulighed for at indstille til Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap at træffe afgørelse om at give tilladelse til anvendelse af en stofsele, når betingelserne i den foreslåede § 128, stk. 1 er opfyldt, men borgeren modsætter sig anvendelsen.

Låsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener

Det fremgår af lovforslagets § 1, punkt 22, at det foreslås at indføre en ny bestemmelse (§ 128 e) om, at kommunen kan træffe afgørelse om for en afgrænset periode at tillade at låse eller på anden vis sikre døre til et serviceareal eller et fælleskøkken på et bo- eller dagtilbud, når en person gentagne gange har udsat sig selv for fare eller forårsaget væsentlig ødelæggelse af genstande i det omhandlende serviceareal eller fælleskøkken.

KL undrer sig over, at ordet "servicearealer" indgår i bestemmelsen. Servicearealer er arealer, hvor kommunen betaler huslejen, og det er således kommunens arealer. Det antages derfor, at kommunen allerede i dag har hjemmel til at låse dørene ind til disse arealer. KL foreslår, at ordet "servicearealer" erstattes af ordet "fællesarealer" i bestemmelsen. Fællesarealer er borgernes, fordi de betaler husleje hertil.

Låsning og sikring af skabe og skuffer m.v.

Det fremgår af lovforslagets § 1, punkt 22, at det foreslås at indføre en ny bestemmelse (§ 128 g) om, at kommunen kan indstille til Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap at træffe afgørelse om for en afgrænset periode i helt særlige tilfælde at tillade at låse eller på anden måde sikre et eller flere skabe, skuffer m.v. i en beboers bolig på et botilbud, når en beboer gentagne gange har anvendt genstande i skabene eller skufferne m.v. til at påføre sig selv eller andre væsentlig personskade eller til at foretage væsentlig tingsskade.

KL vurderer, at kriterierne for at anvende den nye bestemmelse er meget restriktive og ikke i tilstrækkelig grad tager hensyn til borgernes retsstilling, tryghed og sikkerhed, såvel for den beboer, der risikerer at anvende genstandene, som for andre beboere, der bor i samme botilbud.

Dato: 22. marts 2024

Sags ID: SAG-2024-00940
Dok. ID: 3434054

Direkte: 3370 3238

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 2 af 8

KL vurderer, at der er risiko for, at bestemmelsen ikke vil nå at kunne komme i anvendelse og dermed ikke være relevant i de tilfælde, hvor beboeren påfører andre væsentlig personskade. Det må antages, at der i disse tilfælde rejses en straffesag mod vedkommende, og at vedkommende vil kunne modtage en dom for de handlinger, han/hun har forvoldt. Herunder risikerer beboeren at skulle flytte til en anden social boform med døgndækning, som er godkendt til formålet, jf. § 108.

KL vurderer desuden ikke, at det er forsvarligt overfor hverken den beboer, der risikerer at anvende genstandene, eller andre beboere, der bor i samme botilbud og personalet, at borgeren gentagne gange skal have anvendt genstande i skabe eller skuffer m.v. til at påføre sig selv eller andre væsentlig personskade. Det vil i værste fald betyde, at borgeren selv eller andre beboere eller personalet risikerer varige mén eller i værste fald, at borgeren ufrivilligt begår selvmord eller drab.

KL foreslår derfor, at kriterierne ændres, så det bliver muligt at indstille til Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap at træffe afgørelse om for en afgrænset periode at tillade at låse eller på anden måde sikre et eller flere skabe, skuffer m.v. i en beboers bolig på et botilbud, når der er en risiko for, at en person vil påføre sig selv eller andre væsentlig personskade eller vil foretage væsentlig tingsskade.

Kortvarig indelåsning af en beboer i egen bolig i et botilbud

Det fremgår af lovforslagets § 1, punkt 22, at det foreslås at indføre en ny bestemmelse (§ 128 h) om, at kommunen i helt særlige situationer kan indstille til Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap at træffe afgørelse om at tillade, at en beboer på et botilbud kortvarigt må låses inde i sin egen bolig på et botilbud, når en række betingelser er opfyldt.

KL vurderer, at denne del af lovforslaget er meget indgribende, trods det at en række betingelser skal være opfyldt for at anvende bestemmelsen. Det vil desuden ændre på ansvarsfordelingen mellem Kriminalforsorgen, behandlingspsykiatrien og kommunerne, hvilket KL ikke mener er hensigtsmæssigt. Derfor foreslår KL, at bestemmelsen udelades.

Optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke ved væsentlig fare eller særligt truende eller chikanerende adfærd

Det fremgår af lovforslagets § 1, punkt 26, at det foreslås at ændre reglerne i § 129 a, så kommunen kan indstille til Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap at træffe afgørelse om, at en person med en betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, der modsætter sig flytning, eller som mangler evnen til at give informeret samtykke heri, i særlige tilfælde skal udskrives fra sit botilbud og optages i et bestemt botilbud efter § 108, når en række betingelser er opfyldt, herunder bl.a. at den pågældende er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller personale.

Dato: 22. marts 2024

Sags ID: SAG-2024-00940
Dok. ID: 3434054

Direkte: 3370 3238

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 3 af 8

Det fremgår af lovbemærkningerne, at § 129 a kun vil kunne anvendes til at indstille til en flytning fra en bolig jf. §§ 107-108. Det beskrives desuden specifikt i lovbemærkningerne, at bestemmelsen også vil finde anvendelse for beboere, hvis betydelige og varigt nedsat psykisk funktionsevne skyldes demens eller anden erhvervet og fremadskridende mental svækkelse.

KL foreslår, at § 129 a ændres, så det bliver muligt at indstille til en flytning til og fra et bestemt botilbud efter serviceloven, botilbud i boliger opført efter den nu ophævede lov nr. 378 af 10. juni 1987 om boliger for ældre og personer med handicap, friplejebolig efter lov om friplejeboliger eller botilbud efter lov om almene boliger m.v., svarende til de muligheder, der gælder i § 129.

Baggrunden for dette er dels, at langt de fleste borgere med demens eller anden erhvervet og fremadskridende mental svækkelse ikke vil bo i en servicelovsbolig, og dels at 54 % af alle botilbudspladser til personer med betydelige og varigt nedsat psykisk funktionsevne, som ikke skyldes demens eller anden erhvervet og fremadskridende mental svækkelse er opført efter almenboligloven.

Hvis det bliver muligt at indstille til en flytning efter § 129 a til og fra flere boformer og plejeboliger vil det øge muligheden for, at borgeren, uanset årsagen til dennes betydelige og varigt nedsat psykisk funktionsevne, vil kunne indstilles til at flytte til et botilbud, der er egnet til at yde den rette socialpædagogiske hjælp, pleje og omsorg.

Hvis lovforslaget fastholdes i sin nuværende form kan det betyde, at det i praksis ikke vil kunne anvendes i forhold til personer, hvis betydelige og varigt nedsat psykisk funktionsevne skyldes demens eller anden erhvervet og fremadskridende mental svækkelse, og at det generelt kan blive svært at finde et botilbud efter § 108, der er egnet til at hjælpe personer med betydelige og varigt nedsat psykisk funktionsevne.

Klageadgang

Det fremgår af lovforslagets § 1, punkterne 38-42, at det foreslås at ændre reglerne i §§ 133-134 omkring klageadgang ift. de forskellige mulige indgreb jf. loven. Ifølge de foreslåede §§ 133-134 vil der kunne klages til Ankestyrelsen, bl.a. over afgørelser om flytning uden samtykke, som er truffet af Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap.

Det fremgår af lovforslagets § 1, punkt 27, at kommunalbestyrelsens afgørelser jf. den foreslåede § 129 b om flytning uden samtykke, som tiltrædes af værge eller fremtidsfuldmægtig og hvor borgeren ikke modsætter sig, vil kunne påklages til Familieretshuset, jf. den foreslåede § 129 b, stk. 3.

KL foreslår, at Ankestyrelsen bliver klagemyndighed i forhold til afgørelser efter den foreslåede § 129 b, og ikke Familieretshuset. Det forekommer ikke hensigtsmæssigt, at klageadgangen indenfor et kompliceret regelsæt spredes ud på flere forskellige klageinstanser, med de øgede risici for uensartet ankepraksis, det kan medføre.

Dato: 22. marts 2024

Sags ID: SAG-2024-00940
Dok. ID: 3434054

Direkte: 3370 3238

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 4 af 8

Registrering og indberetning

Det fremgår af lovforslagets § 1, punkt 45, at det foreslås at ændre reglerne i § 135 a, som handler om registrering og indberetning af magtanvendelser. Det foreslås, at forhåndsgodkendte indgreb, både de aktuelt gældende og de foreslåede i lovforslaget, ikke vil skulle registreres hver gang af det personale, som har foretaget indgrebet.

Dog fremgår det af lovbemærkningerne, at der vil skulle ske registrering og indberetning af videoovervågning (side 172) og af åbning af aflåst eller på anden måde sikret yderdør ind til en borgers bolig i botilbud (side 203). Det er uklart, om der er tale om en fejl, eller der henvises til den bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om bl.a. registrering og indberetning, som det foreslås, at social- og boligministeren får, jf. forslagens § 1, punkt 48. KL foreslår, at lovforslaget præciseres, så der ikke er uklarhed om, hvorvidt kamerakig og/eller åbning af borgers yderdør skal registreres og indberettes hver gang eller ej.

Som nævnt fremgår det af lovforslagets § 1, punkt 48, at det foreslås at ændre reglerne i § 135 b om social- og boligministerens bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om iværksættelse af foranstaltninger, registrering, indberetning mv. efter bestemmelserne i kapitel 24, 24 a og 24 b.

Det fremgår af lovbemærkningerne, at forhåndsgodkendte indgreb efter en række gældende og nye bestemmelser ikke skal registreres hver gang af det personale, som har foretaget indgrebet, at den gældende registreringspraksis vil blive erstattet med en "samlet registrering", hvor personalet blandt andet vil skulle angive et skøn for, hvor mange indgreb de har foretaget og at den samlede registrering som udgangspunkt vil skulle udarbejdes og indberettes på samme tidspunkt, herunder f.eks. på årsbasis eller hvert andet år.

KL foreslår, at det præciseres, hvordan kravene til registrering og indberetninger konkret lempes. Lovbemærkninger kan så tvivl om, hvorvidt de foreslåede ændringer reelt indebærer, at personalet fremover kan bruge mindre tid på registrering og indberetning, og mere tid til at varetage de socialpædagogiske indsatser.

Bemærkninger vedr. ændringer lov om voksenansvar for anbragte børn og unge

Mulighed for fratagelse af alkohol og euforiserende stoffer

Det fremgår af forslaget, at lederen eller dennes stedfortræder på et anbringelsessted, i en afgrænset periode, kan beslutte at fratage et barn eller en ung euforiserende stoffer eller alkohol. Det vil være muligt, når lederen eller dennes stedfortræder vurderer, at det er nødvendigt af hensyn til stedets husorden eller for at sikre barnet eller den unges trivsel, sundhed eller udvikling. Det foreslås også, at personalet kan anvende fysisk magt, når det er nødvendigt for at gennemføre beslutningen.

Hertil kommer, at fratagelsen af alkohol og stoffer kan ske uden retskendelse ved at undersøge et barns eller en ungs person eller opholdsrum, som led i fratagelsen.

KL anerkender, at der kan være situationer, hvor det er hensigtsmæssigt, at lederen eller dennes stedfortræder kan beslutte at fratage et barn eller en ung euforiserende stoffer eller alkohol af hensyn til barnet eller den unges trivsel, udvikling eller sundhed. Og, at det kan være nødvendigt at bruge magt for at lykkes med dette. Det kan også være nødvendigt at undersøge et barn eller ungs person eller opholdsrum.

Men det er vigtigt at anvendelse af magt, er den sidste udvej for at fratage et barn eller en ung stoffer eller alkohol. Det bør først være en mulighed når alle andre pædagogiske muligheder er forsøgt anvendt.

Hvis lovforslaget vedtages, mener KL, at det er vigtigt, at der i en vejledning gives eksempler på, hvornår det kan være nødvendigt at fratage et barn eller ung euforiserende stoffer eller alkohol i en afgrænset periode, og hvad der menes med en nærmere afgrænset periode.

Adgang til midlertidigt at inddrage barnet eller den unges mobil eller andet kommunikations- og spilleudstyr

I lovforslaget fremgår det, at lederen eller dennes stedfortræder på et anbringelsessted, kan beslutte at inddrage et barn eller en ungs mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr i en afgrænset periode, hvis det vurderes at være nødvendigt for at sikre barnet eller den unges trivsel, sundhed og udvikling.

Det foreslås også, at personalet kan anvende fysisk magt, når det er nødvendigt for midlertidigt at kunne inddrage en mobiltelefon og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr.

Endelig foreslås det, at lederen af anbringelsesstedet, eller dennes stedfortræder, uden en retskendelse, vil kunne beslutte, at der skal foretages en undersøgelse af et anbragt barns eller en anbragt ungs person eller opholdsrum, når det er nødvendigt for midlertidigt at kunne inddrage en mobiltelefon og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr.

KL vurderer, at der et stort indgreb i de unges hverdag, hvis de fx for indtaget deres mobiltelefon. Men KL anerkender, at der kan være situationer, hvor det er hensigtsmæssigt, at lederen eller dennes stedfortræder kan inddrage et barn eller en ungs mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr i en afgrænset periode. Og, at det kan være nødvendigt at bruge magt for at lykkes med dette. Det kan også være nødvendigt at undersøge et barn eller ungs person eller opholdsrum.

Men det er vigtigt, at anvendelse af magt er den sidste udvej for kunne inddrage en mobiltelefon og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr. Det er vigtigt at alle andre pædagogiske muligheder er forsøgt anvendt.

Dato: 22. marts 2024

Sags ID: SAG-2024-00940
Dok. ID: 3434054

Direkte: 3370 3238

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 6 af 8

Hvis lovforslaget vedtages, mener KL, at det er vigtigt, at der i en vejledning gives eksempler på, hvornår det kan være nødvendigt at inddrage et barn eller en ungs mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr i en afgrænset periode, og hvad menes med en nærmere afgrænset periode.

Undersøgelse af besøgende på sikrede døgninstitutioner

Det foreslås, at besøgende til børn og unge, der er anbragt på sikrede døgninstitutioner, ikke må medbringe effekter, der kan true ordenen eller sikkerheden på institutionen. Personalet kan som betingelse for et besøg kræve, at en besøgende tømmer sine lommer og tasker og undersøges med en scanner.

Det foreslås også, at lederen af institutionen eller dennes stedfortræder kan afvise en besøgende, der ikke vil tømme sine lommer og tasker og undersøges med en scanner.

KL mener, det er hensigtsmæssigt, at personalet kan kræve, at besøgende på sikrede institutioner tømmer sine lommer og tasker og undersøges med en scanner. Og, at lederen af institutionen eller dennes stedfortræder kan afvise en besøgende, der ikke vil tømme sine lommer og tasker og undersøges med en scanner.

Teknologiske hjælpemidler

Det følger af lov om voksenansvar over for anbragte børn og unge (voksenansvarsloven § 17), at kommunalbestyrelsen efter ansøgning fra et anbringelsessted efter § 43, stk. 1, nr. 6, i barnets lov i særlige tilfælde kan træffe afgørelse om for en afgrænset periode at anvende personlige alarm- eller pejlesystemer over for anbragte børn og unge, der har betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, når der er risiko for, at barnet eller den unge ved at forlade anbringelsesstedet skader sig selv eller andre, det personlige alarm- eller pejlesystem kan bidrage til at afværge denne risiko og forældremyndighedsindehaveren har givet samtykke til anvendelsen af det personlige alarm- eller pejlesystem.

Der er i dag ikke hjemmel i lovgivningen til at anvende personlige alarm- eller pejlesystemer for børn og unge i aflastning efter barnets lov § 90, stk. 1 punkt 2, jf. servicelovens § 84, eller § 32, stk. 1, punkt 7, og ej heller hjemmel i lovgivningen til at anvende situationsbestemt video-, audio- og bevægelsesovervågning af et barn eller en ung med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne som led i en social indsats efter barnets lov.

KL foreslår, at bestemmelserne i § 14 c i lov om frikommunenetværk indarbejdes i forslaget til ændring af voksenansvarsloven, så teknologierne kan anvendes på samme vis som på voksenområdet. Også, at det dækker både børn/unge, der er anbragt, samt for de børn der er i aflastning på tilbuddene. Herunder også, at der er mulighed for at anvende alarm- og pejlesystemer for børn i aflastning. Baggrunden er, at forsøgene har været en succes i frikommunerne.

Dato: 22. marts 2024

Sags ID: SAG-2024-00940
Dok. ID: 3434054

Direkte: 3370 3238

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 7 af 8

KL har ingen bemærkninger til forslag til ændring af bidragsopkrævningsloven.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in blue ink that reads 'Janet M. Samuel'.

Janet Samuel

Dato: 22. marts 2024

Sags ID: SAG-2024-00940
Dok. ID: 3434054

Direkte: 3370 3238

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 8 af 8

Til

d. 27.marts 2024

Social-, bolig-, og ældreministeriet

Holmens Kanal 22
1060 København K

Sendt til: p-handicap@sm.dk

Høring over udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)

Kommunale Velfærdschefer takker for muligheden for at afgive høringssvar til ovenstående og fremsender hermed høringssvar på foreningens vegne.

Det skal indledningsvist bemærkes, at vi er tilfredse med, at der nu foreligger et lovforslag, som forsøger at sikre bedre arbejdsvilkår for personalet samt en mere effektiv tids- og ressourceudnyttelse ved at kravene til registrering og indberetning lempes. Derudover er vi glade for, at udkastet til lovforslaget lægger op til mere ligestilling mellem målgrupperne i servicelovens kap. 24 a og kap 24 b, da det i praksis giver bedre mening at se på den enkelte borgers adfærd og behov, fremfor hvilken kategori borgerens funktionsevne henhører under. Vi har imidlertid, en række bemærkninger til forslaget, som er beskrevet nedenfor.

Reguleringens udformning

På den ene side er det positivt, at ministeriet med lovforslagets nye magtanvendelsesbestemmelser har taget stilling til flere af de situationer, hvor et indgreb i selvbestemmelsesretten er nødvendigt i praksis. På denne anden side sætter vi spørgsmålstegn ved, om området reguleres på den bedst mulige måde. Når reguleringsformen udgøres af en positivliste med restriktive regler, der udtømmende beskriver hvilke indgreb, der lovligt kan foretages, og hvilke betingelser der skal være opfyldt, risikerer ministeriet, at der vedvarende vil opstå uforudsete og nye situationer i praksis samt nye og forandrede hjælpemidler, som ikke er omfattet af de gældende magtanvendelsesregler. Magtanvendelsesreglerne skal derfor løbende revideres, hvorfor det vil være hensigtsmæssigt, at der indsættes en form for revisionsbestemmelse, hvorefter loven skal revideres i et nærmere angivet folketingsår på baggrund af indhentede erfaringer. Alternativt kan reglerne udformes på en måde, så der gives mere rum til det faglige skøn, eventuelt ved at de gældende bestemmelser gøres mere åbne, så de kan omfatte flere situationer i praksis, eller ved at indsætte en supplerende generalklausul til de gældende regler, som henviser til omsorgsmæssige hensyn.

Særregler for målgrupperne i servicelovens kap. 24 a og kap. 24 b

Da enkelte af magtanvendelsesbestemmelserne fortsat differentierer mellem personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, som hhv. er og ikke er en konsekvens af demens eller anden erhvervet fremadskridende mental svækkelse, ønsker vi en tydeliggørelse af, hvilke særregler der gælder for hver af målgrupperne samt hensynene bag disse særregler.

Tidsubegrænsede forhåndsgodkendelse samt fjernelse af registreringskravet

Vi er betænkelige ved forslaget om, at afgørelser om forhåndsgodkendelse i en række tilfælde kan gøres tidsubegrænsede samtidig med at registreringskravet fjernes, fx ved anvendelse af seler, jf. § 128, og tryksskabende velfærdsteknologi, jf. § 128 b. Vi mener, at der skal indarbejdes et krav om, at der skal ske løbende opfølgning på om indgrebet fortsat er nødvendigt, ligesom det skal tydeliggøres, at personalet altid skal arbejde målrettet på at forsøge at lykkes med pædagogiske strategier først.

Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap

Det undrer, at man anvender betegnelsen "Borgere med Handicap", idet man som oftest anvender betegnelsen "borgere med funktionsnedsættelser". Samtidig inkluderer ordlyden hverken borgere med psykiatriske udfordringer eller ældre, som nævnet også dækker. Da mange nye velfærdsteknologiske løsninger har ældre borgere som målgruppe, vil det være yderst relevant også at have en repræsentant fra ældreområdet i Nævnet, fx Ældre Sagen eller Alzheimerforeningen.

Bemærkningerne til lovforslagets enkelte bestemmelser:

Kommunale Velfærdschefer har følgende bemærkninger til de foreslåede bestemmelser:

Lovforslagets § 1

Husorden, jf. § 123 - Ingen bemærkninger.

Afværgenhjælp, jf. § 124 b

Vi er glade for, at regeringen i § 124 b har indsat afværgenhjælp som et supplement til fysisk guidning, så det tydeliggøres overfor personalet, hvilke mindre indgreb de kan benytte, uden at der er tale om magtanvendelse. Det er imidlertid væsentligt at tydeliggøre, at hensynet til personalets sikkerhed har højeste prioritet, og at indgrebene ikke må træde i stedet for faglige tilgange og metoder.

Fastholdelse m.v., jf. § 124 d

Det vurderes hensigtsmæssigt, at fastholdelse, jf. § 124 d er udvidet til også at omfatte muligheden for at løsne borgerens greb i en anden person eller greb i dørhåndtaget til en anden persons bolig, hvis borgeren udviser grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd, ligesom det bliver muligt at føre borgeren tilbage, når borgeren udviser en grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd over for de øvrige

personer. Vi har flere eksempler på, at disse indgreb er nødvendige i praksis, hvorfor ændringen af § 124 d vurderes hensigtsmæssig. Igen skal det dog bemærkes, at det bør tydeliggøres, at hensynet til personalets sikkerhed har højeste prioritet, og at indgrebene ikke må træde i stedet for faglige tilgange og metoder.

Særlige døråbnere, jf. § 125

Vi er enige i forslaget. Vi oplever jævnligt forvirring i praksis over samt uhensigtsmæssigheder i forhold til nuværende regler om, hvor de særlige døråbnere skal og kan placeres.

Anvendelse af stofseler m.v., jf. § 128

Vi er meget positive over for, at væsentlighedskravet i bestemmelsen udgår. Dette fordi det ikke er overensstemmende med omsorgsvaretagelsen af borgeren, at der kun kan anvendes seler, hvis den risikerede persons skade har karakter af fx brækkede lemmer, kraniebrud og hjernerystelse. Det er desuden særdeles hensigtsmæssigt, at bestemmelsens anvendelsesområde udvides, så der blandt andet kan anvendes positioneringsseler og andre tilsvarende hjælpemidler. Vi oplever, at det i praksis er en udfordring, at borgere (som ikke er kendt for at opleve skader eller fald) sidder dårligt med ledskader og smerter til følge. En sund positionering er ikke altid mulig med alternative hjælpemidler.

Vi mangler imidlertid, at der med lovforslaget tages stilling til anvendelse af særlige seler/selelås under befordring. Der ses i praksis et behov for afklaring på, om der må anvendes særlige sikkerhedssele under befordring over for de borgere, som under kørslen klikker sig ud af den almindelige sikkerhedssele og rejser sig op, og derved er til fare for trafiksikkerheden, og dermed sig selv og andre. Vi oplever, at færdselsstyrelsen giver godkendelse til en række særlige seler under forudsætning af, at det ikke er i strid med magtanvendelsesbestemmelserne, men spørgsmålet er ikke behandlet i magtanvendelsesreglerne.

Tryghedsskabende Velfærdsteknologi, jf. § 128 a

Vi har ingen bemærkninger til nedlæggelse af Rådet for Tryghedsskabende Velfærdsteknologi.

Vi er enige i ministeriets forslag om, at anvendelse af epilepsialarmer (anfaldsalarmer) og tilsvarende alarmer, ikke er magtanvendelse og skal kunne benyttes uden forudgående afgørelse fra kommunalbestyrelsen. Vi savner generelt kriterier, der gør det muligt at afgøre, hvilke teknologier der er tryghedsskabende velfærdsteknologier. Det vil have stor betydning for, hvordan lovforslaget omsættes til handling. F.eks. vil teknologierne kunne anvendes som tilsynsbesøg og dermed sikre tryghed for borgerne.

Kamerakig, jf. § 128 b

Vi er positive over for, at der kan gives tilladelse til anvendelse af kamerakig, da vi ser et behov herfor i praksis. Som del af dette vil en stillingtagen til, hvad der udgør et 'kamerakig' være tilskyndet, da den teknologiske udvikling har resulteret i nye løsninger, der er langt mindre indgribende i borgerens privatliv. F.eks. har Næstved Kommune udviklet løsningen "Digitalt Tilsyn", der ikke kræver adgang til et 'live feed', og det vil i nogle situationer være den mindst indgribende løsning. Det vil være hensigtsmæssigt, at løsningen tages i anvendelse over for alle borgere, der har en betydelig og varigt nedsat psykisk

funktionsevne, uanset hvad der er årsagen til den nedsatte funktionsevne. Vi vurderer, at brugen af digitalt tilsyn altid skal foregå på baggrund af en kritisk stillingtagen ud fra et nødvendigheds-princip.

Låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum, jf. § 128 d

Vi er enige i forslaget.

Låsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener, jf. § 128 e

Vi er positive over for den nye bestemmelse om låsning til fælleskøkkener, da den imødekommer et behov i praksis. Det er i praksis antaget, at man kan låse ind til servicearealer, og er derfor uklart om bestemmelsen er nødvendig eller det allerede følger af gældende ret.

Låsning og sikring af låger m.v. fra tilbuddets udeareal ny § 128 f

Vi er positive over for den nye bestemmelse, da den imødekommer et behov i praksis.

Låsning og sikring af borgers skabe og skuffer, jf. § 128 g

Vi støtter forslaget ud fra det perspektiv, at nogle borgere ikke kan vurdere egen eller andres sikkerhed i forhold til konkrete genstande.

Låsning og sikring af skabe og skuffer m.v., jf. § 128 g

Vi er positive over for den nye bestemmelse, da den imødekommer et behov i praksis. Grundet indgrebets karakter vurderer vi det hensigtsmæssigt, at Det Socialfaglige Nævn træffer afgørelse herom. Vi efterlyser en stillingtagen fra lovgivers side til muligheden for at opbevare borgerens værdigenstande ved brug af aflåsning.

Kortvarig indelåsning beboer, jf. § 128 h

Vi er meget betænkelige overfor den nye bestemmelse om indelåsning af beboere. Bestemmelsen giver personalet mulighed for at forhindre eller forebygge situationer, som kan eskalere og blive personfarlige uden at skulle anvende nødværge. Der er tale om et indgreb, hvor de af bestemmelsen berørte borgere får en retsstilling, som ligner retsstillingen for personer med nedsat psykisk funktionsevne i henhold til en strafferetlig afgørelse eller kendelse, uden at der foreligger en strafferetlig afgørelse eller kendelse. Vi mener desuden, at indelåsning ikke er en opgave for et socialt botilbud, men derimod er en opgave for politiet og psykiatrien.

Vi er tilmed betænkelige ved, at botilbuddet skal have forhåndsgodkendelse hertil, da vores vurdering er, at personalet på botilbuddet sjældent vil kunne forudse, overfor hvem og hvornår indelåsning kan blive nødvendigt. Hvis bestemmelsen gennemføres, foreslår vi, at indelåsning i stedet skal kunne anvendes som en akut magtanvendelse og kun meget kortvarigt, indtil fx politi eller egen læge ankommer, eller indtil situationen er under kontrol.

Adgang til beboers bolig, jf. § 128 i

Vi er positive over for den nye bestemmelse, da den imødekommer et behov i praksis.

Optagelse i særlige botilbud uden samtykke, jf. § 129

Der henvises til bemærkningen til § 131.

Optagelse i bestemt botilbud uden samtykke ved væsentlig fare for andre eller særligt truende eller særligt chikanerende adfærd, jf. § 129 a

Vi er positive over for, at bestemmelsen udvides til at omfatte alle beboere på botilbud, der har en betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, uanset hvad der er årsagen til den nedsatte funktionsevne. Vi ser et behov herfor i praksis. Vi undrer os over, at bestemmelsen fortsat er begrænset til boliger efter servicelovens § 108, og vi mener, at den i lighed med de øvrige regler om optagelse i særlige botilbud bør udvides til også at omfatte flytning til botilbud i almene boliger.

Der bør gives mulighed for deling af oplysninger uden samtykke i denne type sager i lighed med sager efter § 129 a.

Optagelse i særligt botilbud alene med samtykke fra værge eller fremtidsfuldmægtig, jf. § 129 b

Vi er positive over for, at muligheden for flytning efter § 136 med den nye bestemmelse også kommer til at gælde for personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, som ikke er en konsekvens af demens eller anden erhvervet og fremadskridende mental svækkelse. Der bør ikke være forskel i præmisserne for målgrupperne, da de har samme behov for og ret til omsorg og beskyttelse. Idet bestemmelserne i § 129 b og § 136 f indeholder ens betingelser for en flytning, bør særbestemmelsen i § 136 f ophæves.

Det bemærkes, at bestemmelsens praktiske anvendelsesområde vil være begrænset, da der ofte er behov for at iværksætte en flytning hurtigst muligt, men Familieretshusets sagsbehandlingstid i værgemålssager ofte er lang (ca. 4-6 måneder). Der er behov for en stillingtagen fra lovgivers side til, hvad man gør i sager, hvor en optagelse i et særligt botilbud ikke kan afvente beskikkelse af værge med rette kompetence.

Der bør gives mulighed for deling af oplysninger uden samtykke i denne type sager i lighed med sager efter § 129 a.

Grundlaget for afgørelser om forhåndsgodkendelse, jf. § 130

Ingen bemærkninger.

Det Socialfaglige Nævn, jf. § 130 a

Ingen bemærkninger.

Afgørelser om optagelse i særlige botilbud uden samtykke, jf. § 131

Ifølge bestemmelsens stk. 4 skal Familieretshuset, forinden Kommunalbestyrelsen indstiller til en flytning efter § 129, have truffet afgørelse om værgesbeskikkelse. Som beskrevet i bemærkninger til § 129 b, kan Familieretshusets lange sagsbehandlingstid give anledning til problemer i praksis.

Det Socialfaglige Nævn afgørelser efter § 128 h, stk. 1, jf. § 131 b

Ingen bemærkninger.

Det Socialfaglige Nævn afgørelser efter § 128 b, stk. 1, § 128 g, stk. 1, og § 128 i, stk. 1, jf. § 131 c

Ingen bemærkninger.

Advokatbistand, jf. § 132

Ingen bemærkninger.

Klageadgang, jf. § 133 og § 134

Vi er enige i, at klageadgangen efter §133 ændres til ikke at omfatte klage over fysisk guidning/afværgenhjælp, jf. § 124 og anvendelse af tryghedsskabende adfærd, jf. § 136 e, idet disse mindre indgreb ikke udgør magtanvendelse eller indgreb i selvbestemmelsesretten.

Ingen bemærkninger til § 134.

Domstolsprøvelse, jf. § 135

Ingen bemærkninger.

Registrering og indberetning af indgreb og orientering af pårørende m.v., jf. § 135 a

Vi er enige i, at orienteringspligten ikke skal gælde borgerens pårørende, hvis borgeren, der er foretaget magtanvendelse overfor, frabeder sig at disse orienteres. Der henvises herudover til de generelle bemærkninger.

Social- og boligministerens kompetence til at fastsætte regler om iværksættelse af foranstaltninger, registrering- m.v., jf. § 135 b

Ingen bemærkninger.

Kommunalbestyrelsens mulighed for at træffe afgørelse om forhåndsgodkendelse til fastholdelse i personlige hygiejnesituationer, jf. § 136 a

Vi mener ikke, at der skal være forskel i præmisserne for denne målgruppe og målgruppen omfattet af § 136 c, idet begge målgrupper har samme behov for og ret til omsorg og beskyttelse.

Anvendelse af tryghedsskabende velfærdsteknologi, jf. § 136 e

Ingen bemærkninger.

Lovforslagets § 2

Grundlæggende hilses de foreslåede regler på børneområdet også velkommen. Der er et udtalt behov for lovændringer på området, som kan bidrage til at bedre den unges trivsel og udvikling under anbringelsen.

De foreslåede lovændringer giver anbringelsesstederne forpligtelser og handlemuligheder, som de ikke har i dag, og det er positivt.

Det er overordnet set vigtigt, at der er fokus på dialogen og kommunikationen mellem anbringelsessted og rådgiver i kommunen, da de arbejdsopgaver og forpligtelser, de hver især har, influerer på hinanden.

Overordnet bør det også have sig for øje, om den unge er anbragt det rigtige sted, hvis en husorden gentagne gange overtrædes. Dette enten med henblik på at tage stilling til spørgsmålet om iværksættelse af relevante tiltag for at ændre den unges adfærd eller ændring af anbringelsessted. Flere anbringelsessteder efterspørger sanktionsmuligheder vel vidende, at det er et vilkår, når man arbejder med udsatte og unge i mistrivsel, at der løbende vil være udfordringer, som ikke kan løses ved sanktioner eller opsigelse af en kontrakt.

Neden for kommenteres på de tre dele af lovforslaget:

1. Adgang til midlertidigt at inddrage barnets eller den unges mobil eller andet kommunikations- og spilleudstyr og
2. Mulighed for fratagelse af alkohol og euforiserende stoffer.

For så vidt angår pkt. 1 og pkt. 2 har vi noteret os den fælles opbygning af bestemmelserne:

1. afgørelse om fratagelse,
2. undersøgelse af person/rum,
3. adgang til magtanvendelse mhp. fratagelse,
4. opbevaring af effekter.

Som nævnt ovenfor, er dialogen med myndighedsrådgiver i anbringende kommune væsentlig, herunder bør det nævnes, at der i barnets lov § 67, stk. 2 er en mulighed for ligeledes at træffe afgørelse om fratagelse af eksempelvis mobiltelefon. Det ses ikke omtalt i lovforslaget. Det ses alene omtalt, at der er mulighed for kontrol med kommunikation. Det vurderes væsentligt, at grænserne for anvendelse af fysisk

magt i forbindelse med inddragelse af kommunikationsudstyr tydeliggøres, herunder at der er fokus på proportionalitetsbetragtninger.

For så vidt angår fratagelse af alkohol hilses det med tilfredshed, at anbringelsessteder vil kunne fastsætte regler om og forbud mod alkohol. Håndhævelse kan ske ved både brug af magtfastholdelse eller ledes til et andet opholdsrum, samt tage alkohol og stoffer fra barnet/den unge. Der kan ønskes en uddybning og konkretisering af disse muligheder – ud over at det er beskrevet, at personalet kan anvende magt efter § 9 stk. 1, hvis det er nødvendigt for at inddrage alkohol og stoffer.

3. Undersøgelse af besøgende på sikrede institutioner.

Institutionens (negative/positive) erfaringer med de besøgende bør videregives til den unges myndighedsrådgiver, idet denne nøje løbende skal forholde sig til, hvilke personer, der har adgang til besøg/har samvær med den unge, herunder om eksisterende afgørelser om samvær/besøg skal ændres. Det er vigtigt, at institutionen og personalet har de nødvendige kompetencer til og retningslinjer for, hvordan man skal håndtere tilfælde, hvor man opdager ulovlige effekter på en besøgende, eks. vis. våben eller ulovlige stoffer? Det bør tydeliggøres, at bestemmelsen også omhandler besøg på særligt sikrede afdelinger.

Lovforslagets § 3

Vi har ingen bemærkninger til lovforslagets § 3.

Mvh

Jakob Bigum Lundberg

Formand, Kommunale Velfærdschefer

København den 25. marts 2024

Høring vedrørende lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love

LOS takker for muligheden for at afgive høringssvar på ændringer af lovgivning om magtanvendelse over for børn, unge og voksne. LOS anerkender behovet for at justere på den nuværende lovgivning samtidig med, at LOS finder dele af forslagene bekymrende.

1. Generelle bemærkninger

For LOS er det vigtigt at sikre den højeste kvalitet i den socialfaglige indsats på børne- og ungehjem samt botilbud, hvorfor det til enhver tid skal stå tydeligt, at magtanvendelser alene kan finde sted i situationer, hvor alle socialpædagogiske og behandlingsmæssige tiltag er afprøvet, og hvor der ikke er andre muligheder for at nedtrappe konflikt og frustration, samt at magtanvendelsen ikke afløser den socialpædagogiske og behandlingsmæssige indsats, men alene kan anvendes i en konkret situation, hvor der op til situationen er arbejdet socialpædagogisk, og hvor magtanvendelsen giver mulighed for herefter at kunne fortsætte den socialpædagogiske og behandlingsmæssige indsats.

Det er endvidere vigtigt at understrege, at enhver magtanvendelse altid vil skulle foretages så skånsomt som muligt, både i forhold til den enkelte beboer, der anvendes en magtanvendelse over for, og i forhold til de øvrige beboere. En magtanvendelse vil derudover altid skulle være proportionel med det formål, der er årsag til magtanvendelsen, og hvis der er mulighed for, at andre og mere skånsomme handlinger kan anvendes, skal dette gøres.

LOS gennemførte i efteråret 2023 en spørgeskemaundersøgelse blandt LOS' medlemmer om deres oplevelse af magtanvendelsesreglerne, og tilbage stod skismaet mellem omsorg og magtanvendelse, hvor fravær af mulighed for magtanvendelse – fx at kunne fratage en ung pige sin mobiltelefon i en afgrænset periode en nat for at forhindre prostitution på nettet – kan virke som et omsorgssvigt, ligesom den manglende mulighed for at låse sig ind til en beboer, der er ved at gøre skade på sig selv, på samme vis kan være et omsorgssvigt. Samtidig står det klart, at magtanvendelse aldrig må stå i stedet for en socialpædagogisk indsats.

LOS har en generel bekymring for, at de foreslåede regler vil tilskynde til kommunale besparelser på den socialfaglige indsats på børne- og ungehjem samt botilbud, herunder at reglerne kan animere til ikke at ansætte fagligt uddannede medarbejdere, men i stedet lægge op til et nøgleregime, hvor af- og indelåsning afløser tilstedeværelse af medarbejdere. LOS anerkender, at det foreslåede Socialfaglige Nævn er et værn imod dette, men finder til trods herfor et behov for generelt i bemærkningerne til lovforslaget at

tydeliggøre, at muligheden for aflåsning af døre ikke må erstatte krav til uddannede medarbejdere og en socialfaglig indsats, også i forhold til de mennesker, der har behov for tilstedeværelse af medarbejdere døgnet rundt samt specialindrettede boliger.

LOS er bekymret for, at anvendelse af magt kan være en vej til udvikling af en forrående kultur. Det bør derfor indgå som en del af lovgivningen, at børne- og ungehjem samt botilbud skal dokumentere, at de arbejder aktivt for at modarbejde forråelse.

LOS finder, at kompetent ledelse er afgørende for at kunne sikre høj faglighed, modarbejdelse af forråelse og høj etik i arbejdet på sociale tilbud. Dette særligt i situationer, hvor forskellige former for magtanvendelse vil kunne være nødvendige. LOS foreslår derfor, at det stilles som krav til ledere på sociale tilbud, at de skal have en autorisation, som opnås gennem en efteruddannelse i ledelse, modarbejdelse af forråelse og etik på en professionshøjskole. LOS anbefaler, at en sådan autorisation indføres i forbindelse med en specialeplan og i første omgang stilles som krav til tilbud på det højt specialiserede område.

1. Konkrete bemærkninger til ændringer i lov om social service

LOS har en række bemærkninger til de konkrete forslag, som fremgår nedenfor.

Vedrørende § 124b, stk.2 og 124d, nyt stk. 1 og 2: Fysisk guidning

Det fremgår af forslaget, at der i forhold til fysisk guidning gives mulighed for at personalet:

- ved konflikt stille sig imellem en person, der udviser grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd og en anden person (§124b, stk. 2)
- Løse en persons greb i en anden person eller greb i dørhåndtaget til en anden persons bolig eller til et andet opholdsrum (§ 124d nyt stk. 1 og 2)
- Fastholde, tilbageholde eller føre en person tilbage til egen bolig eller til et andet opholdsrum på et bo- eller dagtilbud (§ 124d, stk. 2)

LOS bemærker hertil, at om end disse muligheder kan virke relevante, vil det kræve en meget høj faglighed og etik fra den enkelte medarbejder i den konkrete situation at sikre, at fysisk guidning er relevant og proportionel i den konkrete situation, samt at dette ikke er en vej til udvikling af en forrående kultur. Det er LOS' klare bekymring, at de foreslåede muligheder for fysisk guidning kan medføre udvikling af en forrående kultur samt være uproportionelt både i forhold til den beboer, man ønsker at guide, og de øvrige beboere, der vil være vidner til guidningen. Hvis forslagene fastholdes, anbefales det derfor både, at der stilles krav til autorisation af ledere på sociale tilbud, samt at tilbuddene skal dokumentere, hvordan de systematisk arbejder for at modvirke forråelse samt at dette knyttes til kvalitetsmodellens tema 7 om Organisation og Ledelse, hvori det kan tilføjes, at lederen skal have kompetencer både i ledelse, men ligeledes i arbejdet imod forråelse.

Vedrørende §130: Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse over for Borgere med Handicap

Det foreslås, at der oprettes et Nævn, der skal træffe afgørelse i forbindelse med særligt indgribende magtanvendelser. Nævnet skal bestå af en dommer samt 1 medlem udpeget efter indstilling fra DH og 1 medlem udpeget efter indstilling fra KL.

LOS har tre konkrete bemærkninger til sammensætningen af Nævnet. For det første mangler Nævnet med den foreslåede sammensætning medlemmer med indsigt i beboere med komplekse sociale udfordringer. Det anbefales derfor, at Nævnet tilknyttes særligt sagkyndige eksperter med ekspertise i misbrug, psykiatriske diagnoser og andre komplekse udfordringer, som skal involveres i sager omhandlende beboere med denne type udfordringer.

Det bemærkes endvidere, at KL har en dobbeltrolle, da KL er både myndighed og leverandør på området, hvorfor KL i et Nævn derfor vil skulle træffe afgørelser om magtanvendelser på egne tilbud. Dette mindsker den retssikkerhed, der er et af formålene med Nævnet, og det anbefales derfor, enten at KL's mandat præciseres, herunder i hvilken egenskab KL har sæde i Nævnet, alternativt at KL ikke har sæde i Nævnet men erstattes af ekspertmedlemmer med socialfaglig indsigt.

Det anbefales derudover, at man forholder sig til antallet af forventede sager i Nævnet, herunder at der vil være behov for en hurtig behandling, hvorfor en mulighed kan være at lave regionale Nævn tilknyttet de forskellige afdelinger i Familieretshuset.

Det bemærkes, at Nævnet skal træffe afgørelse om:

- Kortvarig indelåsning af beboer i egen bolig i botilbud (§ 128h)
- Kamerakig i afgrænset periode (§ 128b)
- Aflåsning af skabe, skuffer mv. i beboers egen bolig i botilbud i afgrænset periode (§ 128g)
- Åbne dør hos beboer for at undgå at beboer gør væsentlig og alvorlig personskade på sig selv eller andre eller en væsentlig sundhedsmæssig risiko for beboeren eller andre (§ 128i)

LOS finder, at indelåsning af beboer i egen bolig er en alvorlig og indgribende magtanvendelse, der er et alvorligt indgreb i selvbestemmelsen samt øger risikoen for et nøgleregime frem for en socialpædagogisk behandling, støtte og hjælp. LOS anbefaler derfor på det kraftigste, at dette forslag udgår.

LOS finder, at kamerakig i en afgrænset periode kan være hensigtsmæssig af hensyn til en beboer, der vil kunne blive mindre forstyrret ved kamerakig, end ved at en person fysisk skal sidde ved siden af beboeren og holde øje fx om natten, eller gå ind til en beboer flere gange i løbet af en nat. LOS finder, at Nævnet her er et værn imod, at denne form for magtanvendelse overskrider den enkelte beboers personlige grænser og integritet.

LOS finder, at aflåsning af skabe, skuffer mv. i en beboers egen bolig i en afgrænset periode kan være hensigtsmæssig fx for at sikre, at beboeren ikke skader sig selv ved at spise medicin, der kan være farlig for beboeren. LOS finder, at Nævnet her er et værn, der skal sikre, at anvendelse af aflåsning er proportionel og ikke skader den enkelte beboers selvbestemmelse eller integritet.

LOS finder, at muligheden for at åbne en dør til en beboer for at undgå, at beboeren gør væsentlig og alvorlig personskade på sig selv eller andre eller at der er en væsentlig sundhedsmæssig risiko for beboeren kan være hensigtsmæssig i særlige tilfælde, hvor en beboer fx ikke er bevidst om det sundhedsskadelige i at smøre afføring rundt i sit værelse eller ved bekymring for, at beboeren er ved at tage sit eget liv. LOS finder, at Nævnet ligeledes her er med til at sikre proportionalitet ved anvendelse af muligheden for at gå ind i boligen hos en beboer.

Vedrørende § 129b: Optagelse i særlige botilbud alene med samtykke fra værge eller fremtidsfuldmægtig
Det foreslås, at man kan optages i særlige botilbud med samtykke fra værge eller fremtidsfuldmægtig, hvis

man ikke modsætter sig flytning men heller ikke evner at give informeret samtykke. LOS anbefaler i denne sammenhæng, at man ser på værgemålsreglerne før, dette forslag gennemføres, da mange værger i dag er faste værger beskikket af Familieretshuset, hvorfor de ikke kender den pågældende beboer, de skal træffe en så indgribende beslutning på vegne af.

Vedr. § 128d, § 128e og § 128f om låsning og sikring af døre

Det foreslås, at kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om:

- Låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum i afgrænset periode (§ 128d)
- Låsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener i en afgrænset periode (§ 128e)
- Låsning eller sikring af låger fra udeareal i afgrænset periode (§ 128f)

LOS bifalder muligheden for i en afgrænset periode at kunne aflåse døre til fælles opholdsrum, servicearealer, fælleskøkkener og låger fra udeareal for at sikre en beboer imod at gøre skade på sig selv. Det bemærkes her, at dette ikke kan stå i stedet for en vedvarende socialpædagogisk indsats, hvorfor det i forbindelse med en afgørelse herom bør være tydeligt, hvordan der arbejdes socialpædagogisk for at undgå anvendelse af de pågældende magtanvendelser. LOS bemærker derudover, at kommunalbestyrelsen ligeledes her har en dobbeltrolle, hvormed de både skal træffe afgørelse om aflåsning af døre på egne samt på eksterne tilbud.

3. Konkrete bemærkninger til forslag til ændring af lov om voksenansvar

For voksenansvarsloven er der fremsat en række lovforslag, der ændrer muligheden for at fratage mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spiludstyr samt fratage alkohol og euforiserende stoffer for at kunne drage omsorg for barnet og af hensyn til barnet og den unges trivsel, sundhed og udvikling. Magtanvendelser over for børn og unge på børne- og ungehjem er fyldt med dilemmaer i skismaet mellem ønsket om at drage omsorg og en magtanvendelse, der i situationen ofte vil opleves som det modsatte af omsorg. Jf. tidligere omtalte undersøgelse fra LOS i efteråret 2023, hvoraf det fremgår, at medarbejdere fx kan konstatere, at de svigter et barn, når de ikke kan forhindre fx en ung pige i at prostituere sig eller i at udvikle et misbrug.

Det er vigtigt at slå fast, at magt kan ikke anvendes som et socialpædagogisk værktøj, hvorfor det er afgørende, at de foreslåede muligheder for magtanvendelse alene kan anvendes som en kort intervention som del af en sammenhængende socialpædagogisk indsats, og alene i de situationer, hvor socialpædagogiske værktøjer og indsatser ikke kan sikre omsorg for barnet eller den unge i den konkrete situation. Det er derfor afgørende, at socialpædagogiske metoder og mindre indgribende reaktioner er anvendt og forsøgt inden en fysisk magtanvendelse. Det skal dermed være tydeligt, at magtanvendelsen ikke er en sanktion imod barnet eller den unge, men er et udtryk for den omsorg, forældre ville drage for deres børn i den konkrete situation. LOS har i flere sammenhænge talt om det udvidede forældreansvar, hvormed der menes, at de børn og unge, der bor på et børne- og ungehjem, skal lære de normer og værdier, de ville lære i en familie, og som de senere skal kunne give videre til deres egne børn. Dermed er det børne- og ungehjemmets ansvar at sikre, at børnene og de unge ikke skader sig selv eksempelvis gennem misbrug og prostitution.

LOS finder ikke, at formuleringerne om hensynet til barnet eller den unges trivsel, sundhed og udvikling er tydelige nok eller sikrer imod, at magtanvendelsen anvendes som en sanktion frem for omsorg. Der er eksempelvis meget vide grænser for en fortolkning, der handler om at sikre barnet eller den unges søvn, så det kan passe sin skole, uagtet at dette fra et forældresynspunkt ville handle om opdragelse og omsorg.

Situationer omkring prostitution, salg og køb af euforiserende stoffer mv. står her langt mere klart. LOS anbefaler derfor, at det tydeliggøres, hvad der konkret falder ind under formuleringen trivsel, sundhed og omsorg.

Vedrørende § 4: husorden

Det foreslås, at regler og retningslinjer om og forbud mod indtagelse og besiddelse af alkohol indskrives i en husorden.

LOS bemærker hertil, at det er afgørende for at sikre, at de børn og unge, der bor på et børne- og ungehjem, tager ejerskab til de regler og retningslinjer, der fastsættes i en husorden, at de inddrages konkret i fastsættelsen af husordenen og er med til at skrive den, hvorfor det kan anbefales, at denne evalueres årligt. Det anbefales derudover, at det skal stilles som krav, at der fastsættes en praksis for, hvordan et nyindflyttet barn eller en nyindflyttet ung orienteres om husordenen på en måde, der kan bidrage til accept af denne, eksempelvis ved at inddrage de øvrige børn og unge på anbringelsesstedet.

Vedrørende § 9: anvendelse af fysisk magt

Det foreslås, at personalet i særlige situationer må anvende fysisk magt for at fratage et barn eller en ung euforiserende stoffer, alkohol, mobiltelefoner eller andet elektronisk kommunikations- eller spiludstyr.

Det bemærkes hertil, at det er voldsomt at give mulighed for at fratage ting fra barnet eller den unge ved anvendelse af fysisk magt, herunder at begrebet fysisk magt giver associationer til voldsom fysisk magtanvendelse over for barnet eller den unge, hvilket ikke bør være muligt i forbindelse med fratagelse af effekter, hvilket bør præciseres i lovforslaget.

Det fremgår af bemærkningerne, at forslaget har bund i en formodning om, at barnet eller den unge ikke frivilligt vil aflevere fx en mobiltelefon. Det anbefales, at det præciseres, hvilken form for fysisk magt, der er tale om. Fx må man tage telefonen ud af hånden på et barn eller en ung? Herunder at det præciseres, at man ikke må anvende fysisk magt over for barnet eller den unge i forbindelse med at fratage barnet eller den unge euforiserende stoffer, alkohol, mobiltelefoner mv.

Vedrørende § 15b: Inddragelse af mobiltelefon eller andet elektronisk kommunikations- eller spiludstyr i en midlertidig eller afgrænset periode

Det foreslås, at lederen af et anbringelsessted kan beslutte at inddrage et barns eller en ungs mobiltelefon eller andet elektronisk kommunikations- eller spiludstyr i en midlertidig og afgrænset periode.

Det bemærkes hertil, at særligt mobiltelefonen er af stor betydning for børn og unge på børne- og ungehjem, da det er igennem denne, de kan fastholde kontakt med venner og familie. Mobiltelefonen kan derfor være særligt tryghedsskabende for barnet eller den unge, hvorfor det kan afføde voldsomme reaktioner at få frataget denne. Det bemærkes endvidere, at mobiltelefonen af nogle unge anvendes til fx prostitution samt salg af stoffer, hvorfor besiddelsen af mobiltelefonen kan udgøre en hindring for den socialpædagogiske indsats.

Det bemærkes, at da mobiltelefonen for et nyindflyttet barn eller en nyindflyttet ung kan have en særlig tryghedsskabende funktion, vil det kunne være skadeligt for den tillidsopbygning, der skal ske mellem anbringelsesstedet og barnet eller den unge, at fratage denne mobiltelefonen i en afgrænset periode, i de første måneder efter, at barnet eller den unge er flyttet ind. Dette vil heller ikke sikre, at der forud for den midlertidige fratagelse af mobiltelefonen er arbejdet socialpædagogisk med barnet eller den unge. Det

anbefales derfor, at det indskrives, at de elektroniske devices ikke må fratages et nyindflyttet barn eller en nyindflyttet ung.

Det bemærkes endvidere, at lederen med dette forslags gennemførelse får et udvidet ansvar, hvorfor LOS gentager forslaget om, at ledere på sociale tilbud skal autoriseres, blandt andet som en faglig sikkerhed for, at denne type beslutning træffes på et solidt fagligt grundlag.

Det bemærkes, at det kan overvejes, om denne type magtanvendelse på linje med de magtanvendelser, der skal forelægges Det Socialfaglige Nævn, skal forelægges en lignende instans på børne- og ungeområdet som fx Ankestyrelsen.

Vedrørende § 16, stk. 2: rumundersøgelse

Det foreslås, at lederen af et anbringelsessted uden retskendelse kan beslutte at undersøge et barn eller en ung person eller dennes opholdsrum, hvis en række betingelser er opfyldt.

Det bemærkes hertil, at det vil være afgørende, at der er væsentlige og vægtige grunde til at foretage denne undersøgelse, der kan opleves som et overgreb imod den personlige frihed for barnet eller den unge, herunder vil være afgørende, at en sådan undersøgelse gennemføres på en måde, hvor man med stærke socialpædagogiske kompetencer søger at nedtrappe den konflikt, der kan opstå med barnet eller den unge. Det bemærkes dog, at det vil kunne medføre mindre konflikt, end hvis undersøgelsen skal gennemføres med en retskendelse.

Det bemærkes jf. ovenfor, at lederen med dette forslags gennemførelse får et udvidet ansvar, hvorfor LOS gentager forslaget om, at ledere på sociale tilbud skal autoriseres, blandt andet som en faglig sikkerhed for, at denne type beslutning træffes på et solidt fagligt grundlag.

LOS står til rådighed for uddybende forklaringer og bemærkninger, og politisk chef Trine Schaldemose kan kontaktes på tsc@los.dk eller tlf. 3118 4215.

Med venlig hilsen

Mads Røge Clausen

Direktør

- LIVET MED UDVIKLINGSHANDICAP

Social- og boligministeriet

Den 27. 03. 2024

Sagsbeh. tg_lev

Høringssvar om forslag til lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge m.v. ( ndringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten m.v.)

Lev repræsenterer de omkring 50.000 børn, unge og voksne med udviklingshandicap og deres pårørende. Langt fra alle i Levs målgruppe er omfattet af magtanvendelsesreglerne, men mennesker med udviklingshandicap udg r alligevel klart den største målgruppe, som vil blive berørt af de foreslåede ændringer.

Vi har i høringssvaret valgt at prioritere en samlet vurdering af udkastet til lovforslag, og derefter at kommentere få udvalgte enkeltdele af forslaget. Baggrunden herfor er, at vi finder lovforslagets samlede karakter så problematisk, at det helt b r trækkes tilbage.

Indledende bemærkninger

Lev finder at lovforslaget er ekstremt problematisk og vidtgående. I sin helhed udg r forslaget en markant og meget principiel forringelse af den beskyttelse mod unødvendig og overdreven magtanvendelse, som mennesker med udviklingshandicap og andre sårbare borgere i botilbud har krav på. Kriterierne for hvad der kan begrunde fysisk fastholdelse og anden magtanvendelse, lempes i en række tilfælde betydeligt, hvorfor det entydig må forventes, at der fremadrettet vil ske flere magtanvendelser, og at det vil ske over for flere mennesker.

Linjen i forslaget er øget magt, flere indgreb og mindre beskyttelse.

Hovedparten af de ændringer, der lægges op til, vil øge medarbejdere i botilbuds beføjelser til at foretage fysiske fastholdelser og andre indgreb. Hertil kommer en række forslag, hvor den registrering, indberetning og eksternt tilsyn med magtanvendelse og indgreb, som skal yde borgerne beskyttelse mod overdreven og unødvendig brug af magt, reduceres eller helt fjernes.

Blandt de særligt kritiske elementer i forslaget er:

- V rgesamtykke ved flytning uden samtykke i tilfælde, hvor borgeren ikke udtrykker modstand mod flytningen (herunder borgere som ikke er i stand til at udtrykke modstand). Disse tvangsflytninger vil ske på baggrund af indstilling fra kommunen og på grundlag af markant lempeligere betingelser end de eksisterende, og uden godkendelse i Familieretshuset (ingen ekstern myndighed).

- Flytning uden samtykke på grund af chikanerende adfærd. Denne hjemmel har hidtil alene været gældende for en afgrænset personkreds, hvor funktionsnedsættelsen skyldes en sindslidelse.
- Væsentlige lempelser i muligheden for at foretage fysiske fastholdelser med begrundelse i "chikanerende adfærd" og "hensynet til fællesskabet", modsat i dag, hvor fysiske fastholdelser og føring til et andet lokale alene kan ske for at forhindre personskaade.
- Væsentlige lempelser i muligheden for fastholdelser i forbindelse med bl.a. hygiejnesituationer, idet disse fremadrettet kan godkendes i en periode op til to år samt i visse tilfælde tidsbegrænsede forhåndsgodkendelser.
- Generel og omfattende reduktion af registrering og indberetning af magtanvendelse og indgreb på flere områder.
- Indelåsning af beboere i egen bolig i botilbud. Varighed af indelåsning kan samlet være 10 timer pr. døgn, dog maksimal 8 timer i træk.
- Øget adgang til at låse beboeres egen lejlighed op, også i situationer hvor der ikke er risiko for personskaade.
- Øget adgang til aflåsning af fællesarealer, servicearealer, havelåger mv.

Som det fremgår, sigter ingen af forslagets elementer på at styrke forebyggelsen af magtanvendelse, styrkelse af beskyttelsen mod unødvendig brug af magt, respekten for målgruppens rettigheder, trivsel og værdighed.

Forslaget hviler på et meget svagt fagligt grundlag. Inddragelsen af *relevante* interessenter, eksperter og borgere i forarbejdet til forslaget har været endog meget mangelfuld og selektiv, hvilket adskiller sig fra tidligere lovforberedende processer på området.

Den af Folketinget besluttede evaluering af den seneste revision af reglerne udgør en meget beskeden del af grundlaget for de foreslåede ændringer. De meget vidtgående elementer i forslaget har således intet belæg i evalueringen. Her synes ministeriet alene at have baseret sig på et noget mindre konkret grundlag i form af *"...interessenternes input, ekspertudvalget på socialområdets anbefalinger og henvendelser til ministeriet"*.

I Lev finder vi ikke at dette grundlag er hverken gennemsigtigt eller fagligt solidt, hvilket er særligt problematisk i lyset af regelsættets helt særlige og principielle karakter. Vi har desuden erfaret, at forslaget ikke har været genstand for reelle politiske forhandlinger med de politiske partier i Folketinget. Vi finder det stærkt bekymrende, at grundlaget for partiernes stillingtagen kommer til at hvile på et

tidsmæssigt presset forløb med beskedne muligheder for at indhente supplerende ekspertviden om forslaget og dets implikationer.

Afgrænsede justeringer i forslaget er ikke tilstrækkeligt. Uagtet at der kan komme justeringer i udkastet som led i høringsprocessen eller Folketingets behandling, så finder vi at den samlede linje i forslaget udgør et uværdigt og problematisk signal til mennesker med blandt andre udviklingshandicap, samt til de dygtige og samvittighedsfulde medarbejdere, som yder en pædagogisk indsats for denne målgruppe i hverdagen. Justeringer af afgrænsede dele af forslaget vil ikke ændre forslagets samlede linje med fokus på øget magtanvendelse og forringet retssikkerhed og beskyttelse.

Lev opfordrer derfor indtrængende til, at lovforslaget trækkes tilbage. Vi opfordrer til, at Folketingets partier helt afviser at støtte forslaget. Regeringen bør i stedet genstarte processen og komme med et nyt lovforslag.

Mere magt vil øge mistrivslen, underkende pædagogisk faglighed og på sigt øge udgifterne på handicapområdet

Det foreslås, at personalet i botilbud også over for mennesker med udviklingshandicap skal have beføjelser til at fastholde, tilbageholde eller føre en person til bolig eller opholdsrum i situationer, hvor det vurderes nødvendigt for at sikre en eller fleres "tryghed, værdighed og sikkerhed", eller hvor en person er gået ind i en anden persons bolig, uden at den anden person ønsker det. I dag er sådanne fastholdelser alene tilladt med henblik på at forhindre eller afværge personskaade.

Desuden foreslås det, at personalet kan stille sig imellem to borgere i en konflikt samt løsne en borgers greb i et dørhåndtag eller i en anden person, hvis borgeren udviser "grænseoverskridende adfærd".

Forslaget vil i praksis få meget store negative virkninger på trivsel og værdighed for de berørte borgere. Kulturen i de faglige miljøer, som yder den socialfaglige indsats, vil blive påvirket negativt og i en mere hårdhændet retning. Signalet med lovforslaget er således entydigt, at fastholdelser, indespærring, indgreb og restriktioner skal anvendes i større omfang end i dag. Et signal, som vil blive opfanget i de faglige miljøer og gradvist ændre praksis i retning af mere anvendelse af magt over for mennesker med handicap – og flere direkte eller indirekte trusler om det.

Også beboere i botilbud, som ikke selv udsættes for magtanvendelse, vil blive påvirket af det øgede fokus på magt og indgreb, som er konsekvensen af dette

forslag. Disse borgere vil i stigende omfang opleve, at voldsomme magtanvendelser finder sted i deres hjem i botilbuddet – og vil desuden kunne opleve et ændret selvbillede, som en særlig type mennesker, hvor denne type fastholdelser er tilladt.

Mere magt og flere indgreb er udtryk for et etisk skred – og vil ikke reducere udgifter på socialområdet. En stor del af de ændringer, som der lægges op til i lovudkastet, afspejler en forestilling om, at reduceret retssikkerhed og beskyttelse af borgerne samt øget anvendelse af fastholdelser, indgreb og tvangsflytning er et redskab, der kan nedbringe de offentlige udgifter på det specialiserede socialområde.

Efter Levs opfattelser er det et alvorligt og meget principielt etisk skråplan, hvis noget så følsomt og dilemmafyldt som offentlige myndigheders anvendelse af magt over for sårbare mennesker ses i et økonomisk rationaliseringsperspektiv. Det er et skred i menneskesynet, som er uforeneligt med værdierne i dansk social- og handicappolitik.

Det er i øvrigt usandsynligt, at de foreslåede ændringer i praksis vil medføre reducerede offentlige udgifter. Flere fastholdelser, flere indgreb og mindre forebyggelse af magtanvendelse vil medføre øget mistrivsel blandt borgere i målgruppen. En mistrivsel som i vil sætte sig i flere konflikter, mere udadreagerende adfærd og endnu mere magtanvendelse. En nedadgående spiral, som med stor sikkerhed vil føre til yderligere behov for intensiv og specialiseret indsats for særligt sårbare borgere.

Forslaget underkender social- og specialpædagogisk faglighed. Forslaget udgør desuden en – indirekte, men meget markant – underkendelse af den væsentlige indsats, som i dag ydes af mange dygtige pædagoger for at forebygge brugen af magtanvendelse og indgreb. Sådanne indsatsers positive effekt er veldokumenterede, senest i evalueringen af projektet LA2u, der viser at en stærk specialpædagogisk indsats både nedbringer antallet af magtanvendelser markant, øger trivsel blandt beboere og medarbejdere samt forbereder arbejdsmiljøet.¹

Med de foreslåede ændringer er der stor risiko for, at der i praksis vil ske en nedprioritering af sådanne social- og specialpædagogiske indsatser, hvilket vil få

¹ VIVE 2023: Forebyggelse af magtanvendelser på botilbud for mennesker med udviklingshæmning Midtvejsevaluering af implementering af metoden LA2u https://sbst.dk/Media/638380690433119401/302043_Forebyggelse%20af%20magtanvendelser%20p%20a5%20botilbud%20for%20mennesker%20med%20udviklingsh%20c3%a6mning_Midtvejsevaluering%20af%20implementering%20af%20metoden%20LA2u_PDF-UA.pdf.

store og langvarige negative konsekvenser for borgere i botilbud og for medarbejdere på området.

Det har store menneskelige omkostninger at blive udsat for magtanvendelse.

Mere magt og flere indgreb vil føre til alvorlige krænkelse af flere mennesker med handicap, hvilket vil få konkrete og langvarige, negative konsekvenser for de pågældende. Også mennesker med omfattende og komplekse handicap får psykiske skader som konsekvens af at have været udsat for (gentagne) magtanvendelser og indgreb – og magtanvendelser vil ofte være den direkte anledning til yderligere konfliktoptrapning.

Denne viden og indsigt om borgerperspektivet synes helt at være gledet i baggrunden i forbindelse med udarbejdelsen af dette lovforslag, uagtet at der findes nyere forskning, som netop belyser mennesker med handicaps egne erfaringer med det at være udsat for fysisk fastholdelse og anden magtanvendelse.²

Manglende respekt for borgernes hjem.

Forslagets forringelser af mennesker med handicaps beskyttelse mod at blive flyttet fra deres hjem uden samtykke, udgør et væsentligt brud med nogle af de bærende elementer i dansk social- handicappolitik – og med principperne i den handicapkonvention, som Danmark ratificerede i 2009.

Flytning alene med samtykke fra en værge. At borgere, som ikke selv kan samtykke til en flytning, fremover skal kunne tvangsflyttes alene med samtykke fra en værge, vil intensivere en praksis, hvor langt flere mennesker flyttes fra deres hjem af rene kommunale driftshensyn. Et hensyn som i øvrigt også fremføres i forslagets bemærkninger, hvor det anføres, at forslaget skal *”frigøre ressourcer”* og *”sikre en mere effektiv ressourceudnyttelse”*.

En flytning vil efter forslaget fremover kunne ske på baggrund af en kommunal indstilling, som skal tiltrædes af en værge. Disse værger kender i mange tilfælde slet ikke de (ofte ganske mange) borgere, som de er værge for, hvilket gør værgesamtykket rent formelt. Kriterierne for en flytning med værgesamtykke vil desuden skulle ske på langt lempeligere betingelser end efter de eksisterende regler, og der vil – modsat i dag – ikke være kontrol fra en ekstern uvildig myndighed, af om kriterierne overhovedet er opfyldte.

² Stine Grønbæk Jensen, Jesper Vaczy Kragh, 2020: Erfaret Magt - Frustrationer og fastholdelser på botilbud. <https://www.universitypress.dk/shop/erfare-magt-3843p.html>

Dette forslag afspejler en dybt kritisabel disrespekt for særligt sårbare menneskers ret til deres hjem – vel at mærke af rene kommunale driftshensyn, som reelt intet har med den enkelte borgers trivsel og udvikling at gøre. Vi forudser, at et stort antal mennesker med udviklingshandicap i botilbud med de foreslåede regler vil blive tvangsflyttet adskillige gange i løbet af et helt voksenliv.

Det underliggende menneskesyn i forslaget er desuden problematisk, idet målgruppekriteriet for flytning med værgesamtykke indebærer, at borgere med betydelige kommunikative og kognitive handicap får markant ringere beskyttelse mod illegitime tvangsflytninger end andre borgere i målgruppen. Den indirekte antagelse i forslaget forekommer således at være, at det er mindre indgribende for mennesker med omfattende handicap at blive flyttet fra deres sociale netværk, kendt personale, et kendt lokalområde mv. En antagelse som er åbenlyst forkert og desuden etisk uantageligt.

Det er helt afgørende at være opmærksom på, at omkring 1/5 af beboere med udviklingshandicap i botilbud ikke har nogle pårørende eller andre, som kan bistå dem – herunder i situationer, hvor en kommune af driftsmæssige hensyn ønsker at tvangsflytte dem. Særligt borgere over 50 år, hvor forældrene er gået bort, udgør en stor del af denne ekstra udsatte gruppe.

Disse borgere vil således være helt overladt til en kommune med klare økonomiske og driftsmæssige interesser i en flytning, samt faste/professionelle værger, som i praksis intet kendskab har til dem. At man i lovforslaget finder dette betryggende for disse borgeres retssikkerhed, trivsel og værdighed, er beskæmmende.

Andre borgere i målgruppen har en pårørende som værge. Selvom disse værger naturligvis har et bedre kendskab til den person, de er værge for, så finder Lev det heller ikke betryggende at give pårørende-værger kompetencer til at godkende en flytning uden samtykke. Baseret omfattende erfaring fra Levs rådgivning og dialogen med vores lokal-kredse forudser vi, at pårørende-værger vil komme under et voldsomt og helt uholdbart pres for at godkende kommunens ønske om at gennemføre en flytning uden samtykke. Pårørende-værgers faglige/juridiske forudsætninger for at indgå i sådanne forløb, er i de fleste tilfælde heller ikke tilstrækkelige.

Flytning på grund af chikanerende adfærd.

Med forslaget udvides muligheden for at tvangsflytte en borger fra sit hjem i et botilbud, hvis den pågældende *"er til væsentlig fare for eller udviser en særligt truende eller en særligt chikanerende adfærd over for øvrige beboere eller*

personale". Denne hjemmel har hidtil alene været gældende for en afgrænset personkreds, hvor funktionsnedsættelsen skyldes en sindslidelse. Med den foreslåede ændring vil en stor gruppe voksne med udviklingshandicap også blive omfattet af denne type begrundelser for flytning uden samtykke.

Lev er stærkt kritiske over for denne ændring, idet vi forudser, at det i praksis vil betyde, at langt flere mennesker med udviklingshandicap vil blive udsat for tvangsflytninger, som i realiteten er begrundet i kommunale driftshensyn og manglende vilje til at visitere den nødvendige hjælp til borgeren i hans/hendes eksisterende bolig.

'Truende og chikanerende adfærd' er således nogle meget upræcise kriterier, som det vil være meget vanskeligt for borgeren og/eller pårørende at imødegå. Vi forudser desuden, at denne hjemmel vil kunne få stor negativ indflydelse på relationerne mellem beboere og personale, idet personalets trusler om tvangsflytning nu kan blive en del af kommunikationen i forbindelse med konflikter.

Lev finder i øvrigt begge forslag om lempet adgang til flytning uden samtykke uantagelige, fordi de afspejler en klassisk institutionstænkning, hvor borgere med handicap flyttes rundt mellem institutioner for at modtage den nødvendige hjælp. I de gældende regler er princippet, at kommunen er forpligtet til at ændre hjælpens omfang og karakter, der hvor borgeren har sit hjem frem for en flytning. Dette meget væsentlige princip undergraves med de foreslåede regelændringer.

Forringelse af rettigheder og beskyttelse under dække af afbureaukratisering

Lovforslaget indeholder en lang række meget omfattende og problematiske forringelser af den beskyttelse mod unødvendig magtanvendelse, som i dag er gældende i magtanvendelsesreglerne.

Frekvensen af registrering og indberetning af forhåndsgodkendte og gennemførte magtanvendelser reduceres betydeligt i en række tilfælde, og der lægges tilmed op til, at der kan gives tidsubegrænsede forhåndsgodkendelse til en række typer magtanvendelse, herunder fastholdelse i forbindelse med hygiejnesituationer.

At fastsættelsen af varighed af forhåndsgodkendelser, samt hvorvidt og i hvilket omfang der skal ske registrering og indberetning af indgrebene, skal fastsættes nærmere i en bekendtgørelse (og ikke i selve loven), finder vi i øvrigt stærkt betænkeligt og meget vidtgående.

Risiko for rutine-magtanvendelse på bekostning af retssikkerhed, pædagogiske indsatser og forebyggelse. Forslaget lægger op til omfattende og gennemgribende forringelser af det helt afgørende grundlag for den socialfaglige indsats, som skal forebygge og overflødig gøre brugen af magt over for mennesker med handicap. Den markante reduktion af registrering og indberetning af magtanvendelse udgør i sig selv en undergravning af målgruppens retssikkerhed.

Vi skal desuden gøre opmærksom på, at færre indberetninger af magtanvendelse vil medføre en meget væsentlig forringelse af grundlaget for socialtilsynenes tilsynsvirksomhed. Herved øges risikoen for, at der ikke skrives ind over for ulovlig, overdreven og unødvendig magtanvendelse over for beboere i botilbud.

Lev finder, at forslaget lægger op til meget fundamentale og principielle ændringer i forvaltningen af et meget følsomt område. Grundlaget for forebyggelse af behovet for at anvende magt via pædagogisk faglig indsats nedprioriteres markant – og afskaffes de facto helt i de tilfælde, hvor der gives tidsubegrænsede forhåndsgodkendte magtanvendelser. Visse borgere udpeges derved som mennesker, hvor personalet – gennem et helt voksenliv – rutinemæssigt må foretage fysiske fastholdelser og andre indgreb, uden at man behøver at gøre sig overvejelser om indgrebets fortsatte nødvendighed og forsøge at finde alternativer til brugen af magt.

I bemærkningerne til forslaget fremgår det om de tidsubegrænsede forhåndsgodkendte magtanvendelser i forhold til blandt andet fastholdelser i personlige hygiejnesituationer, *"at disse indgreb typisk vurderes at være af mindre indgribende karakter end de øvrige forhåndsgodkendte magtanvendelsesindgreb"*. Denne vurdering er helt uden fagligt belæg, og afspejler en bekymrende mangel på interesse i borgerens oplevelse af – ofte daglige – fysiske fastholdelser.

Ethvert menneske – også personer som har et handicap, der gør at de ikke kan udtrykke modstand – vil som udgangspunkt altid opleve en fysisk fastholdelse som indgribende og integritetskrænkende. At lovforslaget tilsyneladende lægger til grund at fastholdelser i blandt andet hygiejnesituationer for 'visse mennesker' er *"mindre indgribende"* er uforståeligt og stærkt bekymrende.

Specifikke kommentarer

Lev anbefaler som angivet, at dette lovforslag helt trækkes tilbage, og regeringen herefter fremsætter et nyt forslag. Vi afstår derfor fra at give specifikke kommentarer til alle de områder, hvor vi kunne have synspunkter og kommentarer.

Vi skal dog her bemærke tre dele af forslaget, som vi er positive eller betinget positive over for, og som bør medtages i et eventuelt nyt lovforslag, hvis regering og Folketing følger vores anbefaling om helt at trække forslaget tilbage.

Stofseler. Det foreslås, at stofseler fremadrettet også skal kunne anvendes til positionering af en person med henblik på korrekt siddestilling eller for at modvirke pludselige og ukontrollerede bevægelser.

Lev finder denne ændring af kriterierne for anvendelse af stofseler hensigtsmæssig. Vi finder det imidlertid afgørende at anvendelsen af stofseler fortsat er en del af magtanvendelsesreglerne, herunder regler om godkendelse, registrering og indberetning. Anvendelse af stofseler kan være indgribende for de pågældende, og der er desuden risiko for, at selerne kan blive anvendt med andre formål end forebyggelse af risiko for personskade samt opretholdelse af siddestilling mv., eksempelvis med henblik på passivisering/fiksering af en 'besværlig borger'.

Vi finder desuden, at reglerne for frekvensen af registrering og indberetning af anvendelsen af seler kan justeres, således at registreringen sker ugentligt og indberetningen hvert halve år.

Epilepsialarmer. Lev er enige i, at epilepsialarmer bør tages ud af servicelovens magtanvendelsesregler. Disse alarmer er først og fremmest livreddende førstehjælp for personer med risiko for livstruende epilepsianfald.

Det socialfaglige nævn. Det foreslås, at der etableres et såkaldt socialfagligt nævn, der skal have afgørelseskompetencen efter indstilling fra kommunen i forhold særligt indgribende magtanvendelser. Konkret de nye foreslåede hjemler til at låse skabe og skuffer, anvende kamera-kig, indelåsning af en beboer i sin bolig i et botilbud, åbning af låst dør til en beboers bolig samt flytning uden samtykke.

Nævnet skal ifølge forslaget bestå af en dommer som formand, samt en repræsentant for DH og en repræsentant for KL samt suppleanter. Nævnet skal have sekretariatsbistand fra Familieretshuset.

Lev er som angivet meget kritiske over for en række af de nye hjemler til magtanvendelse og indgreb, som forslaget indeholder – og hvor nævnet foreslås at få afgørelseskompetence. Men vi er i princippet tilhænger, af at der etableres en mere centraliseret model for godkendelse af visse former for magtanvendelse og

indgreb. Dette vil – afhængig af den konkrete indretning – kunne bidrage til større socialfaglig kvalitet i grundlaget for vurderingen af indstillet magtanvendelse.

Vi er imidlertid meget kritiske over for den konkrete konstruktion med Det Socialfaglige Nævn, der lægges op til i lovudkastet. Vi stiller os således helt uforstående overfor nævnets sammensætning, idet denne alene afspejler et klassisk interessepolitisk/repræsentativt og juridisk perspektiv. Nævnet vil med den foreslåede sammensætning helt mangle socialfaglig, pædagogisk viden og indsigt, uagtet nævnets betegnelse som socialfagligt. At en interessent som KL tildeles en plads i nævnet, forekommer fuldkommen uholdbart, idet kommunerne i de fleste sager vil have en klar og ensidig partsinteresse.

Med den foreslåede sammensætning af rådet er Lev entydigt imod forslaget om Det socialfaglige råd og foretrækker opretholdelse af den eksisterende ordning.

Afslutning

Lev er chokerede over, at en regering, som for nylig har givet tidligere anbragte i sær- og åndssvageforsorgen en officiel undskyldning for overgreb og svigt, præsenterer et lovforslag som dette. Forholdene for de anbragte i forsorgen var netop kendetegnet ved rutinemæssig magtanvendelse, disrespekt for personlig integritet og værdighed, indespærring og systematisk hårdhændet behandling. Svigtet af de anbragte i forsorgen var desuden kendetegnet ved, at ansvarlige myndigheder undlod at føre det nødvendige tilsyn med forholdene for beboerne – og ved at myndighederne undlod at reagere på de informationer, som de blev bibragt.

Forholdene for mennesker med udviklingshandicap i botilbud i dag er ikke direkte sammenlignelige med sær- og åndssvageforsorgen. Men det er både bekymrende og forbløffende, at linjen i nærværende udkast til lovforslag peger i en retning, der giver mindelser om de forhold, som der netop er blevet sagt undskyldt for.

Vi håber inderligt, at regering og Folketing vil indse, at dette er den helt forkerte vej at gå.

Med venlig-hilsen

Anni Sørensen
Landsformand

27. marts 2024

Høring over udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)

Kommentarer til høringssvar

Skrevet af ergoterapeut og kandidatstuderende i ergoterapi, Maria Find

Indledende kommentarer og perspektiver vedr. lempelserne omkring brug af magt

Det bekymrer mig generelt, at der forekommer lempelser i magtanvendelsesreglerne og at dette vil medføre unødvendige magtanvendelser for nogle af de mest sårbare børn, unge og voksne. Jeg mener generelt, at lempelserne er et udtryk for en generel magtesløshed på området der både gør sig gældende af lov om social service samt lov om voksenansvar for anbragte børn og unge samt at løsningen ikke er lempelser på området.

I en samfundsmæssig tid, hvor at det er sværere at rekruttere og fastholde uddannet og kvalificeret personale på arbejdspladserne, er det ekstra bekymrende, at sådanne lempelser forslås. Dette kan medføre, at disse sårbare mennesker i højere grad kommer til at bo i utrygge- frem for trygge rammer. På samfundsniveau, er vi efter min vurdering nødsaget til at finde en anden måde at mobilisere kræfter til området på, frem for ved brug af magt.

Jeg er fortalende for, at der derimod generelt sker en stramning på området. Både i relation til hvornår og hvordan at der udøves magt samt at de der udøver magten har de fornødne faglige kompetencer. Jeg mener, at der i lovgivningen bør stilles krav til at det personale der udøver magtanvendelsen har uddannelse og løbende kurser i dette.

Min klare holdning er, at ufaglært såvel som faglært personale ikke kan følge lovens anvisning om *at magtanvendelsen skal udøves så skånsomt og kortvarigt, som omstændighederne tillader, og med størst mulig hensyntagen til barnets, den unges eller voksnes personlige integritet*, med mindre at disse er uddannet i netop dette (deeskalering, greb mv.).

Jeg har igennem mit arbejde i psykiatrien de seneste ni år oplevet, at fagligt såvel som ufaglært personale ikke er klædt på til opgaven og er utrygge ved at skulle udøve magt. Utrygheden jeg har bevidnet være udtrykt har både været ud fra et etisk og moralsk perspektiv, men også en afmagt i at stå i en situation uden at have de fornødne kompetencer til at varetage en sådan indgriben.

Det bør være et ledelsesmæssigt ansvar at netop dette personale har de fornødne kompetencer, hvilket ikke kan forventes hvis der ansættes ufaglært personale i faste stillinger eller som vikarer. Såfremt at ledelsen anvender sådant personale som en del af normeringen, bør der i vagtdækningen tages højde for dette, således at der altid er kompetente personaler til stede, der kan varetage en sådan situation. Ydermere er det at udøve magt ikke en del af en grunduddannelse som for eksempel pædagog, lærer, ergoterapeut, sygeplejerske eller social- og sundhedsassistent, hvorfor der bør forventes krav om efteruddannelse i magtudøvelse.

Jeg har samtidig oplevet, at det personale der ikke er klædt på til opgaven, kan være med til at øge risikoen for at det menneske der bliver udsat for en magtanvendelse kommer til at udøve vold mod personalet eller udsættes for uhensigtsmæssig vold, da personalet ikke har været fagligt klædt på til eksempelvis at møde den pågældende ud fra kommunikative deeskaleringsprincipper, eller ikke haft viden og erfaring i at fastholde eller fysiske guide en person. Den sårbare person der udsættes for magt, kan hvis et personale ikke formår at holde et greb korrekt, komme til at handle voldeligt og samtidig kan et personale forvolde skade, såfremt at de ikke er bekendt med hvordan at en magtanvendelse foretages mest skånsomt.

Lov om ændring af lov om social service

§ 123, stk. 1 og stk. 2

Jeg anser det som værende positivt, at der indsættes lovtekst der har fokus på at medinddrage beboere samt deres pårørende, i udfærdigelsen af en husorden.

§ 124b, stk. 2

Ud fra et deeskaleringsprincip, kan det at stille sig i mellem en person, virke konfliktoptrappende og derved kan der være risiko for at den person der udviser en grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd, kommer til at have en mere truende og/eller voldelig adfærd.

Jeg kan være nervøs for, hvorvidt at en sådan § øger risikoen for magtanvendelser.

§ 124d

Det er bekymrende, at der ikke står angivet hvordan at disse greb må løsnes og at den pågældende borger kan blive udsat for vold eller skade, såfremt at grebet ikke kan løsnes nænsomt.

§ 125, stk. 1

Hvordan forholdes der til, at elektroniske ydredøre låses i et specifikt tidsrum og at pågældende beboer ikke har nøgle til at kunne komme ind af disse døre og derved principielt ikke har adgang til sin bolig/sit værelse, med mindre at der tages telefonisk kontakt til et personale?

§ 135 a, stk. 3

At pårørende til voksne over 18 år kun informeres, såfremt at den involverede borger giver samtykke hertil, vurderer jeg rimeligt i henhold til retten til privatliv.

Lov om voksenansvar for anbragte børn og unge

§ 4

Hvad angår husorden, synes jeg at der bør være lov om fastsættelse af en husorden, der angiver de nærmere regler og retningslinjer for ophold på børne- og ungehjem, ligesom at dette gør sig gældende i udkastet vedr. § 123 i lov om social service. Herunder at børn- og unge samt deres forældre inddrages i denne proces, således at der jf. barnets lov i højere grad er fokus på indflydelse og medinddragelse.

§ 9

Hvad angår det at håndhæve forbud mod alkohol og euforiserende stoffer anses som positivt i forhold til at kunne varetage den daglige omsorg for de anbragte børn og unge.

Der bør præciseres i lovforslaget hvordan at ledelse og personale forholder sig efterfølgende efter fund af euforiserende stoffer mv., eksempelvis at dette skal afleveres til politiet. Herunder hvorledes at alkohol skal afleveres til forældre eller bortskaffes.

§ 15b

Jeg ser på denne del af lovforslaget med en vis ambivalens, hvilket jeg vil forsøge at synliggøre og argumentere for nedenfor.

Jeg arbejder til dagligt på et børne- og ungehjem (tidligere institution) for anbragte psykisk sårbare børn og unge samt med unge voksne. Jeg har i de seneste år, haft efterspurgt lovgivning omkring husorden, vejledninger mv. omkring denne målgruppes brug af mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr.

Brug af digitale medier herunder brug af mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr er aktuelt en stor del af den samfundsmæssige og politiske debat. Flere folkeskoler, efterskoler og ungdomsuddannelser har skærpet retningslinjerne for brug af netop dette. Det vurderes derfor som positivt at lov om voksenansvar for børn og unge forholder sig til dette emne og ikke mindst ansvar.

Jeg er som ergoterapeut dagligt vidne til, at denne målgruppe bruger rigtig meget tid på netop disse aktiviteter i løbet af deres hverdag og at dette både har indflydelse på: deres søvn, deres skolegang, øvrige behandlingsaktiviteter og generelle meningsfulde aktiviteter. Ydermere at brugen af mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr, påvirker de psykopatologiske symptomer som målgruppen er diagnosticeret med (læderede kognitive funktioner, nedsat impuls kontrol, selvskade, angst, depression mv.).

Ud fra et biologisk og psykologisk perspektiv, tænker jeg at denne dopaminudløsende superstimuli, kan være svær at konkurrere imod i det pædagogiske arbejde og den psykosociale rehabilitering og at der netop derfor er et voksenansvar.

Selvom et børne- og ungehjem har sat en elektronisk timer på brug af stedets internet om natten, anser jeg denne restriktion som mangelfuld, eftersom at børn og unge kan spille offline samt at barnet/den unge kan bruge deres mobile netværk eller forældrene til barnet/den unge kan købe eget mobilt internet.

Jeg er bekendt med, at aktiviteterne der foregår via brug af mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr kan være af positiv og negativ karakter. Hvad angår eksempelvis kontakt til målgruppens familie og venner anses både som positiv og negativ, i form at det anses som positivt i forhold til barnets sociale netværk samt identitet. Omend kan det også være negativt, hvis barnet har svært ved at indgå i andre typer af aktiviteter.

Den mere negative side af brug af mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr er jeg som fagperson bekymret for. Herunder at børn og unge anbragt på børne- og ungehjem eksempelvis bruger tid på disse devices i løbet af natten, i skoletiden (eller på værelset når de ikke er i skole), i forums med selvskade (eksempelvis både deling af selvskade og mobning af sig selv) samt til at komme i kontakt med ældre mennesker på en uhensigtsmæssig måde. Dette gør sig ligeledes gældende, såfremt at barnet eller den unge blot har et højt forbrug af mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr i hverdagen. Jeg ved, at man som forældre i mange hjem, vil sætte grænser for brugen heraf og på nuværende tidspunkt oplever jeg i mit daglige arbejde, at nogen børn og unge bruger over 10 timer online dagligt, uden at der i dag er lovhjemmel til at der kan gribes ind. Dette ser jeg som et direkte omsorgssvigt og manglende voksenansvar.

Jeg er enig i, at der på nuværende tidspunkt er manglende lovhjemmel til, midlertidigt at kunne inddrage mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr og at der derfor bør være denne mulighed.

Det bekymrer mig, at der i lovforslaget ikke står defineret mere præcist hvad *midlertidigt* og *i en nærmere afgrænset periode* indebærer. Hvis denne vurdering bliver personbåren (lederen eller stedfortræder af stedet), er jeg nervøs for at dette kan komme til at have negativ indflydelse på barnet og den unges trivsel, sundhed og udvikling. Herunder, når der må bruges magt til at inddrage disse. Omvendt er jeg positiv for, at det netop er på ledelsesniveau at denne vurdering træffes.

Jeg vurderer at der generelt bør være et større krav til det pædagogiske arbejde og den indsats der er i forhold til at tale med målgruppen om netop brugen af deres digitale adfærd (eksempelvis via gaming eller tid på de sociale medier). Jeg oplever aktuelt, at der ikke bliver talt med børn og unge om dette og at samtalerne herom igen er tilfældige og personbåren. Ydermere at fagprofessionelle har en manglende viden omkring digital adfærd samt en berøringsangst til at kunne tale med børn og unge omkring deres digitale færden.

Hvis en magtanvendelse i relation til dette godkendes, vurderer jeg at der bør kunne dokumenteres fagligt og stringent hvordan at man har forsøgt at tale med barnet og/eller den unge om deres forbrug af mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr samt at denne pædagogiske indsats, har været over en længere periode. Ydermere at der forinden har været involveret andre vigtige aktører i barnets/den unges liv såsom forældre, fagprofessionelle og anbringende myndighed, før at en beslutning om magt besluttet.

Jeg mener dog, at hvis en sådan lov vedtages bør den gælde alle børn og unge der er anbragt uanset hvilken form for børne- og ungehjem de er anbragt på, da jeg ikke mener at det er anbringelsesformen der har betydning for barnets/den unges brug af mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr.

§ 16

Det er uklart hvad besiddelse af effekter der medfører at ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn ikke kan iagttages indebærer. Henvises der specifikt til alkohol og euforiserende stoffer, eller kan det eksempelvis også være andre genstande der vurderes sikkerhedsmæssige uforsvarlige?

§ 23

Hvad angår retten til at klage efter en magtanvendelse, bør der skærpes i lovgivningen at personalet der er omkring barnet i forbindelse med anbringelsen har pligt til at hjælpe og støtte barnet/den unge i en sådan klage til henholdsvis Ankestyrelsen og kommunalbestyrelsen.

27. marts 2024

Til Social- Bolig- og Ældreministeriet

Vedr. høring over udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)

Nationalt Videnscenter for Demens er desværre ikke omfattet af høringslisten, hvilket vi finder beklageligt.

Vi fremsender hermed vores høringssvar med udtryk for bekymringer over de nye lovforslag om ændringer i servicelovens regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne.

I betragtning af de velkendte udfordringer der er på ældreområdet og demensområdet, såsom rekrutteringsudfordringer, mangel på faglært personale, nedskæringer og manglende sundhedsfaglige og socialfaglige kompetencer, så ser vi med stor bekymring på de udvidede magtbeføjelser som lovgivningen lægger op til.

Med de nye lovforslag fremstår lovgivningen endnu mere kompleks end tidligere, hvilket vil kræve yderligere kompetencer at kunne administrere og fortolke. Kompetencer der for nuværende ikke vil være til stede på alle tidspunkter af døgnet i landets hjemmepleje og plejecentre.

Borgerens retssikkerhed forringes og dette gøres til fordel for personalets arbejdsvilkår. Med viden om hvor pressede arbejdsvilkårene generelt er i ældreplejen, og udfordringer med forråelse blandt personalet, så er det foruroligende, at i stedet for at tage fat på de store udfordringer, så øges magtbeføjelserne.

Bekymringen er, at der ikke tages hånd om arbejdsvilkårene, og det kan medføre mistrivsel både blandt beboere og medarbejdere, og dermed vil der opstå flere situationer med udfordrende adfærd. Dette bør ikke løses med magt. Men med de øgede beføjelser vil der være risiko for at denne løsning misbruges i situationer, hvor der ikke er taget tilstrækkelig hånd om arbejdsmiljøet og den psykologiske tryghed.

Lovforslaget lægger op til mulighed for at låse borgerne inde, § 128 h, hvilket svækker borgerens grundlovssikrede rettigheder og menneskerettigheder. Mennesker med svær demens vil ikke kunne tilkalde hjælp eller være i stand til egenomsorg. At være alene og låst inde kan være angstfremkaldende, foranledige utryghed og medføre farlige situationer. Det rejser en bekymring for, at denne indgribende magtanvendelse vil komme til at erstatte omsorg og støtte fra personalet.

Aflåsning af døre mellem bolig og fælles opholdsrum, § 128 d, vil være ekskluderende og bør løses med tilstrækkelige kompetente medarbejdere, der kan yde personcentreret omsorg og socialpædagogisk bistand.

Med hensyn til at udvide beføjelser for fastholdelse, eller førelse af en person til bolig eller opholdsrum § 124 d, er vores bekymring, hvordan det vurderes og hvem der vurderer, at adfærden har en grænseoverskridende og konfliktskabende karakter. I arbejdet med mennesker med demens opstår konflikter, og mange konflikter kan forebygges med tilstrækkeligt og kompetent personale, psykosociale indsatser og indretning af miljøer der er egnet til målgruppen.

Med lovgivningen vil magtanvendelse blive mere udbredt, og vi mener ikke at lovforslaget balancerer hensynet til borgerens retssikkerhed over for hensynet til omsorgspersonalets arbejdsvilkår.

De øgede magtbeføjelser og forringelser af borgernes retssikkerhed harmonerer ikke med den nationale demenshandlingsplan 2025 som har det overordnede mål, at Danmark skal være et demensvenligt samfund, hvor mennesker med demens og deres pårørende kan leve et trygt og værdigt liv. Et andet nationalt mål er, at en forbedret pleje- og behandlingsindsats skal nedbringe forbruget af antipsykotisk medicin blandt mennesker med demens med 50%. Forbedring af denne indsats har vist sig at være en stor udfordring på demensområdet, og løsningen skal findes andre steder end i brug af magt.

Vi står naturligvis til rådighed, såfremt I har spørgsmål til vores høringssvar.

Med venlig hilsen

Nationalt Videnscenter for Demens

Rigshospitalet

Inge Lehmanns Vej 8, afsnit 8007

2100 København Ø

Høringssvar angående Servicelovens regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten overfor voksne

Da socialministeren på Facebook i et svar til en borger med et handicap har udtrykt ønske om at høre så mange berørte som muligt, tillader vi os at give vores bemærkninger til lovforslag vedrørende magtanvendelse overfor blandt andet mennesker med udviklingshæmning.

Helt overordnet er vi meget og altid imod, hvis et menneske kan låses inde i sin lejlighed, også selvom der kun er tale om en kortvarig indespærring. Vi er imod fysisk vold, som let kan blive resultatet, hvis og når der ikke er medarbejdere nok, og det er ofte tilfældet, fordi normeringerne er alt for lave. Vi er generelt rystede over, at forslag om deciderede magtanvendelser kommer frem som del af endnu flere besparelser.

Når det er sagt, så er vi som pårørende til en svært udviklingshæmmet datter glade for, at der i lovforslaget peges på

- at der skal være færre registreringer ved forhåndsgodkendte arbejdsrutiner såsom fx påspænding af stofseler
- at der med en ansøgning kan opnås tilladelse til at låse bestemte skabe eller rengøringsrum og lignende
- at der skal være mulighed for kamerakig, så man slipper for at sove med en fremmed i værelset
- at der skal gives mulighed for at flytte en borger, der ikke selv kan give samtykke, til et mere egnet tilbud, hvis værgeren tillader det
- at der skal gives lov til at epilepsipatienter kan overvåges elektronisk med fx en epilepsimåtte

Vores datter har og er utrolig ramt af loven om magtanvendelse, og hun er og har derfor været udsat for omsorgssvigt i høj grad. Vi skal her kun give et par eksempler:

Da vores datter havde brækket anklen, skulle hendes ben være i benskinne og være hævet i kørestolen, men personalet måtte ikke binde hendes ben fast med et løst tørklæde for at undgå at benet faldt ned og gjorde bruddet værre.

Hun må ikke komme regelmæssigt i narkose hos tandlægen, fordi man kalder det magtanvendelse at lægge hende i narkose, hvilket betyder, at der er stor risiko for, at hendes tænder bliver ødelagt, fordi hun ikke vil have børstet sine tænder. Hun kan kun komme i narkose, hvis der er stærke smerter og indikation for betændelse med mere. Her er altså tale om et voldsomt omsorgssvigt.

Personalet har brugt uforholdsmæssig meget tid på at dokumentere op og i-lukning af blød sele i kørestol, på trods af at det er tydeligt, at risikoen for at falde ud af stolen ved epileptiske anfald er stor.

Vores datter fik ikke tilladelse af Familieretshuset til at flytte til et mere specialiseret tilbud, fordi hun ikke selv kan give samtykke. Bostedets ledelse, bostedets ansatte, sagsbehandler, visitationskonsulent, syndromoverlæge, egen læge og værge kunne argumentere for, at vores datter skulle flytte, og alligevel sagde Familieretshuset nej. Der er altså tale om en helt urimelig stavnsbinding. Ankestyrelsen gav os naturligvis ret, da vi klagede over Familieretshusets afgørelse, men den egnede plads var væk, fordi kommunen helt uretmæssigt ikke havde betalt for pladsen i ankeperioden.

Med venlig hilsen

Ole Frimann Olesen, far og værge
Annette-Marie Frimann Jensen, mor

Forældre til en svært udviklingshæmmet ung kvinde

Høringssvar vedr. forslag til lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge m.v. (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten m.v.)

Psykiatrifonden takker Ministeriet for muligheden for at udtale sig om lovkomplekset.

Overordnet er Psykiatrifonden bekymrede over den foreslåede udvidelse af muligheden for magtanvendelse, og vi kan frygte, at den foreslåede lempelse vil smitte af på behandlingen af mennesker med psykisk sygdom, og have spillover effekt på Psykiatriloven. Psykiatrifonden er enig i, at det i visse tilfælde er nødvendigt at anvende magt for personens egen sikkerhed, helbred samt hensynet til andre, på samme måde som det er tilfældet i psykiatrien ved anvendelse af tvang. Omfanget og betingelserne bør, som i det fremsendte lovforslag, beskrives og begrundes nøje.

Magtanvendelse understreges som "sidste udvej", men at når udvejen er der, så vil den blive brugt, mens man tidligere var tvunget til at bruge faglige metoder og kun i helt specielle undtagelsestilfælde nødværge og -ret.

Med indeværende lovforslag lempes man adgangen til magtanvendelse, hvorved man også risikere at magt vil blive anvendt som værktøj i stedet for pædagogikken. Det finder Psykiatrifonden bekymrende. Særligt kombineret med den foreslåede reduktion i pligten til at registrere og indberette de foretagne magtanvendelser. Det er bekymrende, selv om et nyt nævn indføres til at tage stilling til de mest udtalte udvidelser af magtanvendelsesmulighederne.

Psykiatrifonden finder, at den mest vidtgående udvidelse af magtanvendelsen er muligheden for at spærre mennesker inde i egen bolig. De godkendelsesprocedurer med varighed, nævnshandling og indbringelse for domstolene, ændrer ikke på, at dette forslag er en markant udvidelse af muligheden for frihedsberøvelse, som er en afgørende nyskabelse.

Den form for magtanvendelse/tvang er end ikke tilladt på en lukket psykiatrisk afdeling. Det har man i Danmark fravalgt som et for omfattende indgreb, selv om det er udtalt praksis i andre lande.

Derudover er en beboers egen bolig ikke velegnet til indespærring. Det anføres, at beboeren ikke må være selvmordstruet, når indespærringen foregår. Det er en vurdering, som er meget vanskelig at foretage selv for professionelle. Man kan desuden ikke forudse, hvordan situationen udvikler sig under indespærringen. Det kan ikke undgås, at der i en bolig kan være talrige muligheder for selvskade og selvmord.

Der lægges ikke skjul på, at et motiv både for udvidelsen af magtanvendelse og for reduktion af registrering og indberetning er budgetmæssige hensyn. Det uagtet, at nogle af forslagene også kan være hensigtsmæssige ud fra målgruppens og deres pårørendes vurdering. Det er i den forbindelse utilfredsstillende, at de økonomiske vurderinger anføres at komme senere.

I er velkomne til at kontakte os for uddybning af nærværende høringssvar.

De venligste hilsner,
Psykiatrifonden

Red Barnet

Social- Bolig og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

København, 21. marts 2024

Høringssvar vedr. udkast til forslag til lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)

Social- Bolig og Ældreministeriet har ved e-mail af 27. februar 2024 anmodet om Red Barnets eventuelle bemærkninger til forslag til lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love.

Red Barnet har følgende generelle bemærkninger til lovforslaget, der omhandler *Mulighed for fratagelse af alkohol og euforiserende stoffer samt midlertidigt at inddrage barnet eller den unges mobil eller andet kommunikations- og spilleudstyr.*

Tydeliggørelse af, at fratagelsen skal ske i beskyttelsesøjemed

Med lovforslaget udvides de ansattes beføjelser, idet der gives hjemmel til, at ansatte midlertidigt kan inddrage barnets eller den unges mobil eller andet kommunikations- og spilleudstyr, samt kan fratage barnet eller den unge euforiserende stoffer med fysisk magt. Derudover gives der hjemmel til at fratage et barn eller en ung alkohol, hvis barnet eller den unge overtræder regler i husordenen om indtagelse og besiddelse af alkohol,

Det fremgår, at de ansatte kan fratage henholdsvis euforiserende stoffer, alkohol og mobiltelefon, når det vurderes nødvendigt for at sikre barnet eller den unges trivsel, sundhed og udvikling.

Red Barnet er bekymret for børn og unges retssikkerhed, idet lovforslaget giver mulighed for en meget bred fortolkning, og det gøres muligt, at fratagelsen kan ske som sanktioner og for at håndhæve husordens regler.

Red Barnet anerkender, at det kan være nødvendigt at fratage børn og unge henholdsvis mobiltelefon, euforiserende stoffer og alkohol, men det må altid være i beskyttelsesøjemed, fx hvis der er tale om et barn eller en ung med højrisiko adfærd, der er til fare for sig selv eller andre, eller som udsættes for fare af andre. Fysiske magtanvendelser skal ikke anvendes som en straf og bør altid være sidste udvej.

At de ansatte med det aktuelle lovforslag får hjemmel til at fratage børn og unge alkohol som en sanktion, hvis de overtræder husordensreglerne, er desuden i strid med det gældende børnesyn, som også Barnets Lov udspringer af, hvor barnets stemme og perspektiv er i fokus. Sanktioner kan skabe mistillid og utryghed og kan have en u hensigtsmæssig indvirkning på børn og unges relation til de voksne, som skal

yde dem omsorg. Derved kan det også være direkte uhensigtsmæssigt for børn og unges trivsel og udvikling.

For at understøtte børn og unges trivsel, sundhed og udvikling er det afgørende, at de har tillid til de voksne, der skal passe på dem, og at de oplever sig inddraget og respekteret som selvstændige individer.

Red Barnet *anbefaler*, at loven omformuleres således, at fratagelsen af euforiserende stoffer, alkohol, mobil eller andet kommunikations- og spilleudstyr kun kan ske i beskyttelsesøjemed eller ved åbenlys højrisikoadfærd, hvis barnet eller den unge er i fare eller til fare for andre. Derfor anbefaler Red Barnet også, at det slettes, at de ansatte kan fratage et barn eller en ung alkohol, som barnet er i besiddelse af, hvis barnet eller den unge overtræder regler i en husorden. Red Barnet anbefaler desuden, at det tydeliggøres, at der altid skal forsøges dialog med barnet og, at de ansatte er forpligtet til at arbejde konfliktnedtrappende med omsorg og ud fra socialpædagogisk indsats og metode. Det bør tydeliggøres, at der før fysiske magtanvendelser altid skal forsøges med socialpædagogiske tiltag og undersøges om mindre indgribende foranstaltninger kan anvendes.

Inddragelse af barnet eller den unge – oplysning om klageret

For at børn og unge kan føle sig trygge og have tillid i relationen til de voksne på børne- og ungehjemmet er det afgørende, at de føler sig inddraget og respekteret. Red Barnet *anbefaler derfor*, at det indskrives, hvordan barnet eller den unges perspektiv sikres inddraget. Samtidig *anbefaler* Red Barnet, at det gøres helt tydeligt, hvordan barnet eller den unge sikres viden om, hvordan de kan agere og klage, hvis de oplever, at rammerne for de fysiske magtanvendelser overtrædes.

Sikring af faglige kompetencer

For at forebygge fysiske magtanvendelser er det afgørende, at ansatte der arbejder på børne- og ungehjem har de nødvendige faglige kompetencer. Derfor *anbefaler* Red Barnet, at ansatte på børne- og ungehjem sikres undervisning om reglerne om magtanvendelser samt kontinuerligt sikres undervisning i konfliktnedtrappende værktøjer og socialpædagogiske metoder til forebyggelse af fysiske magtanvendelser.

Red Barnet står til rådighed ved ønske om uddybelse af ovenstående. Kontakt Ditte Brix Andersson, børnefaglig konsulent, Team Beskyttelse med Overgreb, diba@redbarnet.dk

Med venlig hilsen

Johanne-Schmidt Nielsen, generalsekretær

Høringssvar til udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om voksenansvar for anbragte børn og unge

Ungdommens Røde Kors har med interesse læst udkastet til revision af voksenansvarsloven, og vi takker for muligheden for at afgive kommentarer.

Manglende inddragelse af områdets aktører til at kvalificere lovforslaget

I Ungdommens Røde Kors undrer vi os først og fremmest over, at man ikke på et tidligere tidspunkt har inddraget aktørerne på området, som kunne have hjulpet med at komme med faglig sparring og ikke mindst perspektiver fra børn og unge selv.

Mere reel børne- og ungeinddragelse i stedet for øgede magtbeføjelser til personalet

Vi er uforstående over at dette udspil til revision af voksenansvarsloven er i åbenlys modstrid med børnesynet i barnets lov, hvor der ellers var lagt op til et fokus på mere reel børne- og ungeinddragelse. I stedet for øgede magtbeføjelser til personalet bør der være fokus på at sikre rammerne for god socialpædagogisk praksis, hvor børnene og de unge perspektiver indgår i løsningen af de udfordringer og uoverensstemmelser der opstår på børne- og ungehjemmene.

Vi er bekymrede for de meget generelle formuleringer omkring øgede magtbeføjelser, som ændrer sig fra magtanvendelse som beskyttelse overfor fare hen imod en meget bred betegnelse. Vi er bekymrede for, at formuleringerne i det fremlagte lovforslag kan risikere at legitimere magtanvendelse med mange forskellige begrundelser, herunder som sanktion. Det bør beskrives meget mere konkret og afgrænset hvornår de magtbeføjelserne kan anvendes og med hvilke begrundelser.

Som vi skriver i Ungdommens Røde Kors' oplæg til en ungereform (urk.dk/ungereform), bør der være et langt større fokus på at opnormere og opkvalificere det pædagogisk personale på børne- og ungehjem frem for at give personale, der på grund af få ressourcer eller for dårlige socialpædagogiske kompetencer ender i magtesløse situationer, øgede magtbeføjelser. Et personale der mange steder er børnene og de unges eneste omsorgspersoner. Magtesløse voksne skaber urimelige situationer for magtesløse børn og unge.

Den trygge og nære relation til de voksne skal være i centrum

I vores kontakt med nuværende og tidligere anbragte unge og i vores arbejde med udformning af et oplæg til ungereformen ved vi at den trygge og nære relation til de voksne på børne- og ungehjemmene er afgørende for at de unges hverdag fungerer. En øget beføjelse til magt og tvang er ikke befordrende for at skabe trygge relationer i de anbragte børn og unges hjem. Derfor gør vi opmærksom på, at overskridelse af husorden ikke bør være begrundelse for anvendelse af magt og tvang – arbejdet med husordenen skal være præget af inddragelse og frivillighed, som der er gode erfaringer med mange steder. Det er væsentligt at beskytte husordenen som et retningsgivende redskab i den socialpædagogiske praksis, som ikke kan følges op ved hjælp af anvendelse af magt.

De sikrede institutioner skal være et trygt børne- og ungehjem og ikke et fængsel

Vi er desuden meget bekymrede over forslaget om at give mulighed for at kropsvisitere besøgende på sikrede institutioner. Det er vigtigt at være opmærksom på at jo flere foranstaltninger der indføres fra fængselsverden, jo dårligere mulighed er der for at børnene og de unge kan udvikle en positiv identitet som børn og unge.

Med venlig hilsen

Jonas Wiederholt Larsen

Forperson i Ungdommens Røde Kors

Enhed:
Handicap og Den
Nationale
Tolkemyndighed

Sagsbehandler:
Max Peder Jensen

Sagsnr.:
2024 - 4806

Dato:
22. marts 2024

Høringssvar vedr. lovforslag om lov om ændring af lov om social service (magtanvendelsesreglerne)

Høringssvar vedr. lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love ( ndringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)
Rådet takker for muligheden for at afgive høringssvar.

1. Generelle bemærkninger

Rådet ser flere gode tiltag, der vil gøre det lettere at anvende tryghedsskabende velfærdsteknologi hensigtsmæssigt i tråd med formålet i SEL afsnit VII.

Epilepsianfaldsalarmer

Rådet finder det positivt, at epilepsi anfaldsalarmer skrives ud af magtanvendelsesreglerne, da det er at betragte som livreddende førstehjælp, og epilepsi anfaldsalarmer betragtes som et personligt hjælpemiddel jf. Ankestyrelsens principafgørelse 77-15, for på den måde at kunne i væsentlig grad afhjælpe de varige følger af den nedsatte funktionsevne.

Kamerakig/videoovervågning

Der er lagt op til, at der kan anvendes kamerakig (videoovervågning) af borgere i særlige situationer, hvor det er nødvendigt at føre tilsyn med borgeren for at sikre dennes bevægelsesfrihed, omsorg, værdighed, tryghed og sikkerhed. I lovforslaget foreslås det samtidigt at oprette et nyt nævn, Det Social Faglige Nævn vedrørende Magtanvendelse over for Borgere med Handicap, der f r opgaven at træffe afgørelse om i en begrænset periode at anvende kamerakig (videoovervågning) til at overvåge en borger, som er i risiko for at lide personskade. Rådet fortolker kamerakig i denne sammenhæng som det samme som videoovervågning, og anser dette som et alvorligt indgreb i borgerens selvbestemmelsesret. Rådet er enig i lovforslaget, der g r kamerakig (videoovervågning) til et indgreb, der kræver en central afgørelse, og det altid vil være omfattet af magtanvendelsesreglerne uanset, hvilket formål kamerakigget/videoovervågningen har.

Den teknologiske udvikling og anvendelse af ny teknologi

Lovforslaget lægger op til at det nye Social Faglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap, også f r opgaven at følge den teknologiske udvikling og oplyse om anvendelse af ny teknologi. Nævnet vil skulle tage stilling til anvendelsen af bestemte former for velfærdsteknologi, herunder de konkrete velfærdsteknologiske løsningers egnethed til at sikre omsorg og tryghed for borgerne i forskellige situationer, og offentliggøre principielle udtalelser herom. Det er en stor opgave, og da nævnet kommer til at bestå af tre medlemmer, en dommer, en udpeget repræsentant fra hhv. DH og KL, anser rådet dette for en meget smal konstruktion, hvor der kommer til at mangle repræsentanter fra myndighedernes fagkontorer. Endvidere finder rådet at

nævnets sammensætning kun i begrænset omfang fagligt dækker de borgergrupper der er på ældreområdet. Rådet mener, at der er behov for både en faglig viden og en teknologisk viden, samt viden om borgernes rettigheder og retsstilling, som Rådet for Tryghedsskabende Velfærdsteknologi besidder, via de aktører der sidder i rådet i dag.

Rådet for Tryghedsskabende Velfærdsteknologi

Rådet har tidligere foreslået en fortsættelse af rådet med et ændret mandat ved en ny forretningsordning evt. anden sammensætning. Nedenstående fra rådets bidrag til evalueringen af magtanvendelsesreglerne marts 2023:

Det er dog rådets opfattelse at en ændring af rådets forretningsorden, herunder formål og opgaver kan ændre på dette. En eventuel videreførelse af rådet med et justeret opdrag er interessant, men at det i så fald er væsentligt, at arbejdet ikke udelukkende er koblet til magtanvendelsesreglerne. Rådet kan bl.a. se på hvordan velfærdsteknologi kan bruges og understøtte kerneopgaven med velfærd, fx bør der være ændrede regler vedr. overvågningsteknologi, der kan anvendes i omsorgsarbejdet. En yderligere opgave for rådet kan også være at følge udviklingen på velfærdsteknologiområdet, og understøtte udbredelse og implementeringen af hjælpemidler og velfærdsteknologier på velfærdsområderne. Ved en udvidelse af mandatet ift. generelt at rådgive om velfærdsteknologi uden for rammerne af magtanvendelsesreglerne, bør sammensætningen af rådet overvejes.

En fortsættelse af rådet med et nyt eller udvidet mandat (forretningsorden) vil sikre en bred tilgang til anvendelse af ny teknologi og ændret anvendelse af eksisterende teknologi på velfærdsområderne, hvor mange aspekter vil være med i overvejelserne, når der udarbejdes principielle udtalelser om konkrete velfærdsteknologiske løsningers egnethed til at sikre omsorg og tryghed for borgerne i målgruppen for SEL afsnit VII. Der er enighed i rådet om, at det er de rigtige aktører, der er repræsenteret, som betyder en faglig bredde og viden.

2. Bemærkninger til de enkelte bestemmelser i lovforslaget

Lov om social service afsnit VII

Vedrørende lovforslaget §128 a:

Generelle bemærkninger til § 128 a, der fastsætter reglerne for indstilling til hvilke former for tryghedsskabende velfærdsteknologi der kan anvendes efter afsnit VII i SEL: Rådet finder det relevant, at kompetencen for udvælgelsen af hvilke former for tryghedsskabende velfærdsteknologi, der kan anvendes efter afsnit VII i SEL, er hos ministeren. Men det skal sikres at ministeren har mulighed for at få en bred og relevant faglig rådgivning, eksempelvis ved Rådet for Tryghedsskabende Velfærdsteknologi.

Vedrørende lovforslaget §128 b stk. 1:

Rådet foreslår at ændre "kamerakig" til "videoovervågning".

- »Kommunalbestyrelsen kan indstille til Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap at træffe afgørelse om for en afgrænset periode at tillade at anvende **kamerakig videoovervågning** for en person, når der er risiko for personskade, og

forholdene i det enkelte tilfælde gør anvendelsen påkrævet for at afværge denne risiko.«

Bemærkning til § 128 b stk. 1:

Der skal ske registrering og dokumentation af anvendelsen af videoovervågningen, således at fx kameraet kun kan fange det der er nødvendigt for at sikre personens trivsel, og at det kontinuerligt overvejes om indgrebet fortsat er nødvendigt.

Der må ved videoovervågning aldrig kunne foretages arkivering af billede- eller videomateriale (videooptagelse eller foto).

Generel bemærkning til § 128 b om anvendelse af tryghedsskabende velfærdsteknologiske løsninger:

Der vil dog aldrig kunne gives tilladelse til anden videoovervågning af borgerne end det, der er anført i § 128 b stk. 1.

Rådet er enig i ministeriets bemærkning, at videoovervågning altid skal betragtes som magtanvendelse, og Det Socialfaglige Nævn skal træffe afgørelse om anvendelse af videoovervågning efter den foreslåede bestemmelse i § 128 b, stk. 1, i serviceloven.

3. Bemærkninger til de enkelte bestemmelser i lovforslaget Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område

Vedrørende lovforslaget § 11 c, stk. 1, nr. 5:

Rådet foreslår at ændre "kamerakig" til "videoovervågning".

- »5) *indstilling til Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap om at træffe afgørelse om optagelse i botilbud uden samtykke, kortvarig indelåsning, anvendelse af ~~kamerakig~~ videoovervågning, adgang til en beboers bolig og aflåsning af skabe efter §§ 131-131 c i lov om social service og«.*

Generel bemærkning til § 11 c, nr. 5: Videoovervågning forstået som monitorering på afstand med adgang til stillbillede eller video i real time er meget indgribende i borgerens selvbestemmelsesret, men kan være eneste (sidste) mulighed for at yde den nødvendige omsorg for borgeren for at sikre dennes bevægelsesfrihed, omsorg, værdighed, tryghed og sikkerhed.

Venlig hilsen

Formand for

Rådet for Tryghedsskabende Velfærdsteknologi

Sanna Dragholm, Kontorchef Social- og Boligstyrelsen

*Social- Bolig og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K*

22. marts 2024

Høring over udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)

Selveje Danmark og Dansk Erhverv modtog d. 27. februar høring over ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v. Selveje Danmark og Dansk Erhverv takker for muligheden for at afgive høringssvar.

1. Proces for udarbejdelse af lovforslaget

Indledningsvist vil Selveje Danmark og Dansk Erhverv gerne benytte lejligheden til at knytte nogle ord på processen for udarbejdelsen af nærværende lovforslag, som har været meget kritisabel.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv mener ikke, at aktører og interessenter på området i tilstrækkeligt omfang har fået mulighed for at komme med deres perspektiver, bekymringer og forslag i forbindelse med revisionen af magtanvendelsesreglerne. Processen har derimod været kendetegnet af lukkethed og manglende inddragelse, hvilket også afspejles i dele af lovforslaget, som ikke i tilstrækkelig grad afspejler faktiske behov og ønsker fra medarbejdere, borgere, som omfattes af magtanvendelsesreglerne, og deres pårørende.

2. Det specialiserede socialområde

Selveje Danmark og Dansk Erhverv bemærker, at lovforslaget sendes i høring på et tidspunkt, hvor der i forvejen kører en række parallelle politiske spor på det specialiserede socialområde med fokus på at håndtere de stigende udgifter på området. I en årrække har kommunerne og KL

desuden gjort opmærksom på behovet for, at det specialiserede socialområde gøres økonomisk styrbar. Selveje Danmark og Dansk Erhverv mener ikke, at man kan se lovforslaget uafhængig af denne kontekst.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv finder det meget uhensigtsmæssigt, at revisionen af magtanvendelsesreglerne bliver et element i kommunernes ønske om at styre udgifterne på det specialiserede socialområde. Anvendelse af magt og andre indgreb i selvbestemmelsesretten må alene ske for at sikre personens omsorg, værdighed og tryghed eller tilgodese hensynet til fællesskabet på bo- eller dagtilbuddet. Helt grundlæggende mener Selveje Danmark og Dansk Erhverv derfor ikke, at økonomiske hensyn må eller bør udgøre et væsentligt hensyn i revisionen af magtanvendelsesreglerne, men at faglige og saglige argumenter bør have forrang.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv noterer, at lovforslagets økonomiske konsekvenser for det offentlige er under udarbejdelse. Selveje Danmark og Dansk Erhverv ser gerne, at ministeriet redegør for de mulige økonomiske besparelser, som lovforslagets forskellige initiativer vurderes at afstedkomme.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv vil derudover gerne understrege behovet for, at der i forlængelse af nærværende lovforslag er politisk fokus på at skabe de nødvendige forudsætninger og rammer for, at magtanvendelsesindgreb ikke sker som erstatning eller på grund af knappe personaleressourcer eller i fraværet af de rette kompetencer på tilbuddene.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv anbefaler,

- en revision af socialtilsynet, som understøtter kvalitet og faglighed på tilbuddet. Socialtilsynet bør foretage en faglig vurdering af brugen af magtanvendelse, herunder om den er uforholdsmæssig sammenholdt med persongruppens behov, kompleksitet mv. Tilsynsførende bør have et skærpet fokus på, om der er mønstre i brugen, som giver anledning til dialog om tilbuddets forebyggelsesindsats.
- en specialeplanlægning på det specialiserede socialområde, sammenkoblet med en styrket kommunal visitation og opfølgning, der understøtter, at borgere modtager en indsats, der imødegår deres behov.
- en større gennemsigtighed i økonomien på socialområdet, så det bliver muligt at sammenligne pris, kvalitet og indsats på tværs af tilbud – uanset om ejerformen er privat, kommunal, regional eller selvejende.

3. Generelle bemærkninger til lovforslaget

3.1 Magtanvendelse skal være en undtagelse

For Selveje Danmark og Dansk Erhverv er det helt afgørende, at magtanvendelse er og skal være en undtagelse. Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten må aldrig stå i stedet for en socialpædagogisk faglighed eller indsats. Det noteres, at det i lovbemærkningerne præciseres, at det forsat skal gælde, at magt først kan anvendes, når det har vist sig umuligt at løse den pågældende situation med en socialpædagogisk indsats.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv anbefaler,

- at det præciseres i lovbestemmelserne – ikke kun i lovbemærkningerne – at magtanvendelse først kan anvendes, når det har vist sig umuligt at løse den pågældende situation med en socialpædagogisk indsats.

3.2 Behov for praksisnær vejledning

Selveje Danmark og Dansk Erhverv vil gerne understrege behovet for, at magtanvendelsesreglerne er tydelige og gennemskuelige i forhold til, hvilke regler der gælder for hvilke persongrupper, tilbud og indsatser. Det styrker borgernes retssikkerhed og sikrer tryghed på arbejdspladsen.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv bemærker, at magtanvendelsesreglerne kan gælde for personer med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, herunder personer med demens, der får personlig og praktisk hjælp eller socialpædagogisk bistand m.v. efter servicelovens §§ 83-87, behandling efter servicelovens §§ 101 og 102 eller aktiverende tilbud efter servicelovens §§ 103 og 104, og som ikke samtykker i det pågældende indgreb. Ligesom bestemmelser vil kunne anvendes i bo- og dagtilbud, for eksempel midlertidige boformer efter servicelovens § 107, længerevarende boformer efter servicelovens § 108, almene plejeboliger efter almenboliglovens § 5, stk. 2, plejehjem og lignende efter servicelovens § 192, friplejeboliger efter friplejeboligloven og tilsvarende boformer, hvor hjælpen udgår fra servicearealer, og der er fast tilknyttet personale. Dertil bemærkes, at der i praksis er forskel på måden borgeren bor på, alt efter om det er et botilbud efter § 107 og § 108 eller om borgeren for eksempel har egen lejekontrakt. Det bør fremgå tydeligt af lovbemærkningerne, hvordan de foreslåede magtanvendelsesregler foreslås anvendt i borgerens egen bolig.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv anbefaler,

at ministeriet uddyber lovændringerne med en praksisnær vejledning, hvor der tages højde for de forskellige persongrupper og tilbud, der er omfattet af magtanvendelsesreglerne. Selveje

Danmark og Dansk Erhvervs medlemmer bidrager meget gerne med praksisnære eksempler. 3.3 Bestemmelser i voksenansvarsloven: Uoverensstemmelse med anden lovgivning

Selveje Danmark og Dansk Erhverv noterer, at de foreslåede ændringer i voksenansvarslovens regler om magtanvendelse kan risikere at konflikte med det børnesyn, som Barnets Lov repræsenterer, hvor børn og unges inddragelsesmuligheder og stemme styrkes.

Barnet eller den unge samt forældremyndighedsindehaverne skal efter gældende ret oplyses om deres rettigheder i relation til magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten, herunder klageadgangen, jf. § 23, stk. 2 og 3 i bekendtgørelsen af voksenansvarsloven.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv bemærker, at børn og unge i dag navigerer i et komplekst klagesystem. Derfor bør der igangsættes yderligere initiativer, så det tydeliggøres for barnet eller den unge og forældre-myndighedsindehaverne, hvilke rettigheder de har i relation til magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten, herunder hvad klage reglerne er, samt hvem barnet eller den unge skal klage til. Selveje Danmark og Dansk Erhverv mener, at det er afgørende, at barnet eller den unge får reel mulighed for at klage, når de har været udsat for såvel planlagt som uplanlagt magtanvendelse eller andre indgreb i selvbestemmelsesretten.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv anbefaler,

- at det præciseres, hvordan barnets eller den unges synspunkter og perspektiver inddrages i relation til magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten.
- at det tydeliggøres gennem vejledningsmateriale el.lign. målrettet barnet eller den unge og forældremyndighedsindehaverne, hvilke rettigheder de har i relation til magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten.

3.4 Implementering og evaluering af nye magtanvendelsesregler

Selveje Danmark og Dansk Erhverv noterer, at det af lovbemærkningerne fremgår, at lovforslagets implementerings-konsekvenser er under udarbejdelse.

I evalueringen af magtanvendelsesreglerne (Rambøll Management Consulting for Social- og Boligstyrelsen, 2023) fremgår det, at knap en tredjedel af medarbejderne gav udtryk for, at der kan være tvivl til stede, når reglerne skal anvendes i praksis. Tvivlen opstår særligt, når man som medarbejder for eksempel skal balancere mellem omsorgspligten og borgerens selvbestemmelsesret i hygiejnesituationer. Eller når for eksempel sundhedslov og arbejdsmiljølov trækker i forskellig retning.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv forudser, at de ændringer, der lægges op til med gældende lovforslag, i høj grad kan medføre de samme tvivlsspørgsmål i praksis – særligt eftersom flere af de foreslåede ændringer giver medarbejderne mere vidtgående beføjelser.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv anbefaler,

- et todelt implementeringsfokus: Dels et fokus på personalet, der skal anvende reglerne, dels et fokus på de kommunale sagsbehandlere og det nye Nævn, jf. § 130 a, der skal træffe afgørelse efter de nye bestemmelser.
- at der foretages en evaluering af magtanvendelsesreglerne i 2027, der ligesom evalueringen fra 2023 har fokus på i hvilket omfang, de reviderede regler for magtanvendelse er implementeret, samt om de nye regler opfylder deres formål.

4. Specifikke bemærkninger til bestemmelser i serviceloven

4.1 § 123, stk. 2 – husorden

Jf. lovforslagets § 123, stk. 2 forslås det at tydeliggøre, at udarbejdelse af husordner sker af hensyn til fællesskabet. Ligesom det fremgår, at beboere og brugere i bo- eller dagtilbuddet og deres pårørende skal inddrages i arbejdet med udarbejdelse af husordenen.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv bemærker, at det i lovforslagets bemærkninger præciseres, at bo- og dagtilbud med udsatte beboere og brugere, der har sociale problemstillinger af forskellig karakter og kompleksitet, men som er habile og i stand til at give udtryk for egne holdninger og ønsker, ikke er omfattet af servicelovens § 123.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv anbefaler,

- at det præciseres, hvad der forstås med 'inddragelse', herunder hvor ofte husordenen skal revideres ved tilflytning af nye beboere, samt hvilke sanktionsmuligheder der knyttes til husordenen.
- at det præciseres, hvordan samtlige beboere på et tilbud kan klassificeres som henholdsvis habile eller ikke habile.

4.1 Registrering og indberetning af indgreb og orientering af pårørende mv.

Lovforslagets foreslåede ændring af § 135 a, stk. 1, 1. pkt. tydeliggør, at alle indgreb efter lovforslagets §§ 124 c, 124 d, 129-129 b, § 136 a, stk. 1, og §§ 136 c og 136 f vil skulle registreres hver gang af det personale, som har foretaget indgrebet, og at alle indgreb efter den foreslåede nye § 128 h, stk. 4, også vil være omfattet af dette krav. En række forhåndsgodkendte indgreb

efter øvrige bestemmelser og lovforslagets nye §§ 128 d, 128 e, 128 f, 128 g og 128 i undtages fra at skulle registreres hver gang, at indgrebet foretages.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv noterer, at social- og boligministeren dermed får bemyndigelse til at kunne fastsætte regler om, at ikke alle konkrete indgreb skal registreres ved personalets anvendelse af for eksempel stofselser, tryghedsskabende velfærdsteknologi, forhåndsgodkendt kortvarig fastholdelse i personlige hygiejne-situationer mv. Ligesom social- og boligministeren vil kunne fastsætte regler om, at kommunale afgørelser om forhåndsgodkendelser vil kunne være tidsubegrænset, når visse særlige betingelser er opfyldt.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv s medlemmer erfarer, at de nuværende regler om registrering og indberetning af forhåndsgodkendte indgreb i selvbestemmelsesretten kan være meget tidskrævende og tage tid væk fra den socialpædagogiske indsats. Selveje Danmark og Dansk Erhverv støtter derfor op om hensigten i lovbemærkningerne, hvor det fremgår, at magtanvendelsesbekendtgørelsen vil blive ændret, så den vil indeholde krav om, at relevant personale og personaleleder sammen vil skulle udarbejde én samlet registrering. Registreringen vil skulle udarbejdes efter en nærmere afgrænset tidsperiode og indeholde et kvalificeret skøn over, hvor mange gange det forhåndsgodkendte indgreb har været anvendt over for den pågældende borger inden for dette tidsrum.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv mener, i tråd med lovbemærkningerne, at registrering og indberetning skal bidrage til refleksion hos personalet over brugen af magtanvendelse, som kan understøtte faglig læring og bidrage til forebyggelse af magtanvendelser. Selveje Danmark og Dansk Erhverv ser derfor positivt på de foreslåede lovændringer.

4.2 § 128 a – tryghedsskabende velfærdsteknologi

Selveje Danmark og Dansk Erhverv mener, at det er fornuftigt løbende at have fokus på, hvilke nye former for tryghedsskabende velfærdsteknologi, der kan bringes i anvendelse i praksis. Tryghedsskabende velfærdsteknologier kan understøtte borgerens værdighed, tryghed og sikkerhed, ligesom de kan være et tryghedsskabende supplement til den menneskelige pleje og omsorg.

Med det som afsæt støtter Selveje Danmark og Dansk Erhverv ikke op om den foreslåede ændring, hvor Rådet for tryghedsskabende velfærdsteknologi nedlægges og social- og boligministeren får bemyndigelse til at fastsætte regler om, hvilke former for tryghedsskabende velfærdsteknologi, der kan anvendes.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv bemærker, at det i lovbemærkningerne fremgår, at social- og boligministeren vil skulle have oplysninger om anvendelse af ny teknologi og ændret anvendelse af eksisterende teknologi andetsteds fra. Selveje Danmark og Dansk Erhverv mener, at det er

nødvendigt at have en tæt inddragelse af praksisfeltet, når det besluttes, hvilke tryghedsskabende velfærdsteknologier, der kan bringes i anvendelse. Dermed sikres den rette faglige ekspertise og relevante perspektiver i forhold til velfærdsteknologiernes potentiale, samt hvordan de kan anvendes i praksis.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv er meget positive overfor, at regeringen i regi af ældreudspillet foreslår at afsætte 150 millioner kroner til en national strategi for at udbrede velfærdsteknologi i ældreplejen, samtidigt med at der skal etableres et partnerskab herom. Det undrer Selveje Danmark og Dansk Erhverv, at der foreslås en helt anden tilgang til udbredelsen af tryghedsskabende velfærdsteknologi under social- og boligministeren, særligt eftersom lovforslagets bestemmelser også gælder borgere med demens.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv anbefaler,

- at det præciseres, hvordan social- og boligministerens bemyndigelse til at fastsætte regler om tryghedsskabende velfærdsteknologier afgrænses fra ældreområdet, herunder borgere med demens på plejecentre, som også er omfattet af lovforslaget.
- at relevante aktører involveres i at pege på og vurdere, hvorvidt og hvordan kommende tryghedsskabende velfærdsteknologi kan anvendes i praksis på det specialiserede socialområde.

4.3 § 128 h – kortvarig indelåsning af en beboer i egen bolig eller botilbud

Jf. lovforslagets § 128 h foreslås det, at det skal være muligt i særlige situationer at låse en beboer inde i sin egen bolig i op til ti timer i døgnet, fordelt på max to timer i dagtimerne og otte timer om natten, i op til seks måneder, når beboeren ved at forlade sin bolig udsætter sig selv eller andre for fare eller udviser en særligt truende adfærd.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv forholder sig meget kritisk til forslaget og mener, at det er et alt for invasivt indgreb i den personlige frihed (frihedsberøvelse). Derfor opfordrer Selveje Danmark og Dansk Erhverv til, at denne lovændring helt udgår af lovforslaget.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv kan være bekymrede for, at en af konsekvenserne af de øgede magtbeføjelser bliver, at det socialpædagogiske personale i mødet med borgeren i højere grad skal agere dørvagter, fremfor at yde socialfaglig- og pædagogisk omsorg og støtte. Ligesom Selveje Danmark og Dansk Erhverv er bekymrede for, at forslaget vil begrænse det helt nødvendige fokus på forebyggelse, udvikling og trivsel i en socialpædagogisk kontekst.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv vil henvise til høringssvarets indledende anbefalinger om nødvendigheden af en styrket visitation, der sikrer, at borgeren visiteres til et tilbud, der kan imødegå borgerens behov. Behovet for at benytte sig af § 128 h vil dermed være meget begrænset.

Endelig vil Selveje Danmark og Dansk Erhverv gerne bemærke, at det i dag allerede er muligt at tage mere indgribende foranstaltninger i brug med afsæt i sundhedsloven (indlæggelse på røde papirer). Det kræver dog, at der er de nødvendige ressourcer og kapacitet i den regionale psykiatri.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv anbefaler,

- at § 128 h helt udgår fra lovforslaget.

4.4 Optagelse i særlige botilbud alene med samtykke fra værge eller fremtidsfuldmægtig

Selveje Danmark og Dansk Erhverv noterer, at ministeriet foreslår følgende ændringer i henhold til flytning uden samtykke,

- at anvendelsesområdet for § 129 a udvides til at omfatte alle beboere på botilbud, der har en betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, uanset hvad der er årsagen til den nedsatte funktionsevne.
- at der indføres en ny hjemmel til, at kommunalbestyrelsen under nærmere betingelser kan træffe afgørelse om optagelse i et særligt botilbud for personer, der ikke modsætter sig flytning, men som mangler evnen til at give informeret samtykke, hvis optagelsen tiltrædes af den pågældendes værge eller fremtidsfuldmægtige, § 129 b.
- at afgørelser efter §§ 129, 129 a, 129 b og 136 f vil udgøre hjemmelsgrundlaget for såvel udskrivelse (om nødvendigt) fra den pågældendes aktuelle botilbud som optagelse i et bestemt botilbud.
- at Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap overtager Familieretshusets kompetence til at træffe afgørelse om optagelse i botilbud efter de omhandlede bestemmelser, jf. §§ 129, 129 a, 131, 131 a, 136 f.

Helt grundlæggende mener Selveje Danmark og Dansk Erhverv ikke, at der skal træffes beslutning om sager om flytning uden samtykke i Nævnet, da disse beslutninger ikke bør partsbelægges.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv er bekendt med, at der findes "professionelle" værgere, som bestyrer en lang række værgemål uden samtidig at have et personligt kendskab til den konkrete sag. Eftersom flytning uden samtykke er en meget indgribende foranstaltning for den enkelte borger, er det afgørende, at værgerne har det fornødne kendskab til personen, der er under værgemål. Det er ikke altid tilfældet i dag, og lovforslagets § 129 b kan således udfordre borgernes retssikkerhed. Det bekymrer Selveje Danmark og Dansk Erhverv.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv finder samtidig formuleringen ”som mangler evnen til at give informeret samtykke” meget problematisk, jf. § 129 b. Det bør præciseres, hvad der forstås med at mangle evnen til at give informeret samtykke. Selveje Danmarks og Dansk Erhvervs medlemmer, der arbejder med persongruppen, der er omfattet af reglerne, oplever, at man i de fleste tilfælde med en socialpædagogisk tilgang og kendskab til borgeren kan skabe klarhed over, om borgeren modsætter sig en beslutning om flytning. Hvis man til trods for en indikering af, at borgeren ønsker at blive i sit hjem, fortsat kan tilsidesætte det ønske, udgør det en voldsom tilsidesættelse af borgerens grundlæggende rettigheder.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv er bekendt med, at afgørelser efter bl.a. serviceloven kan påklages. I forhold til en afgørelse om flytning uden samtykke vil det være afgørende, at en klage gives opsættende virkning, i det hele formålet med klagen ellers vil kunne fortabes – flytningen er gennemført, den tidligere bolig bebos nu af en anden borger osv. For Selveje Danmark og Dansk Erhverv er det helt centralt, at lovforslaget tillægger en klage på dette område opsættende virkning. Det fremgår ikke tydeligt i lovforslaget, om den nye § 129 b er omfattet af klage med opsættende virkning.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv hæfter sig samtidig ved, at den opsættende virkning kan fraviges, men det synes ikke klart, hvad der konkret kan begrunde en sådan – i visse tilfælde nødvendig - tilsidesættelse. I lovbemærkningerne præciseres det, at Nævnet vil få mulighed for samtidig med en afgørelse om tilladelse om kortvarig indelåsning eller om optagelse i botilbud uden samtykke efter §§ 131 eller 131 a, også at træffe afgørelse om at iværksætte indelåsningen eller optagelsen straks.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv anbefaler,

- at værgers kendskab til borgere under værgemål styrkes.
- at det tydeligt præciseres, hvad der ligger i at ”mangle evnen til at give informeret samtykke”.
- at klage over flytning uden samtykke, uanset om borgeren modsætter sig flytning eller mangler evnen til at give informeret samtykke, har opsættende virkning.
- at det tydeligt præciseres, hvornår det kan fraviges, at en klage over flytning uden samtykke har opsættende virkning.

4.5 §§§ 130 a – Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap

Selveje Danmark og Dansk Erhverv bakker op om, at der etableres et nyt nævn, der skal afgøre sager om særligt indgribende magtforanstaltninger.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv er dog kritiske overfor den foreslåede medlemssammensætning i Nævnet, da det er uklart, hvilken rolle og mandat den udpegede KL-repræsentant har. Det fremgår ikke, om personen udpeges som repræsentant for et myndighedsperspektiv, eller om personen repræsenterer et leverandørperspektiv.

Derudover undrer det Selveje Danmark og Dansk Erhverv, at der i medlemssammensætningen ikke foreslås udpeget en repræsentant, som har et udsatte-perspektiv og kan bidrage med viden, når sager omhandler borgere, som har en nedsat psykisk funktionsevne, jf. § 123, stk. 1, og en udsatte-problematik.

Af den foreslåede § 130 a, stk. 3. fremgår det, at der beskikkes en eller flere stedfortrædere for formanden og de to medlemmer. Selveje Danmark og Dansk Erhverv kan blive bekymret for sagsbehandlingstiden, hvis der ikke sikres flere stedfortrædere, når det betragtes som en bibeskæftigelse at sidde i Nævnet, jf. lovbemærkningerne.

Jf. tidligere bemærkninger, mener Selveje Danmark og Dansk Erhverv ikke, at der skal træffes beslutning om sager om flytning uden samtykke i Nævnet, da disse beslutninger ikke bør partsbelægges.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv's anbefaler,

- at der skal være en klar og tydelig social- og sundhedsfaglig repræsentation i nævnet, herunder at der udpeges endnu et medlem, som har et tydeligt udsatte-perspektiv.

5. Specifikke bemærkninger til bestemmelser i voksenansvarsloven

5.1 § 9, stk. 3-4 – Husorden

Selveje Danmark og Dansk Erhverv bemærker, at det i den gældende vejledning til voksenansvarsloven præciseres, at hvis barnet eller den unge ikke overholder reglerne i husordenen, skal personalet gå pædagogisk til værks. Det fremgår desuden af vejledningen, at hvis formålet med et indgreb alene er at håndhæve husordenen, må det ikke have en sådan karakter, at der er tale om en fysisk magtanvendelse.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv anerkender, at det kan være nødvendigt at anvende fysisk magt, når barnet eller den unge overtræder reglerne i husordenen, men *kun* hvis barnet eller den unge er til fare for sig selv eller sine omgivelser. Det er dog væsentligt at bemærke, at dette allerede er muligt i dag, jf. § 9, stk. 2 i voksenansvarsloven.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv er meget bekymrede for, at en udvidelse af disse beføjelser kan skabe rum for at legitimere magtanvendelser med andre begrundelser, som for eksempel en sanktion.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv anbefaler,

- at husordenen bliver ved med at være et retningsgivende redskab i den socialpædagogiske praksis, som skal være præget af inddragelse og frivillighed.

5.2 § 15 b – Adgang til midlertidigt at inddrage barnet eller den unges mobil eller andet kommunikations- og spilleudstyr

Det foreslås, jf. lovforslagets § 15 b, at det skal være muligt at inddrage et barn eller en ungs mobiltelefon og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr i en midlertidig og nærmere afgrænset periode. Det bemærkes, at inddragelse af elektronisk udstyr kan være nødvendigt for at sikre barnets trivsel, sundhed og udvikling.

Det fremgår af lovforslagets eksempler, at en inddragelse af udstyr kan begrundes i, at barnet eller den unge bruger sin spillekonsol hele natten, lige såvel som det kan begrundes i et hensyn om at beskytte barnet eller den unge mod at begå kriminalitet eller foretage andre handlinger, som for eksempel sugardating.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv mener, at det er vigtigt at skelne mellem situationer, hvor barnet eller den unge udsætter sig selv eller andre for fare og situationer, som har en opdragelsesmæssig karakter.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv finder det positivt, at det i lovbemærkningerne fremgår, at inddragelsen altid vil skulle betragtes som meget indgribende, da et barn eller en ung kan have store dele af sit sociale liv på sin mobiltelefon, og da det ofte vil være barnets eller den unges primære adgang til kommunikation med familie, venner m.v.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv anbefaler,

- at det tidsmæssigt præciseres, hvad der skal forstås med, at mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr kan inddrages midlertidigt og i en nærmere afgrænset periode.
- at det konkretiseres og afgrænses, hvornår de øgede magtbeføjelser kan anvendes som led i at sikre barnets trivsel, sundhed og udvikling således, at magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten kun sker undtagelsesvist og ikke erstatter den socialpædagogiske indsats.

Selveje Danmark og Dansk Erhverv står naturligvis til rådighed, hvis høringssvaret giver anledning til spørgsmål.

Med venlig hilsen,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Jon Krog', with a stylized, cursive script.

Jon Krog, branchedirektør, Selveje Danmark

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Tony Bech', with a stylized, cursive script.

Tony Bech, branchedirektør, Dansk Erhverv

UDKAST: Høringssvar til forslag om revision af magtanvendelsesreglerne på voksen- og børneområdet 2024

SIND - Landsforeningen for psykisk sundhed takker for muligheden for at afgive høringssvar og har følgende overordnede bemærkninger til indholdet af de forslåede revisioner.

Vi bakker op om Danske Handicaporganisationers kommentar, hvor de i indledningen blandt andet skriver følgende:

”DH stiller sig stærkt kritiske over for centrale dele af forslaget om revision af magtanvendelsesreglerne på henholdsvis voksen- samt børne- og ungeområdet. Generelt lægges der op til at lempe reglerne, så det bliver muligt for personalet at udføre omfattende og meget indgribende magtanvendelser, der i udpræget grad indebærer låsning af døre mv. samtidig med, at der for flere magtanvendelser lægges op til tidsubegrænset tilladelse og lempelse eller fravær af registreringer og indberetninger og dermed kravet om opfølgning og læring.

Af den grund opfordrer DH til, at flere af forslagene trækkes tilbage, og at der afsættes midler til at understøtte personalet i både indsats og visitation samt til national monitorering af implementeringen.”

SIND er imod tvang og magtanvendelser og mener, at det er en tilbagegang for mennesker med psykiske og/eller fysiske funktionsnedsættelser, hvis personale får mulighed for at udøve så indgribende og omfattende magtanvendelser.

Der har igennem de sidste mange år været tragiske episoder på psykiatriske bosteder med døden til følge for ansatte. På baggrund af dette udkom Socialstyrelsen i 2022 med anbefalinger for kvalitet på bosteder, hvor der tages udgangspunkt i det enkelte menneskes håb og drømme med anbefalingerne om, at borgerens private hjem respekteres, og der skabes fleksible fællesområder. I det faglige oplæg for 10-årsplanen for psykiatrien skriver de: ”Trusler, vold og magtanvendelser er fortsat en stor udfordring på mange sociale tilbud, og erfaringen viser, at målrettet arbejde med dokumenteret virksomme metoder kan reducere omfanget af vold, trusler og magtanvendelser.”

I SINDs optik er denne retorik og retning direkte modsat af eksperters anbefalinger i arbejdet for at skabe værdige forhold for alle mennesker, som bor på bosteder, og de rette arbejdsbetingelser for personalet på området.

Derfor bakker vi op om Danske Handicaporganisationer og LEVs kommentar til forslaget om revision af magtanvendelsesreglerne på voksen- og børneområdet 2024.

Til: Handicap (p-handicap@sm.dk)
Fra: lee@sl.dk (lee@sl.dk)
Titel: Sv: Emne: HØRING - frist 27. marts 2024 - udkast til lovforslag - ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love
E-mailtitel: Sv: Emne: HØRING - frist 27. marts 2024 - udkast til lovforslag - ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (SM Id nr.: 831591)
Sendt: 22-03-2024 13:02
Bilag: Høringssvar magtanvendelser 22-3-2024.pdf;

Til Kontor for Handicap

Vedlagt fremsendes Socialpædagogernes høringssvar til udkast til forslag til lov om ændring af lov om social service samt lov om voksenansvar for anbragte børn og unge.

Vi har tidligere overfor ministeriet bemærket, at Rambølls evaluering af magtanvendelsesreglerne viser, at kun en mindre del af medarbejderne har fået en indføring i de nye regler og at der fortsat er en meget stor usikkerhed forbundet med tolkningen af reglerne. Det viser, at der er et behov for løbende fokus på uddannelse og efter-videreuddannelse i magtanvendelsesreglerne på de sociale tilbud, som vi anbefaler bliver en del af implementeringen af de nye regler.

Venlig hilsen
Lotte Lyhne

Lotte Lyhne | Chefkonsulent | Profession & Politik

t: 7248 6830 | m: 2548 3009 | e-mail: lee@sl.dk

Brolæggerstræde 9 | 1211 København K | t: 7248 6000

sl.dk

Fra: Handicap <p-handicap@sm.dk>

Sendt: 27. februar 2024 14:57

Til: samfund@advokatsamfundet.dk; post@alzheimer.dk; Ankestyrelsen <ast@ast.dk>; ka@ka.dk; Dansk Arbejdsgiverforening <da@da.dk>; kontor@autisme.dk; bkf@bkchefer.dk; Børnerådet <brd@brd.dk>; Børns Vilkår <bv@bornsvilkar.dk>; bupl@bupl.dk; cpdanmark@cpdanmark.dk; Anders Nyberg Olesen <anno@danskerhverv.dk>; Dansk Erhverv <info@danskerhverv.dk>; Dansk Industri <di@di.dk>; ds@socialraadgiverne.dk; fysio@fysio.dk; Danske Handicaporganisationer <dh@handicap.dk>; Danske Regioner <Regioner@regioner.dk>; info@danske-seniorer.dk; info@aeldreraad.dk; dketik@dketik.dk; 'dt@datatilsynet.dk' <dt@datatilsynet.dk>; Camilla Kronborg - De Anbragtes Vilkår <camilla@deanbragtesvilkar.dk>; mail@dukh.dk; dch@dch.dk; epilepsi@epilepsiforeningen.dk; 3f@3f.dk; fh@fho.dk; foa@foa.dk; admin@hjernesagen.dk; info@hjerneskadeforeningen.dk; post_kommunal@hk.dk; info@humanrights.dk; kl@kl.dk; info@velfaerdschefer.dk; 'info@krifa.dk' <info@krifa.dk>; los@los.dk; lev@lev.dk; info@muskelsvindfonden.dk; Red Barnet <redbarnet@redbarnet.dk>; info@rigsrevisionen.dk; 'info@rodekors.dk' <info@rodekors.dk>; sumh@sumh.dk; Selveje Danmark <kontakt@selveje.dk>; landsforeningen@sind.dk; mail@sjaldnediagnoser.dk; Postliste - SL <slcpst-sl@sl.dk>; mail@socialtlederforum.dk; socialtilsyn@frederiksberg.dk; socialtilsynmidt@silkeborg.dk; socialtilsynnord@hjoerring.dk; socialtilsynsyd@fmk.dk; socialtilsynost@holb.dk; ulf@ulf.dk; aeldresagen@aeldresagen.dk; pote@atp.dk; star@star.dk; moedrehjaelpen@moedrehjaelpen.dk; mail@danskeadvokater.dk; mail@danskefamilieadvokater.dk; dommerforeningen@gmail.com; jura@dommerfm.dk; Domstolsstyrelsen <post@domstolsstyrelsen.dk>; Mette Svalgaard <msv@etf.dk>; jgn@lundgrens.dk; kontakt-veltek@sbst.dk; udbetalingdanmark@atp.dk

Emne: HØRING - frist 27. marts 2024 - udkast til lovforslag - ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (SM Id nr.: 831591)

Til høringsparterne

Social-, Bolig- og Ældreministeriet sender hermed udkast til forslag til lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.) i høring. Vi henviser til vedlagte høringsbrev.

Eventuelle bemærkninger bedes sendt til p-handicap@sm.dk senest den 27. marts 2024.

Eventuelle spørgsmål kan rettes til Mette Hulstrøm melh@sm.dk (servicelovens regler om magtanvendelse overfor voksne), Silla Simonsen sils@sm.dk (voksenansvarsloven) og Lars Thøgersen lth@sm.dk (bidragsopkrævningsloven).

Med venlig hilsen
Kontor for Handicap

<InlinelImage 1.png>

Kontakt:
Lotte Lyhne
lee@sl.dk
Dok.nr.

Sagsnr.
SJ-TEMP-000149

13-03-2024

Bilag a. Høringssvar til udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge

Socialpædagogerne har 27. februar 2024 modtaget høring over udkast til lovforslag om ændring af lov om social service og lov om voksenansvar for børn og unge.

Socialpædagogerne er tilfredse med, at det fortsat fremgår tydeligt, at det er et grundlæggende princip for magtanvendelse, at magt først kan anvendes, når det har vist sig umuligt at løse den pågældende situation med en socialpædagogisk indsats, og at magtanvendelser altid vil skulle ske under iagttagelse af de generelle principper om mindsteindgreb, proportionalitet og skånsomhed.

Socialpædagogerne er dog generelt bekymrede over, at den socialpædagogiske faglighed, der skal forebygge brugen af magt, ikke er tilstrækkeligt til stede på mange af landets sociale tilbud. Det kan fx betyde, at der kan være tidspunkter på døgnet samt i weekender og helligdage, hvor der ikke er uddannede socialpædagoger til stede til at forebygge eller foretage en faglig vurdering i forhold til en magtanvendelse. Andelen af uddannede socialpædagoger er kritisk lav og er over de seneste år faldet samtidig med at andelen af ufaglærte er stor og stigende. På hvert femte socialpædagogiske tilbud (børne- og ungehjem, botilbud til voksne mv.) er det under hver tredje medarbejder, der har en socialpædagogisk uddannelse. På hvert femte tilbud er det over halvdelen af personalet, der er ufaglærte. Samtidig er den højt specialiserede faglige viden og relevante tilbud til små målgrupper og til mennesker med stor kompleksitet i udfordringer under pres. Det betyder, at der er borgere med behov for højtspecialiseret støtte, der ikke får en dækkende og virksom støtte. En national specialeplan med skærpede krav til medarbejdernes og ledernes uddannelse er en vigtig forudsætning for, at det er muligt at forebygge magtanvendelser med socialpædagogiske indsatser.

Det er vigtigt, at det understreges, at magtanvendelser aldrig kan foretages af økonomiske hensyn.

Nedenfor kommenteres lovforslagene hvert for sig.

1. Udkast til lovforslag om ændrede regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne (Serviceloven)

Generelt om lovforslaget

På voksenområdet er det vigtigt, at der med lovgivningen findes de rette balancer mellem hensynet til borgernes selvbestemmelsesret, medarbejdernes omsorgspligt og at medarbejdere og ledere ikke drukner i hverdagen i omfattende og unødvendigt bureaukrati, som vi ser på nogle dele af magtanvendelsesreglerne i dag.

Vi bakker derfor op om, at lovforslaget lægger op til, at omfanget af registreringer reduceres betydeligt på områder, hvor formålet primært er at sikre borgernes sundhed og funktionsniveau; at stofseler kan bruges i videre omfang til at give støtte i dagligdagen; at det bliver muligt at anvende kamera-kig, når det er til borgernes bedste; at der i højere grad kan tages hensyn til særlige målgrupper (fx mennesker med epilepsi og Prader Willis syndrom) og bedre muligheder for at skabe tryghed for borgere, der er i fare, når de forlader matriklen. Det er vores vurdering, at der er tale om en række forslag, som både kan forbedre beboernes livsforhold, og som kan frigøre mere tid til den socialpædagogiske kerneopgave.

På enkelte områder mener vi, at lovforslagene er for vidtgående. Her vil vi særligt fremhæve lovforslagets § 128 h, stk. 2, som giver mulighed for indelåsning af borgere med svære handicap i op til 10 timer i døgnet og med en godkendelsesperiode på seks måneder. Når det ses i sammenhæng med de øvrige vidtgående forslag til aflåsning af døre, får vi et indtryk af, at lovforslaget peger mod en retning, hvor grænserne mellem lukkede sikrede institutioner og åbne socialpædagogiske botilbud udviskes. Det er ikke en udvikling, vi ønsker for mennesker, der har brug for socialpædagogisk støtte eller for de medarbejdere, der yder støtten.

Socialpædagogerne har følgende kommentarer til lovforslagets enkelte/specifikke dele:

Registreringer, indberetning og orientering mv.

Socialpædagogerne er meget tilfredse med, at der i lovforslaget lægges op til, at der ikke skal foretages løbende registreringer ved anvendelse af stofseler, tryghedsskabende velfærdsteknologi, kortvarig fastholdelse i personlig hygiejne situationer, låsning og sikring af skabe, aflåsning af låger mv., når der foreligger en forhåndsgodkendelse.

Det er samtidigt positivt, at det præciseres, at pårørende ikke bliver orienteret om magtanvendelser, hvis en beboer/bruger frabeder sig dette.

Tryghedsskabende velfærdsteknologi

Socialpædagogerne er meget tilfredse med, at der bliver bedre muligheder for at gøre brug af velfærdsteknologier, som vigtige redskaber til at yde støtte og omsorg for borgerne, herunder at der gives mulighed for at anvende kamerakig samt lyd- og bevægelsesmonitorering.

Det er også positivt, at epilepsialarmer ikke betragtes som et indgreb i selvbestemmelsesretten og derfor tages ud af reglerne om magtanvendelse.

Særlige døråbnere

Socialpædagogerne ser positivt på forslaget om mulighed for at opsætte særlige døråbnere på yderdøre og låger, der er udgang fra et bo- eller dagtilbud, når det er nødvendigt for at øge sikkerhed og tryghed for mennesker, som er i risiko for alvorlig fare, hvis de forlader matriklen alene.

Ved brug af særlige døråbnere mellem afdelinger, bør det kun være muligt at få tilladelse til at anvende teknologiske løsninger, som ikke hindrer andres bevægelsesfrihed.

Stofseler

Socialpædagogerne er meget tilfredse med at ordet "fastspænding" udgår, og at det understreges, at stofseler anvendes til at beskytte borgeren og øge funktionsniveauet.

Aflåsning

Socialpædagogerne mener, at det samlede forslag til udvidelser af muligheder for aflåsning af døre mv. er for vidtgående. Grænserne mellem sikrede og åbne institutioner udviskes, hvis botilbud i videre omfang har låste døre på hele tilbuddet.

Kortvarig indelåsning af borger i egen bolig

Socialpædagogerne kan ikke tilslutte sig forslaget om, at en beboer på et botilbud kan indelåses i egen bolig i op til 10 timer i døgnet med en forhåndsgodkendelse i op til seks måneder. Det er Socialpædagogernes grundlæggende forståelse, at når mennesker med svære udviklingshandicap og nedsat kognitivt udviklingsniveau har udadreagerende adfærd, bunder det ofte i mistrivsel (som kan skyldes at borgeren ikke oplever at blive set, hørt eller forstået), eller at borgeren bliver stillet overfor nogle krav, som pågældende ikke kan overskue. Det skal mødes og forebygges med socialpædagogisk faglighed og ikke ved indespærring.

Det er veldokumenteret, at socialpædagogiske indsatser, specialiserede tilgange og metoder, fx Low Arousel og KRAP, kan understøtte udvikling, sociale kompetencer og trivsel, der forebygger udadreagerende adfærd.

Vi har hæftet os ved, at forslaget har til formål at forhindre, at beboeren gør skade på sig selv eller andre. Fx fordi beboeren har svært ved at styre sine reaktioner, til tider udtrykker sig voldeligt eller er udendørssøgende, men ikke trafiksikre. Det er adfærd, som er relativt almindeligt forekommende for målgruppen, og som kan optræde med forskellig hyppighed og alvorsgrad. Det er ikke socialpædagogisk

faglighed at anvende indelåsning i sådanne tilfælde, når der i øvrigt er tale om borgere, der har deres hjem på åbne socialpædagogiske tilbud.

Udgangspunktet skal altid være en grundig faglig vurdering af, om der på tilbuddet er den socialpædagogiske faglighed og de fysiske rammer, der kan matche borgernes behov. Hvis der er behov for mere viden og flere redskaber, kan det være relevant at inddrage behandlingspsykiatrien, VISO - og i fremtiden et af de mere specialiserede tilbud under specialeplanen. En undersøgelse fra Komponent fra 2023 viser, at VISO kun har været inddraget i 34 pct. af de dyre sager over 2 mio. kr., og at kommunerne kun i 31 pct. af sagerne vurderer, at borgerne er velbehandlede i psykiatrien.

Det er Socialpædagogernes opfattelse, at straffelovens nødværge- og nødretsbestemmelser dækker behovet for helt undtagelsesvis og i helt særlige situationer at kunne låse borgere inde. Socialpædagogerne vil derfor kraftigt opfordre til, at forslaget om mulighed for kortvarig indelåsning udgår af lovforslaget.

Låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum

Socialpædagogerne kan ikke tilslutte sig forslaget om mulighed for yderligere aflåsninger af døre til fælles opholdsrum. Beboerne skal kunne færdes frit i deres hjem. Beboere med udfordrende adfærd skal mødes med socialpædagogisk faglighed.

Aflåsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener

Socialpædagogerne kan ikke tilslutte sig forslaget om mulighed for yderligere aflåsninger af døre til servicearealer og fælleskøkkener. Beboerne skal kunne færdes frit i deres hjem. Beboere med udfordrende adfærd, skal mødes med socialpædagogisk faglighed.

Låsning og sikring af låger mv. fra et bo- eller dagtilbuds udeareal

Socialpædagogerne kan tilslutte sig, at det i helt særlige tilfælde og når særlige døråbnere ikke er tilstrækkeligt, skal være muligt at låse låger fra tilbuddets udeareal, for at beskytte en borger mod alvorlig fare. Socialpædagogerne ser det som problematisk, at der først skal være påvist et mønster, hvor en borger flere gange har forladt matriklen og været i fare eller udgjort en fare for andre, før der kan gives en tilfaldelse til aflåsning af låger fra udeareal.

Låsning og sikring af skabe mv. i bolig

Socialpædagogerne kan tilslutte sig, at det i helt særlige tilfælde, som beskrevet i lovforslaget, skal være muligt at aflåse og sikre skabe på en beboers bolig på et botilbud.

Oprettelse af Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelser overfor Borgere med Handicap

Socialpædagogerne kan tilslutte sig oprettelsen af et nyt nævn, 'Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse over Borgere med Handicap'. Vi foreslår dog, at nævnet udvides med et sagkyndigt medlem, som har de faglige forudsætninger for

at vurdere, om magtanvendelsen vil kunne undgås ved hjælp af socialpædagogisk indsats.

Konfliktafværgelse, fastholdelse og husorden

Socialpædagogerne kan tilslutte sig præciseringen af, at en medarbejder får muligheden for at stille sig mellem to personer, hvor den ene udviser konfliktskabende eller truende adfærd over for den anden, uden der er tale om en magtanvendelse, når det vurderes, at det kan afværge eller nedtrappe en konflikt. Og tilsvarende, at det præciseres, at der mulighed for at løsne greb i en anden person eller i et håndtag til en andens bolig, uden det betragtes om en magtanvendelse.

Det er Socialpædagogernes oplevelse, at en konflikt ikke nødvendigvis eller altid kan afværges eller nedtrappes ved, at en medarbejder stiller sig mellem to personer. Medarbejderen skal være i stand til at foretage en faglig vurdering af, hvilken intervention, der bedst virker konfliktdæmpende og forholde sig til risikoen for at bringe sig selv i fare ved en given handling.

Socialpædagogerne er betænkelige ved, at der med lovforslaget gives yderligere magtbeføjelser i forhold til at fastholdelse, tilbageholde eller føre en person tilbage til boligen eller til et opholdsrum. I dag er det kun muligt, når personen har en adfærd der er til fare for pågældende selv eller andre. Med lovforslaget bliver det muligt at gribe ind med fastholdelse m.v. i flere situationer, som det er muligt på ældreområdet. Det bliver således muligt at fastholde, tilbageholde og føre en person tilbage til egen bolig eller et andet opholdsrum, hvis det er nødvendigt for at sikre en eller flere andre beboeres tryghed, værdighed og sikkerhed når personen udviser en adfærd, der er meget grænseoverskridende eller meget konfliktskabende for de øvrige personer på bo- eller dagtilbuddet. Indgreb bliver også muligt, hvis adfærden er til fare for den pågældende selv eller andre, eller i situationer, hvor en beboer på et dag- eller botilbud er gået ind på en anden beboers bolig, uden at en anden beboer ønsker det. Socialpædagogerne mener, at situationer, hvor en beboer generer en anden beboer herunder i en andens bolig eller i fællesrum, skal håndteres med socialpædagogiske indsatser og med afsæt i stedets husorden.

Socialpædagogerne er tilfredse med præciseringen omkring målgruppen for husordner.

2. Udkast til lovforslag om ændrede regler i lov om voksenansvar for anbragte børn og unge

Generelt om lovforslaget

Med lovforslaget lægges der op til at give personale på børne- og ungehjem nye beføjelser til anvendelse af fysisk magt efter §9. De nye beføjelser giver mulighed for at fratage et anbragt barn eller ung euforiserende stoffer og alkohol samt for midlertidigt at inddrage anbragte børn eller unges mobiltelefon eller andet elektronisk kommunikations- eller spilleudstyr.

Vi ved, at der eksisterer udfordringer på anbringelsesstederne i dag med bl.a. euforiserende stoffer, alkohol samt brugen af digitale medier og spilplatforme, hvor det

kan føles nødvendigt at gribe ind for at beskytte og drage omsorg for et anbragt barn eller ung. Samtidig ved vi, at den socialpædagogiske indsats er afhængig af, at barnet eller den unge, som ofte har været udsat for omsorgssvigt og har voldsomme oplevelser med i bagagen, opnår tillid til personalet på børne- og ungehjem. Den tillid bryder man i situationer, hvor personalet laver en magtanvendelse, undersøger barnet/den unges værelse eller inddrager barnet/den unges ejendele, ligesom det i nogle situationer kan virke konfliktoptrappende, fordi barnet/den unge oplever det, som et voldsomt indgreb. Det kræver derfor solid faglig viden og indsigt i socialpædagogiske indsatser at kunne lave en afvejning i den enkelte situation af hensynet til at gribe ind for at beskytte eller yde omsorg for barnet/den unge kontra hensynet til barnets/den unges personlige integritet og tillid til de voksne. Ligesom det også kræver solid faglig viden og indsigt, at kunne genopbygge tilliden til barnet eller den unge efter en magtanvendelse.

Socialpædagogerne foreslår, at der foretages en grundig evaluering af implementering og indhold i lovforslagets ændringer i lov om voksenansvar.

Socialpædagogerne foreslår, at der sker en vurdering af, om der er forslag til nye regler på voksenområdet, som med fordel også vil kunne indarbejdes i reglerne for børne- og ungeområdet, specifikt rettet mod anbragte børn og unge med varig og betydelig nedsat psykisk funktionsevne (fx brug af tryghedsskabende velfærdsteknologi og hensyn til særlige grupper fx Prader Willi og børn og unge med epilepsi).

Socialpædagogerne har følgende bemærkninger til lovforslagets enkelte dele:

Mulighed for fratagelse af alkohol og euforiserende stoffer

Lovforslaget vil give personalet på børne- og ungehjem hjemmel til at anvende fysisk magt efter §9 i lov om voksenansvar for at fratage et anbragt barn eller ung euforiserende stoffer og alkohol. Lovforslaget vil gøre det muligt at fratage et barn eller ung alkohol ud fra enten en konkret vurdering af, at det er nødvendigt for at sikre barnet eller den unges trivsel, sundhed eller udvikling, eller fordi det er i uoverensstemmelse med gældende husorden på børne- og ungehjemmet. Lovforslaget vil også gøre det muligt for lederen af et børne- og ungehjem at beslutte at undersøge et anbragt barn eller ung og dennes opholdsrum for at fratage et euforiserende stoffer og alkohol efter §16, nyt stk. 2.

Socialpædagogerne mener helt grundlæggende ikke, at alkohol og stoffer hører hjemme på børne- og ungehjem og forstår derfor de ambitioner, der ligger bag lovforslaget. Men vi må også erkende, at nogle børn og unge, der anbringes på børne- og ungehjem, kommer med netop problematikker relateret til alkohol og stoffer, og hvor det at gribe ind med fysisk magt eller ransage et værelse kan risikere at skade eller stå i vejen for det socialpædagogiske arbejde med netop disse børn og unge. Socialpædagogerne er set i det lys bekymrede for, at lovforslaget opstiller for brede hjemler til anvendelse af fysisk magt og undersøgelse af person og opholdsrum, der vil pålægge det enkelte børne- og ungehjem for stort et skøn ift. hvornår det er nødvendigt og forsvarligt at gribe ind med magt, og som også kan føre til en meget uens praksis på området.

Socialpædagogerne mener dog, at der kan være særlige tilfælde, hvor der er behov for at kunne gribe ind og fratage stoffer og alkohol for at sikre anbragte børn og unges trivsel, sundhed eller udvikling, som ikke er dækket ind af de gældende regler i dag. Vi foreslår derfor, at man i stedet ser nærmere på muligheden for, at det enkelte børne- og ungehjem kan søge forhåndsgodkendelse for en nærmere afgrænset periode til om nødvendigt at anvende fysisk magt og undersøge person og opholdsrum for at fratage et barn eller en ung stoffer og alkohol ud fra et hensyn til dennes trivsel, sundhed eller udvikling.

Lovforslaget vil give generel mulighed for, at der i husordner kan fastsættes regler og retningslinjer om - og forbud mod - indtagelse og besiddelse af alkohol på børne- og ungehjem efter §4, stk. 1 i lov om voksenansvar. Socialpædagogerne mener, det er fornuftigt at give mulighed for et generelt alkoholforbud på et børne- og ungehjem via husorden. Lovforslaget om udvidelse af §9 lægger dog samtidig op til, at det fremadrettet skal gøres muligt at håndhæve en husorden på åbne institutioner ved brug af fysisk magt fsva. at fratage anbragte børn og unge alkohol. Socialpædagogerne mener, at denne ændring vil rykke grundlæggende ved formålet med husordener på børne- og ungehjem som et socialpædagogisk redskab til at påvirke anbragte børn og unges adfærd og lære dem at begå sig i et fællesskab med andre og kan derfor ikke tilslutte sig, at det skal gøres muligt at håndhæve en regel om alkohol i en husorden med brug af fysisk magt.

Adgang til midlertidigt at inddrage barnet eller den unges mobil eller andet kommunikations- og spilleudstyr

Socialpædagoger på anbringelsessteder samt plejefamilier står i stigende grad med udfordringer relateret til anbragte børn og unges digitale liv, og i nogle situationer er anbragte børn og unge særligt sårbare over det, som de møder, oplever og gør på nettet sammenlignet med andre børn og unge. Udfordringerne spænder bredt fra de helt alvorlige sager om fx digitale krænkelse og afpresning til mere generelle problematikker, hvor børn og unges sociale online liv forstyrrer deres nattesøvn, udfordrer den socialpædagogiske indsats og påvirker barnets eller den unges trivsel og udvikling negativt. Socialpædagogerne kvitterer derfor for, at man fra politisk hold er optaget af, hvordan man på anbringelsessteder kan ramme den rette balance mellem digital dannelse og digital beskyttelse, samt hvad det betyder for ledelsens og personalets rammer og muligheder for den socialpædagogiske indsats.

Der foreslås en ny §15 b, hvor lederen af et anbringelsessted eller dennes stedfortræder får mulighed for at inddrage mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spiludstyr midlertidigt og for en nærmere afgrænset periode – og kun efter konkret og individuel vurdering. Indgrebet skal være nødvendigt for at sikre barnet eller den unges trivsel, sundhed og udvikling.

Socialpædagogerne mener, at den nuværende regel efter §15 i lov om voksenansvar om, at det er kommunens børne- og ungeudvalg, der træffer afgørelse om kontrol med anbragte børn og unge på børne- og ungehjems kommunikation med nærmere angivne personer uden for institutionen er fornuftig. Socialpædagogerne bemærker dog, at der kan være helt særlige tilfælde, hvor udfordringerne med anbragte børn og unges brug af mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations-

og spilleudstyr ikke knytter sig til kommunikation med en eller flere specifikke personer uden for institutionen, men handler om fx spilafhængighed eller prostitution via en digital platform. Det kan derfor være relevant at undersøge, hvorvidt der kan være situationer, hvor børne- og ungeudvalget skal have udvidede beføjelser efter §15 til at træffe afgørelse om kontrol med anbragte børn og unges brug af mobiltelefoner mv.

Lovforslaget vil også udvide magtbeføjelserne for personale på børne- og ungehjem efter §9 og hjemlen til at undersøge person og opholdsrum efter §16 til at omfatte muligheden for midlertidigt at inddrage anbragte børn og unges mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr, hvis dette efter en konkret og individuel vurdering er nødvendigt for at sikre barnet eller den unges trivsel, sundhed og udvikling.

Socialpædagogerne er uenige i forslaget om at udvide magtbeføjelserne for personale på børne- og ungehjem efter §9 og hjemlen til at undersøge person og opholdsrum efter §16 til at omfatte muligheden for midlertidigt at inddrage fx mobiltelefoner. Der er tale om en meget bredt defineret hjemmel til at gribe ind og bl.a. foretage en fysisk magtanvendelse på et område, der berører børn og unges helt grundlæggende ret til fri kommunikation og privatliv. Det indebærer en risiko for, at et indgreb ikke vil være proportionalt med situation, og derfor hverken vil være forvarsligt, virkningsfuldt eller lærerigt for målgrupperne af anbragte børn og unge. Med formuleringen om hensynet til det anbragte barn eller unges "trivsel, sundhed og udvikling" vil der desuden påhvile det enkelte børne- og ungehjem et meget stort skøn, der også indebærer en risiko for en uens praksis på tværs af tilbuddene. Der er behov for, at lovforslaget præciserer, i hvilke tilfælde og ud fra hvilke hensyn, der kan gives hjemmel til fysisk magtanvendelse. Socialpædagogerne vil også påpege, at der er behov for en præcisering af, hvad der udgør en "midlertidig" inddragelse.

Undersøgelse af besøgende på sikrede døgninstitutioner

Socialpædagogerne forholder sig positivt til forslaget om en ny §16c, hvorefter sikrede døgninstitutioner som betingelse for et besøg kan kræve, at den besøgende tømmer sine lommer og tasker og undersøges med scanner samt at effekter, der kan true ordenen eller sikkerheden på institutionen, kan opbevares i et aflåst rum/skab. Socialpædagogerne forholder sig desuden positivt til forslaget om at give sikrede døgninstitutioner beføjelser til at afvise en besøgende, hvis vedkommende nægter at lade sig undersøge eller lade sine effekter opbevare.

Socialpædagogerne vil dog påpege, at det er vigtigt at ledelse og personale fortsat er sig bevidst, hvordan man arbejder tillids- og relationsbaseret med besøgende, typisk biologiske forældre, på den enkelte sikrede døgninstitution. Socialpædagogerne foreslår derfor også, at det i vejledningen til lov om voksenansvar med den nye tilføjelse beskrives, hvordan man kan gennemføre en undersøgelse af besøgende på en sådan måde, at det ikke skader det socialpædagogiske arbejde med det anbragte barn eller den unge og dennes nærmeste relationer. Det kan fx være ved,

at en undersøgelse skal foregå et sted på matriklen, som er ude af syne for barnet eller den unge og evt. at undersøgelsen ikke må foretages af barnet eller den unges kontaktpædagog/primære socialpædagoger.

SOCIALT LEDERFORUM

Kochsgade 31A, 5000 Odense C

tdf.: 2388 5995

mail@socialtlederforum.dk

www.socialtlederforum.dk

Social-, Bolig- og Indenrigsministeriet

Holmens Kanal 22
1060 København K

Sendt til p-handicap@sm.dk

27. marts 2024

Høringssvar vedrørende lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)

Ministeriets sagsnr.: 2023 – 9117

Socialt Lederforum takker for det modtagne udkast til ovenstående lovforslag. Vi har følgende indledende kommentarer:

Lovforslaget består af tre dele. **Vi har valgt at holde os til at kommentere del 1:**

- **1. Del indeholder ændringer i servicelovens regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne.**
- 2. Del vedrører ændringer i voksenansvarslovens regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge.
- 3. Del vedrører ændring af bidragsopkrævningsloven med henblik på at undgå, at krav på underholdsbidrag under opkrævning eller inddrivelse forældes.

Socialt Lederforum har følgende overordnede kommentarer til lovforslaget vedrørende **ændringer i servicelovens regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for voksne med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne:**

Hos Socialt Lederforum har vi har set frem til en revidering og en præcisering af lovgivningen på området, således at den i højere grad matcher de problemstillinger, der er i arbejdet med

målgruppen og ikke mindst nedbringer noget af det registreringsbureaukrati, der i mange henseender har været meget tidskrævende og formålsløst. Dette hilser vi i høj grad velkommen.

Når muligheden har været til stede har vi bidraget med input til ministeriet – ligesom vi har været en del af flere lovforberedende workshops. På den måde har der været et konstruktivt og fremadrettet samspil mellem praksisfeltet og ministeriet. Vi har haft en fornemmelse af, at der er blevet lyttet til os undervejs i processen – og vi finder det positivt, at vi direkte kan se, at der er blevet lyttet til vores anbefalinger og erfaringer.

I det nye forslag udvides beføjelserne til magtanvendelser betydeligt. I den forbindelse er det vigtigt for os at understrege, at anvendelse af magt fortsat bør være en sidste udvej og kun anvendes, når alle andre alternativer er udtømt. Pædagogiske handlemuligheder, der er baseret på den rette tilgang, faglig viden og tilstrækkelige ressourcer, bør prioriteres for at støtte og styrke den enkeltes udvikling og trivsel.

Indledende præmis:

Det er vigtigt for os at understrege, at lederen på det enkelte tilbud er 'kommunalbestyrelsens forlængede arm, øjne og ører'. Ligesom det er vigtigt for os at understrege, at den ledelsesmæssige vurdering er vigtig.

Vi vil anbefale, at ministeriet løbende gør brug af den ekspertise, vi er i besiddelse af på såvel praksis- som ledelsesområdet. Vi kan netop illustrere dilemmaer og tvivlsituationer fra flere sider.

Gennemgang af de enkelte punkter:

Registrering, indberetning og orientering m.v. (2.2):

Fra Socialt Lederforum kan vi som udgangspunkt tilslutte os de fremsendte forslag i punkt 2.2. Det er vigtigt for os at understrege, at lederen på det enkelte tilbud er 'kommunalbestyrelsens forlængede arm, øjne og ører'. Ligesom det er vigtigt for os at understrege, at den ledelsesmæssige vurdering er vigtig.

Vi vil anbefale, at ministeriet løbende gør brug af den ekspertise, vi er i besiddelse af på såvel praksis- som ledelsesområdet. Vi kan netop illustrere dilemmaer og tvivlsituationer fra flere sider.

Tryghedsskabende velfærdsteknologi (2.3):

Fra Socialt Lederforum kan vi som udgangspunkt tilslutte os de fremsendte forslag i punkt 2.3. Det er vigtigt for os at understrege, at lederen på det enkelte tilbud er 'kommunalbestyrelsens forlængede arm, øjne og ører'. Ligesom det er vigtigt for os at understrege, at den ledelsesmæssige vurdering er vigtig.

Vi vil anbefale, at ministeriet løbende gør brug af den ekspertise, vi er i besiddelse af på såvel praksis- som ledelsesområdet. Vi kan netop illustrere dilemmaer og tvivlsituationer fra flere sider.

Særlige dørbnere (2.4):

Fra Socialt Lederforum kan vi som udgangspunkt tilslutte os de fremsendte forslag i punkt 2.4. Det er vigtigt for os at understrege, at lederen på det enkelte tilbud er 'kommunalbestyrelsens forlængede arm, øjne og ører'. Ligesom det er vigtigt for os at understrege, at den ledelsesmæssige vurdering er vigtig.

Vi vil anbefale, at ministeriet løbende gør brug af den ekspertise, vi er i besiddelse af på såvel praksis- som ledelsesområdet. Vi kan netop illustrere dilemmaer og tvivlsituationer fra flere sider.

Udvidelse af anvendelsesområdet for stofsel (2.5):

Fra Socialt Lederforum kan vi som udgangspunkt tilslutte os de fremsendte forslag i punkt 2.5. Det er vigtigt for os at understrege, at lederen på det enkelte tilbud er 'kommunalbestyrelsens forlængede arm, øjne og ører'. Ligesom det er vigtigt for os at understrege, at den ledelsesmæssige vurdering er vigtig.

Vi vil anbefale, at ministeriet løbende gør brug af den ekspertise, vi er i besiddelse af på såvel praksis- som ledelsesområdet. Vi kan netop illustrere dilemmaer og tvivlsituationer fra flere sider.

Vi har tidlige været i konstruktiv dialog med ministeriet vedrørende brugen af stofsel. Ligesom vi har været en del af de lovforberedende workshops i ministeriet.

Vi har primært anført vores frustrationer i forhold til gentagen dokumentation og gentagne ansøgninger i forhold til anvendelsen af stofsel. På mange af de tilbud, der er medlemmer hos Socialt Lederforum anvendes stofsel dagligt i arbejdet med borgerne. Simpelthen for at muliggøre, at borgeren kan sidde op/holde sig oprejst/trække vejret/undgå at synke sammen/undgå at falde ud af kørestol eller lignende. I den forbindelse har vi konkret foreslået, at stofsel blev underlagt sundhedsloven frem for serviceloven.

Optagelse i botilbud uden samtykke (2.6):

Fra Socialt Lederforum kan vi som udgangspunkt tilslutte os de fremsendte forslag i punkt 2.6. Det er vigtigt for os at understrege, at lederen på det enkelte tilbud er 'kommunalbestyrelsens forlængede arm, øjne og ører'. Ligesom det er vigtigt for os at understrege, at den ledelsesmæssige vurdering er vigtig.

Vi vil anbefale, at ministeriet løbende gør brug af den ekspertise, vi er i besiddelse af på såvel praksis- som ledelsesområdet. Vi kan netop illustrere dilemmaer og tvivlsituationer fra flere sider.

Med disse foreslåede lovændringer rykker vi os til en position hvor vi i højere grad tager 'hensynet til andre borgere' med i overvejelser og eventuel afgørelse. Det er en markant ændring. Men i den sammenhæng finder vi det relevant at nævne, at netop det udsigtsløse i at være vidner til at

borgere, der trives meget dårligt sammen, men er påtvunget hinandens selskab har været gældende praksis.

Jeg plejer selv at sige det på denne måde:

Hvis du er udviklingshæmmet og ender på et bosted, hvor din nabo hver dag forsøger at kvæle dig, så er udsigten til et liv med evig konflikt og angst mange, mange gange større end udsigten til at en af jer kommer til at flytte. Hvis du er rigtig heldig, bliver der sat en støttepædagog på. Det er de forhold, vi byder en særlig udsat (og sart) gruppe mennesker, som vi som samfund har bestemt skal bo sammen.

Aflåsning (2.7):

Om at låse borgere inde (2.7.1):

Servicelovens regler giver i dag ikke mulighed for at låse beboere inde i deres egen bolig. Der findes regler om at aflåse botilbuddets yderdøre, forudsat at der er risiko for at beboere vil forlade botilbuddet – og dermed udsætte sig selv eller andre for fare.

Der er ingen tvivl om, at dette forslag udgør et betydeligt indgreb i den enkelte borgers ret til personlig frihed. Der er heller ingen tvivl om, at der vil være tale om et markant brud med kendt praksis, hvis denne lov indføres.

Alene af den grund skal der allerede indledningsvis hejses et rødt advarselsflag. Udover at der er tale om en ny og kontroversiel praksis, så KAN der også være risiko for en potentiel ”glidebaneeffekt” i forhold til den enkelte borgers retssikkerhed, og i forhold til jura, etik, menneskesyn og anstændighed.

Udover at dette magtindgreb vil udfordre grundlovssikrede rettigheder, vil der være en potentiel risiko for en meget negativ påvirkning af den enkelte borgers trivsel og udvikling. Borgere der er i målgruppen for dette tiltag, lider ofte af angst – og det kan forværre denne tilstand at låse dem inde.

Udover at det er essentielt at sikre, at personalet, der arbejder med denne målgruppe er uddannet til opgaven er det vigtigt, at Socialtilsynet klædes på til at kunne vurdere opgavevaretagelsen, og at et kommende Socialfagligt nævn også får de nødvendige kompetencer – herunder et indgående kendskab til praksis.

Så det røde advarselsflag hejser vi også for at understrege, at indgreb af denne karakter aldrig må finde sted som en erstatning for gennemarbejdet pædagogisk intervention – eller som et økonomisk tiltag (læs: besparelse).

Man bør måske spørge sig selv, præcis hvilke borgere det er, at dette forslag retter sig imod? Hvis målgruppen er så lille, som den vurderes til at være i kommentarerne, så er spørgsmålet om ikke disse ekstraordinære problematikker kunne løses på andre måder (læs: ved ekstraordinære pædagogiske indsatser).

HVIS loven gennemføres, så vil anbefalingen fra Socialt Lederforum være, at man genovervejer den maksimale grænse på 10 timer på et døgn. Det er meget lang tid. Det er en stor del af et døgn.

Låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum (2.7.2):

Fra Socialt Lederforum kan vi som udgangspunkt tilslutte os de fremsendte forslag i punkt 2.7.2. Det er vigtigt for os at understrege, at lederen på det enkelte tilbud er 'kommunalbestyrelsens forlængede arm, øjne og ører'. Ligesom det er vigtigt for os at understrege, at den ledelsesmæssige vurdering er vigtig.

Vi vil anbefale, at ministeriet løbende gør brug af den ekspertise, vi er i besiddelse af på såvel praksis- som ledelsesområdet. Vi kan netop illustrere dilemmaer og tvivlssituationer fra flere sider.

Låsning af døre og sikring af døre til fælles opholdsrum mener vi bør registreres. Der er brug for yderligere tydeliggørelse og præcisering, hvis dette forslag gennemføres.

Aflåsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener (2.7.3):

Fra Socialt Lederforum kan vi som udgangspunkt tilslutte os de fremsendte forslag i punkt 2.7.3. Det er vigtigt for os at understrege, at lederen på det enkelte tilbud er 'kommunalbestyrelsens forlængede arm, øjne og ører'. Ligesom det er vigtigt for os at understrege, at den ledelsesmæssige vurdering er vigtig.

Vi vil anbefale, at ministeriet løbende gør brug af den ekspertise, vi er i besiddelse af på såvel praksis- som ledelsesområdet. Vi kan netop illustrere dilemmaer og tvivlssituationer fra flere sider.

Låsning og sikring af låger m.v. fra et bo-eller dagtilbuds udeareal (2.7.4):

Fra Socialt Lederforum kan vi som udgangspunkt tilslutte os de fremsendte forslag i punkt 2.7.4. Det er vigtigt for os at understrege, at lederen på det enkelte tilbud er 'kommunalbestyrelsens forlængede arm, øjne og ører'. Ligesom det er vigtigt for os at understrege, at den ledelsesmæssige vurdering er vigtig.

Vi vil anbefale, at ministeriet løbende gør brug af den ekspertise, vi er i besiddelse af på såvel praksis- som ledelsesområdet. Vi kan netop illustrere dilemmaer og tvivlssituationer fra flere sider.

Låsning og sikring af skabe m.v. i bolig (2.7.5):

Fra Socialt Lederforum kan vi som udgangspunkt tilslutte os de fremsendte forslag i punkt 2.7.5. Det er vigtigt for os at understrege, at lederen på det enkelte tilbud er 'kommunalbestyrelsens forlængede arm, øjne og ører'. Ligesom det er vigtigt for os at understrege, at den ledelsesmæssige vurdering er vigtig.

Vi vil anbefale, at ministeriet løbende gør brug af den ekspertise, vi er i besiddelse af på såvel praksis- som ledelsesområdet. Vi kan netop illustrere dilemmaer og tvivlssituationer fra flere sider.

Som tidlige nævnt, er vi hos Socialt Lederforum fortalere for at der lovgivningsmæssigt gives plads til udfoldelsen af det lederskøn og den ledelsesmæssige fingerspidsfornemmelse der i forvejen er et nødvendigt omdrejningspunkt på det enkelte bo- eller dagtilbud. Vi går ind for, at det skal være muligt at låse skabe, når det giver mening i den store sammenhæng.

Generel lovgivning kan noget i forhold til at yde omsorg for den enkelte borger. Men kun til en vis grænse. Alle borgere har ret til at blive set og vurderet op imod den gældende lovgivning. Alle borgere er forskellige.

Derfor er den lokale pædagogiske fornemmelse af den enkelte og det lokale ledelsesskøn vigtigt! Naturligvis ledsaget af en indiskutabel forpligtelse til at give gode begrundelser og argumenter på enkelte individuelle løsninger.

Vi plæderer alene for at få lov til at støtte den enkelte borger bedst muligt.

Fremadrettet gælder det om at lovgive og at skabe en praksis, der ikke lægger op til at der skal bruges krudt på at "komme omkring" de gældende regler.

Jeg har tidligere beskrevet en sådan praksis overfor ministre, kontorchefer og overfor departementet i det hele taget. Det vil jeg ikke bruge mere plads på her. Men jeg vil meget gerne understrege, at jeg og andre ledere fra Socialt Lederforum altid gerne stiller op og fortæller – også om den side af praksis.

Åbning af aflåst eller på anden vis sikret yderdør til en bolig i et botilbud (2.8):

Fra Socialt Lederforum kan vi som udgangspunkt tilslutte os de fremsendte forslag i punkt 2.8. Det er vigtigt for os at understrege, at lederen på det enkelte tilbud er 'kommunalbestyrelsens forlængede arm, øjne og ører'. Ligesom det er vigtigt for os at understrege, at den ledelsesmæssige vurdering er vigtig.

Vi vil anbefale, at ministeriet løbende gør brug af den ekspertise, vi er i besiddelse af på såvel praksis- som ledelsesområdet. Vi kan netop illustrere dilemmaer og tvivlsituationer fra flere sider.

Oprettelse af Det Socialfaglige Nævn vedrørende Magtanvendelse overfor Borgere med Handicap

(Herefter omtalt som: Det Socialfaglige Nævn (2.9):

Hos Socialt Lederforum anser vi oprettelsen af Det Socialfaglige Nævn for at være en god ide. Det er vigtigt, når man bevæger sig nye steder hen rent lovgivningsmæssigt, at der er en velfungerende instans, der kan forholde sig til konkrete problemstillinger og agere som en fælles central myndighed.

Helt konkret vil vi foreslå, at nævnet suppleres med en ekspert fra praksisfeltet. Det ville være oplagt at bruge Socialt Lederforum i denne forbindelse. Udover at vi er specialister i forhold til udøvelsen af praksis, så er lederne i Socialt Lederforum i forvejen dem, der dygtig og loyalt foretager den indledende vurdering i forhold til al anvendelse af magt på bosteder og dagtilbud. Vi er således vant til simultant at dilemmabehandle lovgivning, pædagogik, myndighed, ledelse, fysiske rammer og etik.

Det vil være en skam allerede i opstartsfasen at få skabt en ny enhed, der ikke besidder alle nødvendige færdigheder. Og dermed ikke formår at agere i takt med indkomne sager.

Konfliktafværgelse, fastholdelse og husorden (2.10):

Fra Socialt Lederforum kan vi som udgangspunkt tilslutte os de fremsendte forslag i punkt 2.10. Dette gælder Konfliktafværgelse (2.10.1), Fastholdelse m.v. ved meget grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd (2.10.2) samt Husorden (2.10.3).

Det er vigtigt for os at understrege, at lederen på det enkelte tilbud er 'kommunalbestyrelsens forlængede arm, øjne og ører'. Ligesom det er vigtigt for os at understrege, at den ledelsesmæssige vurdering er vigtig.

Vi vil anbefale, at ministeriet løbende gør brug af den ekspertise, vi er i besiddelse af på såvel praksis- som ledelsesområdet. Vi kan netop illustrere dilemmaer og tvivlssituationer fra flere sider.

Så mange var ordene i denne omgang.

Vi uddyber, underbygger og forklarer naturligvis meget gerne, hvis der bliver behov for det!

Med venlig hilsen
Bo Møllerup

Direktør Socialt Lederforum

Mobil: 4045 6242

Email: bomo@socialtlederforum.dk

Social-, Bolig- og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
E-mail: p-handicap@sm.dk

Dato: 26-03-2024

Sagsnr: 00.15.00-A00-32-24

Høringssvar over udkast til høring om ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.

Socialtilsyn Hovedstaden har ved e-mail af den 27. februar 2024 modtaget Social-, Bolig- og Ældreministeriets udkast til høring om ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.

Socialtilsyn Hovedstaden har følgende bemærkninger:

Socialtilsynets rolle

Det fremgår af udkastets specielle bemærkninger til nr. 48 vedrørende indberetningen af magtanvendelsesregistreringer, at forslaget ikke vil ændre på, at socialtilsynet som led i sit driftsorienterede tilsyn med tilbuddets samlede kvalitet vil skulle forholde sig til forebyggelse af magtanvendelser, herunder at den pædagogiske indsats understøtter, at magtanvendelse så vidt muligt undgås, selvom visse typer af magtanvendelser fremover ikke vil skulle registreres, hver gang de anvendes.

Kommuner, interesseorganisationer, sociale tilbud og socialtilsynet selv har over en længere periode været i dialog med Social-, Bolig- og Ældreministeriet samt Social- og Boligstyrelsens auditfunktion om, at der på tværs af de fem socialtilsyn er forskelligartet praksis vedrørende rækkevidden og intensiteten af socialtilsynets tilsyn og beføjelser ved modtagelse af magtanvendelsesindberetninger. På baggrund heraf oplyste ministeriet mundtligt socialtilsynene den 24. maj 2023 på et møde om, at socialtilsynet ikke skal træffe afgørelse om magtanvendelsers lovlighed og ikke kan udstede påbud eller på anden vis sanktionere som følge af enkelte magtanvendelsesindgreb. Ministeriet oplyste derudover, at vejledning om socialtilsyn bl.a. ville blive revideret, så det bliver præciseret, hvad den juridiske ramme for socialtilsynets tilsyn er på dette område.

Socialtilsyn Hovedstaden ønsker at gøre opmærksom på, at vejledningen endnu ikke er blevet ændret, hvorfor den nugældende vejledning for socialtilsynets arbejde er fra den 30. april 2015. Det har derfor siden mødet i maj 2023 været uklart for socialtilsynet, hvilke beføjelser tilsynet har i forhold til magtanvendelser. Derudover finder socialtilsynet det også uhensigtsmæssigt, at borgere, sociale tilbud, andre myndigheder m.v. fortsat er af den overbevisning, at socialtilsynet har en anden rolle og flere beføjelser end dem, som Social-, Bolig- og Ældreministeriet mundtligt har skitseret.

Socialtilsynet bemærker, at tilsynets rolle med at føre tilsyn med sociale tilbuds brug og forebyggelse af magtanvendelse i høj grad er fraværende i udkastet til lovbemærkninger. Præciseringen af rækkevidden og intensiteten af socialtilsynets tilsyn fremgår derudover ikke. Henset til at nærværende udkast indfører hjemmel til et betydeligt antal nye indgreb i borgeres menneskerettigheder samtidig med en lempeligere registreringspligt for sociale tilbud, finder Socialtilsyn Hovedstaden det nødvendigt at det fremgår tydeligt af udkastets lovbemærkninger, hvilke myndigheder der fører tilsyn med hvad, herunder intensiteten deraf og sanktionsbeføjelser, samt samspillet mellem socialtilsynenes driftsorienterede tilsyn og andre tilsyn. Dette for at klargøre, hvilke myndigheder der har hvilke opgaver i forhold til magtanvendelsesområdet, men også af hensyn til borgernes retssikkerhed, så det er tydeligt, hvem en borger eller dennes pårørende på et socialt tilbud skal henvende sig til, hvis de oplever bekymrende forhold.

Socialtilsyn Hovedstaden anbefaler, at:

- Social-, Bolig- og Ældreministeriet præciserer i udkastet med hvilken intensitet de forskellige tilsynsmyndigheder kan føre tilsyn og sanktionere indberetninger om magtanvendelse samt præciserer, hvorledes de forskellige tilsynsmyndigheder adskiller sig og hvornår der foreligger snitflader på området tilsynene imellem.

”Undtagelsesvis” og mindst indgribende anvendelse af magtbestemmelser

Det fremgår af udkastet til de almindelige bemærkninger (afsnit 2.1.), at magtanvendelse generelt skal ske i overensstemmelse med mindsteindgrebs- og proportionalitetsprincippet. Det fremgår derudover af de almindelige bemærkninger til de foreslåede indførte bestemmelser i voksenansvarslovens §§ 15 b om inddragelse af mobiltelefon og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr, og servicelovens 128 h om kortvarig indelåsning af en beboer, at disse bestemmelser ”undtagelsesvis” kan anvendes, når andre mere skånsomme indgreb og dialog er forsøgt uden virkning.

Socialtilsynet bemærker, at det ikke fremgår eksempelvis hvor intensivt eller hvor mange gange ansatte skal have forsøgt at anvende mindre indgribende indgreb, før de tyr til de foreslåede magtanvendelser, der er meget indgribende i borgerens menneskerettigheder, som også er beskrevet i udkastet til lovbemærkninger. Tilsynet bemærker også, at det ikke fremgår tydeligt af udkastet, hvorledes forsøg på disse mindre indgribende indgreb skal dokumenteres, så det er muligt for socialtilsynene og hjemkommunerne at vurdere, om de sociale tilbud understøtter og respekterer borgernes værdighed, autonomi og integritet, herunder om tilbuddet i sin pædagogiske indsats har

fokus på at forebygge og lære af magtanvendelser. Dette bør ifølge socialtilsynet tilføjes og præciseres.

Socialtilsyn Hovedstaden anbefaler, at:

- Social-, Bolig- og Ældreministeriet præciserer og eksemplificerer i udkastet, hvor intensivt og hvor mange gange der skal være forsøgt anvendt mindre indgribende indgreb og hvorledes disse skal dokumenteres, før de foreslåede bestemmelser må anvendes.

Socialtilsynet bemærker, at det ikke fremgår af udkastet, hvorvidt et mere skånsomt indgreb før anvendelsen af den foreslåede § 15 b om inddragelse af elektronisk kommunikations- og spilleudstyr, f.eks. kan være i form af begrænsning af adgangen til tilbuddets wi-fi-forbindelse. Tilsynet har modtaget flere henvendelser vedr. sociale tilbud, der har tidsmæssigt begrænset denne adgang for at børn eller unge ikke spiller på deres computer eller lignende i løbet af natten. Dette hensyn til deres egen og andre beboeres nattesøvn. Flere tilbud er dog i tvivl og modtager divergerende svar fra hjemkommuner om, hvorvidt dette er tilladt efter voksenansvarsloven samt hvordan forholdet mellem denne lov og lokale husregler eller anstaltsforhold er. Det kunne derfor med fordel generelt eksemplificeres i udkastets lovbemærkninger til de enkelte foreslåede indførte magtanvendelsesbestemmelser, hvilke mere skånsomme indgreb, der kunne tages i brug, samt med hvilken hjemmel, før sociale tilbud går i dialog med en kommune om, hvorvidt der skal træffes afgørelse om at indføre en mere indgribende magtanvendelse som f.eks. inddragelse af barnet eller den unges mobiltelefon.

Socialtilsyn Hovedstaden anbefaler, at Social-, Bolig- og Ældreministeriet:

- i udkastet eksemplificerer, hvilke mere skånsomme indgreb der kunne tages i anvendelse, før de foreslåede magtanvendelsesbestemmelser bliver søgt taget i brug.
- i udkastet præciserer, hvordan forholdet mellem voksenansvarsloven og lokale husregler eller anstaltsforhold skal fortolkes.

Inddragelse af mobiltelefon og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr

Det fremgår af de specielle bemærkninger til den foreslåede § 15 b i voksenansvarsloven, at en leder eller dennes stedfortræder midlertidigt og for en afgrænset periode kan inddrage et barns eller ungs mobiltelefon og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr. Inddragelsen må aldrig stå i vejen for kommunikation med offentlige myndigheder, advokater, værger eller bistandsværger. Det vil derudover skulle sikres, at barnet eller den unge har mulighed for at henvende sig anonymt til det socialtilsyn, som fører driftsorienteret tilsyn med anbringelsesstedet. Det fremgår endvidere, at den institution eller afdeling, hvor barnet eller den unge opholder sig, skal stille kommunikationsudstyr til rådighed, at der ikke vil kunne indføres regler, der helt afskærer barnet eller den unges adgang til elektronisk kommunikation og medier m.v., og at regler om, at en ansat skal lytte eller læse med, når barnet eller den unge har kontakt med omverdenen heller ikke kan indføres.

Socialtilsyn Hovedstaden finder det positivt, at der skal sikres en adgang til at kommunikere med myndigheder, værger, bistandsværger m.v. Socialtilsynet ønsker dog at bemærke, at det ikke fremgår af udkastet, hvorledes det skal sikres, at barnet skal sikres denne ret uden at tilbuddet er

vidende herom, ligesom det ikke fremgår, hvorledes barnet eller den unge, udover at kunne komme i kontakt med sin værgе, også sikres en sådan kommunikationsret i forhold til forældremyndighedsindehaver og nærmeste pårørende. Uanset om et barn eller ung er anbragt med eller uden samtykke af forældremyndighedsindehaver viser forskningslitteraturen, at kontakten med familie og andre pårørende har afgørende betydning for børn og unge, der er anbragt. Derfor ønsker socialtilsynet at gøre opmærksom på, at inddragelse af mobiltelefoner m.v. i sig selv kan have et konfliktoptrappende aspekt. Dette kan føre til andre magtanvendelser og være en motivation for en ung til at rømme et tilbud. Derfor vurderer tilsynet, at uddelegeringen af retten til at træffe beslutning om at inddrage mobiltelefon og andre kommunikationsmidler til en ledelse af et socialt tilbud, fordrer, at der er en særlig opmærksomhed på at denne ret forvaltes til barnets bedste.

Socialtilsyn Hovedstaden anbefaler, at:

- Social-, Bolig- og Ældreministeriet skriver ind i udkastet om inddragelse af et barn eller ungs mobiltelefon og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr, at inddragelsen aldrig må stå i vejen for kommunikation med barnet eller den ungs forældremyndighedsindehaver og nærmeste pårørende.

Derudover står det ikke nærmere beskrevet i udkastet, hvorledes tilbuddet skal sikre, at barnet eller den unge skal kunne henvende sig anonymt til socialtilsyn eller anden myndighed i praksis. Det fremgår således ikke, hvordan barnet og den unge til enhver tid sikres fri adgang til et kommunikationsmiddel, uden at anbringelsesstedet og dets ansatte får kendskab til med hvilket formål, barnet eller den unge skal anvende et kommunikationsmiddel. Det fremgår heller ikke, hvordan det i praksis skal sikres, at barnet eller den unge ikke sættes i en position, hvor denne ser sig nødsaget til f.eks. at lyve for de ansatte for at kunne kontakte socialtilsyn uden anbringelsesstedets kendskab derom, eller oplever at skulle igennem en barriere i form af ansatte, hvor de skal argumentere for, hvordan de skal tillades adgang til kontakt med omverdenen. Det overlades dermed i meget høj grad til de enkelte anbringelsessteder at fortolke, hvordan det i praksis sikres, at børn og unge har fri adgang til at whistleblowe om bekymrende forhold på netop anbringelsesstedet. Dette bekymrer Socialtilsyn Hovedstaden, da der her i sagens natur kan opstå en interessekonflikt.

Socialtilsyn Hovedstaden kan oplyse, at det med jævne mellemrum modtager whistleblows om bekymrende forhold, som består af optagelser eller billeder taget af anbragte børn eller unge med deres mobiltelefon.

Socialtilsyn Hovedstaden anbefaler, at:

- Social-, Bolig- og Ældreministeriet skriver ind i udkastet, hvordan det i praksis skal sikres, at barnet og den unge til enhver tid kan få fri og uhindret adgang til at kontakte socialtilsynene eller andre myndigheder anonymt og uden at skulle argumentere herfor.

Socialtilsynet ønsker endeligt at bemærke, at det ikke fremgår af udkastet, at børnene og de unge på anbringelsesstederne skal informeres og vejledes om, at de fortsat har kommunikationsrettigheder ved inddragelse af elektronisk kommunikations- og spilleudstyr. Det fremgår således heller ikke, at anbringelsesstedet skal vejlede barnet eller den unge om, hvor og hvordan de kan få adgang til at kommunikere med omverdenen, og om hvorvidt denne vejledning altid skal ske i forbindelse

med en inddragelse. Det fremstår heller ikke klart for socialtilsynet, hvorvidt barnet eller den unges forældremyndighedsindehavere skal orienteres om inddragelsen, så de ved, hvorfor det ikke er muligt at komme i direkte kontakt med deres barn. Derudover fremgår det ikke af udkastet en nærmere definition af, hvornår en periode er "midlertidig og afgrænset" ud over, at perioden ikke må strække sig ud over formålet med inddragelsen, og at det ved behov for "længerevarende" inddragelse bør overvejes, om der i stedet ville skulle indføres kontrol med barnet eller den unges brevveksling, telefonsamtaler og anden kommunikation med nærmere angivne personer uden for institutionen efter voksenansvarslovens § 15. Dette efterlader et særdeles stort fortolkningsrum for tilbudsleder eller dennes stedfortræder og uklare rammer for den myndighed, der skal vurdere om bestemmelsen og indgrebet i barnets eller den unges rettigheder forvaltes efter dets formål. Socialtilsynet anbefaler derfor, at det bliver præciseret, hvornår der er tale om en længerevarende inddragelse, herunder om der er tale om eksempelvis timer, døgn eller uger.

Socialtilsyn Hovedstaden anbefaler, at Social-, Bolig- og Ældreministeriet:

- skriver ind i udkastet, at anbringelsessteder i forbindelse med hvert indgreb tydeligt skal vejlede børn og unge om, at de fortsat har kommunikationsrettigheder i den periode, hvor deres elektroniske kommunikations- eller spiludstyr er blevet inddraget samt hvor og hvordan de kan få adgang til at kommunikere med omverdenen.
- skriver ind i udkastet, at anbringelsesstedet skal orientere barnet eller den unges forældremyndighedsindehaver eller nærmeste pårørende om inddragelsen af mobiltelefonen.
- præciserer i lovbemærkningerne til udkastets § 15 b i voksenansvarsloven, hvornår en inddragelse er længerevarende.

Hensyn til andre beboere og oplysningsforpligtelse

Med udkastet foreslås det at indføre en række bestemmelser, der udvider adgangen til at anvende magt og andre indgreb, der bl.a. hjemler indelåsning af beboere, låsning af døre til opholdsrum, fælleskøkkener, skabe, servicearealer og låger, samt kamerakig og audioovervågning i beboerens eget hjem.

Socialtilsyn Hovedstaden bemærker, at der af udkastet ikke fremgår en stillingtagen til, hvorledes indførelsen og et potentielt forøget brug af magt og andre indgreb kan påvirke andre beboere i et socialt tilbud samt hvordan dette skal ses afspejlet i den pædagogiske indsats og bibeholdelsen af hjemlige fysiske rammer. De beskrevne indgreb målrettet en beboers adfærd vil også påvirke de andre beboeres hverdag på et socialt tilbud, hvilket også betyder, at jo flere indgreb der er iværksat på én gang over for en eller flere beboere jo mere påvirkes beboernes samlede adgang til fællesrum, yderdøre, skabe m.v. For gruppen af mennesker med handicap kan ændringer i fysiske rammer have stor betydning for deres hverdag og trivsel. Det fremstår dog ikke for socialtilsynet klart ud fra udkastets lovbemærkninger, hvornår f.eks. en låst dør af hensyn til en borger ikke er proportionalt henset til indgrebets påvirkning af de andre beboere, der har deres hjem i det sociale tilbud. Socialtilsynet finder det også uklart, hvad de nye regler i praksis vil betyde for tilbuddenes mulighed for at fremstå som hjemlige og ikke-institutionaliserede samt socialtilsynenes opgave i forhold til at vurdere dette parameter ud fra den lovbestemte kvalitetsmodel.

Socialtilsyn Hovedstaden anbefaler, at:

- Social-, Bolig- og Ældreministeriet skriver ind i udkastet, hvordan de øvrige beboeres trivsel og forudsætninger for hjemlighed – især ved flere iværksatte indgreb på samme tid – skal sikres i praksis.

Med den foreslåede § 128 e i serviceloven får det sociale tilbud mulighed for at låse eller på anden vis sikre døre til et fælleskøkken. Socialtilsyn Hovedstaden bemærker, at det ikke fremgår af udkastet, at beboerne i forbindelse med en sådan aflåsning på anden vis skal sikres fri adgang til mad og drikke. Det kunne f.eks. være i form af adgang til et tekøkken. En sådan adgang vurderer socialtilsynet er vigtig både ud fra sundheds-, trivsels- og hjemlighedshensyn. Socialtilsynet bemærker også, at det ikke fremgår af udkastet, at det sociale tilbud ved låsning af eksempelvis låger og døre skal informere beboeren eller beboerne om, at dette ikke – alt efter det indførte indgreb – betyder, at beboeren(e) ikke kan tilgå lokaler eller forlade deres værelse eller det sociale tilbud, og fremvise, hvor man ville kunne få adgang. Det er socialtilsynets erfaring, at det i praksis er vigtigt at informere beboerne herom, så de ikke fejlagtigt er af den opfattelse, at de eksempelvis ikke kan bevæge sig frit rundt eller forlade sit værelse eller det sociale tilbud.

Socialtilsyn Hovedstaden anbefaler, at Social-, Bolig- og Ældreministeriet:

- skriver ind i udkastet, at beboere ved aflåsning af fælleskøkken efter udkastets § 128 e i serviceloven på anden vis skal sikres fri adgang til mad og drikke.
- skriver ind i udkastet, at sociale tilbud ved iværksættelse af aflåsningsindgreb er forpligtede til at informere beboerne om alternative ruter og at de fortsat har ret til at bevæge sig frit.

Terminologi

Det fremgår flere steder i udkastet terminologien "opholdssted" eller "døgninstitution" i relation til § 43, stk. 1, nr. 6, i barnets lov.

Socialtilsyn Hovedstaden ønsker at gøre opmærksom på, at terminologien i barnets lov er "børne- og ungehjem".

Med venlig hilsen

Annecathrine Carl (anca13)

Jurist

Socialtilsynet Hovedstaden

www.socialtilsyn.frederiksberg.dk/

22.03.2024

Vedrørende udkast til lovforslag om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underhaltsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underhaltsbidrag m.v.)

Socialtilsyn Midt takker for muligheden for at afgive høringssvar om lovforslag 2023-9117.

Indledningsvist skal Socialtilsyn Midt bemærke, at lovforslaget i sin helhed foreslår en række betydelige indgreb i borgernes rettigheder inden for magtanvendelse og selvbestemmelse. Såfremt indgrebene indføres i den foreslåede form, kan det få stor betydning for målgruppen i fremtiden.

Samtidig skal Socialtilsyn Midt anerkende, at der tages fat i en række dilemmaer, som i dag udfordrer det specialiserede socialområde.

Lovforslaget adresserer en række udfordringer på voksenområdet, som foreslås løst med løbende godkendelser fra kommunalbestyrelse eller nævn. I udgangspunktet byder Socialtilsyn Midt muligheden for løbende godkendelse af udvalgte emner velkommen. Vi ser dog en stor risiko for, at personalet og ledelsens incitament til at arbejde med borgerens udvikling udhules af sådanne godkendelser. Socialtilsyn Midt har erfaring for, at registrering og indberetning sammenholdt med et løbende krav om, at personalet foretager pædagogiske prøvehandlinger ofte medfører, at personalet formår at få borgeren til at ændre uhensigtsmæssig adfærd.

I forhold til lovforslaget vedr. børn og unge, hvor der gives udvidede muligheder for at anvende magt, ser vi dog en række mulige udfordringer i praksis, der kan have en langsigtet indvirkning på de unges livsmestingsmuligheder. Socialtilsyn Midt fører bl.a. tilsyn med, om tilbuddene arbejder med at understøtte de unges selvstændighed og relationer. Her er det bl.a. vigtigt, at tilbuddene medvirker til, at borgerne opnår sociale kompetencer og opnår færdigheder, der kan lette den daglige tilværelse og fremme de enkelte borgers mulighed for at kunne klare sig selv. For børn og unge gælder det, at tilbuddet forbereder dem til et selvstændigt voksenliv. Et vigtigt led heri er, at tilbuddet i deres pædagogiske tilgange har fokus på at arbejde med at fremme en indre styring hos børnene og de unge. Socialtilsyn Midt har vanskeligt ved at se, hvordan de nye

bestemmelser (ydre styring) er foreneligt med udviklingen af en indre styring hos børnene og de unge.

Nedenfor gennemgås ændringerne kronologisk i det omfang Socialtilsyn Midt har kommentarer.

Lov om voksenansvar for anbragte børn og unge

Socialtilsyn Midt har følgende bemærkninger:

§ 9, stk. 3, nr. 2: Fratagelse af alkohol, når barnet eller den unge overtræder husorden
Socialtilsyn Midt bemærker, at det vurderes meget indgribende at give mulighed for at foretage en fysisk magtanvendelse på baggrund af overtrædelse af en husorden. Særligt henset til, at der på anbringelsessteder opholder sig børn og unge i forskellige aldersgrupper og med forskellige grader af funktionsnedsættelser, hvorfor nogle målgrupper vil kunne håndtere alkohol. Socialtilsyn Midt vurderer, at det bør være tilstrækkeligt med muligheden i lovforslagets § 9, stk. 3, nr. 3.

Socialtilsyn Midt konstaterer, at det af bemærkningerne fremgår følgende (s. 257): "Såfremt barnet eller den unge modsætter sig at udlevere euforiserende stoffer eller alkohol, men det ville kunne fratages f.eks. barnet eller den unges hånd uden at barnet eller den unge bliver fastholdt, er der ikke tale om magtanvendelse. Såfremt der vil være brug for at fastholde et barn eller en ungs hånd eller krop kortvarigt, vil der være tale om en magtanvendelse". Det anbefales, at det præciseres, om der er tale om et indgreb i de tilfælde, hvor barnet eller den unge modsætter sig, og personalet trækker eller hiver genstanden ud af hånden på barnet eller den unge, eller om det afgørende er, om barnet eller den unge fastholdes.

§ 15 b: Midlertidig inddragelse af mobiltelefoner eller andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr

Socialtilsyn Midt foreslår, at sagsbehandler i stedet får kompetence til at træffe afgørelse, henset til at det vurderes indgribende for et barn eller en ung ikke at have adgang til sin telefon eller andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr. Dette også særligt fordi det kan være yderst indgribende at skulle undvære sin telefon eller spillekonsol i en kortere eller længere periode og at telefonkontrol, som umiddelbart virker mindre indgribende, henhører under børne- og ungeudvalget.

Der bør desuden ske præcisering i forhold til "midlertidig og nærmere afgrænset periode".

Serviceovens regler om magtanvendelse overfor voksne

Socialtilsyn Midt har følgende bemærkninger:

§ 128 b, stk. 1: Tryghedsskabende velfærdsteknologi

Henset til at det vurderes meget indgribende med kamerakig i en borgers bolig, anbefaler Socialtilsyn Midt, at kravet om tilladelse fra Det Socialfaglige Nævn også gælder i forhold til borgere med betydelig og varigt nedsat psykisk funktionsevne, som er en konsekvens af demens eller anden erhvervet og fremadskridende mental svækkelse. Der bør desuden være en opmærksomhed på, at ansøgninger kan indgå i besparelsesovervejelser hos driftsherre.

§ 128 d: Låsning og sikring af døre til fælles opholdsrum

Det vurderes for indgribende, at én borgers udfordringer kan sætte begrænsninger i forhold til øvrige borgeres direkte adgang til fælles opholdsrum. Det bør derfor sikres, at øvrige borgere har direkte adgang til fælles opholdsrum, eksempelvis med brug af hotellåse.

§ 128 e: Låsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener

Socialtilsyn Midt bemærker, at der ikke bør være mulighed for at aflåse til servicearealer og fælleskøkkener, medmindre de øvrige borgere sikres fri adgang. Dette da langt størstedelen af borgerne på tilbuddene vurderes at have gavn af adgang til og brug af særligt fælleskøkken. Det vurderes desuden for indgribende, at en borgers udfordringer kan sætte begrænsninger i forhold til øvrige borgeres muligheder for at benytte et fælles køkken. Endvidere bemærker Socialtilsyn Midt, at der opstår en lejeproblematik for de borgere, der bor i almene boliger med egen lejekontrakt og betaler husleje for fællesarealerne.

§ 128 g: Låsning og sikring af skabe og skuffer m.v. i borgers bolig

Socialtilsyn Midt er enig i, at der bør gives hjemmel til at aflåse skabe i tilfælde, hvor borgeren har en uhensigtsmæssig omgang med eksempelvis medicin, IT og andet. Det anses for sandsynligt, at man kan samle udvalgte genstande i et aflåst skab og dermed undgå den uhensigtsmæssige omgang uden at det i øvrigt begrænser borgeren nævneværdigt.

Igen savner Socialtilsyn Midt dog en stillingtagen til, hvordan personalet tilpligtes at foretage prøvehandlinger for med tiden at kunne oplåse skabene. Hittidig erfaring viser, at personalet ganske ofte formår at støtte borgeren til at kunne have oplåste skabe, når der løbende foretages prøvehandlinger.

§ 128 h: Kortvarig indelåsning af en beboer i egen bolig i et botilbud

Dansk lovgivning giver i dag mulighed for, at borgere kan idømmes en anbringelse ved dom, når borgeren har begået en strafferetlig overtrædelse. Det må derfor antages, at lovforslaget ønsker at give mulighed for at låse borgere inde, som ikke har begået noget strafbart, men i øvrigt har en uhensigtsmæssig adfærd på botilbuddet. Denne mulighed vurderes at være yderst vidtgående og indgribende.

Socialtilsyn Midt har svært ved at se målgruppen for at anvende denne bestemmelse i praksis – medmindre det er hensigten at give hjemmel til at låse borgere inde, når de er personalemæssigt ressourcekrævende. Socialtilsyn Midt vurderer desuden, at de nuværende muligheder i form af personale, aflåsning af terrassedør/vinduer samt alarm/pejlesystemer er tilstrækkelige foranstaltninger til at opnå formålet.

Når først tilladelsen til indelåsning er givet er det svært at se, hvordan personalet kan få viden om, at indelåsning nu ikke længere er nødvendigt. Der bør derfor stilles krav om, at tilbuddet i perioden med tilladelse foretager prøvehandlinger for at sikre, at indelåsning fremover kan undgås.

§ 128 i: Adgang til en beboers bolig i et botilbud

Det fremgår af bestemmelsen, at der alene er tale om aflåste eller på anden vis sikrede yderdøre. Det bør præciseres, om muligheden også omfatter adgang til borgerens bolig, hvor døren er uaflåst, men borgeren ikke giver samtykke til adgang, idet retten til privatliv og boligens ukrænkelighed vel er gældende uanset. Det bør desuden præciseres, om bestemmelsen giver mulighed for at foretage sig handlinger mod borgerens ønske som f.eks. rengøring og oprydning i boligen.

Endvidere bemærker Socialtilsyn Midt, at der kan være behov for adgang til aflåste rum i borgerens bolig, fx badeværelset, hvilket bestemmelsen ikke giver mulighed for. Afslutningsvist gør Socialtilsyn Midt opmærksom på, at bestemmelsen om adgang til en beboers bolig ikke omfatter borgere, hvis funktionsniveau ikke er betydelig og varigt. Socialtilsyn Midts erfaring er, at denne bestemmelse er mere relevant for målgrupper, som ikke er omfattet af servicelovens kapitler om magtanvendelse, f.eks. sindslidende.

Med venlig hilsen

Ulla B. Andersen
Tilsynschef
Socialtilsyn Midt

Social-, Bolig- og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Socialtilsyn Nord
Postadresse:
Springvandspladsen 5
9800 Hjørring
Telefon 7233 6930
socialtilsynnord@hjoerring.dk
www.socialtilsynnord.hjoerring.dk

Sendt på mail til:
p-handicap@sm.dk

Den 27-03-2024

Sagsnr.: 00.01.00-A50-4-14

Høring over udkast til forslag til ændringer af lov om social service mv.

Social- Bolig- og Ældreministeriet sendte den 27. februar 2024 udkast til forslag om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag mv. i høring hos blandt andre Socialtilsyn Nord, Hjørring Kommune.

Socialtilsyn Nord takker for denne lejlighed til at afgive høringssvar til udkastet. Socialtilsyn Nords kommentarer til udkast til ændringerne følger nedenfor.

Indhold

Socialtilsyn Nord har kommentarer til følgende:

1. Afgrænsning af område for magtanvendelse
2. Aflåsning af døre
3. Øvrige bemærkninger

Ad 1 - Afgrænsning af område for magtanvendelse

Det følger af udkastet, at servicelovens § 124 d, skal ændres, i forhold til fastholdelse af borgere. I den nye stk. 2 vil der stå *"... til et andet opholdsrum på et bo- eller dagtilbud"*.

I lov om social service § 124 d er det på nuværende tidspunkt ikke præciseret, at det skal være i bo- eller dagtilbuddet, man kan føre.

Det har været tilladt også uden for bo- eller dagtilbuddets matrikel, at føre borgeren til et andet opholdsrum. Socialtilsynet mener derfor, at den nye formulering indskrænker muligheden for at føre borgere væk, når det foregår uden for tilbuddets matrikel, og er i tvivl om, hvorvidt det har været lovgivers hensigt.

Forslag til ændring

Socialtilsyn Nord foreslår, at det præciseres, om det er hensigten, at magtanvendelser ikke kan udføres udenfor bo- eller dagtilbuddets matrikel.

Ad 2 - Aflåsning af døre

Det følger af den foreslåede § 128 e i serviceloven, at der kan gives tilladelse til at aflåse eller sikre døre til fællesarealer og fælleskøkkener.

Det er angivet, at reglen også er gældende for borgere i botilbudslignende boformer, jf. lov om socialtilsyn § 4, stk. 1, nr. 3, hvor borgere bor i egen bolig efter almenboligloven eller lejeloven.

Det er dog uklart, om det er lovgivers intention, at bestemmelsen også skal hjemle adgang til at begrænse disse borgers råderet over en del af deres bolig, som de betaler husleje for og derfor har adgang til.

Hertil er det uklart i hvilket omfang aflåsning af døre, kan indebære en adgang til at nægte borgere adgang til mad i fælleskøkkener, og hvilke krav, er der til at sikre, at borgerne har adgang til mad. Det bemærkes, at der ofte er tale om fødevarer, som borger selv har betalt for.

Socialtilsynet skal, som en del af tema *Sundhed og trivsel* i kvalitetsmodellen påse, at tilbuddet bl.a. respekterer borgernes autonomi og integritet, herunder sikrer borgernes selv- og medbestemmelse. Det er med lovforslaget uklart, hvordan man sikrer borgernes selvbestemmelse ved at aflåse rum, de selv betaler husleje for eller ved at hindre dem adgang til fødevarer.

Forslag

Socialtilsyn Nord foreslår, at det tydeliggøres, hvordan borgernes selvbestemmelsesret sikres i ovennævnte tilfælde.

Ad 3 - Øvrige bemærkninger

I forhold til den øvrige høringslov undrer Socialtilsynet sig over visse foreslåede bestemmelser. Dette baseret på socialtilsynets hidtidige erfaring med at føre tilsyn med tilbud og plejefamilier.

§ 128 d

Tilføjelsen af Servicelovens § 128 d – der kan aflåses en dør mellem en beboers bolig og et eller flere bestemte fælles opholdsrum, med henblik på at forsinke borgeren. Dog kan døren til borgerens bolig ikke aflåses.

Socialtilsyn Nord erfaring er, at de færreste botilbud vil være indrettet på en måde hvor reglen kan anvendes i praksis. Dette medmindre bestemmelsen hjemler at borgeren kan ledes udenfor, for at gå en anden vej ind i fællesarealet, og det er aktuelt uklart hvorvidt det er tilfældet.

§ 128 i

Tilføjelsen af Servicelovens § 128 i – adgang til en beboers bolig gennem yderdøren. Det undrer os, at reglen ikke også gælder andre døre i borgers bolig. Dette fordi, at der f.eks. ved suicidale borgere lige så ofte kan være behov for at åbne en aflåst dør ud til et badeværelse, som yderdøren ind til borgerens bolig.

Voksenansvarsloven

Tilføjelsen af Voksenansvarslovens § 9 stk. 3 – adgang til med fysisk magt at fratage børn og unge euforiserende stoffer, alkohol og elektronisk kommunikations- og spilleudstyr. Baseret på socialtilsynets erfaring, kan forslaget med fordel også tage stilling til hhv. cigaretter, e-cigaretter (Vapes, Puff bars, Elf bars, og lign.) foruden ulovlige genstande eller våben, såsom lightergas eller knive.

Derudover undrer det os, at bestemmelsen ikke åbner for mindre indgribende foranstaltninger, som for eksempel mulighed for brug af indstilling på kommunikationsudstyr, til ikke at kunne bruges om natten, eller indstillinger, der begrænser muligheden for kommunikation på spilleudstyr. Socialtilsynet mener, at det pædagogisk er at foretrække med det mindre indgribende, at låse kommunikationsudstyr og spille udstyr med indstillinger, end at fratage det med fysisk magt.

-o0o-

Har I spørgsmål, er I velkomne til at kontakte jurist Lene Skougaard Magle på telefon 72 33 69 38 eller på mail lene.skougaard.magle@hjoerring.dk.

Med venlig hilsen
Line Hessellund
Tilsynschef

Social-, Bolig- og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Fremsendes alene pr. e-mail til p-handicap@sm.dk

Socialtilsyn Syds høringssvar til udkast til ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge m.v.

Social- og Ældreministeriet fremsendte den 27. februar 2024 udkast til ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge og forskellige andre love i høring hos bl.a. Socialtilsyn Syd, som har følgende bemærkninger til udkastet:

Socialtilsyn Syd har noteret, at socialtilsynenes opgave er uændret, og at socialtilsynet derfor fortsat som led i det driftsorienterede tilsyn med tilbuddets samlede kvalitet vil skulle forholde sig til forebyggelse af magtanvendelse, herunder at den pædagogiske indsats understøtter, at magtanvendelse så vidt muligt undgås.

Socialtilsyn Syd har noteret og er positiv over for, at det med den foreslåede udvidede adgang til forhåndsgodkendt magtanvendelse søges sikret, at personalet i højere grad har de rette rammer til at drage omsorg for borgerne.

Socialtilsyn Syd bemærker hertil, at den udvidede adgang til f.eks. at anvende stofsele for at sikre mod, at en borger falder ud af sin kørestol samt til at aflåse skabe med mad af hensyn til borgernes sundhed, er i overensstemmelse med Socialtilsyn Syds hidtidige forståelse af og forvaltning af reglerne om magtanvendelse.

Socialtilsyn Syd tager til efterretning, at registrerings- og indberetningsfrekvensen indsnævres betydeligt ved forhåndsgodkendt magtanvendelse, og socialtilsynet imødeser en nærmere regulering af dette i en senere magtanvendelsesbekendtgørelse.

Socialtilsyn Syd har noteret, at det fremgår af lovbemærkningerne, at det ikke vil være muligt i magtanvendelsesbekendtgørelsen at fastsætte en mere lempelig registrerings- og indberetningspraksis for særligt indgribende typer af magtanvendelser eller akutte magtanvendelser.

Venlig hilsen

Peter Bjerregaard Andersen
Tilsynschef

Socialtilsyn Syd

Østerågade 40
5672 Broby
Tlf. 7253 1900
socialtilsynsyd@fmk.dk
www.socialtilsynsyd.dk
26-03-2024

Kontakt
Tine Hedelund

tihed@fmk.dk

+4572538984

Social-, Bolig- og Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K

Dato: 22. marts 2024
Sagsansvarlig: Sara-Sofie Brandt
Telefon: 7236 2996
E-mail: samol@holb.dk

Fremsendt pr. mail til: p-handicap@sm.dk

Høringssvar til udkast til lovforslag - ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love

Socialtilsyn Øst har den 27. februar 2024 modtaget ovennævnte udkast til lovforslag i høring. Høringen omfatter overordnet ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.

Vi har noteret os, at der foreslås en række omfattende ændringer, der både udvider adgangen til magtanvendelse betragteligt, samt ændrer den måde, hvorpå der for de forhåndsgodkendte magtanvendelser skal ske registrering og indberetning.

Indledningsvist vil vi gerne anerkende forløbet med evaluering af revisionen fra 2019 af magtanvendelsesreglerne på voksenområdet, hvor Socialtilsyn Øst den 2. maj 2023 deltog i ministeriets workshop om servicelovens magtanvendelsesregler. Vi kan i dette lovforslag se, at der fra ministeriets side er taget højde for en lang række af de faglige kommentarer og synspunkter, der fremkom under workshoppens debatter.

I forbindelse med nedenstående bemærkninger til lovforslaget, ønsker vi at fremhæve, at de fem socialtilsyn har koordineret og er enige i vores umiddelbare fortolkning af lovforslaget, herunder dets betydning for vores tilsynsmæssige forpligtelser. Vi er også enige om, at der er steder i lovforslaget, hvor det vil være hensigtsmæssigt at uddybe yderligere i bemærkningerne til ændringerne. Dette skyldes, at det efter vores vurdering er afgørende at sikre, at der i bemærkningerne til lovgivningen tages eksplicit stilling til nogle af de forhold, som vi har erfaring med, vil fylde i vores tilsyn med tilbuddenes forståelse, efterlevelse og læring på magtanvendelsesområdet.

Bemærkninger til foreslåede ændringer på voksenområdet:

Vi ser generelt, at der er et dilemma i, at der på den ene side sker en begrænsning af tilbuddets forpligtelse til at registrere og indberette forhåndsgodkendt magt, når der samtidig sker betydelige udvidelser af adgangen til forhåndsgodkendt magt. Der foreslås en række markante udvidelser i tilbuddets mulighed for at indskrænke borgernes rettigheder samtidig med, at der ikke for de fleste af de nye bestemmelser skal ske indberetning til socialtilsynet. Dette vil risikere at vanskeliggøre vores mulighed for at risikovurdere tilbuddene med henblik på at tage på flere uanmeldte tilsynsbesøg eller tilrettelægge tilsyn med fokus på borgernes sundhed og trivsel, herunder magtanvendelser. Får vi ikke indblik i, hvilke slags forhåndsgodkendt magt, tilbuddene anvender og i hvilken grad, mister vi således viden der kunne være nyttig i tilsynet. Dette vurderes særligt at gælde ved de nye bestemmelser om

forhåndsgodkendt magt, der i høj grad udvider adgangen til indgreb i selvbestemmelsesretten. Med lovforslaget vil vi således ikke have den viden, før vi står ude i tilbuddet, og først der bliver opmærksom på fx uhensigtsmæssig brug af de mange nye bestemmelser. Vi ønsker hermed at fremhæve, at indberetning til tilsynet har til formål at skabe grundlag for tilsynets vurdering af det enkelte botilbud. Vi skal her påse, om indberetningerne af magtanvendelse giver anledning til tilsynsmæssige overvejelser. Hertil indgår registrering og indberetning desuden som et vigtigt element i læring og refleksion i forhold til, hvordan indgreb vil kunne undgås fremover ved brug af socialpædagogiske metoder. Dette vurderes særligt vigtigt, når vi taler om indgreb, der begrænser borgernes frihed.

Vi skal yderligere bemærke, at vi er bevidste om, at det ikke er den enkelte borgers aflåste dør, skab eller låge men den generelle brug af reglerne i serviceloven, herunder tilbuddets viden og pædagogiske indsats samt refleksion, vi skal inddrage i vores tilsyn. Vi kan dog samtidig se, at der i de foreslåede udvidelser af magtanvendelsesreglerne ses en risiko for, at én enkelt borgers problemstillinger kan ramme mange borgere på tilbuddet. Vi ser således en risiko for, at individuel forhåndsgodkendt magt kan have en indskrænkning af øvrige borgers rettigheder, fx bevægelsesfrihed, adgang til mad/drikke mv. Generelt i forhold til de bestemmelser, hvormed der gennem forhåndsgodkendelse kan gives tilladelse til aflåsning af døre, låger skabe, fællesrum mv., finder vi det vigtigt, at der oplyses om tilbuddenes forpligtelse til at gøre borgerne opmærksomme på, at de fortsat kan tilgå opholdsrum, fællesarealer mv. Dette med henblik på at mindske risikoen for, at én borgers indgreb rammer flere.

Udvidede muligheder for fysisk guidning: I forhold til den foreslåede nye mulighed for at konfliktafværge skal vi bemærke, at det er vigtigt, at der tydeliggøres og gives eksempler på, hvad "grænseoverskridende eller konfliktskabende adfærd" kan være. Dette for at sikre bedst forståelse for den nye hjemmel i praksis.

Aflåsning og sikring af døre til servicearealer og fælleskøkkener: I forhold til denne foreslåede bestemmelse finder vi det afgørende at bemærke, at vi tidligere har godkendt, at tilbud har haft aflåst en dør til et fælleskøkken forudsat, at der var mad og drikke til rådighed for borgerne et andet sted på tilbuddets matrikel. Vi finder, at det med fordel kunne fremhæves i forslaget, at netop adgangen til mad og drikke ikke må hindres for borgerne, når der sker aflåsning af køkkener. Dette for at anerkende borgerens basale rettigheder samt understrege det faktum, at der er tale om borgernes hjem.

Kortvarig indelåsning af beboer i egen bolig på et botilbud: Vi anser den foreslåede hjemmel for at være enormt indgribende, om end vi samtidig anerkender de mange betingelser og vilkår, der skal opfyldes før en indelåsning kan finde sted. Vi vil som socialtilsyn være interesserede i at undersøge, om tilbuddet gennem pædagogiske indsatser eller mindre indgribende magtanvendelser har forsøgt andre muligheder end indelåsning. I forhold til bemærkningerne til bestemmelser finder vi, at det med fordel kunne uddybes, hvad der ligger i "jævnligt tilsyn" fra personalet under indelåsningen. Vi er bevidste om, at vi alene skal føre tilsyn med tilbuddets generelle viden om og brug af magtanvendelser, men vi forudser, at der i tilsynet kan rejses spørgsmål herom.

Åbning af aflåst eller på anden vis sikret yderdør til en bolig i et botilbud: Vi foreslår, at man kunne udvide denne bestemmelse til også at omfatte andet end yderdøre. Vi ser i praksis, at bestemmelsen ville kunne finde anvendelse i forbindelse med fx aflåste badeværelsesdøre, hvor der er mistanke om, at borgeren har låst sig selv inde med henblik på selvskade eller selvmord.

Bemærkninger til foreslåede ændringer på børne- og ungeområdet:

Midlertidig inddragelse af mobiltelefoner eller andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr:

Vi finder bestemmelsen meget vidtgående og indgribende. Dog anerkender vi de grundlæggende tanker bag forslaget. Det er vores vurdering, at en så indgribende bestemmelse bør ledsages af meget specifikke bemærkninger eller udfoldes yderligere på bekendtgørelses- eller vejledningsniveau. Som eksempel fremgår det, at en mobiltelefon kan inddrages midlertidigt og i en nærmere afgrænset periode, hvilket med fordel kunne yderligere uddybes og præciseres, så det bliver tydeligt, hvad en "nærmere afgrænset periode" betyder. Derudover ser vi en stor kompetence tillagt tilbudsleder, da denne får direkte hjemmel til at inddrage mobiltelefoner mv. Vi finder det hensigtsmæssigt, at det tydeliggøres, hvordan det skal dokumenteres, at vilkårene for at inddrage fx en mobiltelefon er opfyldt. Dette for at undgå den situation, at det bliver barnet eller den unges ord mod tilbudsleder. Vi kan således undre os over, at denne kompetence ikke i stedet tilfalder kommunalbestyrelsen, hvormed en afgørelse om inddragelse ville skulle ledsages af en klagemulighed. Det er afgørende for os at bemærke, at en inddragelse af barnets eller den unges kommunikationsmiddel ikke må hindre barnets eller den unges mulighed for at komme i kontakt med fx socialtilsynets WB-telefon, sagsbehandler, advokat mv. Det skal hertil bemærkes, at det også er ganske væsentligt, at det sikres, at barnets sociale liv understøttes i det fysiske miljø, når det digitale sociale univers er dem frataget. Endeligt skal vi bemærke, at der også med den foreslåede nye bestemmelse er markant forskel på, hvilke indgreb man som barn eller ung kan opleve på et børne- ungehjem kontra i en plejefamilie, hvor bestemmelsen ikke finder anvendelse. Der ses således også her en indirekte forskelsbehandling alt efter barnets eller den unges anbringelsessted. Hvorvidt dette er hensigtsmæssigt, kunne med fordel undersøges nærmere.

Fratagelse af alkohol og euforiserendes stoffer med fysisk magt: Vi har alene bemærkninger til den del af forslaget, der vedrører frtagelse af alkohol, samt forslag til en tilføjelse til bestemmelse.

Bestemmelsen har et overordnet formål, som vi anerkender og finder vigtig – vi ser endvidere ofte i praksis, at problemstillinger med alkohol og euforiserende stoffer skaber udfordringer på børne- og ungehjem. Det er vores vurdering, at bestemmelsen kommer til at få en stor betydning i praksis. I forhold til frtagelse af alkohol kan der dog efter vores vurdering opstå den udfordring, at unge omfattet af bestemmelsen fra en vis alder lovligt vil kunne købe alkohol. Der kan således opstå et vist dilemma for tilbuddene i at sikre trivsel og sundhed for de unge, mens de unge lovligt, når de er væk fra tilbuddet, kan købe alkohol – på lige fod med deres kammerater, der ikke er anbragt. Og hvis tilbuddet ønsker at frtage den unge alkohol, vil det kunne ske gennem fysisk magt. Vi kan som socialtilsyn være bekymrende for proportionaliteten i bestemmelsens rækkevidde, når det netop kommer til de unge, der nærmer sig 18 år, og som selv kan købe alkohol, og som indgår i relationer med skolekammerater og venner, hvor alkohol kan indgå. Vi finder det derfor hensigtsmæssigt at tydeliggøre, hvad der skal indgå i tilbuddets vurdering efter den foreslåede paragraf § 9, stk. 3, nr. 3, i lov om voksenansvar.

Som et forslag til en tilføjelse til bestemmelsen er inddragelse af ulovlige effekter, fx våben. Vi oplever i praksis flere børne- og ungetilbud, der står i den situation, at unge kommer i besiddelse af ulovlige effekter købt på nettet – ofte våben eller våbenlignende genstande. Vi finder, at det kunne være formålstjenligt, at tilbuddene i den situation kunne inddrage ulovlige effekter og sikre politiets involvering.

Undersøgelse af besøgende på sikrede døgninstitutioner: Vi ser ikke at have bemærkninger til den foreslåede ændring på de sikrede døgninstitutioner, hvorefter det bliver muligt at undersøge besøgende, herunder ved brug af scanner.

-

Såfremt der måtte være nogle spørgsmål til dette brev, er I velkomne til at kontakte juridisk konsulent Sara-Sofie Brandt, mail: samol@holb.dk og tlf. 7236 2996.

Med venlig hilsen

Rasmus Johnsen
Tilsynschef

Til: Handicap (p-handicap@sm.dk)
Cc: Mette Lyngh Hulstrøm (melh@sm.dk)
Fra: Claus Ipsen (claus@teton.ai)
Titel: Høringssvar vedr. forslag til ændring af lov om social service (2023-9117)
Sendt: 27-03-2024 18:27
Bilag: Uklar jura stopper brug af velfærdsteknologi - Mandag Morgen - Uafhængigt innovationshus. Analyser og ny viden_.pdf; 2024-03-27_Høringssvar vedr. forslag til ændring af lov om social service (2023-9117)_Teton.pdf;

Til rette vedkommende

Vedhæftet vores bemærkninger til forslaget vedr. ændring af lov om social service (2023-9117). Vi forholder os i dette høringssvar til de dele af lovforslaget, der vedrører brugen af velfærdsteknologi.

Vi vil desuden, henlede opmærksomheden på vedhæftede artikel fra Mandag Morgen. Her konkluderer kommuner, digitale vismænd og brancheforeninger samstemmigt, at der er behov for ændringer af serviceloven, der i videre og tydeligere udstrækning muliggør brugen af velfærdsteknologiske løsninger – navnlig digitale tilsyn.

Vi bistår i øvrigt meget gerne med uddybninger og yderligere dialog.

På vegne af Teton.ai ApS,

Claus Ipsen
Commercial Director, Nordics
Teton.ai

claus@teton.ai
+45 53504351
Uplandsgade 56, 2nd floor, 2300 Copenhagen

Book a meeting in my calendar [here](#)

25. marts 2024 kl. 05.00

Uklar jura stopper brug af velfærdsteknologi

Forældet lovgivning forhindrer udbredelse af moderne velfærdsteknologi og AI i kommuner. Revision af serviceloven er på vej med opdateringer, men det sker på baggrund af teknologi anvendt frem til 2020. "Lovgivningen er forældet, før den vedtages," siger direktør i brancheforening.

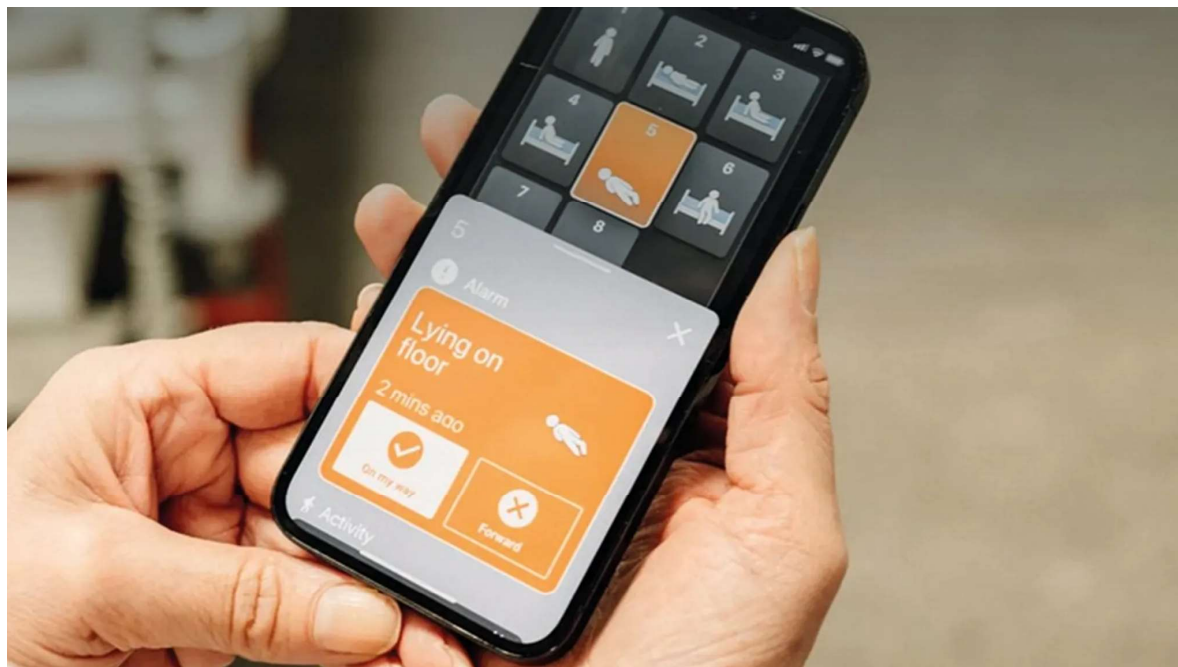

Foto: Teton ai.

Ugens tema Fremtidens dilemmafyldte sundhedsløsninger

Et kamera i loftet får en alarm til at gå, hvis en beboer på et plejehjem i Næstved falder og ikke kan rejse sig. Men i Aarhus har det fået alarmklokkerne til at ringe hos kommunens jurister. Ugens tema ser nærmere på de dilemmaer, som uvægerligt følger med ny velfærdsteknologi.

- **Uklar jura stopper brug af velfærdsteknologi**

Jens Reiermann Velfærdsredaktør

Lyt til artiklen

Skulle en beboer falde ud af sengen på et plejecenter i Næstved, får medarbejderne en alarm på deres mobil og kan hurtigt hjælpe beboeren op i sengen igen.

Sådan er det ikke i Aarhus.

Her går medarbejderne på plejecentrene fra værelse til værelse og åbner døren, og er beboeren faldet ud af sengen, hjælper de til.

I Aarhus er Næstved-løsningen ligefrem no go.

Kommunens egne jurister og et eksternt advokatfirma er enige. Alarmen på medarbejdernes skærm bliver sendt fra et lille kamera, der sidder i loftet over borgerens seng. Det er så indgribende en overvågning af borgerne inde i deres eget

hjem, at det langt overskrider, hvad lovgivning og bekendtgørelser på området tillader.

Alligevel fik Næstved Kommune sidste år Digitaliseringsstyrelsens innovationspris for brugen af den digitale overvågning på et af kommunens plejecentre.

Nu har kommunen haft løsningen i udbud, så den kan komme i brug på flere plejecentre.

En digital vismand undrer sig over forløbet, mens en professor i filosofi glæder sig over, at udbredelsen af digital overvågning ikke går for hurtigt.

"Det kan ikke være rigtigt, at det første, man gør, når man tænker velfærdsteknologi, er at ringe til nogle jurister," siger Jan Damsgaard, professor ved Institut for Digitalisering på CBS og medlem af ATV's Digitale Vismandsråd, og fortsætter:

"Vi har brug for nogle visioner, og vi har brug for nogle eksempler, hvor man på hele Danmarks vegne kan afklare de her ting på en kort og hurtig facon. Må man gerne, eller må man ikke?"

Spørger man filosofiprofessoren, er der gode grunde til, at man ikke bare skal trykke på speederen.

"Teknologien kan rigtig meget godt, men vi skal have en samtale om mulighederne for at overvåge borgerne, og om det ender med, at vi overtræder den enkeltes autonomi og selvstændighed. Det er grundpillerne i vores samfund, vi er inde og rykke ved," siger Vincent F. Hendricks, der er professor i formel filosofi ved Institut for Kommunikation på Københavns Universitet.

Social-, Bolig- og Ældreministeriet har lige nu et forslag i høring, der reviderer de dele af Serviceloven, der blandt andet regulerer det digitale tilsyn på plejecentrene. Revisionen tillader brug af nyere velfærdsteknologi. Det sker dog på vilkår af en række betingelser, som i praksis kan forhindre udbredelse af velfærdsteknologi og AI.

Inden vi dykker ned i lovforslaget, skal vi først se på den teknologi på plejehjemmene i Næstved, der har sat gang i debatten.

Fra Næstved til Kina

Overvågningen af de ældre og ofte demente beboere på plejehjemmene i Næstved sker via et lille kamera, der bliver sat op i loftet hos den pågældende beboer.

Et kamera i loftet får alarmklokkerne til at ringe i manges ører. I nogle tilfælde kan der trækkes en lige linje fra et kamera i loftet til den overvågning af borgerne, der sker i Kina. Her kombinerer man styret overvågning med andre kilder til information om borgerne og bruger det til at give borgerne point for deres opførsel.

Det er lige netop derfor, Vincent F. Hendricks opfordrer os til at tage en samtale om, hvad vi har gang i som samfund.

"Vi kan få nogle hjælpemidler til rådighed, som er baseret på massive mængder af dataindsamling. Det kan være godt, men i yderste konsekvens kan det ende med et overvågningssamfund. Ender vi der, kan du godt glemme alt om autonomi for den enkelte. Til sidst spørger vi måske, hvad er du værd som borger, hvad er du værd som patient, og det kan være rigtig usundt. AI-data bliver til kreditinformation om den enkelte," siger han.

Kamera sletter sine egne data

Plejehjemmene i Næstved bruger den ene af de to teknologier, der lige nu er de dominerende på markedet for overvågning af beboere på plejehjem.

Begge teknologier kan betegnes som overvågning 'light'.

I Næstved optager det lille kamera hele tiden, men oversætter videoen til små piktogrammer, som sendes til sosu'ens mobil eller iPad. I den proces slettes de oprindelige videooptagelser.

Sosu'erne ser kun piktogrammerne og kan på den måde se, om beboeren ligger i sin seng eller måske er faldet om på gulvet. Er beboeren faldet, alarmeres medarbejderne på plejehjemmet.

Alle piktogrammer om den enkelte beboer samles ikke under navn eller cpr-nummer, men under nummeret på beboernes værelse.

Teknologien leveres af teton.ai, en dansk startup, der i dag leverer til en stor håndfuld kommuner og til to af de fem regioner.

En anden teknologi bruger et infrarødt kamera til sine optagelser. Her kan medarbejderne altså se konturerne af et menneskes krop, men ikke genkendelige ansigtstræk. Denne teknologi leveres af den norske virksomhed Sensio.

Den type teknologier holder altså øje med beboerne om natten.

"Normalt linder vi let på døren ind til beboernes værelse for at se, om alt er, som det skal være. Det kan vi ikke gøre hele tiden, så var beboeren faldet på vej ud til toilettet, kunne han eller hun ligge på gulvet, indtil vores medarbejdere kom forbi næste gang," siger Torben Klitmøller Houmann, centerchef for Sundhed og Ældre i Næstved Kommune, og fortsætter:

"Nogle gange kunne beboeren ligge mere end en time på gulvet, før vi opdagede, at vedkommende var faldet. Nu bliver vi alarmeret med det samme og kan være hos beboeren nogle minutter efter."

Kamera øger kvalitet for borgerne

For Torben Klitmøller Hollmann øger brugen af kameraet den faglige kvalitet i den service, medarbejderne kan levere.

"Kameraerne ser noget, vi ikke ser, og de ser også noget med det samme," siger han.

Den helt praktiske overvågning er kun en del af den pakke af ydelser, det lille kamera og den indbyggede computer kan levere. Den bruger kunstig intelligens til at omdanne video til piktogrammer. Når det er sket, undersøger den data for at finde mønstre i beboerens adfærd.

"Hvis nu borgeren plejer at gå på toilettet to gange om natten og pludselig går på toilettet fire gange om natten, så er der måske et eller andet galt. Det kan være et tegn på en urinvejsinfektion, og det kan en dement borger ikke selv gøre os opmærksom på, og så opdager vi det ikke, eller vi opdager det først meget sent. Nu

bliver vi gjort opmærksom på den nye adfærd med det samme,” siger Torben Klitmøller Hollmann.

Ældre får oftere infektioner i urinvejene og oplever også oftere mere komplicerede forløb. Infektionerne kan føre til rygsmerter, kvalme, opkast og forvirring.

Torben Klitmøller Hollmann fortæller, at det lille kamera også kan hjælpe med forebyggende aktiviteter. Det kan for eksempel se, hvor borgeren har stillet sin rollator. Står den for langt fra sengen, får sosu'en det at vide, og han eller hun kan gå ind på værelset og skubbe den hen ved siden af sengen, så den er klar, når borgeren skal bruge den.

Juridisk benspænd

I Aarhus Kommune sidder velfærdsteknologichef i afdelingen for Velfærdsteknologi og Hjælpemidler Ivan Kjær Lauridsen og ser på udviklingen i Næstved med noget, der ligner misundelse.

”Da Næstved Kommune havde fået Innovationsprisen sidste år, spurgte vi vores jurister, om vi kunne tage samme teknologi i brug hos os. Det fik vi så at vide, at vi ikke måtte. Desværre bakkede et eksternt advokatfirma op om vores juristers vurdering,” siger han.

Det er der særligt to grunde til.

Hovedloven på det sociale område, serviceloven, tillader brug af en række på forhånd udpegede teknologier, men altså ikke digital overvågning. Derudover er der et generelt forbud mod videoovervågning af borgere.

”Jeg er faktisk taknemmelig for, at vi værner om hinandens personlige integritet. Man skal bare gøre det med en større grad af fornuft, end man gør i dag,” siger Ivan Kjær Lauridsen og fortsætter:

”Vi er i en situation, hvor vi ikke yder borgerne hjælp med brug af den her teknologi på grund af de her regler. Måske skulle man se til Norge og Sverige, hvor man bruger den her type af teknologier. Og de to lande betragter vi normalt ikke som specielt uetiske.”

Ny regulering efterspørges

Som digital vismand følger Jan Damsgaard med nogen bekymring udviklingen.

”Brugen af AI og velfærdsteknologi er omgærdet af stor usikkerhed. Det er et nyt område, og det kan måske være med til at forklare, hvorfor juristerne er ekstra konservative i deres vurdering af, hvad der kan lade sig gøre,” siger han og fortsætter:

”Jeg er jo ikke jurist, men ser udelukkende på effekterne af den måde, vi håndterer AI og velfærdsteknologi på lige nu. Det er ikke altid hensigtsmæssigt.”

For ham at se er den type overvågning, der finder sted i Næstved, et eksempel på en måde, hvor teknologi og AI kan være til gavn for borgerne.

”Man kan hjælpe borgerne hurtigt efter et fald, og den her teknologi omsætter billeder til piktogrammer, så man ikke kan se, om borgeren spiser chokolade eller noget helt andet, men kun det vigtigste: om borgeren sidder i sin stol, ligger i sengen eller ligger på gulvet,” siger han.

Jan Damsgaard mener, at situationen nu i alt for høj grad er præget af tilfældigheder; i en kommune får man ja, i en anden kommune nej til brug af den samme teknologi.

”Det her er et område, hvor vi skal have en regulering, så vi kan tage de her muligheder til os, ikke uden refleksion, men uden den usikkerhed, der præger tilstanden i dag.”

Også KL efterlyser en afklaring af lovgrundlaget for brug af velfærdsteknologi og AI.

"Jeg forstår godt, hvis man undrer sig over, at digitalt tilsyn bliver brugt i én kommune, mens det vurderes ikke at kunne lade sig gøre i en anden. Det her er endnu en sag, hvor vi mangler, at regeringen tager ansvar for at afklare, hvordan vi vil bruge teknologi til at løfte velfærden," siger Sisse Marie Welling, formand for KL's Sundheds- og Ældreudvalg med ressortansvar for sundhedsområdet, i et skriftligt svar til Mandag Morgen.

Hun fortsætter:

"Hvis vi skal gøre alvor af de politiske intentioner om at bruge teknologien mere, skal vi også sikre let og sikker regulering. Markedet og lovgivningen skal følges ad."

Mangelfuld revision af loven i høring

Lige nu har regeringen et forslag til en revision af de bestemmelser i serviceloven, der blandt andet regulerer brugen af digital overvågning.

Lovforslaget beskriver indgående behovet for at anvende digital overvågning på blandt andet plejehjem. I lovforslaget omtales det som "kamerakig".

Regeringen henviser til erfaringer fra en række frikommuneforsøg, der fandt sted mellem 2016 og 2020. I den periode skete overvågningen i form af onlineadgang til et kamera på borgernes værelser.

Lovforslaget tillader fremover overvågning i en kortere periode, det vil sige i højst 15 minutter ad gangen.

De to begrænsninger er tankevækkende, særligt fordi den teknologi, der anvendes i Næstved, ikke sender videooptagelser videre til personalet, men oversætter de indsamlede optagelser og data i form af anonymiserede piktogrammer.

"Lovforslaget følger ikke med den teknologiske udvikling. Formuleringerne tager udgangspunkt i de teknologier til kamerakig, der fandtes på markedet, da frikommuneforsøgene blev igangsat for flere år siden. I dag findes teknologier, som netop ikke viser kamerabilleder, men blot sender notifikationer til personalet på baggrund af billeder, der er bearbejdet af kunstig intelligens. Her har personalet eller andre ikke adgang til at se billederne," siger Ivan Kjær Lauridsen fra Aarhus Kommune, der ikke mener, begrænsningen på de 15 minutter giver mening.

I Brancheforeningen Danish.Care, der repræsenterer cirka 140 ofte små og mellemstore virksomheder, der leverer velfærdsteknologi og hjælpemidler, ryster direktør Morten Rasmussen på hovedet.

"Det er positivt, at man vil åbne for brugen af mere velfærdsteknologi. Men forslaget beskriver detaljeret de teknologier, der må anvendes. Det bliver nemt opfattet sådan, at man ikke må bruge de teknologier, der ikke omtales i lovgivningen," siger han og fortsætter:

"Udviklingen går ret hurtigt, og det kan betyde, at de teknologier, lovforslaget nævner, er forældede i morgen. I forhold til brugen af kamerakig er lovgivningen allerede forældet, før den vedtages."

Lovforslaget er i høring indtil onsdag den 27. marts.

Læs mere:

Skal vi lade algoritmen klare de svære prioriteringer i sundhedsvæsenet?

Det går ikke op. Vi får flere patienter, der bliver ældre, dyrere og mere krævende, samtidig med at der er mangel på sundhedspersonale – og på

penge naturligvis. Vi løser ikke problemet med mere af samme slags, der skal tænkes nyt. Men hvad er mulighederne? Det er præcis det, Rigshospitalets innovationschef, Henning Langberg, er ansat til at tænke over.

Jesper Fisker: Nu skal der investeres massivt i det nære sundhedsvæsen

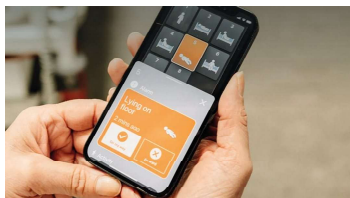
De seneste 15 år er sygehusene blevet prioriteret højest. De næste 15 år skal det nære sundhedsvæsen prioriteres. Formand for Sundhedsstrukturkommissionen, Jesper Fisker, deler sine foreløbige tanker om fremtidens sundhedsvæsen, der kan få store konsekvenser for alle landets patienter og sundhedsansatte.

Patienter ender som kastebolde i kamp om paragraffer og milliarder af kroner

Hundredtusinder af danskere bruger hjælpemidler. Hvis de er bevilget efter serviceloven, betaler kommunen, er de bevilget efter sundhedsloven, betaler regionerne. I mere end ti år har kommuner og regioner ofte tænkt mere på paragraffer og udgifter end på patienternes behov. Nu skal Sundhedsstrukturkommissionen komme med en løsning, der sætter patienterne i centrum.

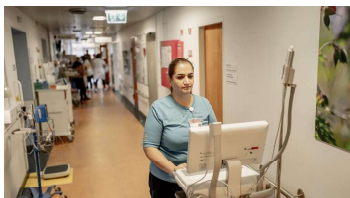
Se alle personer

Fremtidens sundhedsvæsen

Uklar jura stopper brug af velfærdsteknologi

POLITIK & VELFÆRD
JENS REIERMANN

Sundhedsvæsenet spilder over 20 milliarder hvert år på unødvendige behandlinger

POLITIK & VELFÆRD
TORBEN K. ANDERSEN

Patienter ender som kastebolde i kamp om paragraffer og milliarder af kroner

POLITIK & VELFÆRD
TORBEN K. ANDERSEN

Læger får nøglerolle i opgør med geografisk ulighed i sundhed

POLITIK & VELFÆRD
JENS REIERMANN

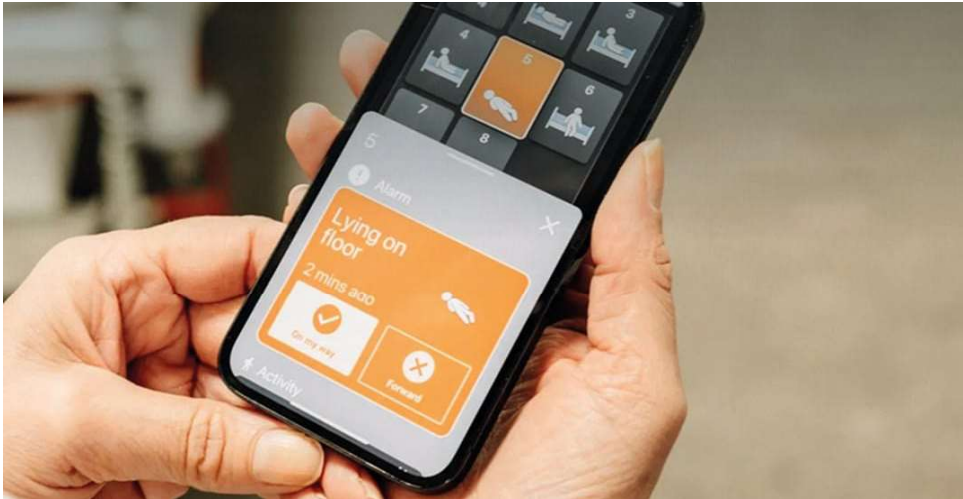

UGENS TEMA

Fremtidens dilemmafyldte sundhedsløsninger

Et kamera i loftet får en alarm til at gå, hvis en beboer på et plejehjem i Næstved falder og ikke kan rejse sig. Men i Aarhus har det fået alarmklokkerne til at ringe hos kommunens jurister. Ugens tema ser nærmere på de dilemmaer, som uvægerligt følger med ny velfærdsteknologi.

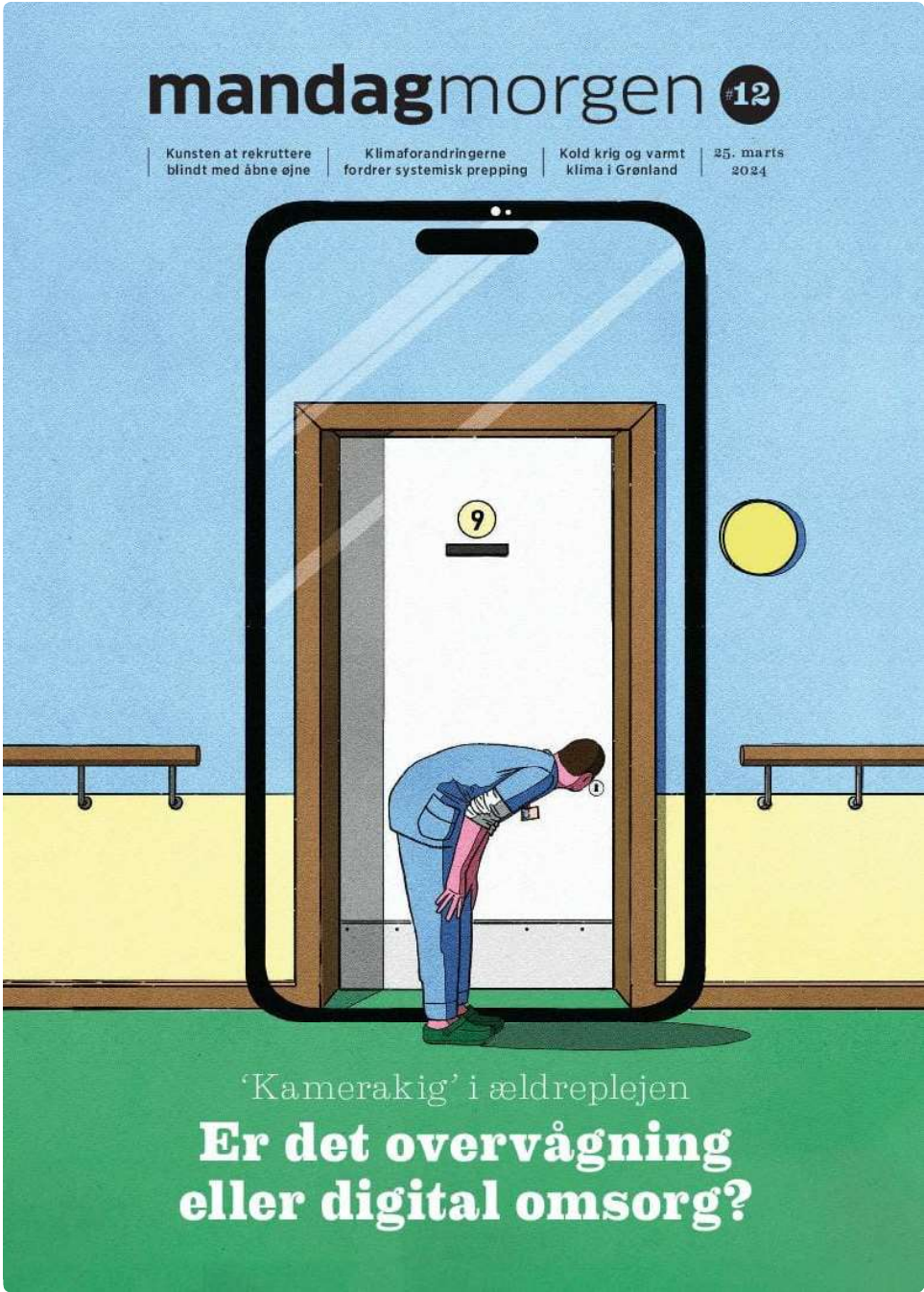
Uklar jura stopper brug af velfærdsteknologi

Forældet lovgivning forhindrer udbredelse af moderne velfærdsteknologi og AI i kommuner. Revision af serviceloven er på vej med opdateringer, men det sker på baggrund af teknologi anvendt frem til 2020. "Lovgivningen er forældet, før den vedtages," siger direktør i brancheorganisation.

POLITIK & VELFÆRD JENS REIERMANN

Seneste ugebrev

VIS ALLE

Download ugebrev

Job

VIS ALLE

Institutleder til Institut for Plante- og Miljøvidenskab

Københavns Universitet Hovedstaden

Vicedirektør til Statens IT

Statens IT Hovedstaden

Bliv praktikant i Tænk tanken Mandag Morgen

Tænk tanken Mandag Morgen Hov...

INSTITUTLEDER TIL INSTITUT FOR...

Syr

GENITOR

Dekan til Det Humanistiske og Samfundsvidenskabelige...

Aalborg Universitet Nordjylland

muus mann

2 / 2

Vi har fokus på det, der ændrer samfundet

Gå direkte til et af Mandag Morgens fem fokusområder

Digital
Omstilling

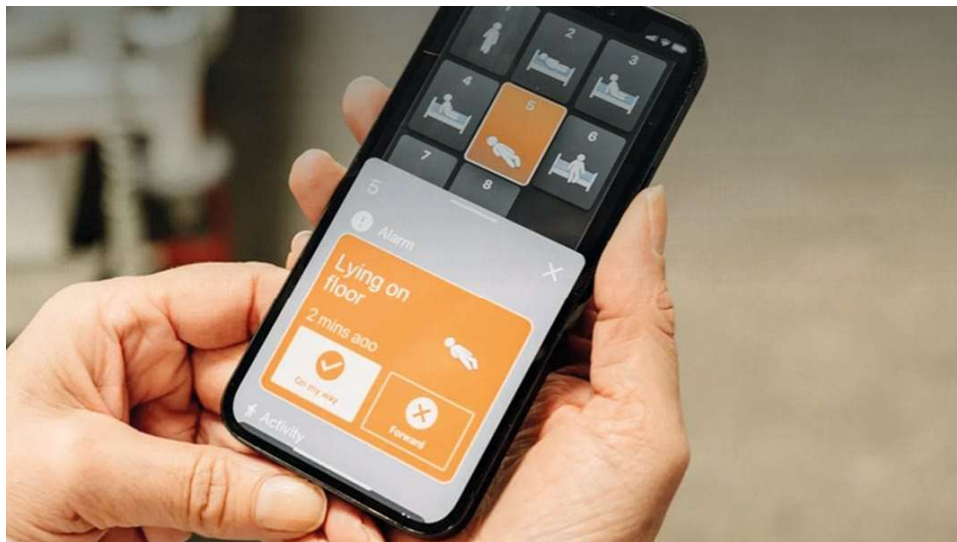
Grøn
Omstilling

Ledelse

Politik &
velfærd

Nyt fra Mandag Morgen

Dagens prioriterede

Uklar jura stopper brug af velfærdsteknologi

Forældet lovgivning forhindrer udbredelse af moderne velfærdsteknologi og AI i kommuner. Revision af serviceloven er på vej med opdateringer, men det sker på baggrund af teknologi anvendt frem til 2020. "Lovgivningen er forældet, før den vedtages," siger direktør i branche forening.

POLITIK & VELFÆRD JENS REIERMANN

Direktør for en rig kommune med en stram økonomi

Morten Winge skal som ny kommunaldirektør i Hørsholm Kommune håndtere en stram økonomi i en ellers rig kommune. Det kalder på en ny tilgang til styring af stigende udgifter til sårbare unge og voksne.

NYT JOB JENS REIERMANN

Praktik på Mandag Morgen

ANDREAS BAUMANN

Mit Mandag Morgen

Claus Ipsen
VIS MIN PROFIL

Det sker på MM

VIS ALLE

4. APRIL

Demokratisk deroute – hvordan ændrer vi kurs?

🕒 09.00 📍 ALTINGET & MANDAG MORGEN, KØBENHAVN K

Tiden kalder på store forandringer, men hvad tænker danskerne?

🕒 15.30 📍 ALTINGET & MANDAG MORGEN, KØBENHAVN K

18. APRIL

Den datadrevne velfærdsstat II - revolution, reform eller ro på værdierne?

🕒 10.00 📍 BYGNING 1630-1632, AARHUS UNIVERSITET, AARHUS C

6. MAJ

Vil du være en del af Mandag Morgens Business Kvinder-netværk?

🕒 16.30 📍 ALTINGET & MANDAG MORGEN, KØBENHAVN K

Netværk

Få inspiration, sparring og professionelle relationer med Altinget og Mandag Morgens netværk

[Læs mere her](#)

Kontakt os og hør mere om netværk inden for dit område.

Vi holder fast i det der er vigtigt

Find de seneste serier her

Serie
Fremtidens sundhedsvæsen

Serie
Algoritmer og mennesker

Serie
Kulturanbefalingen

Serie
Geopolitikens genkomst

Få hele sammenhængen i et aktuelt tema

Find de seneste temaer her

Tema
Fremtidens dilemmafyldte
sundhedsløsninger

Tema
GMO-afgrøder gør europæisk
comeback

Tema
Mere ældrepleje, mindre
skærmtid

Tema
Vand over land

København, 27.marts 2024

Til: Social-, Bolig- og Ældreministeriet i Danmark

Fra: Teton.ai ApS

Høringssvar vedr. forslag til ændring af lov om social service (2023-9117)

Vi, Teton.ai ApS, skriver i forbindelse med høringen om det foreslåede udkast til ændringer i serviceloven.

Vi forholder os i dette høringssvar til de dele af lovforslaget, der vedrører brugen af velfærdsteknologi.

Efter at have gennemgået det fremlagte ændringsforslag, ønsker vi at fremhæve vigtigheden af teknologi, som en central del af lovgivningen for at adressere nuværende og fremtidige udfordringer inden for ældre- og omsorgsplejen, i overensstemmelse med Robusthedskommissionens anbefaling nr. 6 om ”digitalt og teknologisk først”.

Forslag til ændringer

Vi opfordrer ministeriet til at revidere forslaget til serviceloven med henblik på at inkorporere teknologi som en central del af plejen, og at det muliggøres at borgeren selv kan træffe beslutninger om omfanget af teknologi – og, hvis borgeren er udredt samt tydeligt dokumenteret dement så bør pårørende inddrages. Selvbestemmelsen betyder at der støttes op om menneskerettighederne, fremfor at det gøres på trods af dem.

Dette vil sikre at borgerne endelig får pleje og omsorg som er tilrettelagt præcist for dem, og at de kan leve et trygt og værdigt liv, samtidig med at det hårdt pressede personale får arbejdskræftbesparende velfærdsteknologisk hjælp i deres arbejde. Samtidig vil dette tilvejebringe kommunerne, med et stærkt efterspurgt supplerende retsgrundlag til at anvende teknologiske løsninger i plejeopgaven, hvilket er nødvendigt i forhold til at sikre overholdelse af GDPR.

Med andre ord, mener vi, at plejepersonalet i kommunerne skal hjælpes til reelt, at kunne overholde selve formålet med loven, jf. § 81, er: >> at yde støtte efter denne lov til voksne med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller med særlige sociale problemer er at sikre, at den enkelte får en sammenhængende og helhedsorienteret indsats, der modsvarer den enkeltes behov.<<

Konkret forslår vi følgende ændringer:

1. Tilføjelse af ny bestemmelse til den nuværende §81:

>>§81 b. Kommunalbestyrelsen skal sikre, at kommunerne har mulighed for at anvende velfærdsteknologi som en integreret del af tilbuddet om pleje og omsorg bl.a. til at (1) erstatte manuelle registreringer, som døgnrytmeskemaer, med kontinuerlig aktivitetsregistrering ved brug af sensorbaserede digitale tilsyns- og monitoreringsløsninger samt, at bruge disse løsninger til at kontinuerligt give signaler om plejerelevante aktiviteter, (2) brug af teknologi til at triagere utilsigtede hændelser, og (3) forståelse af aktivitetsniveau og hvile for at bedre kunne tilbyde andre tilbud, såsom sanseum og brug af VR headset.

Stk 1. Kommunalbestyrelsen skal sikre at det gøres på en måde, der respekterer den enkelte borgers selvbestemmelse, og at der inddrages pårørende hvis konsekvensen af brug af teknologien vurderes at være uigennemskuelig for borgeren, herunder fx ved at der indhentes samtykke fra borgerens nærmeste pårørende eller fra en værge.

Stk 2. Det er en forudsætning, at det samlet set vurderes af personalet som det mest hensigtsmæssige middel til at tilgodese hensynet til borgeren, herunder hensynet til borgerens værdighed og selvbestemmelse samt behovet for at drage omsorg for borgeren.<<

Herved gives personalet mulighed for, at anvende velfærdsteknologisk understøttelse som en integreret og naturlig del af deres arbejde.

2. Præcisering af punkt 2.3.3 Den foreslåede ordning, 3. afsnit s. 43, i bemærkningerne til lovforslaget

Det forslås at lade følgende udgå fra bemærkningerne: >>Endvidere vil løsningerne i de konkrete situationer først kunne bruges, når personalet forgæves har forsøgt at løse situationen med en socialpædagogisk indsats<<

Grunden hertil er, at det først meget sent giver personalet mulighed for, at anvende velfærdsteknologisk understøttelse i deres arbejde. Dette er, i øvrigt, i direkte modstrid med Robusthedskommissionens anbefaling nr. 6 om ”digitalt og teknologisk først”.

3. Præcisering af punkt 3.1.3. Mulighed for kamerakig, afsnit 5 s.126, i bemærkningerne til lovforslaget

Følgende forslås tilføjet efter afsnittets sidste sætning: >>Denne begrænsning gælder dog ikke for kamerasensorbaserede digitale tilsyns- og monitoreringsløsninger, baseret på piktogrammer, pseudonymiserede animationer og lignende, hvor der ikke er adgang til kamerakig. Disse monitoreringsløsninger kan kontinuerligt anvendes<<.

Grunden hertil er, at der desværre ofte sættes lighedstegn mellem overvågning, som eksempelvis kamerakig, og digitale tilsyns- og monitoreringsløsninger, der anvender kamerasensorer. Dette er uhensigtsmæssigt, da de digitale tilsyns- og monitoreringsløsninger netop er designet til at værne om borgernes privatliv og personlige integritet ved ikke at give personalet, eller andre, adgang til at se direkte ind i borgerens bolig. Ved disse løsninger, anvendes der kameraer/sensorer, der behandler billedinput direkte i borgerens bolig og omdanner billedinputtet til piktogrammer og pseudonymiserede animationer via en computer lokalt i boligen (edge-computing), uden at billedmateriale forlader boligen.

Herefter, udstilles piktogrammer og animationer for plejepersonalet via computer, telefon og/eller tablet. Samtidig vil borgeren, med disse former for digitalt tilsyn, altid være beskyttet mod at personalet kigger direkte ind i boligen, og derved potentielt kompromitterer borgerens privatliv unødigt. Disse løsninger kan ligeledes, i modsætning til konventionelt kamerakig, anvendes til at alarmere plejepersonalet profylaktisk om forestående utilsigtede hændelser, ligesom løsningerne kan alarmere ved igangværende hændelser. Dette giver personalet mulighed for at reagere både hurtigere og mere effektivt på utilsigtede hændelser, og i mange tilfælde helt forebygge dem. Endelig, kan de pseudonymiserede hændelsesanimationer anvendes af personalet og ledelse til at evaluere og triagere på baggrund af, og derved tilrettelægge den bedst mulige fremadrettede pleje for borgeren.

Vi bistår gerne i det arbejde med at sikre en bedre proces for juridisk afklaring og ibrugtagning af nye velfærdsteknologiske og digitale løsninger i kommunerne.

Kontaktoplysninger:

Claus Ipsen
Kommerciel direktør

+45 53504351
claus@teton.ai

Teton.ai ApS
Uplandsgade 56
2300 København S

UNICEF Danmark
Rentemestervej 62
2400 København NV
Telefon 35 27 38 00
www.unicef.dk

Social-, Bolig- og
Ældreministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
E-mail: p-handicap@sm.dk
Reference: Sagsnr.: 2023 - 9117
Dato: 26. marts 2024

UNICEF Danmarks bemærkninger til udkast til Voksenansvarslovens regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over for anbragte børn og unge vedrørende midlertidig inddragelse af mobiltelefoner eller andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr, samt fratagelse af alkohol og euforiserendes stoffer med fysisk magt

Social-, Bolig- og Ældreministeriet har den 27. februar 2024 sendt udkast til lovforslag om lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.) i offentlig høring, og anmodet om eventuelle bemærkninger.

UNICEF Danmark har i nærværende høringssvar til udkastet valgt at fokusere på den del, der omhandler Voksenansvarsloven regler om:

- 1) Magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten over børn og unge der er anbragte, vedrørende midlertidig inddragelse af mobiltelefoner eller andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr, samt
- 2) Magtanvendelse i forbindelse med fratagelse af alkohol og euforiserendes stoffer med fysisk magt

1. Om baggrunden for udkastet

Det fremgår af Social-, Bolig- og Ældreministeriet (ministeriet) overvejelser, at ministeriet er blevet opmærksom på, at en manglende adgang til midlertidigt at inddrage mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr på anbringelsesstederne udfordrer personalets mulighed for at varetage den daglige omsorg for de anbragte børn og unge, herunder at sikre barnet eller den unges trivsel, sundhed og udvikling. Ministeriet fremhæver eksempler som kan være, når personalet er bekendt med, at barnet eller den unge gentagne gange har brugt sin mobiltelefon og andet kommunikations- eller spilleudstyr til køb og salg af euforiserende stoffer,

sugardating, eller til at spille på i løbet af natten, så barnet eller den unge ikke får sin søvn (side 103 i udkastet). Det er på den baggrund, at ministeriet vurderer, at der skal indføres mulighed for, at mobiltelefoner m.v. kan inddrages midlertidigt og i en nærmere afgrænset periode, hvis der er en konkret grund til at antage, at barnet eller den unge gør brug af dette på en sådan måde, at en inddragelse er nødvendig af hensyn til at sikre barnets eller den unges trivsel, sundhed og udvikling.

Samlet set vil forslagene medføre, at det fremover vil være muligt, at lederen af et anbringelsessted, eller dennes stedfortræder, kan beslutte, at mobiltelefoner og andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr inddrages midlertidigt og i en nærmere afgrænset periode, hvis der er en konkret grund til at antage, at barnet eller den unge gør brug af dette på en sådan måde, at en inddragelse er nødvendig af hensyn til at sikre barnets eller den unges trivsel, sundhed og udvikling. Herudover medfører det, at inddragelsen kan effektueres med fysisk magtanvendelse, samt at et barns eller en ung person eller opholdsrum kan undersøges, som led i inddragelsen (udkastet s. 105).

2. UNICEF Danmarks bemærkninger

UNICEF Danmark har i nedenstående fokuseret på de børneretlige og menneskeretlige principper, forpligtelser og kriterier for indgreb, der navnlig fremgår af FN's Børnekonvention samt Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, for så vidt angår indgreb over for børn og unge. Følgende bemærkninger skal ses både i forhold til anvendelse af magt både i forhold til punkt 1) og punkt 2) som ovenfor angivet.

2. 1 Om forslagens forenelighed med FN's Børnekonvention

UNICEF Danmark noterer indledningsvist, at Social-, Bolig- og Ældreministeriets udkast indeholder et kort afsnit om FN's konvention om barnets rettigheder (udkastets side 133). Det er ministeriets vurdering, at lovforslaget er i overensstemmelse med rettighederne i Børnekonventionen, og det forudsættes, at lovgivningen i sin praktiske implementering administreres inden for rammerne af konventionen.

UNICEF Danmark noterer sig ministeriets vurdering af forslagens forenelighed med FN's Børnekonvention og ønsker i den forbindelse at fremhæve to yderligere væsentlige bestemmelser og grundlæggende principper i forbindelse med fortolkningen: forbuddet imod diskrimination efter Børnekonventionens artikel 2, samt retten til medinddragelse i alle sager, der vedrører barnet og den unge efter Børnekonventionens artikel 12. UNICEF Danmark anbefaler, at disse bestemmelser og grundlæggende principper tydeligt fremgår af lovbemærkningerne. Denne tilføjelse er vigtig, idet karakteren af magtanvendelse har en væsentlig intensitet og er et alvorligt indgreb i den personlige selvbestemmelse og fysiske integritet, og derfor kræver særlig hensyn til især proportionalitet, ligebehandling, samt retten til høring og medinddragelse. Særligt angående medinddragelse bør barnet og den unge involveres i processen og i den konkrete sag inddrages både forud og efterfølgende, så risikoen for misforståelser og konfliktoptrapning mindskes, samt at barnet og den unge forstår og kan gøre brug af sin ret til at klage over indgrebet.

UNICEF Danmark er enig med ministeriet i, at en inddragelse kun bør ske undtagelsesvist, aldrig må erstatte omsorg og socialpædagogisk indsats, samt at inddragelse af mobiltelefon altid må anses som meget indgribende og af væsentlig intensitet, idet barnet ofte vil have en

stor del af deres sociale liv på mobiltelefonen og at mobiltelefonen vil være den primære adgang til kommunikation med familie og venner m.v. (udkastets side 104).

Magtanvendelse må ikke erstatte den socialpædagogiske indsats, og hverken anvendes vilkårligt eller som straf. På den baggrund anbefaler UNICEF Danmark, at det også i lovtekst understreges og hjemmelsmæssigt indsnævres således, at magtanvendelse kun helt undtagelsesvist kan bruges, og udelukkende i de mest alvorlige sager, hvor barnets sundhed utvivlsomt er i fare.

UNICEF Danmark ønsker endvidere at fremhæve, at beskyttelses- og tryghedstiltag skal være proportionelle og tage hensyn til alle børns rettigheder, herunder også barnets ret til autonomi og privatliv. UNICEF Danmark bemærker, at børn både har ret til privatliv og adgang til informationssøgning og krav til respekt for og beskyttelse af disse rettigheder. Det fremgår både af FN's Børnekonventions artikel 13, 16 og 17 (ret til ytringsfrihed, privatliv og ret til informationssøgning). Endvidere har børn ret til fritid og leg jf. FN's Børnekonventions artikel 31, hvilket også for mange børn og unges vedkommende foregår online. Endelig har børn og unge ret til at opretholde regelmæssig personlig kontakt til begge forældre jf. Børnekonventionens artikel 9, stk. 3.

UNICEF Danmark finder det uklart, hvorledes institutionen skal sikre, at barnet eller den unge fortsat vil skulle have adgang til at foretage ekstern kommunikation, hvor det angives i lovbemærkningerne, at "institutionen eller afdelingen vil skulle stille kommunikationsudstyr til rådighed for det anbragte barn og den unge. Der vil ikke kunne fastsættes regler, der helt afskærer de anbragte børns og unges adgang til elektronisk kommunikation og medier." UNICEF Danmark er bekymret for, hvorledes retten til ekstern kommunikation sikres i praksis.

UNICEF Danmark anbefaler, at bemærkningerne i højere grad bygger på og inddrager et moderne børnesyn, hvorved vi som samfund ser på og opfatter børn og unge som kompetente og ligeværdige med voksne. Individets såvel som samfundets børnesyn er afgørende for, hvordan børn og unge bliver mødt og behandlet, og hvilke muligheder for udvikling børn og unge har – og om voksne fx lytter og inddrager eller belærer, sanktionerer og anvender magt. Børnekonventionen repræsenterer et børnesyn, hvor børn er værdifulde i sig selv, skal behandles ligeværdigt og respektfuldt og har individuelle rettigheder. Børnesynet er fundamentet - ofte ubevidst - for myndigheds- og omsorgspersoners arbejde med børn og unge. Under hensyntagen til børns rettigheder og blandt andet proportionalitet, kan det i nærværende tilfælde indebære, at de ansatte er tydelige i deres mundtlige kommunikation til børn og unge om hvad den voksne iagttager er godt for børn og unge i forhold til brug af mobiltelefon.

UNICEF Danmark finder, at beslutningen om brug af magtanvendelse er særdeles indgribende for barnet og den unge, og derfor bør have afgørelsesmæssig karakter. Deraf bør følge de sædvanlige retssikkerhedsmæssige principper som begrundelse, partshøring og kontradiktion, samt vejledning om klagemuligheder mv. UNICEF Danmark anbefaler endvidere, at der i bemærkningerne med fordel eksplicit kan henvises til FN's Børnekomités Generelle Bemærkning nr. 12 om Barnets ret til at blive hørt (CRC/C/GC/12 2009), som er et væsentligt fortolkningsbidrag til forståelsen af rækkevidden af forpligtelsen til at høre og inddrage børn i alle sager, der angår dem under hensyntagen til alder og modenhed.

2.2 Om forslagens forenelighed med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

UNICEF Danmark noterer sig ministeriets vurdering, at den foreslåede bestemmelse kan gennemføres inden for rammerne af Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8 (beskyttelsen personlig integritet og privatliv), og at midlertidig inddragelse af et barns eller en ungs mobiltelefon eller andet elektronisk kommunikations- og spilleudstyr kun vil kunne ske undtagelsesvist og i en midlertidig periode og aldrig må erstatte omsorg og socialpædagogisk indsats." (Udkastets side 131).

UNICEF Danmark ønsker i forbindelse med ministeriets vurdering at understrege, at indgreb i den personlige integritet ved magtanvendelse kræver en streng proportionalitetsafvejning og nødvendighedsvurdering, samt en redegørelse for det legitime hensyn som bevæggrund for indgrebet, som kan være af hensyn til barnet eller den unges sundhed.

Særligt kræver indgreb af den karakter, der er beskrevet i udkastet, ikke blot lovhjemmel som tilvejebringes ved dette forslag, men også lovkvalitet og forudsigelighed. UNICEF Danmark er i den forbindelse bekymret over begrundelsen for indgrebet "at sikre barnets eller den unges trivsel, sundhed og udvikling" kan forstås på mange forskellige måder og skabe risiko for vilkårlig magtanvendelse, og manglende retssikkerhed for barnet og den unge. Som eksempel kan nævnes den nuværende debat om skærmbrug og særligt brugen af sociale medier, hvor anvendelse af et sjældent snævert defineret "forsigtighedsprincip" kan risikere at underminere barnet og den unges retssikkerhed, når det lokalt på institutionerne besluttet, hvad der strider mod barnets trivsel og sundhed uden nærmere præcisering af indholdet af disse begreber.

Endvidere finder UNICEF Danmark, at der i lovudkastet og lovbemærkningerne i højere grad bør tages stilling til, på hvilken mistanke/begrundelse for hvornår magtanvendelse anvendes. I lovbemærkningerne fremgår det, at beslutning om inddragelse foretages af lederen af et anbringelsessted eller dennes stedfortræder, når det "efter en konkret og individuel vurdering er nødvendigt." Efter UNICEF Danmarks vurdering er denne del af udkastet upræcist, og magtanvendelse eller truslen om denne, udover at være retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, kan virke konfliktoptrappende, særligt hvis indgrebet af barnet eller den unge opfattes som ubegrundet. UNICEF Danmark anbefaler på den baggrund, at der opstilles et egentligt eller et bestyrket mistankekrav på skadelig adfærd før magtanvendelse kan anvendes i stedet for den almindelige socialpædagogiske fremgangsmåde.

3. UNICEF Danmarks anbefalinger

UNICEF Danmark anbefaler, at Social-, Bolig- og Ældreministeriet

- Præciserer og indsnævrer, hvilken mistanke og begrundelse for, hvornår magtanvendelse er nødvendig, og i den forbindelse i højere grad kvalificerer forståelsen af begreberne trivsel, sundhed og udvikling, samt sikrer en skærpet proportionalitetsvurdering i både lovhjemmel og implementeringen af rammerne for magtanvendelse
- Eksplicit tager stilling til, hvorvidt beslutningen om inddragelse af mobiltelefon og/eller undersøgelse af person og opholdsrum har afgørelsesmæssig karakter, og i bekræftende fald særligt sikrer de fornødne retssikkerhedsmæssige principper og hensyn som begrundelse, partshøring og kontradiktion, samt vejledning om klagemuligheder
- Tydeliggør, hvorledes det i praksis sikres, at institutionen inddrager barnet eller den unges holdning og synspunkter i forbindelse med beslutningen om magtanvendelse, samt ved indberetninger
- I loven eller lovbemærkningerne tydeliggør, hvorledes retten til ekstern kommunikation sikres, således at børn og unge ikke risikerer øget isolation og mistrivsel
- Inddrager børn og unges perspektiv og hører relevante børn og unge, der er anbragt i forbindelse med lovgivningsprocessen

Der henvises til sagsnr. 2023 – 9117.

Med venlig hilsen

Cecilia Decara
National chef, UNICEF Danmark
Mobil: +45 54 33 44
E-mail: cdecara@unicef.dk

Social-, Bolig- og Ældreministeriet

p-handicap@sm.dk

21. marts 2024 • DBE

Høringssvar vedrørende udkast til forslag til lov om ændring af lov om social service, lov om voksenansvar for anbragte børn og unge, lov om opkrævning af underholdsbidrag og forskellige andre love (Ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten og om forældelse af underholdsbidrag m.v.)

Ældre Sagen takker for muligheden for at afgive høringssvar på ovennævnte lovforslag. Ældre Sagens nedenstående kommentarer retter sig udelukkende til de foreslåede ændringer af reglerne om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten.

Indledningsvis skal vi bemærke, at langt størstedelen af de foreslåede ændringer generelt er for vidtgående og rummer alt for stor risiko for unødvendige indgreb i sårbare menneskers grundlæggende rettigheder i en presset hverdag på plejecentre og i hjemmeplejen. Ældre Sagen er kraftigt imod dele af lovforslaget og kan således ikke bakke op om lovforslaget i sin helhed.

Det fremgår af forslaget, at det samlet vurderes at balancere hensynet til borgerens retssikkerhed over for hensynet til omsorgspersonalets arbejdsvilkår samt at sikre en "effektiv tids- og ressourceudnyttelse". Ældre Sagen er uenig i denne antagelse om balance. Vi vurderer, at balancen er fuldstændig ubalanceret til fordel for arbejdsvilkår og effektiv tids- og ressourceudnyttelse og på bekostning af svækkede menneskers ret til omsorg.

Hermed følger Ældre Sagens generelle og overordnede kommentarer til grundlaget for lovforslaget:

Lovforslaget lægger op til alt for vidtgående indgreb i det enkelte menneskes grundlæggende rettigheder

Ældre Sagen anerkender, at der er behov for løbende at forholde sig til og revidere reglerne i servicelovens kapitel 24 om magtanvendelse. Men det foreliggende lovforslag fremstår med en historieløshed, hvor man har glemt, hvilken virkelighed vi kom fra som samfund i forbindelse med ophøret af institutionsbegrebet i 1998 i forbindelse med overgangen fra bistanndslov til servicelov. Selvbestemmelsesretten og retssikkerheden for svækkede mennesker skulle styrkes, og ophævelsen af institutionsbegrebet blev set som et skridt på vejen mod inklusion af mennesker med handicap – herunder af svækkede ældre som fx er ramt af svær demens.

Det er klart og paradoksalt, at det i nogle tilfælde kan være helt nødvendigt at anvende tvang og magt for at undgå omsorgssvigt. Men det er lige så klart, at brug af magt er sidste udvej, som der også står i indledningen til servicelovens gældende regler om magt-anvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten: "Disse indgreb må aldrig erstatte omsorg, pleje og socialpædagogisk indsats." Menneskerettigheder gælder naturligvis også ift. mennesker med nedsat funktionsevne, som har brug for omsorg.

Lovforslaget lægger op til vidtgående lempelser, hvor man fremover kan udsætte mennesker med fx svær demens for flere magtanvendelser. Forslaget begrænser dermed yderligere den enkeltes selvbestemmelse og frihed, og i Ældre Sagen ser vi det som et stort tilbageskridt og en markant forringelse af den enkeltes retssikkerhed, som er svært foreneligt med regeringens udspil til ældrereform (januar 2024) og de politiske ambitioner om at skabe rammer for mere selvbestemmelse. Lovforslaget er et tydeligt eksempel på, at omsorgen for og pleje af mennesker med demens ikke fungerer i dag. Retorikken i lovforslaget afspejler et syn på mennesker i plejeboliger og i botilbud som værende farlige og til besvær. Det syn er med til at fordreje vurderingen af behovet for tvangsregler.

Der lægges i lovforslaget op til en institutionspræget tankegang, hvor det skal være nemmere for kommuner og andre aktører at "effektivisere" og bruge magt og tvang i den forbindelse. Frem for at bruge pædagogiske og andre faglige metoder lempes muligheden for at bruge tvang. Brug af magt og tvang bliver dermed på bekostning af faglighed, menneskerettigheder og den enkeltes liv og værdighed.

Brug af rette faglige kompetencer skal altid gå forud for magt og tvang

Fremfor at lempe brugen af magt bør der i stedet være en fokuseret indsats for at sikre, at plejehjem og botilbud besidder de rette faglige kompetencer, og at der er tilstrækkeligt med faglært personale med forstand på fx demens og anden nedsat psykisk funktionsevne og håndteringen heraf. Gang på gang ser vi desværre, at ældre med demens svigtes og ikke får den nødvendige faglige hjælp, omsorg og pleje. Ved at bruge de rette faglige værktøjer til at nedbringe konflikter og højne trivslen for den enkelte, kan der skabes trivsel for fællesskabet til gavn for alle beboere i et plejehjem eller botilbud.

Hvis der lempes på muligheden for at anvende magt i det foreslåede udkast til lovforslaget, vil det fremover blive sværere at identificere de faglige svigt, som vi har set flere eksempler på. Det bør derfor klart fremgå af loven, at det til stadighed må og skal være den stærke faglighed og kendskabet til det enkelte menneskes personlighed og nedsatte funktionsevne, som skal styrkes fremfor at lempe brugen af magt.

Processen omkring revisionen af magtanvendelsesreglerne har været lukket

Det er Ældre Sagens opfattelse, at Social- og Boligministeriet har haft en lukket proces omkring revisionen af magtanvendelsesreglerne. Ældre Sagen har således alene været inddraget i form af en enkelt workshop tilbage i foråret 2023. Vi har ikke været inddraget i form af dialog om de konkrete ændringer af lovgivningen, hvilket vi er uforstående overfor. Ikke mindst fordi vi under processen har stillet vores ekspertise og viden om svækkede ældre til rådighed.

Lovforslaget mangler anvisninger på implementeringen af reglerne

Regler og retsgarantier på papir er aldrig en garanti for hverken retssikkerhed eller retsbeskyttelse i praksis. Derfor er det helt afgørende, at der følges op med en grundig og fortløbende implementering og oplæring, så det enkelte menneskes rettigheder sikres.

Der nævnes imidlertid intet i forslaget om, hvordan kommunale sagsbehandlere samt plejepersonale, pædagogisk personale og andre faggrupper skal lære at anvende de nye regler, som lemper adgangen til at anvende magt. Ældre Sagen skal derfor kraftigt opfordre til, at lovforslaget tydeligt angiver, at der skal følges op med en klar og tydelig plan for løbende pædagogisk undervisning i anvendelsen af reglerne, så det sikres, at alle både nuværende og kommende ansatte på området kender til det samlede regelsæt, og så det sikres, at magtanvendelse i praksis ikke går videre end formålet. I denne forbindelse skal vi også henvise til, at ældreområdet er præget af mange ufaglærte, som ikke kan forventes at have forhåndsviden på området.

Hermed følger Ældre Sagens bemærkninger til flere af lovforslagets enkelte dele:

Det Socialfaglige Nævn bør sammensættes med socialfaglige, sundhedsfaglige og velfærdsteknologiske kompetencer

Ældre Sagen bifalder umiddelbart, at der etableres et socialfagligt nævn, der fremover skal afgøre magtanvendelsessager. Vi har dog en række bemærkninger til nævnets sammensætning og kompetence.

Det fremgår, at nævnet skal bestå af en dommer som formand samt en repræsentant for DH og en repræsentant for KL. Ældre Sagen mener, at et *socialfagligt* nævn bør besidde *socialfaglige* kompetencer og ekspertise, så det sikres, at der i de konkrete sager er forsøgt at løse problematikker med de rette socialfaglige, pædagogiske og andre faglige indsatser. Der bør desuden også være sundhedsfaglige eksperter i et sådan nævn. Ikke mindst fordi forståelsen for problemstillinger, der udspringer af funktionsnedsættelser, tilsiger det.

Lovforslaget lægger op til udvidet brug af velfærdsteknologi, og nævnet skal tage stilling til anvendelse af velfærdsteknologi, og konkrete teknologiske løsninger og offentliggøre udtalelser herom. Det er derfor helt afgørende, at nævnet besidder de rette teknologiske kundskaber og viden om datasikkerhed mm. Den foreslåede konstruktion af nævnet forekommer at være for snæver til at kunne varetage opgaven. Ældre Sagen mener således ikke, at nævnets sammensætning sikrer kompetence til at kunne afgive principielle udtalelser om velfærdsteknologi. Det bør derfor overvejes at supplere nævnet med fagkyndig viden om velfærdsteknologi, så Det Socialfaglige Nævn ikke kommer til at stå som afsender på udtalelser med faglige elementer, som nævnet ikke besidder.

Ældre Sagen mener desuden, at det er bekymrende, at nævnet skal have kompetence i sager om flytning uden samtykke. Der er tale om yderst indgribende sager, hvor det er afgørende for den enkeltes retssikkerhed, at afgørelsen træffes af en myndighed, der er uvildig, og hvor KL derfor ikke medvirker ved beslutningen. Vi mener derfor, at Familieretshuset fortsat bør have afgørelseskompetencen i disse sager.

Lempelse af regler om registrering og indberetning forringer retssikkerheden

Ældre Sagen anerkender, at det er vigtigt til stadighed at have et fokus på at begrænse unødvendig dokumentation og dermed frigive hænder til gavn for den enkelte.

Ældre Sagen mener dog, at forslaget udgør en alvorlig forringelse af både retssikkerhed og retsbeskyttelse af personer med alvorlig funktionsnedsættelse med behov for hjælp. Efter vores opfattelse er det helt afgørende for den enkelte ældres retssikkerhed, at alle magtanvendelser, hvor den ældre viser tegn på at modsætte sig, registreres og dokumenteres som hidtil. Under hensyntagen til den enkelte ældres retssikkerhed er vi bekymrede over forslaget om at minimere registreringer og indberetninger. Vi er derfor imod den grad af lempelse, som lovforslaget lægger op til.

Efter vores opfattelse kan registrering og indberetning ikke blot ses som uforholdsmæssigt bureaukrati. Vedtagelsen af servicelovens første samlede sæt regler om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten hvilede på et grundigt udvalgsarbejde om psykisk handicappedes retssikkerhed. Af forarbejderne til L 195 1998-99 (3.3.8) fremgår det tydeligt, hvad formålet med registrering og indberetning er. Registrering var tænkt som forudsætning for refleksion og læring for at undgå fremtidig magtanvendelse, og indberetning var tænkt som kontrol fra og sparring med relevante myndigheder ved indgreb i grundlæggende rettigheder.

Dokumentation i form af registreringer og indberetninger kan forebygge magtanvendelser ved, at fokus bevares på pædagogiske værktøjer og faglighed generelt. Der er de seneste år sket en ganske omfattende stigning i antallet af indberetninger. Det fremgår af Social- og Boligstyrelsens hjemmeside, at der på handicapområdet er tale om mere end en fordobling fra 5.551 til 13.127 indberetninger. På demensområdet har stigningen været fra 2.655 i 2019 til 3.447 i 2022. De markante stigninger kan betyde, at registreringer ikke bruges til den nødvendige læring med fokus på at forebygge magtanvendelser.

Vi skal i denne forbindelse også henlede opmærksomheden på, at der formentlig er mørketal mht. magtanvendelser, som aldrig bliver registreret og indberettet. Det kan skyldes manglende viden blandt personale. Men i praksis ser vi ofte en direkte tilside-sættelse af reglerne, hvor flere plejehjem opererer med mere eller mindre "kreative" løsninger med døråbnere, uden at der er truffet konkret afgørelse. Dermed er mange plejehjem i praksis konstant aflåst for hovedparten af beboerne med den indskrænkning af privatlivet, som aflåsningen medfører for den enkelte.

Kamerakig samt lyd- og bevægelsesmonitorering skal være sidste udvej

Vi er opmærksomme på, at brugen af kamera kan være den bedst egnede løsning i visse situationer. Men mindsteindgrebsprincippet skal altid overholdes. Vi mener, at velfærdsteknologi kan være relevant i omsorgen og plejen, hvis teknologi anvendes velovervejet generelt og konkret, og at beslutninger om anvendelse tager udgangspunkt i respekten for menneskerettigheder, uanset funktionsevne.

Efter vores opfattelse skal der altid foretages en konkret og individuel vurdering af, om det er nødvendigt at ty til en så kontroversiel løsning som kameraovervågning. Det er utrygt for os alle, hvis vi ikke ved, hvornår vi bliver filmet. Hvis eller når sådanne løsninger anvendes, skal den enkeltes ret til privatliv i størst mulig grad sikres.

Ældre Sagen mener, at brug af kamerakig både kan være i strid med principperne for behandling af personoplysninger jf. GDPR art. 5 og med retten til respekt for privatliv jf. EMRK art. 8. Dette bør efter vores opfattelse belyses nærmere ved inddragelse af eksperter på området ved Institut for Menneskerettigheder. Efter vores opfattelse er der langt mindre indgribende muligheder for at kigge ind til en beboer end ved brug af kamera. Vi er derfor uenige i argumentation i lovforslaget.

Det forekommer i øvrigt ganske gammeldags og utidssvarende, at løsninger med kamerakig skrives direkte ind i lovens § 128 b. Ikke mindst fordi den teknologiske udvikling formentlig overhaler overvågningsteknologier med brug af kamera og lyd. Det er i dag muligt at anvende sensorbaserede løsninger, som også omtales i lovforslaget, hvor den enkelte ikke kan ses eller høres, men hvor teknologien sender beskeder til personalet om behovet for hjælp. Det bør således fremgå af loven, at mindre indgribende løsninger altid skal være afprøvet, inden der gribes til overvågning med kamera eller lyd.

Vi er desuden bekymrede for, om kommunerne formår at foretage den nødvendige afvejning af, om brug af kamera i den konkrete situation er nødvendig. Vi er også bekymrede for, om accept af brugen af kamera vil føre til generelle tilladelse som et led i effektivisering af ressourcer. Tilladelse til brug af kamera eller lyd skal således altid være et led i hensynet til det enkelte menneske og ikke en generel tilladelse fx på et helt plejehjem. I Ældre Sagen hører vi, at der i dag er plejehjem, som anvender kamerakig for at effektivisere ressourceforbruget i nattetimerne. Effektivisering må efter vores opfattelse aldrig ske på bekostning af den enkeltes retssikkerhed og menneskerettigheder.

Efter vores opfattelse skal det som altovervejende udgangspunkt ikke være tilladt, at kameraet foretager optagelser. Optagelser skal alene ske efter forhåndsgodkendelse af Det Socialfaglige Nævn og må alene ske for at kunne anvendes som led i læring og for at målrette den faglige indsats i særlige tilfælde.

Endelig mener vi, at brug af teknologi i form af kamera og lyd kan give en falsk tryghed. Derfor er det afgørende nødvendigt, at man bibeholder et fagligt blik for behovet for overvågningen, og at overvågning ikke kan stå alene.

Epilepsialarmer bør ikke være undtaget fra magtanvendelsesreglerne

Mange epilepsialarmer har indbygget kamera og mikrofon og har dermed karakter af at være overvågning. Denne form for teknologi bør sidestilles med andre kameraløsninger og dermed være omfattet af reglerne om magtanvendelse. Vi henviser til vores argumentation ovenfor om kamerakig.

Vi bliver bekymrede, når vi kan læse i bemærkningerne (til nr. 18), at anvendelse af bl.a. epilepsialarmer, som kan "registrere borgerens puls, åndedræt, rystelser, bestemte bevægelser eller lyde m.v.", ikke skal være omfattet af servicelovens regler om magtanvendelse. Begrundelsen angives at være, at "epilepsialarmer m.v. er redskaber, der alarmerer om en potentiel helbredsskadelig tilstand, hvorfor anvendelsen ikke bør vurderes som et indgreb i selvbestemmelsesretten." Vi mener, at argumentationen afspejler en fejlagtig opfattelse af, hvad et indgreb i retten til respekt for privatliv er, jf. EMRK artikel 8. Selvom betingelserne for indgreb i artikel 8, stk. 2 muligvis vil være opfyldt, er det misvisende at påstå, at der ikke er tale om privatlivsindgreb.

Nedlæggelse af Rådet for Tryghedsskabende Velfærdsteknologi og udvidet mulighed for anvendelse af tryghedsskabende velfærdsteknologi er for ukonkret

Ældre Sagen er opmærksom på, at Rådet selv lægger op til at skulle nedlægges. Vi mener imidlertid, at der er behov for at have et vedvarende fagligt fokus på brugen af teknologi. Ikke mindst i en tid, hvor den teknologiske udvikling buldrer derudaf. Det er helt afgørende, at der anvendes de teknologier, som giver den største gavn for den enkelte. Der er behov for viden om teknologier og et samlet overblik over anvendelsen, fordele, ulemper og datasikkerhed. Det er derfor helt afgørende, at der sikres en organisering af enten Det Socialfaglige Nævn eller andet sted, hvor der samles fagligt stærk ekspertise og skabe gennemsigtighed omkring velfærdsteknologi, datasikkerhed mv.

Ældre Sagen mener desuden, at der er tale om en for ukonkret lempelse af reglerne ved alene at lade beslutningen, om hvilke former for velfærdsteknologi der kan anvendes, være op til den siddende minister.

Anvendelse af Stofseler m.v. til positionering kan være fornuftigt

Ældre Sagen bifalder umiddelbart ændringen om, at der efter en faglig vurdering kan anvendes stofseler til at positionere siddestillingen i fx en kørestol. Vi er enige i, at stofseler til positionering i en kørestol oftest ikke er et udtryk for anvendelse af magt, men et udtryk for fagligt at sikre den optimale siddestilling. Det kan således være ganske fornuftigt at lempe reglen om anvendelse af stofseler.

Der bør dog indsættes en klar og udtømmende liste i lovbestemmelsen over, hvilke typer af hjælpemidler og seler der lovligt kan anvendes.

Særlige døråbnere indskrænker den personlige frihed

Ældre Sagen mener, at forslagene om døråbnere og aflåsninger indskrænker den enkeltes frihed og selvbestemmelsesret, og vi mener derfor, at forslagene er for vidtgående.

Forslagene vidner om et ønske om en mere institutionaliseret tilgang, hvor det enkelte plejehjem eller botilbud kan være helt aflåst. Det er vores opfattelse, at behovet for at skabe ro og mindske konflikter kan opnås med de rette faglige kompetencer og et fokus på at skabe hjemlighed, som bør gå forud for aflåsninger af døre.

Udvidede muligheder for fastholdelse mv, herunder fastholdelse af hensyn til andre (som på demensområdet) er bekymrende indgreb i personlig frihed

Lovforslaget lempet muligheden for, at den enkelte kan udsættes for flere fastholdelser end efter nugældende regler. Der er tale om væsentlige indgreb i den personlige frihed på grundlag af retligt vage kriterier: "adfærd, der er meget grænseoverskridende eller meget konfliktskabende". Derfor kan Ældre Sagen ikke tilslutte sig forslaget.

Vi mener, at det er bekymrende, at man i så kraftig grad udvider målgruppen for fastholdelse, føre til andet rum mm., som begrundes med personalets tvivl om afgrænsning af målgrupper. Den tvivl kunne vel gælde alle regler, som kun gælder på demensområdet. Og ved lovændringen i 2020 vurderede ministeriet netop, at denne regel ikke var nødvendig ift. alle personer med betydeligt og varigt nedsat psykisk funktionsevne.

Vi mener desuden af fastholdelse kan medvirke til konfliktoptrapning. Fremfor lempede muligheder for fastholdelse mv. bør der være en klar forventning om brug af faglige og pædagogiske metoder i mødet med den enkelte. Vi frygter desuden, at en lempet adgang til fastholdelse kan medvirke til en forrået kultur på et plejehjem eller et botilbud. Det er en kultur, vi har set flere eksempler på, og som der skal arbejdes intensivt for at undgå.

Låsning og sikring af skabe mv i en bolig kan være fornuftigt

Det kan være fornuftigt at lempe reglen om at kunne aflåse skabe og skuffer for at undgå farlige situationer.

Det bør dog undersøges nærmere, om lempelsen er nødvendig og relevant for det øvrige socialområde.

Kortvarig indelåsning i egen bolig er et helt uacceptabelt og voldsomt indgreb

Det foreslås, at der skabes hjemmel til i særlige situationer at låse en beboer inde i egen bolig i op til ti timer pr. døgn, fordelt på op til maksimalt to timer i tidsrummet 8.00-21.00 og otte timer i tidsrummet 21.00-8.00.

Ældre Sagen mener, at denne regel skal undgå. Der er efter Ældre Sagens opfattelse tale om et forslag, som indebærer et voldsomt indgreb i selvbestemmelsesretten og i den private frihed, som har karakter af administrativ frihedsberøvelse. Det er et meget kontroversielt og helt uacceptabelt forslag, at det skal være muligt at låse svækkede mennesker inde i kortere eller længere tid. Vi vil derfor kraftigt opfordre ministeriet til at trække forslaget tilbage.

Forslaget i sin nuværende form anser vi for at være den definitive kapitulation på det pædagogiske arbejde. Ophold i en plejebolig eller botilbud sidestilles her reelt med indlæggelse på en lukket psykiatrisk afdeling og anses ikke som hverdagsliv i eget hjem. Der er efter vores opfattelse en alt for stor risiko for misbrug, som kan have alvorlige konsekvenser for indespærrede mennesker, som jo oftest vil være meget syge eller have alvorlig udviklingshæmning.

Det er uklart af lovforslaget, om ministeriet i deres overvejelser har inddraget relevant viden om, hvad indespærring kan forårsage af psykiske skader på mennesker med alvorlig funktionsnedsættelse, som måske overhovedet ikke forstår, hvad der sker. Disse overvejelser bør inddrages, når man foreslår et så alvorligt indgreb.

Ældre, som fx er svækket af demens, og som ikke modtager den nødvendige og tilstrækkelige faglige omsorg, støtte og hjælp, kan på grund af mangelfuld faglighed udsætte sig selv eller andre for fare eller udvise en særligt truende adfærd. I sådanne situationer er det ikke indelåsning, der er behov for, men et stærkt fagligt fokus på at give en omsorg, der modsvarer behovet.

Efter vores opfattelse er forslaget et eklatant eksempel på mangelfuld forståelse for de mennesker i vores samfund, som har allermest behov for hjælp, omsorg og beskyttelse. Vi mener, at det er meget bekymrende, at man lægger op til et så omfattende indgreb, og det vidner desværre om en stærkt forrået tankegang om mennesker med handicap eller svær demens.

Det er vores opfattelse af gældende regler om nødret og nødværge, at det undtagelsesvist i helt særlige og uforudsete situationer vil være muligt at aflåse en bolig i kortere tid. Det forekommer derfor både usagligt og unødvendigt at skabe lovhjemmel til et indgreb, der er af så indgribende karakter i det enkelte menneskes selvbestemmelsesret og privatliv.

Vi er desuden stærkt kritiske overfor, at forhåndsgodkendelsen til indelåsninger ikke kan domstolsprøves. Vi mener, at det er en undergravning af den enkeltes retssikkerhed og menneskerettigheder, som er helt uacceptabel. Vi er opmærksomme på, at de faktiske indelåsninger er omfattet af grundloven og derfor kan underlægges domstolsprøvelse. Vi mener dog, uanset den retlige prøvelsesmulighed, stadig, at indgrebet er af så kontroversiel og voldsom karakter, at det bør forkastes.

Det fremstår i øvrigt efter vores opfattelse meget misvisende at omtale indelåsninger af op til 10 timers varighed i døgnet som kortvarige.

Flytning uden samtykke må ikke ske for at sikre ressourceudnyttelse

Som lovforslaget foreligger, lægges der op til at lempe adgangen til flytninger uden samtykke. Ældre Sagen mener, at tvangsflytninger altid skal bero på en konkret og individuel vurdering af det enkelte menneskes behov for flytningen.

Særligt vedrørende den foreslåede § 129 b, stk. 1, som skal udstrække ”demens-flyttereglen” til at skulle gælde hele målgruppen efter § 124a.

Vi mener, at det kan være fornuftigt med den nuværende og mere lempelige flytteregel på demensområdet. Men vi kan ikke vurdere, om det er nødvendigt og relevant at udvide målgruppen, der heller ikke har de samme retsgarantier som fx advokatbistand ifm. flytningen. Det, mener vi, bør undersøges nærmere.

Særligt vedrørende den foreslåede udvidelse af personkredsen i § 129a

Det er et ganske alvorligt indgreb at beslutte, at et menneske skal flytte ud af sit hjem og til en anden bolig af hensyn til andre beboere eller personale. Og vi kan være meget bekymrede for, at der kan forekomme flytninger på grund af adfærd, som kunne have været afværget ved den rette pædagogiske og plejefaglige indsats. Derfor mener vi, at denne regel er alt for vidtgående.

Det fremgår ikke af lovforslaget, om det er undersøgt nærmere, om der på demensområdet er et proportionalt behov for så vidtgående en regel? Vi mener derfor, at det kan være tvivlsomt, om EMRK art. 8 kan overholdes ift. hele målgruppen. Og det bør tydeligt præciseres, om det er tanken, at mennesker med svær demens skal kunne flyttes i § 108-tilbud. Det er uklart af det foreliggende, og derfor kan vi ikke udtale os om den problematik.

Vi noterer os, at der efter ministeriets opfattelse ikke er behov for at beskikke en værgе til en flytning efter § 129a, hvis der er en fremtidsfuldmægtig med kompetence til at træffe beslutninger om optagelse i et bestemt botilbud uden samtykke. Vi foreslår, at det vil fremgå af bemærkningerne, om kompetencen skal fremgå specifikt af en fremtidsfuldmagt, eller om det er tilstrækkeligt, at fremtidsfuldmagten omfatter alle personlige forhold, som det fx er tilfældet i koncepterne i Justitsministeries bilag til Vejledning om Fremtidsfuldmagter.

Særligt vedrørende den foreslåede ændring i sagsbehandlingsreglen i § 131, stk. 4.

Vi mener, det er en stor forbedring, at værger og fremtidsfuldmægtige sidestilles ved flytningen. Dels pga. af en længere sagsbehandlingstid på værgemål end på ikraftsættelse af fremtidsfuldmagter, og dels fordi det på ældreområdet ofte alligevel vil være pårørende, som beskikkes som flytteværger. Vi foreslår også her, at det vil fremgå af bemærkningerne, om kompetencen skal fremgå specifikt af en fremtidsfuldmagt, eller om det er tilstrækkeligt, at fremtidsfuldmagten omfatter alle personlige forhold, som det fx er tilfældet i koncepterne i Justitsministeries bilag til Vejledning om Fremtidsfuldmagter.

Endelig mener vi, det er en forbedring, at det nu klart skal fremgå af loven, at et eventuelt værgemål skal være på plads inden kommunens indstilling til Nævnet ved flytninger efter § 129, § 136 f, stk. 3, 2. pkt. og § 129a.

Forhåndsgodkendte magtanvendelser skal altid have tidsbegrænsninger

Efter de nugældende regler er der en fastsat tidsbegrænsning for flere typer af forhåndsgodkendte magtanvendelser, såsom brug af tryghedsskabende velfærdsteknologi og kortvarig fastholdelse i hygiejnesituationer.

Det fremgår af lovforslaget, at tidsbegrænsning på forhåndsgodkendelser for brug af tryghedsskabende velfærdsteknologi samt ved kortvarig fastholdelse i hygiejnesituationer skal fjernes, når særlige betingelser er opfyldt. Det er uklart, hvilke særlige betingelser det drejer sig om. Ældre Sagen mener, at det er uhensigtsmæssigt helt at fjerne tidsbegrænsningerne på forhåndsgodkendte magtanvendelser. Vi mener derfor, at der fortsat skal være tidsbegrænsninger. Efter vores opfattelse skal al brug af magt være proportional med formålet og basere sig på en konkret faglig vurdering af behovet for at anvende magt. Hvis tidsbegrænsningen fjernes, frygter vi, at indgreb kan blive opfattet som en handling, som ikke betragtes som magt, hvilket er en klar forringelse af den enkeltes retssikkerhed og menneskerettigheder i øvrigt.

Ældre Sagen opfordrer til gennemgribende udvalgsarbejde for brug af magt

Da det første samlede regelsæt for magtanvendelse blev indført i 2000, var det på baggrund af et omfattende udvalgsarbejde. Adskillige projekter og forsøg pegede entydigt på, at fokus på pædagogisk udvikling mindskede behovet for at anvende tvang til omsorg. Siden da er antallet af regler, som giver adgang til magt, stadigt stigende. Vi mener, at det er en helt forkert vej at gå. Det er en kendt problemstilling, at der mangler personale og måske også de nødvendige faglige kompetencer i plejen og omsorgen for nogle af de mest sårbare mennesker, bl.a. mennesker med svær demens.

På den baggrund skal Ældre Sagen kraftigt opfordre til, at der igangsættes et gennemgribende udvalgsarbejde om magtanvendelsesområdet som i 1996-98. Et udvalgsarbejde, som skal have et skarpt fokus på det enkelte menneskes grundlæggende rettigheder og med inddragelse af menneskeretlig fagekspertise. Ældre Sagen stiller sig gerne til rådighed for dette arbejde.

Afslutningsvis vil vi igen understrege, at lovforslaget efter vores opfattelse på ingen måde harmonerer med regeringens forslag til en ældrereform og dens visioner om en ældrepleje med mere selvbestemmelse for den enkelte ældre, der er afhængig af hjælp fra andre.

Venlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Michael Teit Nielsen', written in a cursive style.

Michael Teit Nielsen
Vicedirektør